

รายงานผลการดำเนินงาน

ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย

ประจำปี 2564

รายงานผลการดำเนินงาน

ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย

ประจำปี
2564

สารบัญ

หน้า

ก. บทสรุปผู้บริหาร	5
ว. ผลการดำเนินงานสำคัญ	12
1. ด้านดำเนินคดีและบังคับใช้กฎหมาย	12
1.1 สถิติการดำเนินคดี/ผู้กระทำผิด/ผู้เสียหาย	16
1.2 การดำเนินคดีชั้นต่าง ๆ	19
1.3 การดำเนินการกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์	31
1.4 การยึดอายัดทรัพย์สินโดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	37
1.5 ผลสัมฤทธิ์จากการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ และความร่วมมือกับภาคประชาสังคม	39
1.6 คดีถอดบทเรียน	44
1.7 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านดำเนินคดี และบังคับใช้กฎหมายตามข้อเสนอแนะของประเทศสหรัฐอเมริกาในด้านการดำเนินคดี	53
2. ด้านคุ้มครองช่วยเหลือ	68
2.1 การพัฒนาระบบการคุ้มครองช่วยเหลือในกระบวนการคัดแยก	70
2.2 การคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายในรูปแบบการคุ้มครองที่หลากหลาย	73
2.3 การให้ความสำคัญในการคุ้มครองช่วยเหลือที่คำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจของผู้เสียหาย	81

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.4	การให้อิสระในการเดินทางเข้าออกและการใช้เครื่องมือสื่อสารสำหรับผู้เสียหาย โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใหญ่	83
2.5	การมีส่วนร่วมขององค์กรนอกภาครัฐในการจัดบริการคุ้มครองรวมถึงการช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย	86
2.6	การเยียวยาจากรัฐบาล การสร้างรายได้ระหว่างการคุ้มครอง การช่วยเหลือผู้เสียหาย ในการเรียกร้องเงินชดเชย และค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำผิด	87
2.7	การพัฒนากระบวนการคุ้มครองช่วยเหลือผ่านเทคโนโลยี	92
2.8	บทเรียนความสำเร็จในการคุ้มครองช่วยเหลือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เสียหาย	93

3. ด้านป้องกัน

96

3.1	การพัฒนากฎหมายสำคัญ	98
3.2	การป้องกันการค้ามนุษย์ในสตรีและเด็ก	100
3.3	การป้องกันการค้ามนุษย์ในขอตาน	106
3.4	การป้องกันการค้ามนุษย์แรงงานไทยที่ไปทำงานต่างประเทศ	109
3.5	การป้องกันการค้ามนุษย์แรงงานต่างด้าวที่ทำงานในประเทศไทย	111
3.6	การบริหารจัดการแรงงานประมง	119
3.7	การเพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และเพิ่มประสิทธิภาพของการตรวจแรงงาน	122
3.8	การเพิ่มประสิทธิภาพช่องทางการร้องทุกข์ร้องเรียน และประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้	130
3.9	ความร่วมมือในการป้องกันการค้ามนุษย์เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล	133
3.10	การดูแลแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)	135

ค. แผนการดำเนินงานต่อไป

138

บทสรุป ผู้บริหาร

ก.

บทสรุปผู้บริหาร

รัฐบาลประกาศให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติ และกำหนดเป้าหมายหลัก คือ ประเทศไทยสามารถป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ได้อย่างยั่งยืน จึงมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการสนับสนุน การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ โดยได้จัดสรรงบประมาณตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปี 2564 รวมยอดสะสมทั้งสิ้น 4,460.55 ล้านบาท และในปี 2564 ได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.69 ทั้งนี้ งบประมาณเป็น ยอดสะสมตั้งแต่ปี 2560 - 2564 จำนวน 4,460.55 ล้านบาท โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.642 ต่อปี เพื่อให้ผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์ แรงงานเด็ก แรงงานบังคับและกลุ่มเสี่ยง ได้รับการคุ้มครองช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ ปรับปรุงและพัฒนา กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง บริหารจัดการคดีค้ามนุษย์และแรงงานโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เพิ่มขีดความสามารถ การบังคับใช้กฎหมายอย่างบูรณาการ ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ รวมทั้งพัฒนากลไกคุ้มครอง ช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และกลุ่มเสี่ยง และส่งเสริมความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทั้งในประเทศและ ระหว่างประเทศ

การดำเนินคดีและบังคับใช้กฎหมาย

ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ส่งผลให้รูปแบบ การกระทำความผิด ผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ 1) การค้าประเวณีโดยใช้ช่องทางออนไลน์ในการติดต่อสื่อสาร 2) การแสวงประโยชน์ทางเพศออนไลน์โดยการหลอกผู้เสียหายทั้งเด็กหญิง เด็กชาย และผู้หญิงมาผลิตสื่อลามกอนาจาร (Child Sexual Abuse Material) และ 3) รูปแบบการหลอกลวงโฆษณาจัดหางานผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อชักชวนผู้เสียหาย โดยเฉพาะผู้เสียหายคนไทยให้ไปทำงานยังต่างประเทศ รัฐบาลจึงได้เพิ่มประสิทธิภาพการสืบสวน การกระทำความผิดการค้ามนุษย์ในช่องทางออนไลน์ เพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการดำเนินคดีผ่านช่องทาง ออนไลน์ และปรับวิธีการทำงานโดยร่วมกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเชิงบูรณาการและองค์รวม (collaborative and inclusive) มีผลการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

- จับกุมและเริ่มการดำเนินคดีอาญาเพิ่มมากขึ้นทั้งในคดีค้ามนุษย์โดยรวมจาก จำนวน 133 คดี ในปี 2563 เป็นจำนวน 188 คดี ในปี 2564 คิดเป็นร้อยละ 41.35 และโดยจาก จำนวน 188 คดี พบว่า เป็นคดีที่มาจาก การสืบสวน สอบสวนช่องทางออนไลน์ จำนวน 107 คดี ถือเป็นร้อยละ 56.91 ของจำนวนคดีค้ามนุษย์ในชั้นสืบสวนทั้งหมด เปรียบเทียบจากสองปีที่ผ่านมา

- จับกุมผู้กระทำความผิดเพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 208 คน โดยส่วนใหญ่มีสัญชาติไทย รองลงมาเป็นสัญชาติเมียนมา ซึ่งอธิบายได้ว่าในคดีส่วนมากเจ้าหน้าที่สามารถจับกุมผู้ต้องหาในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์จากการแสวงหาประโยชน์ทางเพศที่มีผู้ต้องหาตั้งแต่ จำนวน 2 คนขึ้นไปมากขึ้น และส่วนใหญ่เป็นการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในช่องทางออนไลน์
- ช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เพิ่มขึ้นจากจำนวน 231 คน ในปี 2563 เป็นจำนวน 414 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 79.22 เป็นชายจำนวน 151 คน หญิงจำนวน 263 คน เป็นผู้เสียหายสัญชาติไทยจำนวน 312 คน และเป็นผู้เสียหายสัญชาติอื่น ๆ จำนวน 102 คน
- สืบสวนขยายผลสามารถพบพยานหลักฐานเชื่อมโยงและสามารถดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง มีจำนวนเพิ่มขึ้น 17 คน (อยู่ระหว่างการสอบสวน/ไต่สวน จำนวน 11 คน อยู่ระหว่างพิจารณาของพนักงานอัยการ จำนวน 4 คน อยู่ระหว่างพิจารณาของศาล จำนวน 1 คน ศาลยกฟ้อง จำนวน 1 คน)
- การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ และความร่วมมือกับภาคประชาสังคม ได้แก่ (1) การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศและความร่วมมือกับภาคประชาสังคมผ่านการประชุมทวิภาคีระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติของไทยกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติมาเลเซียในเดือนมีนาคม 2563 (2) การสร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและกองบัญชาการตำรวจดูไบ ณ เมืองดูไบ ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ โดยสามารถช่วยเหลือผู้เสียหาย ที่คาดว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จำนวน 3 คน และยังสามารถประสานงานให้ตำรวจดูไบติดตามจับกุมผู้ต้องหาคดีหลอกหลวงคนไทยมาบังคับค้าประเวณีที่ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ตามหมายแดงตำรวจสากล (Interpol Red Notice) ได้อีกจำนวน 1 คน เป็นต้น
- การจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพนักงานอัยการ ผู้เสียหาย และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ (ศปอคม.) หรือ Coordination Center for Trafficking Victim (CCTV) เป็นศูนย์รับแจ้งเหตุเพื่อประสานงานกับทุกฝ่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาสังคม ทั้งภายในประเทศ ต่างประเทศและในระดับระหว่างประเทศ ในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายคดีค้ามนุษย์และให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาข้อกฎหมาย เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับคดีค้ามนุษย์
- การพัฒนาศักยภาพของผู้บังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ (1) การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกภูมิภาคทั่วประเทศจำนวนกว่า 340 นาย ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ ให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการคัดแยกผู้เสียหายจากค้ามนุษย์และแรงงานบังคับ เทคนิคการสืบสวนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แนวทางการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและขยายผลเพื่อทำลายเครือข่ายขบวนการค้ามนุษย์ เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Interviews) และการปฏิบัติงานร่วมกับ NGOs เพื่อยกระดับทักษะในการบังคับใช้กฎหมาย (2) โครงการจัดฝึกอบรมหลักสูตรพื้นฐานการดำเนินคดีค้ามนุษย์สำหรับอัยการผู้ช่วย จำนวน 279 คน ก่อนออกไปปฏิบัติหน้าที่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ และ (3) การอบรมเพิ่มศักยภาพบุคลากรในสำนักงานคดีค้ามนุษย์ จำนวน 62 คน ในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ในรูปแบบการค้ามนุษย์ ด้านแรงงาน การบังคับใช้แรงงาน และถอดบทเรียนการบริหารจัดการคดีเพื่อปรับปรุง ตรวจสอบและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานสำหรับบุคลากรในสำนักงานคดีค้ามนุษย์

ด้านคุ้มครองช่วยเหลือ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ภายใต้หลักการยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง (Victim Centered Approach) การคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจของผู้เสียหาย (Trauma Informed Care) ประโยชน์สูงสุดของเด็ก (Best Interest Determination) และความเท่าเทียมระหว่างเพศ (Gender Equality) และตลอดจนการคุ้มครองช่วยเหลือโดยไม่เลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม มีผลการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

- คุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ในปี 2564 (มกราคม - ธันวาคม 2564) ผู้เสียหายทั้ง 2 กลุ่มที่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครอง จำนวนทั้งสิ้น 148 คน แบ่งเป็น เพศหญิง จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 81.1 และเป็นเพศชาย จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 18.9 เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จำนวน 146 คน และผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ จำนวน 2 คน

- ระยะเวลาการคุ้มครองในสถานคุ้มครองลดลงจากจำนวน 158 วัน ในปี 2563 เป็นจำนวน 143 วัน ในปี 2564 ทั้งนี้ เนื่องจากประสิทธิภาพของกระบวนการดำเนินคดีที่รวดเร็ว ประกอบกับการวางแผนและการประเมินร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้เสียหายอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้เสียหายไม่ต้องอยู่ในสถานคุ้มครองนานเกินความจำเป็น

- ออกบัตรประจำตัวให้ผู้เสียหายที่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครอง จำนวน 77 คน ประกอบด้วยผู้เสียหายสัญชาติเมียนมา จำนวน 35 คน กัมพูชา จำนวน 1 คน ลาว จำนวน 1 คน และโรฮิงจา จำนวน 40 คน สำหรับการเดินทางออกไปทำงานนอกสถานคุ้มครองได้แม้ในช่วงสถานการณ์โควิด - 19 ทำให้สถานประกอบการหลายแห่งปิดรับผู้เสียหายออกไปทำงานภายนอก แต่อย่างไรก็ตามยังมีผู้เสียหายผู้ใหญ่ จำนวน 13 คน ผู้ชาย 9 คน ผู้หญิง 4 คน ที่ได้ออกไปทำงานภายนอก จากการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้เสียหาย และสถานประกอบการ โดยการออกไปทำงานดังกล่าว เป็นการออกไปทำงานในลักษณะของการอยู่กับนายจ้าง และจะมีทีมนักสังคมสงเคราะห์ของสถานคุ้มครองคอยติดตามดูแลเป็นระยะ

- ผู้เสียหายได้รับการเตรียมการสำหรับกระบวนการทางศาลอย่างเหมาะสม โดยความร่วมมือระหว่างทีมสหวิชาชีพทั้งภาครัฐ รวมถึงพนักงานอัยการและองค์กรนอกภาครัฐได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมการผู้เสียหาย เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เสียหายที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่เป็นมิตร

- คุ้มครองพยานในคดีค้ามนุษย์ โดยการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานที่เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ถึงร้อยละ 153.02 แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพการคุ้มครองที่ครอบคลุมทุกมิติมากยิ่งขึ้น และผู้เสียหายได้รับเงินเยียวยาชดเชยในฐานะผู้เสียหายและพยานในคดีอาญา เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 123.9 เนื่องจากการประเมินถึงความเสียหายและบาดแผลทางจิตใจผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ รวมทั้งได้พัฒนาคู่มือสิทธิผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา 5 ภาษา เพื่อสร้างความมั่นใจว่าผู้เสียหายจะทราบถึงสิทธิอื่น ๆ ของตนเองได้

- ขับเคลื่อนและพัฒนากลไกการทำงานเพื่อสร้างระบบการคุ้มครองช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง ทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับกลไกการส่งต่อระดับชาติ (National Referral Mechanism) การคิดรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมในห้วงระยะเวลาการฟื้นฟูไตร่ตรอง (Reflection Period) รวมถึงการสร้างช่องทางการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติงานผ่าน e-learning

ด้านป้องกัน

รัฐบาลเพิ่มความพยายามที่จะขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ในทุกรูปแบบ โดยมีการตรากฎหมายหลักบังคับใช้ในการจัดการ ควบคุม คัดกรอง และเยียวยาผู้เสียหาย และลงโทษผู้กระทำความผิดในการค้ามนุษย์ที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

- พัฒนากฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับสิทธิคนต่างด้าวในการจัดตั้งสหภาพแรงงานตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ฉบับที่ 87 ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคม และการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัว และฉบับที่ 98 ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการร่วมเจรจาต่อรอง ซึ่งประเทศไทยอยู่ในระหว่างการเตรียมความพร้อมทางด้านกฎหมายในการปฏิบัติตามอนุสัญญา ฉบับที่ 87 และฉบับที่ 98 ซึ่งร่างกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยมีวัตถุประสงค์คือ ยกกระดับมาตรฐานด้านแรงงานสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน และส่งเสริมเสรีภาพและรับรองสิทธิแรงงานในการร่วมเจรจาต่อรองให้สอดคล้องกับมาตรฐานแรงงาน ILO

- การสร้างความตระหนักรู้ให้คนหางาน ผ่านการประชาสัมพันธ์ การรณรงค์ในรูปแบบสื่อวีดิทัศน์ “การค้ามนุษย์ใกล้ตัวกว่าที่คิด” โดยถอดบทเรียนจากผู้เสียหายที่ถูกหลอกผ่านสื่อออนไลน์ไปเป็น SCAMER ที่มีสถิติการถูกหลอกผ่านระบบออนไลน์ โดยมีจำนวนผู้เข้าชม (View) จำนวน 187,297 ครั้ง ยอดแสดงความรู้สึก (Like) จำนวน 1,859 ครั้ง และได้แสดงความเห็นเชิงป้องกัน (Comment) จำนวน 51 ครั้ง

- รับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน จากผู้เสียหายที่ถูกหลอกไปทำงานต่างประเทศและการให้ความช่วยเหลือผ่านการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 กรณี ช่วยเหลือได้ จำนวน 85 ราย

- ขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน โดยการนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติผ่านสำนักงานแรงงานจังหวัด 76 จังหวัด ได้ร่วมตรวจบูรณาการสถานประกอบกิจการกลุ่มเสี่ยงในสถานประกอบกิจการ จำนวน 18,869 แห่ง และการตรวจแรงงาน จำนวน 261,956 คน ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

- บริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ได้แก่ การพิจารณาคำขอและจัดทำทะเบียนคนต่างด้าวที่ยื่นขอรับใบอนุญาตทำงาน มีจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ยื่นขอและได้รับอนุญาตทำงาน จำนวน 401,708 คน/ 730,606 ครั้ง การตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าวและสถานประกอบการ ตรวจสอบการทำงานคนต่างด้าว จำนวน 741,357 คน และสถานประกอบการ จำนวน 42,273 แห่ง และการสร้างความตระหนักรู้และจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวในภาคประมง โดยดำเนินการส่งเสริมแรงงานประมงและนายจ้างให้มีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติได้ถูกต้องตามกฎหมายไม่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ จำนวน 179,595 คน

- ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานและการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย โดยการส่งเสริมพัฒนาและกำกับดูแลแรงงานกลุ่มเสี่ยงให้ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย จำนวน 43,932 คน พัฒนาศักยภาพสถานประกอบกิจการตามแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (GLP) จำนวน 729 แห่ง และส่งเสริมให้ความรู้แก่แรงงานนอกระบบเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน จำนวน 100 คน

สถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยและแนวโน้มในอนาคต

ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการกระทำความผิด เนื่องจากผู้ค้ามนุษย์เปลี่ยนรูปแบบการกระทำความผิดของตนมาดำเนินการที่ผิดกฎหมาย (to conduct illegal activities) ผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น โดยรูปแบบการค้ามนุษย์ที่พบบ่อยแบ่งเป็น 1) รูปแบบการค้าประเวณีโดยใช้ช่องทางออนไลน์ในการติดต่อสื่อสาร 2) รูปแบบการแสวงประโยชน์ทางเพศออนไลน์ โดยการหลอกผู้เสียหายทั้งเด็กหญิง เด็กชาย และผู้หญิงมาผลิตสื่อลามกอนาจาร (Child Sexual Abuse Material) 3) รูปแบบการหลอกลวงโฆษณาจัดหางานผ่านช่องทางสื่อสังคมโซเชียลเพื่อชักชวนผู้เสียหายโดยเฉพาะผู้เสียหายคนไทยให้ไปทำงานยังต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เมียนมา ลาว กัมพูชา และประเทศในแถบประเทศตะวันออกกลางที่ไม่บังคับให้มีมาตรการในการกักตัว จึงทำให้มีจำนวนผู้เสียหายค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเหล่านี้เพิ่มขึ้น อีกทั้งในส่วนของการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยผิดกฎหมายยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานหรือประชาชนจากประเทศเมียนมาที่หนีภัยการสู้รบ ทำให้บุคคลกลุ่มนี้ตกเป็นกลุ่มเปราะบางและอาจถูกแสวงประโยชน์จากกลุ่มนายหน้า ทำให้ประเทศไทยจำต้องตอบสนองต่อปัญหาในส่วนนี้โดยการเพิ่มมาตรการในการคัดแยกผู้เสียหายตามชายแดนมากขึ้น

จากแผนยุทธศาสตร์รูปแบบการค้ามนุษย์ที่เปลี่ยนไปเช่นนี้ รัฐบาลมิได้นิ่งเฉยในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ยังคงดำเนินการปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการเพิ่มประสิทธิภาพการสืบสวนการกระทำความผิดการค้ามนุษย์ในช่องทางออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ให้เท่าทันกับเทคโนโลยีและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ยังได้เพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ด้านการดำเนินคดีผ่านช่องทางออนไลน์ และมีการนำกระบวนการทำงานที่ผ่านมารวมถึงข้อเสนอแนะของสหรัฐอเมริกาวิเคราะห์ ถอดบทเรียน กำหนดเป็นแนวทางในกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ ชั้นศาล ตลอดจนชั้นบังคับคดี ให้ดำเนินคดีด้วยความรวดเร็วอย่างมีประสิทธิภาพเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายและเป็นไปตามมาตรฐานสากล

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังจากประเทศไทยเปิดประเทศในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2564 รัฐบาลได้ปรับวิธีการทำงาน โดยร่วมกันกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ อาทิ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และองค์กรนอกภาครัฐ เพื่อช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากทั้งชาวไทยจากต่างประเทศ รวมถึงผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทางเพศข้ามชาติกลับมายังประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากคดีตัวอย่างและผลการดำเนินงานที่สำคัญในปีที่ผ่านมาดังนี้

ผลลัพธ์การดำเนินงานที่สำคัญในปี 2564 ในด้านการดำเนินคดี

1. การดำเนินคดี อันได้แก่ การรับคำร้องทุกข์ การจับกุม และการเริ่มต้นสืบสวนสอบสวนกับผู้กระทำความผิด ค้ามนุษย์มากขึ้น จากจำนวน 133 คดี ในปี 2563 เป็นจำนวน 188 คดี ในปี 2564 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 41.35 และมีการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดในส่วนของแรงงานเพิ่มขึ้นจาก จำนวน 14 คดี ในปี 2563 เป็นจำนวน 33 คดี ในปี 2564 หรือเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 135.71

2. ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) มีการริเริ่มปรับวิธีการในการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เช่น การคัดแยกผู้เสียหายที่ตรวจพบว่าติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) จากต่างประเทศ ผ่านรูปแบบออนไลน์เพื่อลดการแพร่ระบาด โดยมีการแยกผู้เสียหายที่เดินทางกลับมาจากต่างประเทศ จำนวน 110 คน พบเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จำนวน 8 คน

3. หลังจากมีการแยกบทบัญญัติเกี่ยวกับ “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” ออกมาเป็นฐานความผิดเฉพาะ ตามมาตรา 6/1 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 นั้น ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประชาสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก็เริ่มมีการดำเนินคดีประเภทดังกล่าวเป็นครั้งแรก โดยมีการคัดแยกผู้เสียหาย จำนวน 17 คน พบเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทั้ง 17 คน

4. ภาคบังคับใช้กฎหมายได้เพิ่มช่องทางการแจ้งเหตุคดีค้ามนุษย์สำหรับผู้เสียหายในช่องทางสื่อสังคมออนไลน์และฮอตไลน์เพื่อตอบสนองกับแนวโน้มของการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคม อันเป็นความร่วมมือ (collaborative efforts) ของทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจในภาครัฐ และผู้ให้บริการทางอินเทอร์เน็ต

5. ระยะเวลาในการดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน ใช้เวลาน้อยลงจากจำนวน 70 วัน ในปี 2563 เป็นจำนวน 67 วัน ในปี 2564 ทั้งนี้ เนื่องจากศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันการค้ามนุษย์และภาคประชาสังคมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ลงมากำกับดูแลภาพรวมของประเทศ พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการมีความร่วมมือในด้านการสอบสวนแสวงหาพยานหลักฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งทำให้ความรู้และความเชี่ยวชาญ และความชำนาญ ในคดีค้ามนุษย์มากขึ้น ส่งผลให้การดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนมีความรวดเร็วเพิ่มมากขึ้น

6. ความร่วมมือระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในชั้นสอบสวนที่มากขึ้นดังกล่าวยังส่งผลในเชิงบวกให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นทางคดีควรสั่งฟ้องในคดีค้ามนุษย์ที่ 100 เปอร์เซ็นต์ ก่อนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณา

7. ในชั้นพนักงานอัยการ มีการสั่งไม่ฟ้องคดีค้ามนุษย์เพียงจำนวน 10 คดี และนับเป็นอัตราเพียงร้อยละ 5.55 ซึ่งนับเป็นตัวเลขจำนวนคดีและอัตรการสั่งไม่ฟ้องที่ต่ำที่สุดนับตั้งแต่ปี 2560

8. พนักงานอัยการยังคงรักษามาตรฐานในการดำเนินคดีชั้นพนักงานอัยการไว้ได้ระยะเวลาเฉลี่ย 25 วันเช่นเดิม ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ 30 วัน

9. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการคดีค้ามนุษย์ และสำนักงานอัยการประจำจังหวัดหลายแห่ง ได้บูรณาการความร่วมมือกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และองค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 7 หน่วย ในจำนวน 18 คดี ซึ่งมีผู้เสียหายรวมจำนวน 67 คน ในการเป็น**นายโจทก์ร่วม**ให้กับผู้เสียหายเหล่านั้นในคดีค้ามนุษย์ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรภาคประชาสังคม กองทุนค้ามนุษย์และกองทุนยุติธรรม

10. สำนักงานอัยการสูงสุด สนับสนุนการใช้แนวทางยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงบาดแผลทางใจ และมีความร่วมมือกับองค์กรภาคประชาสังคม เพิ่มศักยภาพของพนักงานอัยการ จำนวน 90 คน ผ่านการจัดอบรม Forensic Interview จำนวน 3 ครั้ง โดยมีวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญจาก Homeland Security Investigations (HSI) ร่วมบรรยายผ่านช่องทางออนไลน์

11. การลงโทษจำเลยในคดีค้ามนุษย์ที่มี**บทลงโทษหนักเกิน 10 ปี มีจำนวนมากขึ้น** เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 36 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 41 ในปี 2563 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 48 ในปี 2564 (มกราคม - ตุลาคม) แสดงให้เห็นว่า ศาลยุติธรรมให้ความสำคัญในการดำเนินคดีค้ามนุษย์เป็นอย่างมาก

12. บูรณาการทำงานในรูปแบบใหม่ (innovative collaboration) ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ที่เป็นผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook และ Twitter องค์กรภาคประชาสังคม จากประเทศสวีเดน และ**ผู้รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์ (Survivor)** ในรูปแบบการผลิตสื่อลามกอนาจารเด็กออนไลน์ มาจัดทำคู่มือร่วมกัน โดยคู่มือมีการใช้ภาษาที่ง่าย และเป็นมิตรพร้อมทั้งช่องทางแจ้งเหตุ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เสียหายไว้วางใจและให้ความร่วมมือในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

13. ได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายภาครัฐระหว่างประเทศในด้านการช่วยเหลือแรงงานไทยทั้งที่เป็นผู้เสียหาย ในคดีค้ามนุษย์และเป็นผู้ตกทุกข์ได้ยากจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบกลับจากต่างประเทศ เช่น เมืองคูไบ ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย กัมพูชา มาเลเซีย และเมียนมา โดยการช่วยเหลือแรงงานไทยปี 2564 จำนวน 11 ครั้ง รวมจำนวน 457 คน

14. บังคับใช้กฎหมายและดำเนินคดีกับผู้ร่วมขบวนการค้ามนุษย์ทุกรายโดยไม่มีข้อยกเว้น โดยขยายผลการดำเนินคดีอาญา และทางวินัยกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ **มีเพิ่มขึ้นจำนวน 17 ราย** และเร่งรัดติดตาม**การดำเนินการทางวินัย จำนวน 15 ราย**

15. จัดตั้งศูนย์คัดแยกผู้เสียหาย (ดอนเมือง) ใช้เป็นสถานที่พักคอยระหว่างคัดแยกผู้เสียหาย รองรับการค้าแยกผู้เสียหายเบื้องต้น จำนวน 100 ราย มีห้องพักผู้เสียหาย จำนวน 60 ห้อง ศูนย์ฝึกอบรมห้องสอบสวนเด็ก

V.

ผลการดำเนินงานสำคัญ

1

ด้านดำเนินคดีและบังคับใช้กฎหมาย

จากสถานการณ์การค้ามนุษย์ในปัจจุบัน ด้วยความมุ่งมั่นของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานด้านดำเนินคดี และบังคับใช้กฎหมายที่จะก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้ จึงได้มุ่งเน้นการสืบสวนไปที่การกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ทั้งด้านเพศและการหลอกลวงบังคับใช้แรงงานในช่องทางออนไลน์มากขึ้น ทำให้ในปี 2564 สามารถดำเนินคดีค้ามนุษย์ในภาพรวมทั้งหมดได้ทั้งสิ้น จำนวน 188 คดี เพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 55 คดี (แผนภาพที่ 1)

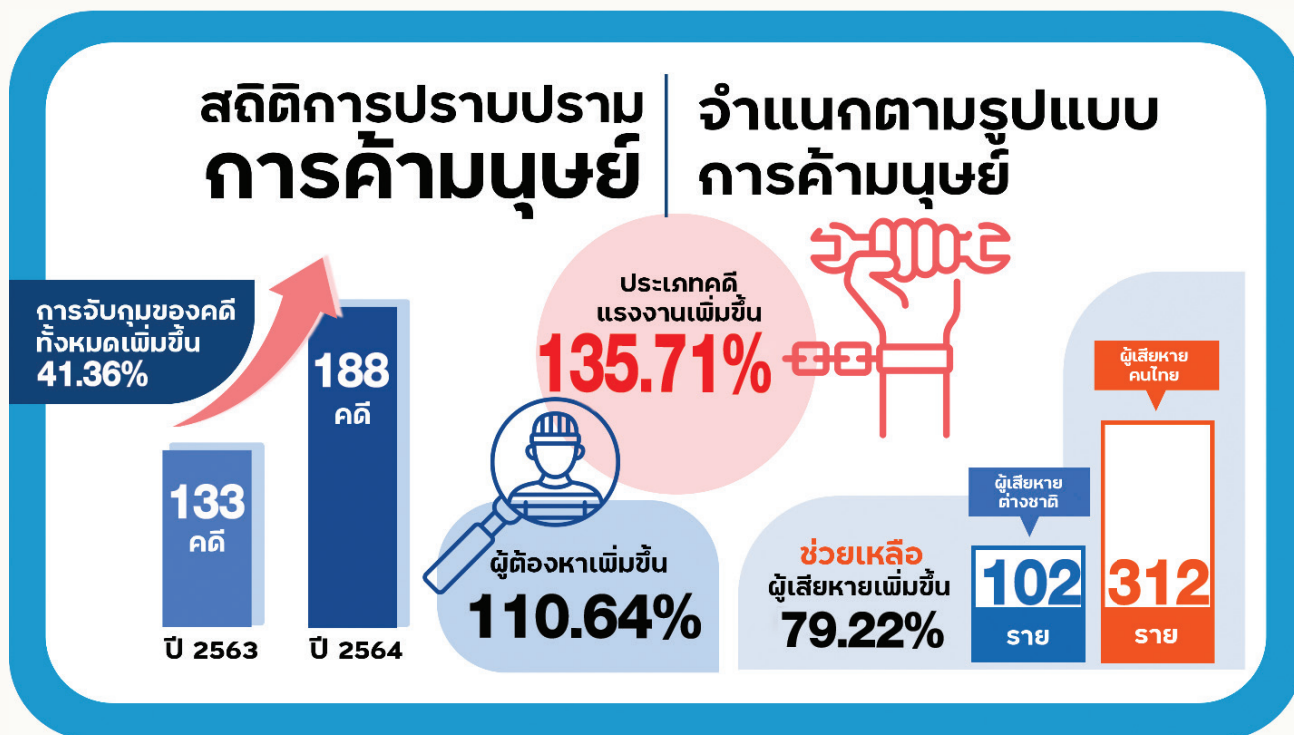

แผนภาพที่ 1 สถิติคดี ตามพระราชบัญญัติค้ามนุษย์ ปี 2564

โดยรวมแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ และศาล มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันมากขึ้น ส่งผลให้มีการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดในคดีค้ามนุษย์ได้มากขึ้น ยิ่งเมื่อได้มีการทำงานร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคม ในการดูแลผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลมากขึ้นจึงมีระยะเวลาการดำเนินคดีในชั้นสอบสวนที่รวดเร็วขึ้น และเมื่อการสอบสวนมีประสิทธิภาพ ก็ส่งผลให้มีจำนวนคดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องลดน้อยลง ซึ่งสำหรับคดีที่ขึ้นสู่ศาล ก็มีจำนวนคดีที่ศาลลงโทษในอัตราโทษที่หนักเป็นจำนวนมากขึ้น และจำนวนคดีที่ศาลยกฟ้องก็มีจำนวนน้อยลง ดังนี้ จึงเห็นได้ประจักษ์ว่าการดำเนินคดีและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ในเชิงบูรณาการ และองค์รวม (collaborative and inclusive) นี้ มีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (แผนภาพที่ 2)

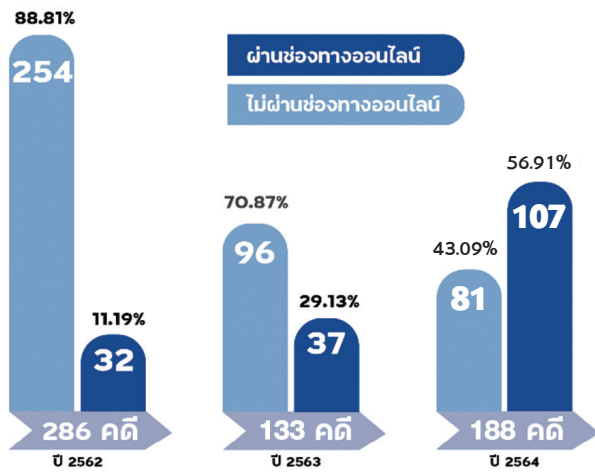
แผนภาพที่ 2 สถิติการปราบปรามการค้ามนุษย์ จำแนกตามรูปแบบการค้ามนุษย์ ผลการดำเนินคดีในภาพรวม

นอกจากการให้ความสำคัญกับการปรับปรุงประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่รับแจ้งเหตุและด้วยรูปแบบแผนประทุษกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป รัฐบาลโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้ความสำคัญกับการสืบสวนการกระทำความผิดในคดีค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์และตรวจสอบเส้นทางการเงินมากขึ้นตามตัวอย่างสถิติด้านล่างใน (แผนภาพที่ 3)

แผนภาพที่ 3 สถิติคดีค้ามนุษย์ทางช่องทางออนไลน์

**สถิติคดีค้ามนุษย์
ทางช่องทางออนไลน์ ปี 2562-2564**

**ภาพรวม
คดีค้ามนุษย์
ทางช่องทางออนไลน์
ปี 2564**

107 จากสถิติจำนวนคดีค้ามนุษย์ทั้งหมด 188 คดี พบว่าเป็นคดีที่มาจากการสืบสวนสอบสวนช่องทางออนไลน์ 107 คดี

74 จับกุมการโฆษณาจัดหางาน ผิดกฎหมายและหลอกลวงแรงงานทางสื่อออนไลน์ 74 คดี

33 ผนึกลับตามฐานความผิดเกี่ยวกับสื่อลามกเด็ก 33 คดี

ในด้านการสืบสวนขยายผลคดีค้ามนุษย์จากสถิติด้านบนจะเห็นได้ว่า สถิติจำนวนคดีค้ามนุษย์ทั้งหมดจำนวน 188 คดี พบว่าเป็นคดีที่มาจากการสืบสวนสอบสวนช่องทางออนไลน์ จำนวน 107 คดี ถือเป็นร้อยละ 56.91 ของจำนวนคดีค้ามนุษย์ในชั้นสืบสวนทั้งหมดเปรียบเทียบจากสองปีที่ผ่านมา ทั้งนี้รัฐบาลพบว่า มีผู้เสียหายคนไทยที่ถูกหลอกไปต่างประเทศและภายหลังการคัดแยกพบเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จึงได้มอบหมายให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประชาสังคม และกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ ร่วมกับสำนักงานอัยการสูงสุด และกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ช่วยเหลือผู้เสียหายเหล่านั้นจากต่างประเทศให้กลับมายังประเทศไทย สืบสวนปราบปรามการกระทำความผิดในการจัดหางานหลอกลวงประชาชนดำเนินคดีกับกลุ่มบุคคลที่แสวงหาประโยชน์จากแรงงาน โดยมีการโฆษณาว่าสามารถส่งไปทำงานต่างประเทศได้ผ่านระบบ Social Media ในการโฆษณาจัดหางานโดยมีการโพสต์ข้อความชักชวนไปทำงานต่างประเทศ โดยในปี 2564 สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ทั้งสิ้นจำนวน 74 คดี ซึ่งถือเป็นการตักตวงจริงเพื่อป้องกันกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มเปราะบางจากการถูกแสวงหาประโยชน์จากเครือข่ายค้ามนุษย์

1.1 สถิติการดำเนินคดี/ผู้กระทำผิด/ผู้เสียหาย

แผนภาพที่ 4 สถิติการปราบปรามการค้ามนุษย์ จำแนกตามรูปแบบการค้ามนุษย์

สถิติการปราบปรามการค้ามนุษย์ | จำแนกตามรูปแบบการค้ามนุษย์

ประเภทของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ปี 2560-2564

ปี พ.ศ.	ค่าประเวณี	สื่อลามก	ผลประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น	เป็นทาส	ขากาน	แรงงาน	แรงงานประมง	ขูดรีด/อื่นๆ	รวม
2560	246	7	2	0	26	14	7	0	302
2561	249	4	5	0	8	29	6	3	304
2562	158	15	12	33	9	31	4	26	288
2563	96	17	6	0	2	8+(2)	2	0	133
2564	135	13	7	2	2	15+(1)	2	11	188

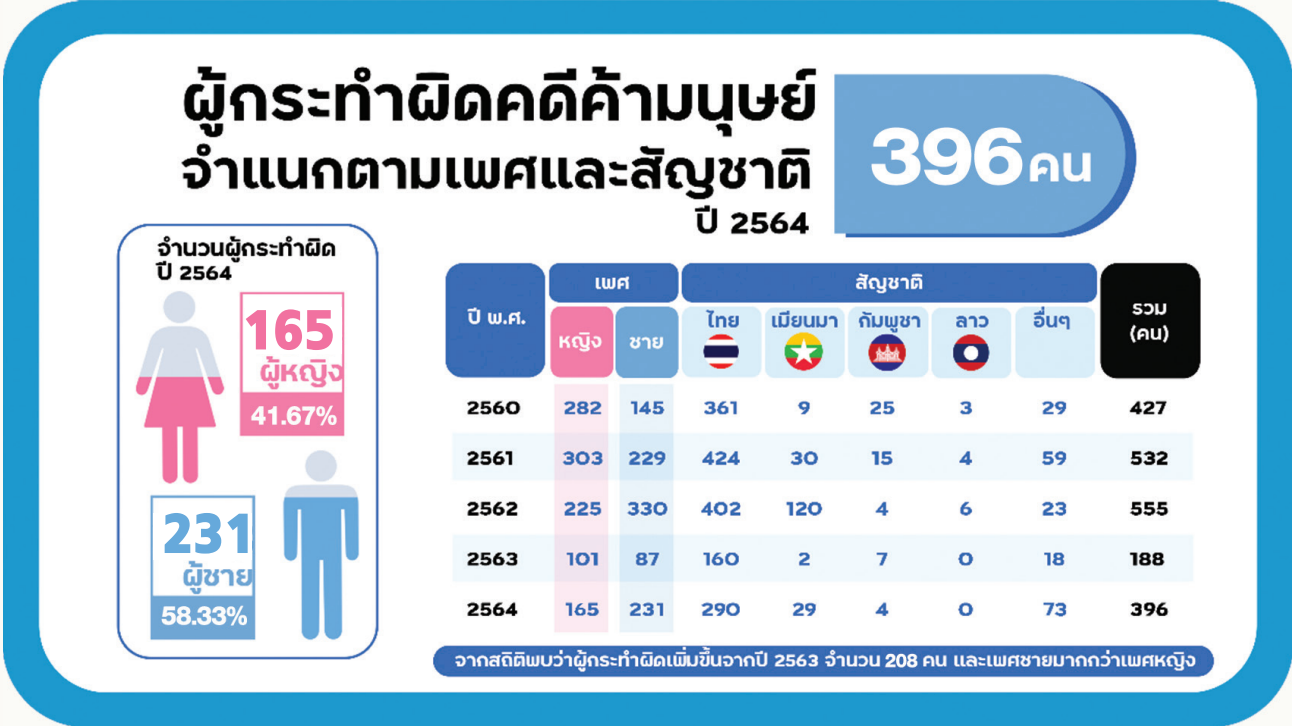
หมายเหตุ ปี 2564 จำนวนคดีในวงเล็บในช่องประเภทของการแสวงหาประโยชน์มิชอบ (แรงงาน) เป็นคดี แรงงานบังคับตามมาตรา 6/1 จำนวน 1 คดี

1.1.1 สถิติการดำเนินคดี

จากสถิติในแผนภาพที่ 4 แสดงให้เห็นว่า เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาในปี 2564 การจับกุมและเริ่มการดำเนินคดีอาญาเพิ่มมากขึ้นทั้งในคดีค้ามนุษย์โดยรวม จากจำนวน 133 คดี เป็นจำนวน 188 คดี คิดเป็นร้อยละ 41.36 และโดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีค้ามนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงาน สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้เพิ่มขึ้นในอัตรา ร้อยละ 135.71 จากปีที่ผ่านมา ซึ่งตัวเลขผลการจับกุมและการดำเนินคดีที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเหล่านี้ แสดงถึงความมุ่งมั่นของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายไทยในการปรับตัว แม้ว่าจะเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) และรูปแบบการกระทำความผิดเปลี่ยนไปเป็นรูปแบบออนไลน์มากขึ้น โดยที่มงานภาครัฐได้มีการพัฒนารอบด้าน (all-rounded improvement) ที่จะช่วยให้การดำเนินคดีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยยึดหลักการผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง

1.1.2 จำนวนผู้กระทำผิด

แผนภาพที่ 5 จำนวนผู้กระทำผิดคดีค้ามนุษย์ จำแนกตามเพศและสัญชาติ

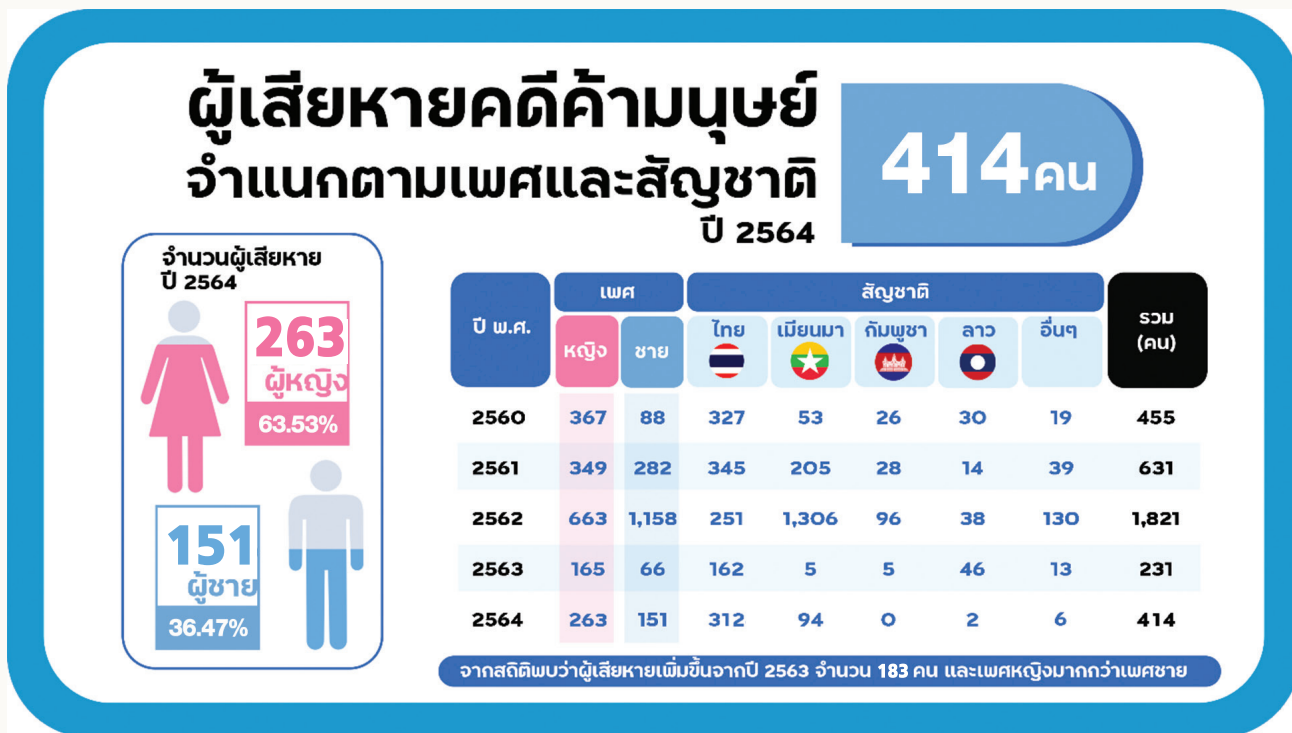

จากสถิติในแผนภาพที่ 5 สรุปได้ว่า ผู้กระทำความผิดในคดีค้ามนุษย์ในปี 2564 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 208 คน และเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงโดยส่วนใหญ่ (vast majority) เป็นผู้มีสัญชาติไทย รองลงมา เป็นสัญชาติเมียนมา ซึ่งอธิบายได้ว่าในคดีส่วนมาก เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมผู้ต้องหาในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ จากการแสวงหาประโยชน์ทางเพศที่มีผู้ต้องหาตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมากขึ้น และส่วนใหญ่เป็นการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ในช่องทางออนไลน์ ซึ่งมีการกระทำผิดในลักษณะเชื่อมโยงเครือข่ายออนไลน์เป็นวงกว้าง ประกอบกับผู้บังคับใช้กฎหมาย ทุกภาคส่วนมีความรู้ความชำนาญในการสืบสวนสอบสวนทางเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายสืบสวนสอบสวนขยายผลการกระทำความผิดและจับกุมผู้กระทำความผิดได้จำนวนมากขึ้น

1.1.3 จำนวนผู้เสียหาย

แผนภาพที่ 6 จำนวนผู้เสียหายคดีค้ามนุษย์ จำแนกตามเพศและสัญชาติ

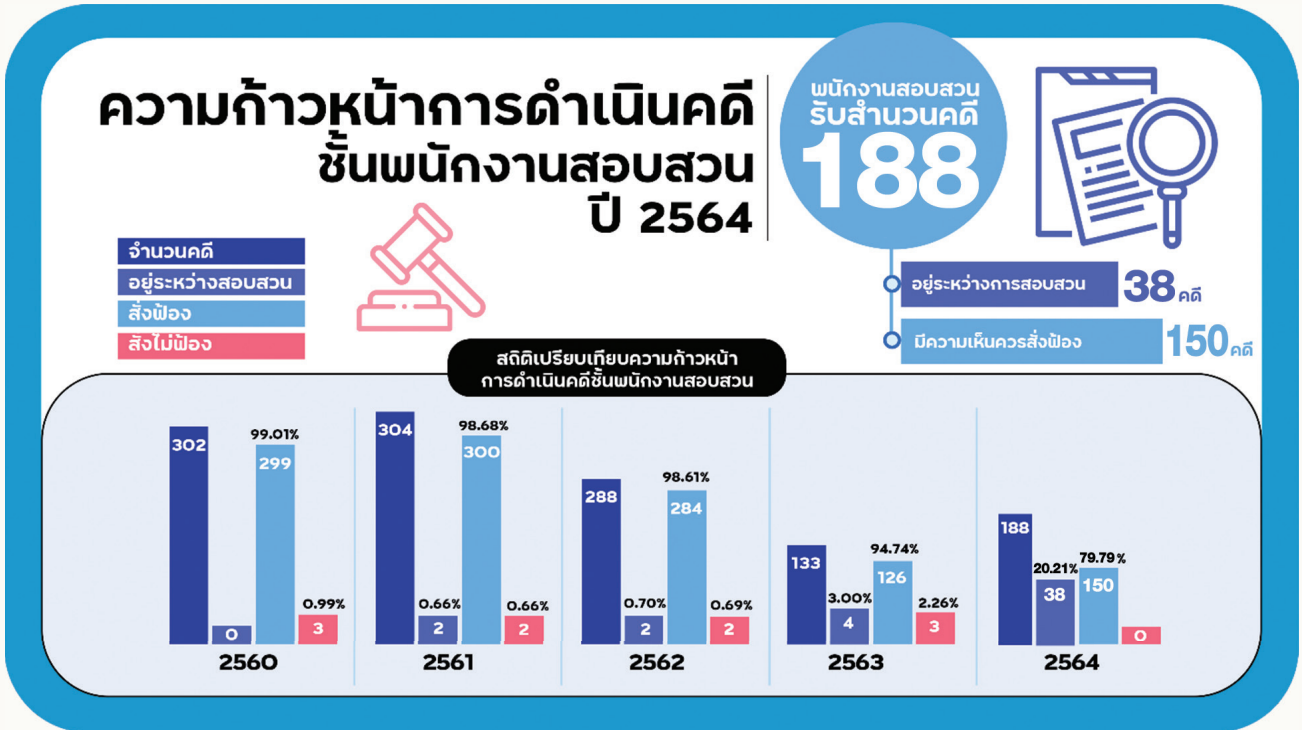
จากแผนภาพที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ปี 2564 สามารถช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้จำนวน 414 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 79.22 เป็นชาย 151 คน หญิง 263 คน เป็นผู้เสียหายสัญชาติไทย 312 คน และเป็นผู้เสียหายสัญชาติอื่น ๆ จำนวน 102 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 47.82 อีกทั้งจำนวนผู้เสียหายรวมเพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 183 คน โดยผู้เสียหายสัญชาติไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 150 คน อันเป็นผลจากความร่วมมือระหว่างประเทศในการช่วยเหลือผู้เสียหายคนไทยที่ถูกหลอกลวงไปทำงานต่างประเทศและถูกบังคับใช้แรงงานในประเทศเพื่อนบ้าน และผู้เสียหายชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 33 คน โดยมีข้อสังเกตว่าในปี 2564 นั้น ผู้เสียหายสัญชาติเมียนมามีจำนวนถึง 94 คน กล่าวได้ว่าชาวเมียนมาจำนวนมากที่ลักลอบหลบหนีเข้ามาในราชอาณาจักรไทยผ่านช่องทางธรรมชาติเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงที่จะถูกหลอกลวงจากขบวนการค้ามนุษย์และถูกบังคับใช้แรงงาน ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากสถานการณ์การเมืองภายในประเทศเมียนมาในปัจจุบัน รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการคัดแยกผู้เสียหายโดยเฉพาะสัญชาติเมียนมาเนื่องจากมีความเปราะบางสูงและอาจตกเป็นเครื่องมือของเครือข่ายการค้ามนุษย์

1.2 การดำเนินคดีชั้นต่างๆ

1.2.1 ชั้นพนักงานสอบสวน

1.2.1.1 ความก้าวหน้าการดำเนินคดีชั้นพนักงานสอบสวน

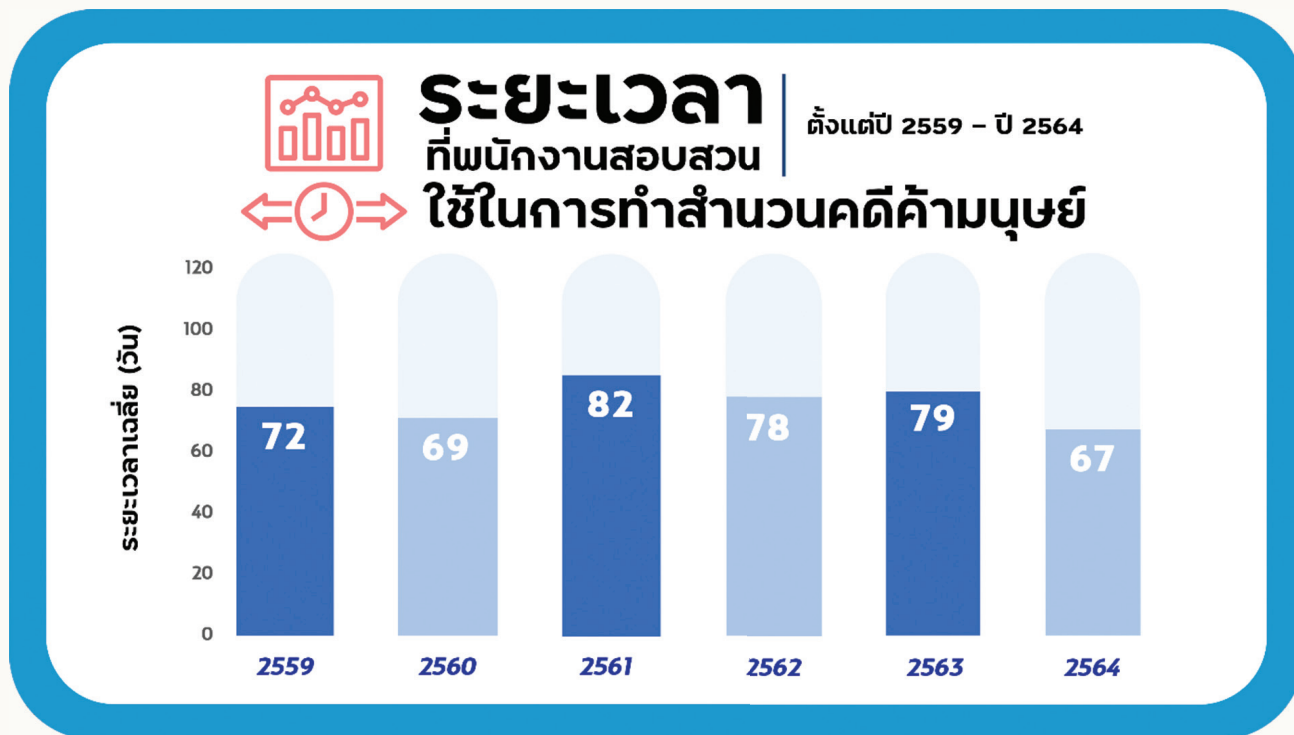
แผนภาพที่ 7 ความก้าวหน้าการดำเนินคดีชั้นพนักงานสอบสวน ปี 2564

จากแผนภาพที่ 7 ในปี 2564 พนักงานสอบสวนรับสำนวนการสอบสวน จำนวน 188 คดี อยู่ระหว่างการสอบสวน 38 คดี ซึ่งเป็นคดีที่เกิดจากการเร่งรัดตามมาตรการปราบปรามการค้ามนุษย์จาก ศพตส.ตร. (คดีจับใหม่) โดยส่วนใหญ่เป็นคดีที่ดำเนินการสอบสวนเสร็จสิ้นมีความเห็นควรสั่งฟ้อง จำนวน 150 คดี โดยได้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเรียบร้อยแล้วคิดเป็นร้อยละ 79.79

1.2.1.2 ระยะเวลาในการดำเนินคดีชั้นพนักงานสอบสวน

แผนภาพที่ 8 ระยะเวลาที่พนักงานสอบสวน ใช้ในการทำสำนวนคดีค้ำมนุษย์ตั้งแต่ปี 2559 – 2564

จากแผนภาพที่ 8 ในปี 2564 พนักงานสอบสวนได้เร่งรัดดำเนินการสอบสวน และสรุปสำนวนการสอบสวนคดีค้ำมนุษย์จนแล้วเสร็จ โดยใช้เวลาเฉลี่ย 67 วัน ลดลงจากปี 2563 ที่ใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 79 วัน ปี 2562 ระยะเวลาเฉลี่ย 78 วัน ปี 2561 ระยะเวลาเฉลี่ย 82 วัน ปี 2560 ระยะเวลาเฉลี่ย 69 วัน และปี 2559 ระยะเวลาเฉลี่ย 72 วัน โดยเป็นผลมาจากการสร้างความเชี่ยวชาญในการดำเนินคดีค้ำมนุษย์และการพัฒนาศักยภาพผู้บังคับใช้กฎหมายอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการร่วมกันดำเนินคดี การส่งชุดปฏิบัติการผู้เชี่ยวชาญชุดเคลื่อนที่เร็วจากส่วนกลางลงไปสนับสนุนช่วยเหลือการสืบสวนสอบสวนคดีของส่วนภูมิภาค ทำให้ระยะเวลาในการทำสำนวนการสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ในปี 2564 ลดน้อยลงที่สุดในรอบ 6 ปีที่ผ่านมา

แผนภาพที่ 9 จำนวนคดีขึ้นพนักงานสอบสวน จำแนกตามจำนวนผู้ต้องหา

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนคดีขึ้นพนักงานสอบสวนจำแนกตามจำนวนผู้ต้องหา จะเห็นได้ว่า จากการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความเชี่ยวชาญเพิ่มมากขึ้นในการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ทำให้สถิติในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป (เป็นการกระทำความผิดในรูปแบบกลุ่มขบวนการ) เพิ่มขึ้น โดยในปี 2560 มีจำนวน 74 คดี คิดเป็นร้อยละ 24.50 ในปี 2561 มีจำนวน 85 คดี คิดเป็นร้อยละ 27.96 ในปี 2562 มีจำนวน 101 คดี คิดเป็นร้อยละ 35.07 ในปี 2563 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ทำให้จำนวนคดีในภาพรวมลดลง คดีที่มีผู้กระทำความผิดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปในปี 2563 จึงลดลงเช่นกัน มีจำนวน 30 คดี คิดเป็นร้อยละ 22.56 ในปี 2564 เมื่อเจ้าหน้าที่สามารถปรับการทำงานให้เข้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ได้แล้ว จำนวนคดีในภาพรวมจึงเพิ่มขึ้นจำนวน 188 คดี และเป็นคดีที่มีผู้กระทำความผิดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป จำนวนมากถึง 88 คดี คิดเป็นร้อยละ 46.81 สูงที่สุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา อันเนื่องมาจากการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายจนมีความเชี่ยวชาญในการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานอย่างต่อเนื่อง (แผนภาพที่ 9)

1.2.1.3 โครงการที่สำคัญและโครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประชาสังคม (ศพดส.ตร.)

1) โครงการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ ระดับรองผู้กำกับการและผู้กำกับการขึ้นไป ตำรวจภูธรภาค 1 - 9 กองบัญชาการตำรวจนครบาล และสังกัดหน่วยงานเฉพาะทาง

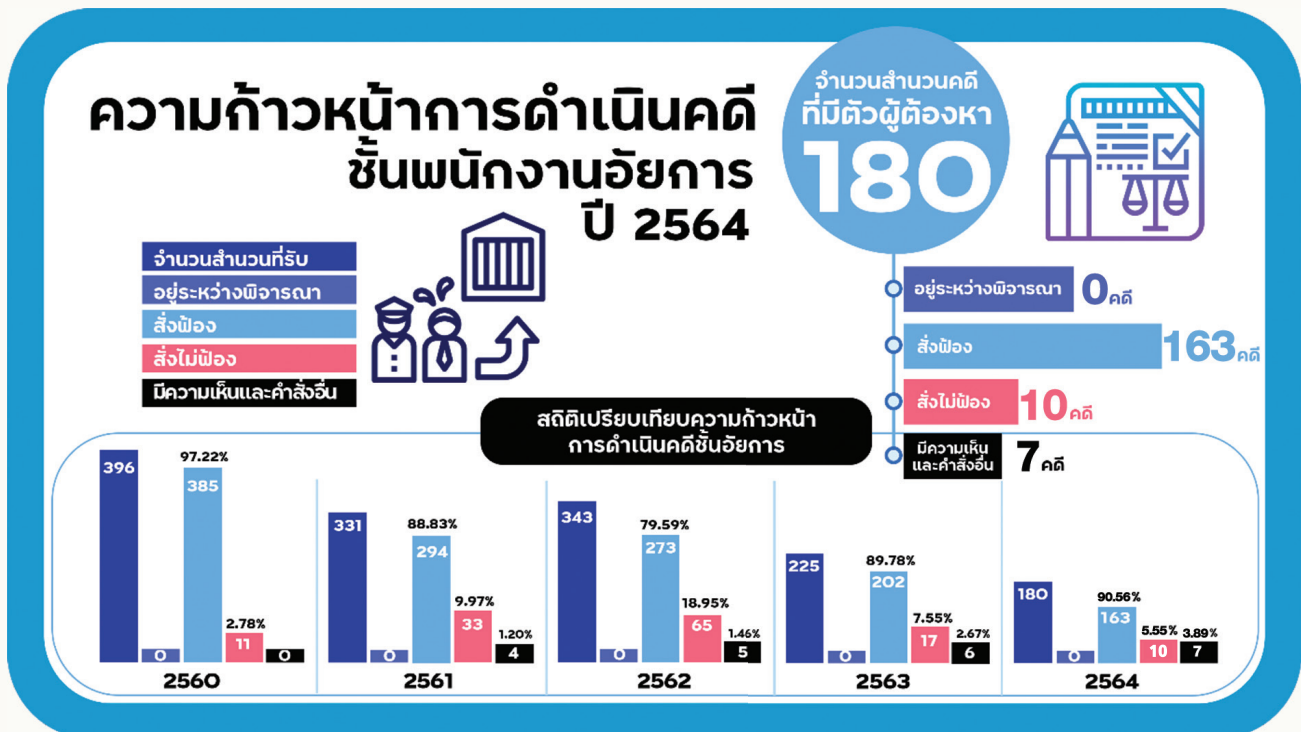
อาทิ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ สำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง และกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี รวม 200 คน โดยเนื้อหาหลักสูตรครอบคลุมหัวข้อการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และแรงงานบังคับ เทคนิคการสืบสวนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แนวทางการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและขยายผลเพื่อทำลายเครือข่ายขบวนการค้ามนุษย์ เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Interviews) และการปฏิบัติงานร่วมกับ NGOs เพื่อยกระดับทักษะในการบังคับใช้กฎหมายผ่านระบบ Zoom Meeting จำนวน 2 ครั้ง ระหว่างวันที่ 9 - 11 สิงหาคม 2564 และวันที่ 16 - 18 สิงหาคม 2564

2) โครงการฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานของศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประมง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดตำรวจภูธรภาค 1 - 9 เจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการ TATIP และ TICAC รวม 140 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความรู้ความเข้าใจการคัดแยกผู้เสียหายคดีค้ามนุษย์ การคัดแยกผู้เสียหายคดีแรงงานในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งมาตรา 6/1 ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีทีมวิทยากรจากสำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุดร่วมบรรยาย โดยการอบรมจัดขึ้นระหว่างวันที่ 28 พฤศจิกายน ถึง 1 ธันวาคม 2564

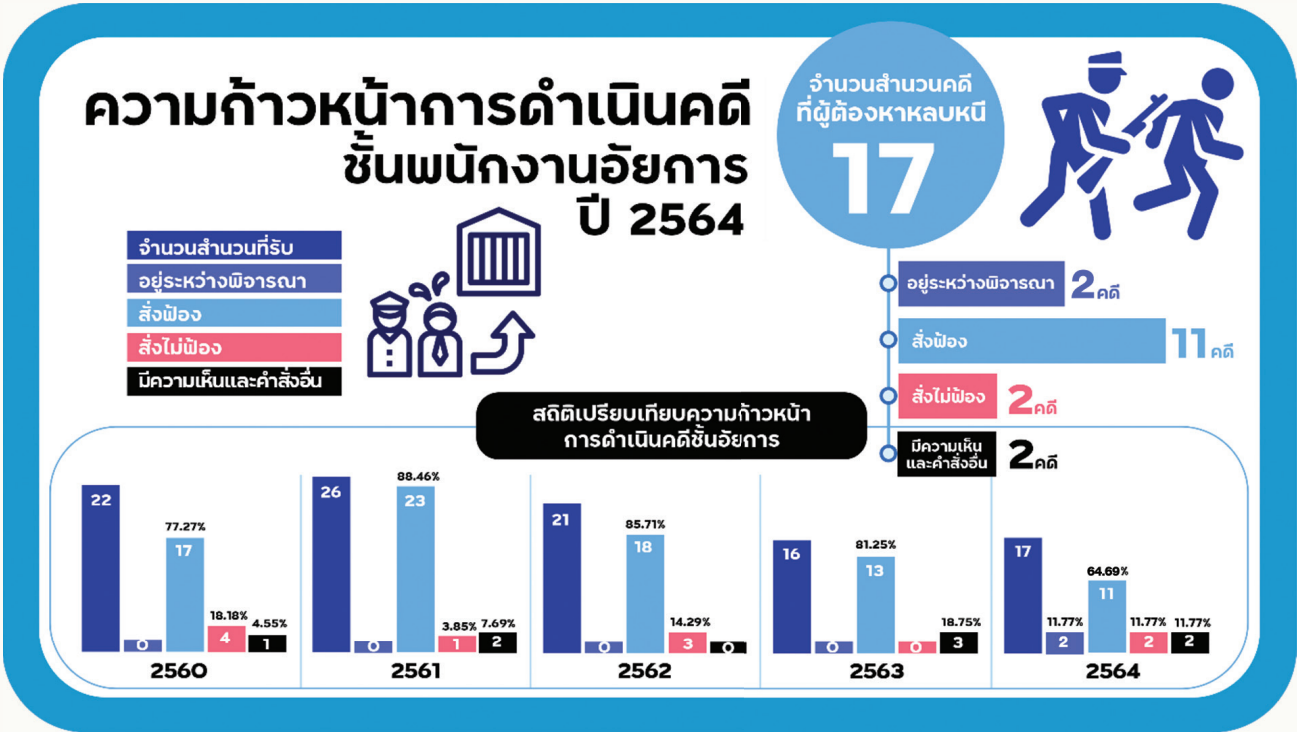
1.2.2 ชั้นพนักงานอัยการ

1.2.2.1 ความก้าวหน้าการดำเนินคดีชั้นพนักงานอัยการ

แผนภาพที่ 10 ความก้าวหน้าการดำเนินคดีชั้นพนักงานอัยการ จำนวนสำนวนคดีที่มีผู้ต้องหา

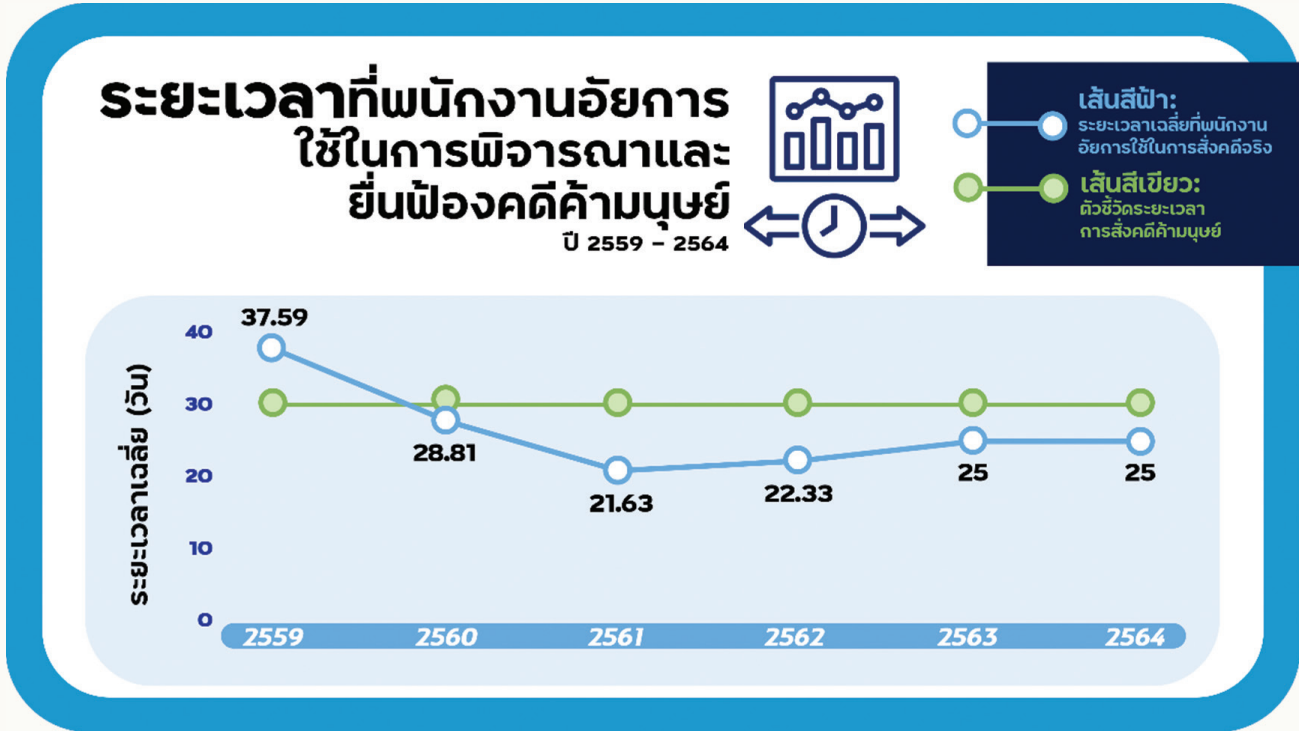
แผนภาพที่ 11 ความก้าวหน้าการดำเนินคดีชั้นพนักงานอัยการ จำนวนสำนวนคดีที่ผู้ต้องหาหลบหนี

จากแผนภาพที่ 10 และ 11 สรุปได้ว่าสถิติสำนวนคดีที่ค้ำมนุษย์ที่สำนักงานอัยการสูงสุดได้รับสำนวนจากพนักงานสอบสวนในปี 2564 มีจำนวน 197 คดี แบ่งเป็นสำนวนที่สามารถติดตามตัวผู้ต้องหาได้จำนวน 180 คดี และสำนวนที่ยังไม่อาจติดตามตัวผู้ต้องหาได้ จำนวน 17 คดี ซึ่งในภาพรวมจากสำนวนทั้งสองประเภทพบว่า มีการส่งฟ้องคดีค้ำมนุษย์รวมทั้งสิ้น จำนวน 163 คดี และส่งไม่ฟ้องรวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คดี หรือร้อยละ 5.55 ซึ่งนับเป็นตัวเลขจำนวนคดีและอัตราการส่งไม่ฟ้องที่ต่ำที่สุดตั้งแต่ 2560 ในปี 2564 สถิติสำนวนคดีที่พนักงานอัยการส่งไม่ฟ้องลดลง เนื่องจากสำนักงานอัยการสูงสุด ได้มอบหมายให้พนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ที่เป็นความผิดนอกราชอาณาจักรและพนักงานอัยการได้ให้คำปรึกษาคดีความผิดในราชอาณาจักรกับพนักงานสอบสวนในการแสวงหาพยานหลักฐานทำให้สำนวนการสอบสวนทั้งคดีความผิดในราชอาณาจักร และความผิดนอกราชอาณาจักรมีความสมบูรณ์มากขึ้นและมีพยานหลักฐานเพียงพอในขณะที่การส่งสำนวนการสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ให้พนักงานอัยการพิจารณาสั่งคดี

1.2.2.2 ระยะเวลาในการดำเนินคดีชั้นพนักงานอัยการ

แผนภาพที่ 12 ระยะเวลาที่พนักงานอัยการ ใช้ในการพิจารณาและยื่นฟ้องคดีค้ามนุษย์ในปี พ.ศ. 2559 – 2564

เนื่องจากมาตรฐานการดำเนินงานตามตัวชี้วัดด้านระยะเวลาการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ กำหนดตัวชี้วัดไว้ที่ 30 วัน แต่พนักงานอัยการได้เร่งรัดการพิจารณาสำนวนคดีค้ามนุษย์และคดีแรงงานบังคับ และยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลโดยเร็วมาโดยตลอด โดยในปี 2563 ใช้เวลาเฉลี่ยน้อยลงเป็น 25 วัน แม้ว่าจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 รวมทั้งการจำกัดช่วงเวลาการออกนอกเคหสถาน ซึ่งในปี 2564 แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 ยังคงทวีความรุนแรงขึ้น รัฐบาลได้มีมาตรการเพิ่มมากขึ้น แต่พนักงานอัยการยังคงรักษามาตรฐานในการดำเนินคดีชั้นพนักงานอัยการไว้ได้ที่ระยะเวลาเฉลี่ย 25 วันเช่นเดิม ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่กล่าวข้างต้น (แผนภาพที่ 12)

1.2.2.3 โครงการที่สำคัญและโครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสำนักงานอัยการสูงสุด

1) โครงการจัดฝึกอบรมหลักสูตรพื้นฐานการดำเนินคดีค้ามนุษย์สำหรับอัยการผู้ช่วย จำนวน 279 คน ก่อนออกไปปฏิบัติหน้าที่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยโครงการนี้มีวัตถุประสงค์สร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการต่อต้านการค้ามนุษย์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐาน การดำเนินคดีในชั้นศาล การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายโดยคำนึงถึงผลกระทบทางจิตใจและยึดหลักผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง โดยโครงการนี้ได้ดำเนินการร่วมกับโครงการอาเซียน - ออสเตรเลีย เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ แบ่งเป็นการอบรมทั้งหมด 5 ครั้ง ซึ่งเป็นการจัดอบรมในรูปแบบออนไลน์และรูปแบบปกติ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนกันยายน 2564 จากการฝึกอบรมดังกล่าว

จึงเกิดผลสัมฤทธิ์ คือ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2564 อัยการจังหวัดผู้ช่วยในสำนักงานอัยการจังหวัดสงขลา และสำนักงานอัยการจังหวัดเวียงสระ (สุราษฎร์ธานี) ได้มีการประสานความร่วมมือกับสำนักงานคดีค้ามนุษย์ในส่วนกลางเกี่ยวกับขั้นตอนการสืบพยานก่อนฟ้อง การเตรียมพยานและการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายก่อนการพิจารณาคดีในชั้นศาล เพื่อให้การดำเนินคดีค้ามนุษย์ประสบผลสำเร็จ

2) โครงการปรับปรุงห้องสอบสวนปากคำเด็กในสำนักงานอัยการจังหวัดสุโขทัยและสำนักงานอัยการจังหวัดระนอง เพื่อให้เด็กสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่เป็นมิตร รู้สึกได้รับความปลอดภัย โดยได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมายและยาเสพติด สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา (International Narcotics and Law Enforcement Affairs – INL, US States Department) ในด้านครุภัณฑ์ อุปกรณ์ และตุ๊กตาแยกเพศ (Anatomy Correct Doll) งบประมาณทั้งสิ้น 521,364.73 บาท

3) จัดทำบทวิเคราะห์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน และการพิจารณาคดีของศาลร่วมกับเจ้าหน้าที่จากศาลยุติธรรม โดยได้รวบรวมคำพิพากษาศาลในคดีค้ามนุษย์และขบวนการนำพาคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายตั้งแต่ปี 2558 จนถึงปัจจุบัน (ระยะเวลาประมาณ 5 ปีเศษ) นำมาถอดบทเรียนโดยผลลัพธ์ที่ได้จะนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการรวบรวมพยานหลักฐานที่ศาลรับฟังและนำไปสู่การพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด และจัดการเสวนารับฟังปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกันยายน 2564 ขณะนี้อยู่ในระหว่างขั้นตอนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปบทเรียน และนำมาประยุกต์ใช้เป็นข้อเสนอแนะและแนวทางปฏิบัติเพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินคดีเชิงรุก โดยยึดหลักผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง หลังจากนั้นจะจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) สำหรับใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน และคู่มือปฏิบัติงานต่อไป

4) โครงการอบรมเพิ่มศักยภาพบุคลากรในสำนักงานคดีค้ามนุษย์ ในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ในรูปแบบการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน การบังคับใช้แรงงาน และถอดบทเรียนการบริหารจัดการคดีเพื่อปรับปรุง ตรวจสอบและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานสำหรับบุคลากรในสำนักงานคดีค้ามนุษย์ โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 62 คน เมื่อวันที่ 5 - 7 พฤศจิกายน 2564 ณ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการดำเนินโครงการร่วมกับโครงการอาเซียน - ออสเตรเลีย เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ เนื่องจากสำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุดจากส่วนกลางเป็นผู้พิจารณาสั่งคดีทั่วประเทศ ซึ่งผลที่ได้จากการสัมมนาครั้งนี้ คือ 1) พนักงานอัยการสำนักคดีค้ามนุษย์มีความรู้ความเข้าใจความแตกต่างระหว่าง มาตรา 6 และมาตรา 6/1 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และ 2) เพื่อให้พนักงานอัยการสามารถให้คำแนะนำปรึกษาหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ในการตีความ และใช้บังคับมาตรา 6 และมาตรา 6/1 ดังกล่าว ได้อย่างถูกต้องเป็นมาตรฐานเดียวกัน

1.2.2.4 ความร่วมมือระหว่างพนักงานอัยการกับภาคประชาสังคมในด้านการดำเนินคดี

ในปี 2564 มีคดีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมมือกับองค์กรภาคประชาสังคม จำนวน 7 หน่วยงาน ในการจัดให้มีทนายเป็นโจทก์ร่วมในคดีค้ามนุษย์ จำนวน 18 คดี รวมผู้เสียหายจำนวนทั้งสิ้น 67 คน ตามที่ผู้เสียหายและองค์กรภาคประชาสังคมร้องขอ เพื่อให้การดำเนินคดีค้ามนุษย์มีความโปร่งใส ซึ่งเป็นสิทธิของผู้เสียหายที่กฎหมายไทยกำหนดให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้อง

ขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ ในระหว่างพิจารณาก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาคดี โดยโจทก์ร่วมสามารถเพิ่มเติมหรือสนับสนุนด้านพยานหลักฐาน หรือเพิ่มการซักถามพยานในฐานะทนายโจทก์ร่วม หรือนำพยานบุคคลอื่น ๆ เข้าสืบเพิ่มเติมเพื่อให้คดีรัดกุมยิ่งขึ้น ตลอดจนตรวจสอบคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยองค์กรภาคประชาสังคม ที่จัดหาทนายโจทก์ร่วมให้กับผู้เสียหายในปี 2564 ประกอบด้วย

1) มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชน และการพัฒนา (มสพ.) หรือ Human Rights and Development Foundation (HRDF) จำนวน 3 คดี ผู้เสียหาย จำนวน 7 คน (ทำร่วมกับ International Justice Mission จำนวน 1 คดี ผู้เสียหาย จำนวน 5 คน)

2) มูลนิธิ International Justice Mission (IJM) จำนวน 4 คดี ผู้เสียหาย จำนวน 36 คน (ทำร่วมกับมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชน และการพัฒนา จำนวน 1 คดี ผู้เสียหาย จำนวน 5 คน)

3) มูลนิธิโซเอ (ZOE International Foundation) จำนวน 3 คดี ผู้เสียหาย จำนวน 3 คน

4) โครงการฮักมูลนิธิสานสัมพันธ์ครอบครัว (HUG Project) จำนวน 2 คดี ผู้เสียหาย จำนวน 4 คน

5) มูลนิธิ Operation Underground Railroad (O.U.R.) จำนวน 3 คดี ผู้เสียหาย จำนวน 15 คน

6) มูลนิธิพิทักษ์สตรี Alliance Anti Traffic (AAT) จำนวน 3 คดี ผู้เสียหาย จำนวน 7 คน (ทำร่วมกับสำนักงานกฎหมาย เอส อาร์ (SR Law) จำนวน 1 คดี ผู้เสียหายจำนวน 1 คน)

7) สำนักงานกฎหมาย เอส อาร์ (SR Law) จำนวน 1 คดี ผู้เสียหาย จำนวน 1 คน (ทำร่วมกับมูลนิธิพิทักษ์สตรี Alliance Anti Traffic)

นอกจากการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรภาคประชาสังคม แล้วยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

1.2.3 ชั้นศาล

1.2.3.1 ความก้าวหน้าการพิจารณาพิพากษาคดี

ในปี 2564 มีคดีค้ามนุษย์ (ทั้งที่ค้างอยู่เดิมในปี 2563 จำนวน 105 คดี และคดีใหม่จำนวน 127 คดี) เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร จำนวน 232 คดี ซึ่งกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้นได้พิพากษาเสร็จสิ้นแล้ว จำนวน 88 คดี ของคดีที่เข้าสู่การพิจารณาทั้งหมด สามารถพิพากษาลงโทษในคดีค้ามนุษย์ จำนวน 66 คดี (ร้อยละ 75) พิพากษายกฟ้อง จำนวน 8 คดี (ร้อยละ 9.09) พิพากษาให้จำหน่ายคดี จำนวน 14 คดี (ร้อยละ 15.91) และยังคงเหลือคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา จำนวน 142 คดี (**ตารางที่ 1**) ข้อมูลตามตารางแสดงจำนวนคดีที่ศาลพิพากษายกฟ้องจำเลยในความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งสถิติดังกล่าวไม่รวมถึงกรณีที่แม้ศาลจะยกฟ้องจำเลยในข้อหาค้ามนุษย์แต่ก็อาจลงโทษในข้อหาอื่นที่เกี่ยวข้องกันซึ่งจำเลยถูกฟ้องมาในคราวเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น คดีหมายเลขแดง ที่ คม 1/2563 แม้ศาลจะพิจารณาแล้วยกฟ้องจำเลยในข้อหาค้ามนุษย์แต่พิพากษาลงโทษในฐานะร่วมกันมีไว้ หรือทำให้แพร่หลายซึ่งสื่อลามกอนาจารเด็กเพื่อความประสงค์แห่งการค้าและฐานร่วมกันนำเข้าและเผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลนั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ ลงโทษจำคุกจำเลยทั้งสิ้น 9 ปี ซึ่งเป็นโทษสถานหนักเทียบเท่ากับคดีค้ามนุษย์

ตารางที่ 1 ผลการพิจารณาพิพากษาคดีค้ำกัมนุชย์ในชั้นศาล

ปี	คดีที่เข้าสู่การพิจารณา			คดีที่พิพากษาเสร็จ				คดีที่อยู่ระหว่างพิจารณา
	คดีค้างจากปีก่อน	คดีรับใหม่ในปี	รวมคดีที่เข้าสู่การพิจารณา	พิพากษาลงโทษจำเลย	พิพากษายกฟ้องจำเลย	จำหน่ายคดี	รวมคดีที่พิพากษาเสร็จสิ้น	
2560	227	330	557	319 (81.59%)	54 (13.81%)	18 (4.60%)	391	166
2561	166	279	445	235 (77.05%)	24 (7.87%)	46 (15.08%)	305	140
2562	140	256	396	217 (76.68%)	26 (9.19%)	40 (14.13%)	283	113
2563	113	191	304	151 (78.89%)	22 (11.06%)	20 (10.05%)	199	105
2564	105	127	232	66 (75%)	8 (9.09%)	14 (15.91%)	88	144

หมายเหตุ คดีที่อยู่ระหว่างพิจารณาเป็นคดีที่อยู่รอการพิจารณา ณ สิ้นปี พ.ศ. นั้น

ระหว่างปี 2564 ยังคงมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการคดีของศาลยุติธรรม ศาลยุติธรรมจึงได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษา ติดตามและแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการคดีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 เพื่อจัดทำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการคดีภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว โดยในส่วนการบริหารจัดการคดีอาญาสำนักงานศาลยุติธรรมได้นำวิธีพิจารณาคดีทางอิเล็กทรอนิกส์มาปรับใช้กับกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ในคดีอาญาให้สามารถดำเนินการต่อไปได้เพื่อมิให้เกิดความล่าช้า ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563 และระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาในระหว่างที่มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 ปี 2564 และตั้งแต่เดือนตุลาคมเป็นต้นมา ศาลยุติธรรมได้กลับมาดำเนินการพิจารณาคดีตามปกติ โดยมีมาตรการเข้มงวดในการป้องกันสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 อย่างเคร่งครัด เพื่อความปลอดภัยแก่ผู้มาติดต่อราชการศาลและบุคลากรในหน่วยงานสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม

1.2.3.2 ระยะเวลาในการพิจารณาพิพากษาคดี

ในปี 2564 มีคดีที่พิจารณาในศาลเสร็จสิ้นแล้ว จำนวน 77 คดี แยกเป็นคดีที่ใช้ระยะเวลาในการพิพากษาไม่เกิน 3 เดือน จำนวน 27 คดี (ร้อยละ 35.06) คดีที่ใช้ระยะเวลาเกิน 3 เดือน แต่ไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 8 คดี (ร้อยละ 10.39) คดีที่ใช้ระยะเวลาเกิน 6 เดือน แต่ไม่เกิน 1 ปี จำนวน 25 คดี (ร้อยละ 32.47) และคดีที่ใช้ระยะเวลาเกิน 1 ปี จำนวน 17 คดี (ร้อยละ 22.08) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 สถิติแนวโน้มระยะเวลาในการพิพากษาคดีค้ามนุษย์ในชั้นศาลที่เสร็จสิ้นแล้ว

ปี	จำนวนคดีที่พิพากษาแล้วเสร็จ	พิพากษาเสร็จไม่เกิน 3 เดือน	พิพากษาเสร็จเกิน 3 เดือน ไม่เกิน 6 เดือน	พิพากษาเสร็จเกิน 6 เดือน ไม่เกิน 1 ปี	พิพากษาเสร็จเกิน 1 ปี
2560	391	96 (24.55%)	99 (25.32%)	152 (38.87%)	44 (11.25%)
2561	305	86 (28.20%)	80 (26.23%)	128 (41.97%)	11 (3.61%)
2562	283	105 (37.10%)	69 (24.38%)	95 (33.57%)	14 (4.95%)
2563	199	53 (26.63%)	50 (25.13%)	79 (39.70%)	17 (8.54%)
2564	77	27 (35.06%)	8 (10.39%)	25 (32.47%)	17 (22.08%)

1.2.3.3 จำนวนจำเลยในคดีที่ถูกพิพากษาลงโทษ

ในปี 2564 มีจำเลยที่ถูกฟ้องต่อศาลในคดีค้ามนุษย์ จำนวนทั้งสิ้น 125 คน จำแนกตามสัญชาติ เป็นคนไทย จำนวน 117 คน เป็นคนต่างชาติ จำนวน 8 คน และจำแนกตามเพศ เป็นเพศชาย จำนวน 60 คน เพศหญิง จำนวน 65 คน โดยศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษ จำนวน 82 คน (ร้อยละ 65.60) ยกฟ้อง จำนวน 25 คน (ร้อยละ 20) แบ่งออกเป็น จำนวน 11 คดี จากคดีที่พิพากษาเสร็จสิ้น และจำหน่วยคดี จำนวน 18 คน (ร้อยละ 14.40) (ตารางที่ 3) ทั้งนี้ รวมจำนวนจำเลยที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลจากปี 2563 จำนวน 144 คน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 3 จำนวนจำเลยคดีค้ามนุษย์ที่เข้าสู่การพิจารณาของศาล

ปี	จำเลยที่เข้าสู่การพิจารณาของศาล			
	จำนวน (คน)	พิพากษาลงโทษ	พิพากษายกฟ้อง	จำหน่วยคดี
2560	638	466 (73.04%)	154 (24.14%)	18 (2.82%)
2561	438	316 (72.15%)	57 (13.01%)	65 (14.84%)
2562	386	304 (78.76%)	27 (6.99%)	55 (14.25%)
2563	302	233 (77.15%)	41 (13.58%)	28 (9.27%)
2564	125	82 (65.60%)	25 (20%)	18 (14.40%)

1.2.3.4 ความรุนแรงของอัตราโทษที่ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยคดีค้ามนุษย์

ในปี 2564 มีจำเลยที่ได้รับโทษจำคุก จำนวน 75 คน พบว่ามีจำเลยที่ได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี จำนวน 1 คน (ร้อยละ 1.33) จำคุก 1 ปี ไม่เกิน 2 ปี จำนวน 1 คน (ร้อยละ 1.33) จำคุก 2 ปี ไม่เกิน 5 ปี จำนวน 11 คน (ร้อยละ 14.64) จำคุก 5 ปี ไม่เกิน 10 ปี จำนวน 26 คน (ร้อยละ 34.67) และจำคุกเกิน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 36 คน (ร้อยละ 48) ของจำเลยที่ได้รับโทษจำคุก มีข้อสังเกตว่า การลงโทษจำเลยในคดีค้ามนุษย์มีแนวโน้ม

ลงโทษหนักขึ้นโดยจากข้อมูลในตารางความรุนแรงของอัตราโทษที่ศาลพิพากษาจำคุกเกิน 10 ปี ในปี 2562 ร้อยละ 36.23 ในปี 2563 ร้อยละ 41.21 และในปี 2564 ร้อยละ 48 ซึ่งมีอัตราส่วนการลงโทษหนัก คือ จำคุกเกิน 10 ปี เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญ อันแสดงให้เห็นถึงการที่ศาลยุติธรรมตระหนักถึงความร้ายแรงของความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และให้ความสำคัญกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์เป็นอย่างมาก (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ความรุนแรงของอัตราโทษที่ศาลพิพากษาโทษจำคุกแก่จำเลย

ปี	จำนวนจำเลยที่ศาลพิพากษาจำคุก (คน)	จำคุกไม่เกิน 1 ปี	จำคุกเกิน 1 ปี ไม่เกิน 2 ปี	จำคุกเกิน 2 ปี ไม่เกิน 5 ปี	จำคุกเกิน 5 ปี ไม่เกิน 10 ปี	จำคุกเกิน 10 ปี
2560	377	9 (2.39%)	10 (2.65%)	109 (28.91%)	118 (31.30%)	131 (34.75%)
2561	236	1 (0.42%)	4 (1.69%)	47 (19.92%)	60 (25.42%)	124 (52.54%)
2562	276	6 (2.17%)	8 (2.90%)	38 (13.77%)	124 (44.93%)	100 (36.23%)
2563	199	8 (4.02%)	15 (7.54%)	41 (20.60%)	53 (26.63%)	82 (41.21%)
2564	75	1 (1.33%)	1 (1.33%)	11 (14.67%)	26 (34.67%)	36 (48%)

1.2.3.5 ค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ

จำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนที่ศาลพิพากษาในปี 2561 เป็นจำนวนเงิน 32,782,788 บาท (44 คดี คิดเป็นร้อยละ 14.43 จากคดีพิพากษาเสร็จสิ้นไปทั้งหมด 305 คดี) จำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนที่ศาลพิพากษาในปี 2562 เป็นจำนวนเงิน 54,180,366 บาท (76 คดี คิดเป็นร้อยละ 26.86 จากคดีพิพากษาเสร็จสิ้นไปทั้งหมด 283 คดี) จำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนที่ศาลพิพากษาในปี 2563 เป็นจำนวนเงิน 26,047,693 บาท (59 คดี คิดเป็นร้อยละ 29.65 จากคดีพิพากษาเสร็จสิ้นไปทั้งหมด 199 คดี) และจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนที่ศาลพิพากษาในปี 2564 เป็นจำนวนเงิน 10,774,250 บาท (25 คดี คิดเป็นร้อยละ 32.47 จากคดีพิพากษาเสร็จสิ้นไปทั้งหมด 77 คดี) (ตารางที่ 5)

การชดเชยค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายนั้น ตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญา พ.ศ. 2563 ได้วางแนวทางปฏิบัติต่อผู้เสียหายโดยคำนึงถึงการเยียวยาความเสียหายที่เป็นธรรม และผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายประกอบด้วยเสมอ รวมทั้งการให้คำแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายในการดำเนินการเพื่อบังคับคดี นอกจากนี้ คำแนะนำของประธานศาลฎีกาดังกล่าว ยังได้กำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติต่อผู้เสียหายซึ่งเป็นเหยื่ออาชญากรรมให้สอดคล้องตามหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และมาตรฐานองค์การสหประชาชาติ

ตารางที่ 5 จำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนที่ศาลมีผลคำพิพากษา

ปี	จำนวนคดีทั้งหมด	จำนวนคดีที่มีการจ่ายค่าสินไหมทดแทน	จำนวนเงินค่าสินไหมทดแทน (บาท)
2561	305 คดี	44 คดี (ร้อยละ 14.43)	32,782,788
2562	283 คดี	76 คดี (ร้อยละ 26.86)	54,180,366
2563	199 คดี	59 คดี (ร้อยละ 29.65)	26,047,693
2564	77 คดี	25 คดี (ร้อยละ 32.47)	10,774,250

หมายเหตุ สำนักงานศาลยุติธรรมเริ่มจัดเก็บข้อมูลเมื่อปี 2561

1.2.3.6 โครงการที่สำคัญเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรในศาลยุติธรรม

1) โครงการสัมมนาผู้พิพากษาในหัวข้อปัญหาเกี่ยวกับพยานหลักฐานในคดีค้ามนุษย์

จำนวน 4 ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ 1 วันที่ 18 – 19 ธันวาคม 2563 ที่จังหวัดเชียงราย กลุ่มเป้าหมายคือผู้พิพากษา ในเขตพื้นที่ภาค 5 และภาค 6 จำนวน 26 ท่าน
- ครั้งที่ 2 วันที่ 18 – 19 มีนาคม 2564 ที่จังหวัดอุดรธานี กลุ่มเป้าหมายคือผู้พิพากษาในเขตพื้นที่ภาค 3 และภาค 4 จำนวน 26 ท่าน
- ครั้งที่ 3 วันที่ 25 – 26 มีนาคม 2564 ที่จังหวัดสงขลา กลุ่มเป้าหมายคือผู้พิพากษาในเขตพื้นที่ภาค 9 จำนวน 33 ท่าน
- ครั้งที่ 4 วันที่ 8 – 9 เมษายน 2564 ที่จังหวัดกระบี่ กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้พิพากษาในเขตพื้นที่ภาค 8 จำนวน 29 ท่าน

โครงการดังกล่าว มีผู้เข้าร่วมเป็นผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับการพิจารณาคดีค้ามนุษย์จากศาลสูง และศาลในเขตพื้นที่ที่มีการจัดอบรม ในการอบรมมีทั้งการบรรยายโดยผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime: UNODC) การศึกษาตัวอย่างคำพิพากษาคดีค้ามนุษย์ ที่สำคัญและน่าสนใจจากภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกจากเอกสารสรุปประเด็นสำคัญของคดี (Case Digest) ตลอดจนการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพิจารณาคดีค้ามนุษย์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้วยกัน ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความเข้าใจสภาพปัญหาประเด็นต่าง ๆ ในคดีค้ามนุษย์มากยิ่งขึ้น และสามารถเพิ่มมุมมองเกี่ยวกับพยานหลักฐานในคดีค้ามนุษย์ให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถพิจารณาได้รอบด้านและกว้างขวาง

2) การประชุมหารือโต๊ะกลมระหว่างศาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เรื่อง “แนวปฏิบัติของศาลและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพศาลที่คำนึงถึงความละเอียดอ่อนต่อผู้เสียหายจากคดีค้ามนุษย์”

จัดประชุมในวันที่ 16 กันยายน 2564 ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom meeting) กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้พิพากษาซึ่งเป็นคณะทำงานปรับปรุงหนังสือคู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ ส่วนวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์

จำนวน 11 ท่าน และตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 14 คน การประชุมดังกล่าวได้มีการนำเสนอประเด็น เรื่องศาลที่คำนึงถึงความละเอียดอ่อนของผู้เสียหายในมุมมองสากล โดยนักวิจัยที่ปรึกษาโครงการอาเซียน - ออสเตรเลีย เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ (ASEAN–Australia Counter Trafficking: ASEAN – ACT) ซึ่งพบว่า ประเด็นเรื่องศาลที่คำนึงถึงความละเอียดอ่อนของผู้เสียหายดังกล่าว สอดคล้องตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติ ต่อผู้เสียหายในคดีอาญา 2563 ทั้งนี้ ในการประชุมได้มีการอภิปรายแนวปฏิบัติปัญหาข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีค้ามนุษย์ อันเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างศาลยุติธรรมกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีค้ามนุษย์ และสร้างความตระหนักถึงหลักการคุ้มครองผู้เสียหายโดยยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง อนึ่ง โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ได้มีการเก็บรวบรวมประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นจากการอภิปรายแลกเปลี่ยนไว้สำหรับเป็นข้อมูลในการปรับปรุงหนังสือคู่มือ ปฏิบัติราชการของตุลาการ ส่วนวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ให้มีความทันสมัยและครอบคลุมประเด็นปัญหาในการปฏิบัติงาน มากยิ่งขึ้น โดยสำนักงานศาลยุติธรรม ได้เริ่มดำเนินการปรับปรุงหนังสือคู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ ส่วนวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2564 ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จ และสามารถเผยแพร่แก่ผู้ปฏิบัติงานได้ในปี 2565

1.2.3.7 โครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการหรืออยู่ในแผนการดำเนินการปี 2564 – 2565

- 1) การศึกษาคำพิพากษาของศาลต่างประเทศเกี่ยวกับแรงงานบังคับและการค้ามนุษย์ ด้านแรงงาน
- 2) ASEAN Judicial Seminar on Human Trafficking, Force Labor and Child Sexual Exploitation in the Context of Comparative Law กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้พิพากษาในประเทศไทย และอาเซียน 35 ท่าน
- 3) การปรับปรุงหนังสือคู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ ส่วนวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์
- 4) แปลคู่มือล่ามศาลในคดีค้ามนุษย์ เป็นภาษาอังกฤษ ลาว กัมพูชา และเมียนมา
- 5) การสัมมนาแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้พิพากษา เรื่องการปฏิบัติต่อผู้เสียหาย คดีค้ามนุษย์โดยคำนึงถึงบาดแผลทางใจ

1.3 การดำเนินการกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

1.3.1 กำหนดมาตรการเพิ่มเติมในการดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

มีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยมาตรการทางบริหารในการป้องกัน เจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2558 กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องกับการนำพา บุคคลเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ซึ่งอาจมีผลเกี่ยวข้องหรือ นำไปสู่การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยที่ปัจจุบันมีการลักลอบนำพาบุคคลเข้ามาในราชอาณาจักร โดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ทั้งยังปรากฏว่ามีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำดังกล่าว ทำให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ไม่บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นเพื่อเป็นการกำหนดมาตรการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการนำพบบุคคลเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ซึ่งอาจจะตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คณะกรรมการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ จึงเห็นชอบให้ปรับแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “การค้ามนุษย์” ตามข้อ 3 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยมาตรการทางบริหารในการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ 2558 ให้หมายความว่า การกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และให้หมายความรวมถึงการนำพบบุคคลเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ซึ่งอาจมีผลเกี่ยวข้องหรือนำไปสู่การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ด้วย ขณะนี้อยู่ระหว่างรอนำเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ

1.3.2 เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกดำเนินคดีในปี 2564

รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามการดำเนินการทางวินัยและการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ โดยมีปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 13 หน่วยงาน เป็นคณะทำงานและมีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นฝ่ายเลขานุการ จากการรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่าตั้งแต่ปี 2556 – 2563 มีเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกดำเนินคดีอาญาจากการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ จำนวน 62 คน

จากการจับกุมคดีค้ามนุษย์ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ขยายผลการบังคับใช้กฎหมายและดำเนินคดีกับผู้ร่วมขบวนการทุกรายโดยไม่มีข้อยกเว้น รวมทั้ง ตรวจสอบ ติดตามเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องเรียกรับผลประโยชน์ ละเลยหรือเพิกเฉยต่อหน้าที่เพื่อดำเนินการทั้งทางวินัยและคดีอาญา ยึดทรัพย์สิน และปลดออกจากราชการ ซึ่งในปี 2564 ได้สืบสวนขยายผลสามารถพบพยานหลักฐานเชื่อมโยงและสามารถดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง มีจำนวนเพิ่มขึ้น จำนวน 17 คน (อยู่ระหว่างการสอบสวน/ไต่สวน จำนวน 11 คน อยู่ระหว่างพิจารณาของพนักงานอัยการ จำนวน 4 คน อยู่ระหว่างพิจารณาของศาล จำนวน 1 คน ศาลยกฟ้อง จำนวน 1 คน) ดังนี้

1) คดีส่วยร้านขนมดาว คาราโอเกะ จังหวัดกาญจนบุรี โดยในปี 2558 กรณีมีการจับกุมเจ้าของร้าน ซึ่งเป็นข้าราชการทหาร จำนวน 1 คน ดำเนินคดีในความผิดฐานค้ามนุษย์และต่อมาในปี 2560 กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ได้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 3 คน ที่ได้ช่วยเหลือทำการบิดเบือนสำนวนการสอบสวนเพื่อช่วยเหลือผู้ต้องหาในคดี โดยในปี 2564 กรมสอบสวนคดีพิเศษ ยังได้ทำการสืบสวนสอบสวนขยายผลจนสามารถดำเนินคดีกับข้าราชการตำรวจที่เข้าไปมีส่วนเรียกรับผลประโยชน์จากเจ้าของร้าน จำนวน 7 คน โดยมีความเห็นควรสั่งฟ้องส่งสำนวนให้อัยการแล้ว จำนวน 2 คน อยู่ระหว่างสรุปสำนวนการสอบสวนส่งพนักงานอัยการ จำนวน 4 คน และอยู่ระหว่างการสอบสวนจำนวน 1 คน

2) คดีช่วยร้านสาวพาน คาราโอเกะ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยในปี 2562 มีการจับกุมเจ้าของร้านดำเนินคดีในปี 2564 กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้ทำการสืบสวนขยายผลจนพบว่า มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 2 คน ซึ่งมีพฤติการณ์เรียกรับผลประโยชน์จากร้านสาวพาน คาราโอเกะ และได้ส่งเรื่องให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการตรวจสอบเบื้องต้นของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

3) คดีช่วยร้านวาเลนไทน์ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี โดยในปี 2561 ได้มีการจับกุมเจ้าของร้านดำเนินคดีและต่อมาในปี 2563 ได้มีการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 1 คน ที่มีพฤติการณ์เรียกรับผลประโยชน์จากร้านวาเลนไทน์ และจากการสอบสวนขยายผลของกองบังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในปี 2564 สามารถดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีพฤติการณ์เรียกรับผลประโยชน์จากร้านวาเลนไทน์เพิ่มเติมจำนวน 4 คน

4) คดีช่วยร้านมีส บีเฮฟเว่น อำเภอเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี โดยในปี 2563 ได้มีการจับกุมเจ้าของร้านดำเนินคดี จากการสืบสวนขยายผลพบข้าราชการตำรวจ จำนวน 2 คน เข้าไปมีส่วนเรียกรับผลประโยชน์จากเจ้าของร้านมีส บีเฮฟเว่น ซึ่งในปี 2564 กรมสอบสวนคดีพิเศษ ดำเนินคดีและมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ทั้งสองราย ขณะนี้อยู่ระหว่างพนักงานอัยการพิจารณาสั่งฟ้องต่อศาล

5) คดีบังคับใช้แรงงานอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้มีการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 1 คน คือ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลสิชลซึ่งเป็นเจ้าของเรือได้ร่วมกับภรรยาและลูกเรือบังคับใช้แรงงาน พนักงานอัยการสั่งฟ้อง และคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอาญา แผนกคดีค้ามนุษย์

6) คดีนักศึกษาวินิจฉัยและเทคโนโลยีเชียงราย ถูกส่งตัวไปฝึกงานที่สาธารณรัฐเกาหลีใต้ และถูกบังคับใช้แรงงาน สถานีตำรวจภูธรบ้านดู่ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 1 คน คือ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงราย พนักงานอัยการจังหวัดเชียงราย ได้ยื่นฟ้องเป็นคดีค้ามนุษย์ต่อศาล ต่อมาศาลจังหวัดเชียงรายพิพากษายกฟ้อง เนื่องจากเมื่อพิจารณาพยานหลักฐานโจทก์แล้วยังน่าจะสงสัยว่าระหว่างเจตนาฉ้อฉลหลอกลวงกับการบริหารจัดการที่บกพร่อง สิ่งใดมีน้ำหนักสมเหตุสมผลมากกว่ากัน และผลประโยชน์ที่เกษตรกรเจ้าของฟาร์มได้รับจากผู้เสียหายทั้ง 8 คน คือ แรงงาน ซึ่งมีใช้ผลประโยชน์ โดยตรงที่จำเลยได้รับ ประกอบกับผู้เสียหายทั้ง 8 คน ยังคงมีอิสระในการใช้เครื่องมือสื่อสาร มิได้อยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ อันจะอยู่ในความหมายของการบังคับใช้แรงงานตามมาตรา 6/1 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พยานหลักฐานโจทก์จึงยังรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนา ช่มชู้ ฉ้อฉล หลอกลวง หรือได้รับประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดอันจะเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์คดีถึงที่สุด

1.3.3 ความคืบหน้าในการดำเนินคดีอาญาในปี 2564

1) **คดีช่วยนาตารี** ปี 2559 ข้าราชการตำรวจ จำนวน 4 คน เรียกรับผลประโยชน์จากสถานบริการนาตารี เอ็นเตอร์เทนเมนท์ อาบอบนวด โดยอัยการยื่นฟ้องต่อศาลทั้งหมดแล้ว อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล จำนวน 3 คน และหลบหนี จำนวน 1 คน ศาลได้ออกหมายจับแล้ว

2) **คดีช่วยร้านโจโจซัง** อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2559 โดยพบว่า มีข้าราชการตำรวจ จำนวน 3 คน เรียกรับผลประโยชน์จากเจ้าของร้านโจโจซัง ในปี 2563 ศาลตัดสินจำคุก จำนวน 2 คน โดยลงโทษจำคุก ข้าราชการตำรวจคนที่ 1 เป็นเวลา 4 ปี ไม่รอลงอาญา ลงโทษจำคุกข้าราชการตำรวจคนที่ 2 เป็นเวลา 5 ปี แต่เนื่องจากให้การรับสารภาพ มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษกึ่งหนึ่ง คงเหลือโทษจำคุก 2 ปี 6 เดือน และในปี 2564 ข้าราชการตำรวจ คนที่ 3 ศาลลงโทษจำคุก 5 ปี 3 เดือน และปรับ 39,990 บาท รับสารภาพลดโทษกึ่งหนึ่ง คงเหลือโทษจำคุก 2 ปี 7 เดือน 15 วัน และปรับ 19,995 บาท

3) **คดีช่วยร้านวรรณศิริ** จังหวัดชัยภูมิ ปี 2561 ข้าราชการตำรวจ จำนวน 1 คน เรียกรับผลประโยชน์จากเจ้าของร้านวรรณศิริ ในปี 2564 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ได้สวนและมีมติชี้มูลความผิดอาญาและวินัยร้ายแรงแล้ว ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อศาลและให้ผู้บังคับบัญชาลงโทษทางวินัยแล้ว

4) **คดีร้าน ต.ใหญ่** อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ปี 2562 จากการจับกุมภรรยาของข้าราชการตำรวจ จำนวน 1 คน โดยกล่าวหาว่า กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และพบว่า ข้าราชการตำรวจรายดังกล่าว ร่วมกระทำความผิดด้วย ในปี 2564 กรมสอบสวนคดีพิเศษ ทำการสอบสวนเสร็จสิ้นมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการจังหวัดอุดรธานี และอยู่ระหว่างการพิจารณาของพนักงานอัยการ ซึ่งผู้ต้องหาหลบหนีตามหมายจับศาลจังหวัดอุดรธานี ที่ 28/2564

5) **คดีร้านหนองบัวคาราโอเกะ** จังหวัดอุบลราชธานีปี 2563 ผู้อำนวยการโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี เกี่ยวข้องกับขบวนการนำพาเด็กหญิงชาวลาว อายุต่ำกว่า 18 ปี ไปจากบิดามารดา เพื่อหาทำไร่หรือเพื่อการอนาจาร ในปี 2564 พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องต่อศาลและศาลชั้นต้นนัดฟังคำพิพากษาในวันที่ 13 มกราคม 2565

6) **คดีร้านลิโอ คาราโอเกะ** จังหวัดสุรินทร์ ปี 2563 ครูชำนาญการโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในเขตพื้นที่อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ มีพฤติการณ์แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก โดยการแสวงหาผลประโยชน์จากการค้าประเวณี ในปี 2564 ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ลงโทษ จำคุก 30 ปี และปรับ 1,220,000 บาท

7) **คดีร่วมกันค้ามนุษย์จากการบังคับใช้แรงงานที่อำเภอสิชล** จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2564 รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลสิชล มีพฤติการณ์แสวงหาประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงาน พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลอาญาแผนกคดีค้ามนุษย์ ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล

ตารางที่ 6 เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

ปี	จำนวนคน	จำคุก	พิพากษายกฟ้อง	ระหว่างศาลพิจารณา	ระหว่างอัยการพิจารณา	ระหว่างสอบสวน/ไต่สวน			ป.ป.ท. ไม่ชี้มูล	หลบหนี
						DSI/ตร.	ป.ป.ท.	ป.ป.ช.		
2556 - 2559	44	28	4	6	-	-	-	-	3	3
2560	11	7	-	4	-	-	-	-	-	-
2561	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-
2562	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1
2563	3	1	-	1	-	-	-	-	-	1 (ตาย)
2564	17	-	1	1	8	5	-	2	-	-
รวม	79	38	5	12	9	5	-	2	3	5

1.3.4 ความคืบหน้าในการดำเนินการทางวินัย

ในปี 2564 มีความคืบหน้าที่สำคัญ 2 เรื่อง ดังนี้

1) คดีช่วยร้านวรรณศิริ จังหวัดชัยภูมิ ปี 2561 ข้าราชการตำรวจ จำนวน 1 คน เรียกรับผลประโยชน์จากเจ้าของร้านวรรณศิริ ขณะนี้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐไต่สวน และมีมติชี้มูลความผิดอาญาและวินัยร้ายแรงแล้ว ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาล และแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาลงโทษทางวินัยแล้ว และในปี 2564 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีคำสั่งลงโทษไล่ข้าราชการตำรวจดังกล่าว ออกจากราชการแล้ว

2) คดีร้าน ต.ใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ปี 2562 จากการจับกุมภรรยาของข้าราชการตำรวจ จำนวน 1 คน โดยกล่าวหาว่า กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และพบว่า ข้าราชการตำรวจดังกล่าว มีส่วนรู้เห็นหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดด้วย และในปี 2564 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีคำสั่งลงโทษไล่ข้าราชการตำรวจดังกล่าว ออกจากราชการแล้ว

ตารางที่ 7 เจ้าหน้าที่ของรัฐถูกดำเนินการทางวินัยที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

ปี	ดำเนินการทางวินัย	พ้นจากราชการ	ยุติเรื่อง	อยู่ระหว่างพิจารณาของต้นสังกัด			
				ทหาร	ตำรวจ	พลเรือน	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2556-2559	44	35	4	4	-	1	-
2560	10	7	-	-	3	-	-
2561	2	2	-	-	-	-	-
2562	2	2	-	-	-	-	-
2563	3	1	-	-	-	2	-
2564	15	-	1	-	13	-	1
รวม	76	47	5	4	16	3	1

หมายเหตุ เจ้าหน้าที่ของรัฐเกษียณอายุราชการก่อนถูกดำเนินการทางวินัย ปี 2560 จำนวน 1 คน ปี 2564 จำนวน 2 คน

1.3.5 การพัฒนาระบบการติดตามความคืบหน้าคดีเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การพัฒนา ระบบฐานข้อมูลติดตามการดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ สืบเนื่องจากการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นนโยบายที่มีความสำคัญ โดยนายกรัฐมนตรีและรัฐบาลมีความห่วงใย และเห็นว่าปัญหาการค้ามนุษย์เป็นปัญหาที่มีความสำคัญระดับชาติ และในการประชุมคณะอนุกรรมการติดตามการดำเนินการทางวินัยและการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมีให้เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ครั้งที่ 5/2563 เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2564 ได้มีมติมอบหมายให้ กรมสอบสวนคดีพิเศษ จัดสร้างระบบฐานข้อมูลติดตามการดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ โดยมีเป้าหมายหลัก เพื่อใช้ติดตามการดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ด้านการดำเนินคดีทางอาญา วินัย และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้มีความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง นำไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์ของรัฐบาลได้ ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานจัดทำระบบฐานข้อมูลติดตามการดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์เสร็จเรียบร้อยแล้ว อีกทั้งเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2564 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีการจัดการประชุมคณะอนุกรรมการบูรณาการและพัฒนาระบบฐานข้อมูลในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ให้ยั่งยืน ครั้งที่ 1/2564 ขึ้นให้ความเห็นชอบให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลการดำเนินคดีอาญาในส่วนของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ เข้าร่วมกับระบบฐานข้อมูลของประเทศไทย ด้านการดำเนินคดีและการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (<http://www.e-aht.com>)

1.3.6 คดีสำคัญเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

1.3.6.1 การดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกรับเงินสินบนจากร้านสาวพานคาราโอเกะ

จากการประชุมคณะอนุกรรมการติดตามการดำเนินการทางวินัยและดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมีให้เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ครั้งที่ 5/2563 เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2563 ที่ประชุมได้มีมติให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ ไปพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ กรณีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง กรมการปกครอง ได้เข้าทำการตรวจค้นและจับกุมร้านสาวพาน คาราโอเกะ พื้นที่ ตำบลพาน อำเภอลำปาง จังหวัดเชียงราย ซึ่งร้านดังกล่าวมีพฤติการณ์การค้าประเวณี แอบแฝงโดยมีการรับเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าทำงาน ในขณะที่จับกุมเจ้าหน้าที่ได้ยึดของกลางเป็นสมุดบันทึกการจ่ายเงินสินบนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ และจากการสืบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง เชื่อว่าเจ้าของร้านสาวพานคาราโอเกะ ได้โอนเงินรายเดือนเข้าบัญชีเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 2 นาย นั้นเป็นการใช้หนี้สัญญาเงินกู้ และใช้นี้ค่าบัตรการกุศล ซึ่งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง มีความเห็นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจทั้ง 2 นาย ไม่ได้กระทำความผิดอาญา มีแต่เพียงบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ ปล่อยปละละเลยไม่สนใจในการสืบสวนปราบปรามจับกุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพปล่อยให้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณี และการค้ามนุษย์ จนเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่หน่วยอื่นเข้าทำการจับกุมการค้าประเวณี และการค้ามนุษย์ อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการ อันเป็นมูลความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงเสนอผู้บังคับบัญชาลงโทษ กักขัง 3 วัน

ต่อมา กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้ทำการสืบสวนเรื่องดังกล่าว (เลขสืบสวนที่ 14/2564) ผลการสืบสวนพบว่า นอกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 2 นาย ดังกล่าวแล้ว ยังพบว่า มีเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกจำนวน 5 คน รวมทั้งหมด จำนวน 7 คน มีพฤติการณ์เรียกรับเงินสินบนจากร้านสาวพานคาราโอเกะ จึงได้ส่งเรื่องให้

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ปัจจุบันอยู่ระหว่างการตรวจสอบเบื้องต้นของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จังหวัดเชียงราย ตามเรื่องกล่าวหาหมายเลขดำที่ 6460243462

1.3.6.2 การดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกรับเงินสินบนจากร้านชมดาวคาราโอเกะ

กรณีกรมการปกครองสนธิกำลังกับสายลับขององค์กรต่อต้านการค้ามนุษย์ (NVADER) เข้าตรวจค้นจับกุมร้านชมดาว คาราโอเกะ ตั้งอยู่ที่ริมทางรถไฟ ถนนพัฒนาการ ตำบลบ้านใต้ อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และได้จับกุมเจ้าของร้านซึ่งเป็นข้าราชการทหารกับพวก ดำเนินคดีในข้อหา ร่วมกันกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งในวันที่เข้าตรวจค้นร้านฯ พบบัญชีเรียกรับผลประโยชน์ภายในร้าน และพบบัญชีเรียกรับผลประโยชน์เพิ่มเติมที่ถูกบันทึกไว้ในโทรศัพท์ของผู้จัดการร้านฯ ซึ่งจากการสืบสวนสอบสวนพบว่า มีเจ้าหน้าที่รัฐจำนวนหลายคน ที่เข้าไปมีส่วนเรียกรับผลประโยชน์จากเจ้าของร้านฯ ในเบื้องต้นได้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 7 คน โดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้มีความเห็นควรสั่งฟ้องส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณาแล้ว จำนวน 2 คน อยู่ระหว่างการสอบสวน จำนวน 5 คน ซึ่งในปี 2565 คาดว่าจะสามารถดำเนินคดีเพิ่มเติมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อีกจำนวนหลายคน ที่อยู่ระหว่างการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน

1.3.6.3 ข้าราชการเกี่ยวข้องกับการเรียกรับผลประโยชน์จากร้านวาเลนไทน์คาราโอเกะ จังหวัดสระบุรี

เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2562 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้มีมติส่งเรื่องของ ร้อยตำรวจตรี สังวล กวางทอง กับพวก ให้กองบังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ดำเนินการสอบสวนตามอำนาจหน้าที่ โดยได้มีการรับเรื่องดังกล่าว เป็นคดีอาญาที่ 8/2562 ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2562 จากการสอบสวนขยายผลพบพยานหลักฐานยืนยันว่ามีการเรียกรับผลประโยชน์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจริง ขั้นนี้จึงปรากฏหลักฐานเพียงพอในการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 5 คน ซึ่งจะดำเนินการเรียกเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้ง 5 คน มารับทราบข้อกล่าวหาต่อไป

1.4 การยึดอายัดทรัพย์สินโดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

1.4.1 สถิติการยึด/อายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และการค้าประเวณี ตามมาตรา 3 (2) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ในปี 2564 พบว่า สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินคดีความผิดฐานค้ามนุษย์และที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 คดี สามารถยึด/อายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ จำนวน 4,926,275.05 บาท ซึ่งได้ส่งให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องให้ศาลมีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินแล้ว โดยศาลได้มีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน จำนวน 161,066.44 บาท ส่วนที่เหลือยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา

ของศาล นอกจากนี้ยังมีสำนวนคดีที่อยู่ในระหว่างการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอีก จำนวน 32 คดี ซึ่งจะได้ดำเนินการออกคำสั่งมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อไป

ปัจจุบันเทคโนโลยีทางการเงินมีการพัฒนาขึ้นเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้กระทำความผิดมีการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดไปในหลายรูปแบบเพื่อปกปิดอำพรางแหล่งที่มาและให้ยากแก่การติดตามตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ ตัวอย่างเช่น สินทรัพย์ดิจิทัล เป็นต้น หน่วยงานที่กำกับและควบคุมการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล จึงได้มีการตราพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2561 และเพื่อเป็นการป้องกันการใช้สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นช่องทางในการฟอกเงิน ในมาตรา 7 จึงได้กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทำให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลมีหน้าที่จะต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงของลูกค้า และรายงานการทำธุรกรรมตามที่กฎหมายกำหนดไปยังสำนักงานป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน หากเกิดการกระทำความผิดและมีสินทรัพย์ดิจิทัลเกี่ยวข้อง สำนักงาน ปปง. จะสามารถตรวจสอบตัวตนของ ผู้ทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องและสามารถยึด/อายัดทรัพย์สินดังกล่าว ได้อย่างทันที่

ในส่วนนโยบายการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการค้ำมนุษย์นั้น หากสำนักงานป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน ได้รับการประสานจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ให้ดำเนินการกรณีที่มีคดีสำคัญ สำนักงานป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน จะเร่งดำเนินการอย่างรวดเร็วในการประมวลเรื่องให้คณะกรรมการธุรกรรมพิจารณา มีมติมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สิน และหากปรากฏทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งมีพฤติการณ์ว่าอาจจะมีการจำหน่ายจ่ายโอน ซุกซ่อนอำพราง เปลี่ยนสภาพทรัพย์สิน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะมีคำสั่งยึด/อายัดทรัพย์สินดังกล่าวไว้ชั่วคราวได้ทันที ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าว สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลถูกต้องครบถ้วนซึ่งจะนำไปใช้ในการดำเนินการในชั้นศาลต่อไป

1.4.2 ประเด็นการแก้ไขกฎหมาย

1) การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน มุ่งเน้นคุ้มครองผู้เสียหายทางทรัพย์สินเป็นหลัก ทำให้ผู้เสียหายในความผิดฐานค้ำมนุษย์ยังไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิหรือชดเชยเยียวยาความเสียหาย ทำให้เหยื่อหรือผู้เสียหายถูกละเลยสิทธิขั้นพื้นฐานของเหยื่ออาชญากรรม จึงมีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว เพื่อคุ้มครองสิทธิเหยื่อหรือผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งรวมถึงผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ด้วย โดยให้ผู้เสียหายที่ศาลพิพากษาให้ได้รับชดเชยค่าสินไหมทดแทนมีสิทธิที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนจากทรัพย์สินที่จะตกเป็นของแผ่นดินได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์เป็นอย่างมาก จากเดิมที่ไม่มีสิทธิขอชดเชยเยียวยาความเสียหายจากทรัพย์สินที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการ เนื่องจากความเสียหายไม่เข้าหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่จะต้องเป็นความเสียหายทางด้านทรัพย์สินเท่านั้น

ปัจจุบันกระบวนการบัญญัติกฎหมายมีความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง โดยเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2564 สภาผู้แทนราษฎรได้มีการประชุมในวาระที่ 1 และได้มีมติรับหลักการของร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่...) พ.ศ.... (ประเด็นการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์) โดยประธานคณะกรรมการพิจารณา ร่างกฎหมาย สภาผู้แทนราษฎร ได้นำการประชุมครั้งแรกแล้ว เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2564

2) การเพิ่มความผิดมูลฐานที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้มีการร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่...) พ.ศ.... (ประเด็นความผิดมูลฐาน) เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งมีรูปแบบการฟอกเงินที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และเป็นไปตามมาตรฐานสากล ทำให้ครอบคลุมความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์มากขึ้น จำนวน 2 ฉบับ โดยเพิ่มความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับสื่อลามกอนาจารเด็ก อันมีลักษณะเป็นการค้า ซึ่งเดิมยังไม่เป็นความผิดมูลฐานทำให้มีช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมาย โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการของร่างกฎหมายทั้งสองฉบับแล้ว เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2564 และวันที่ 4 พฤศจิกายน 2564 ตามลำดับ ปัจจุบันร่างกฎหมายดังกล่าว อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

1.5 ผลสัมฤทธิ์จากการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ และความร่วมมือกับภาคประชาสังคม

1.5.1 ผลการประชุมทวิภาคีระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติของไทยและสำนักงานตำรวจแห่งชาติสหพันธรัฐมาเลเซีย

จากกรณีที่มีกลุ่มบุคคลเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการลักลอบขนย้ายแรงงานชาวโรฮิงจาโดยผิดกฎหมายในประเทศมาเลเซียนั้น ทางของไทยสามารถอาศัยการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศและความร่วมมือกับภาคประชาสังคมผ่านการประชุมทวิภาคีระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติของไทยกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติแห่งสหพันธรัฐมาเลเซียในเดือนมีนาคม 2564 ภายใต้การสนับสนุนจากโครงการอาเซียน-ออสเตรเลียเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ จนทำให้เกิดความร่วมมืออย่างเป็นทางการ กล่าวคือ ทางประเทศมาเลเซีย โดยสถานเอกอัครราชทูตมาเลเซียประจำประเทศไทยได้มีคำร้องผ่านกระทรวงการต่างประเทศร้องขอให้ทางการไทยส่งตัวบุคคลสัญชาติไทย จำนวน 9 คน ซึ่งหลบหนีคดีตั้งแต่ปี 2559 เป็นผู้ร้ายข้ามแดน ต่อมาพนักงานอัยการสำนักงานอัยการสูงสุดของไทย ได้ยื่นคำร้องขอหมายจับบุคคลทั้ง 9 คนดังกล่าว ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติของไทยสามารถตามจับกุมผู้ต้องหาได้ จำนวน 3 คน เพื่อส่งเป็นผู้ร้ายข้ามแดนกลับไปยังประเทศมาเลเซียเพื่อไปดำเนินคดีตามกฎหมาย (stand trial) ต่อไป

1.5.2 ผลการประชุมทวิภาคีระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติไทยและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กัมพูชา

จากกรณีที่มีคนไทยถูกหลอกลวงให้ไปทำงานผิดกฎหมายในประเทศกัมพูชาโดยถูกบังคับให้ทำงานในแก๊งคอลเซ็นเตอร์ แก๊ง SMS หลอกลวง เว็บไซต์รับพนันผิดกฎหมาย ถูกนายจ้างชาวต่างชาติกักขัง ให้อุดอาหาร ทำร้ายร่างกายและมีการเอาไปขายต่อให้นายจ้างคนอื่นนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติของประเทศไทย โดยศูนย์พิทักษ์เด็กสตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประมง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศพตส.ตร.) และประเทศกัมพูชาได้ประสานความร่วมมือโดยการจัดการประชุมหารือระดับทวิภาคี ภายใต้การสนับสนุนจากโครงการอาเซียน-ออสเตรเลียเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ จนกระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ที่เกี่ยวข้องของทั้งสองประเทศสามารถร่วมกันช่วยเหลือเหยื่อคนไทยเหล่านั้นกลับมายังประเทศไทยได้อย่างปลอดภัย จำนวน 4 ครั้ง รวม 363 คน เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จำนวน 109 คน ไม่เป็นผู้เสียหาย จำนวน 21 คน และอยู่ระหว่างการคัดแยก จำนวน 205 คน และยังประสานความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือคนไทยอย่างต่อเนื่องจนถึงขณะนี้

1.5.3 การสร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกลุ่มหน่วยงานต่อต้านยาเสพติดและอาชญากรรมต่างประเทศประจำประเทศไทย (FANC)

ในปี 2564 นับเป็นครั้งแรกที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดย พลตำรวจโท สุรเชษฐ์ หักพาล ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้ริเริ่มแนวทางเชิงรุกในการสร้างเครือข่ายการประสานความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมายระดับพหุภาคี โดยเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2564 ได้เชิญผู้บังคับใช้กฎหมายจาก 15 ประเทศ จำนวน 28 คน รวมถึง Mr.Steve Wood Senior Liaison Officer New Zealand Police หัวหน้ากลุ่มหน่วยงานต่อต้านยาเสพติดและอาชญากรรมต่างประเทศประจำประเทศไทย (FANC) เข้าร่วมประชุมหารือแนวทางการประสานความร่วมมือด้านการสืบสวนสอบสวนและติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดด้านค้ามนุษย์ในระดับระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.5.4 การสร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมายของสำนักงานตำรวจ แห่งชาติและกองบัญชาการตำรวจดูไบ ณ เมืองดูไบ ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

จากการเดินทางไปประสานความร่วมมือของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและกองบัญชาการตำรวจดูไบ ณ เมืองดูไบ ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ของผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและคณะในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2564 ที่ผ่านมาได้มีการประสานงานเพื่อให้การช่วยเหลือหญิงไทยที่ถูกหลอกไปบังคับค้าประเวณีและได้ร้องขอความช่วยเหลือผ่านทางช่องทางโซเชียลมีเดียได้จำนวน 3 คน โดยผลสัมฤทธิ์จากการประชุมในครั้งนี้ได้สามารถช่วยเหลือผู้เสียหายที่คาดว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จำนวน 3 คน และยังได้ประสานงานให้ตำรวจดูไบติดตามจับกุมผู้ต้องหาคดีหลอกลวงคนไทยมาบังคับค้าประเวณีที่ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ตามหมายแดงตำรวจสากล (Interpol Red Notice) ได้อีกจำนวน 1 คน

1.5.5 การจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพนักงานอัยการ ผู้เสียหาย และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ (ศปอคม.)

ได้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพนักงานอัยการ ผู้เสียหาย และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ (ศปอคม.) หรือ Coordination Center for Trafficking Victim (CCTV) เป็นศูนย์รับแจ้งเหตุเพื่อประสานงานกับทุกฝ่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาสังคมทั้งภายในประเทศ ต่างประเทศ และในระดับระหว่างประเทศ ในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายคดีค้ามนุษย์และให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาข้อกฎหมาย เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับคดีค้ามนุษย์ โดยในวันที่ 1 ธันวาคม 2564 สำนักงานอัยการสูงสุดร่วมกับ International Justice Mission (IJM) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อศึกษาแนวทางการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานอัยการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และภาคประชาสังคม โดยมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ ในประเด็นผลกระทบของการค้ามนุษย์ที่มีต่อผู้เสียหาย (Victim Impact Statement) และเพื่อสร้างแนวทางการติดต่อประสานงานระหว่างผู้เสียหายและพนักงานอัยการในทุกช่วงเวลาของการดำเนินคดี ประชาสัมพันธ์บทบาทหน้าที่ วิธีการ และช่องทางการติดต่อศูนย์ประสานงานระหว่างพนักงานอัยการ ผู้เสียหาย และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย

1.5.6 โครงการเพิ่มศักยภาพพนักงานอัยการในกระบวนการยุติธรรมที่เป็นมิตรต่อเด็กผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การถูกล่วงละเมิดทางเพศ และการกระทำความรุนแรงต่อเด็กในรูปแบบอื่น ๆ

สำนักงานอัยการสูงสุด ได้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานโครงการเพิ่มศักยภาพพนักงานอัยการในกระบวนการยุติธรรมที่เป็นมิตรต่อเด็กผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การถูกล่วงละเมิดทางเพศ และการกระทำความรุนแรงต่อเด็กในรูปแบบอื่น ๆ (Enhancing a child-friendly justice system among public prosecutors working with child victims of human trafficking, sexual abuse, and other forms of violence against children) เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2564 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมงานกับองค์กรภาคประชาสังคม เป็นระยะเวลา 5 ปี (2564 – 2569) โดยโครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมศักยภาพการทำงานของพนักงานอัยการผู้ปฏิบัติงานและเพื่อให้เด็กผู้เสียหายให้ความร่วมมือในการดำเนินคดี โดยผลสัมฤทธิ์ในปี 2564 ส่งผลให้

- 1) มีการปรับปรุงหลักสูตรสำหรับพนักงานอัยการผู้ช่วยในเรื่องการสัมภาษณ์ผู้เสียหายและการเตรียมพยานก่อนขึ้นสืบพยานในชั้นศาล
- 2) เกิดความร่วมมือกับสำนักงานสืบสวนเพื่อความมั่นคงแห่งมาตุภูมิสหรัฐอเมริกา (Homeland Security Investigations) โดยมีการจัดอบรมเพิ่มศักยภาพพนักงานอัยการ จำนวน 90 คน ในหัวข้อการสอบปากคำเด็กผู้เสียหายจากการถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศและการค้ามนุษย์ เพื่อคุ้มครองสิทธิไม่让孩子ผู้เสียหายต้องได้รับผลกระทบกระเทือนทางจิตใจจากการปฏิบัติงานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม เมื่อวันที่ 8 15 และ 27 ตุลาคม 2564 ผ่านระบบออนไลน์
- 3) เกิดการพัฒนาแนวทางปฏิบัติของพนักงานอัยการในการทำงานโดยยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางและเพื่อลดบาดแผลทางใจ

1.5.7 กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ร่วมกับเครือข่ายประชุมถอดบทเรียนหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ระดับชาติ

เมื่อวันที่ 24 - 26 พฤศจิกายน 2564 กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการถอดบทเรียน “การดำเนินคดีอาชญากรรมข้ามชาติด้านการค้ามนุษย์” ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคีเครือข่ายนานาชาติหลายหน่วยงาน จัดประชุม ณ โรงแรมภูเก็ต แมริออท รีสอร์ท แอนด์ สปา เมอร์ลินบีช จังหวัดภูเก็ต มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 135 คน ประกอบด้วย สำนักงานสอบสวนกลางแห่งสหรัฐอเมริกา (FBI) สำนักงานการสืบสวนเพื่อความมั่นคงแห่งมาตุภูมิสหรัฐอเมริกา (HSI) สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเครือรัฐออสเตรเลีย (ABF) สำนักงานผู้ช่วยทูต ฝ่ายตำรวจกลุ่มประเทศนอร์ดิก องค์กรระหว่างประเทศ องค์กรภาคประชาสังคมมากกว่า 12 หน่วยงาน และหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยผลจากการประชุม

ได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลในหัวข้อต่าง ๆ อาทิ การพัฒนากระบวนการนโยบายสาธารณะที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังเพื่ออนุรักษ์การอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก การพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การสืบสวนและสอบสวนคดีการค้ามนุษย์ในรูปแบบอาชญากรรมข้ามชาติ การดูแลและเยียวยาผู้เสียหายในคดีการค้ามนุษย์ ตลอดจนปัญหาอุปสรรค ความคาดหวัง และแนวทางในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยมุ่งเน้นการปราบปรามด้วยการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ในลักษณะเครือข่ายองค์กรอาชญากรรมระหว่างประเทศ กลุ่มผู้มีอิทธิพล การดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ และการเสริมสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเกิดการบูรณาการความร่วมมือในลักษณะภาคีเครือข่ายของหน่วยงานด้านการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ และเสริมสร้างแนวทางการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ให้เกิดเป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน

1.5.8 การสัมมนาระหว่างผู้พิพากษาและอัยการจากประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา เรื่อง “แนวปฏิบัติที่สัมฤทธิ์ผลในการดำเนินคดีและการตัดสินใจคดีการใช้แรงงานเด็ก การบังคับใช้แรงงาน และการค้ามนุษย์”

จัดการสัมมนาขึ้นในวันที่ 9 – 10 กันยายน 2564 ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom meeting) กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้พิพากษาซึ่งเป็นคณะทำงานปรับปรุงหนังสือคู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ ส่วนวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์

การสัมมนาดังกล่าว เป็นการอภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา โดยผู้พิพากษาและอัยการจากประเทศไทย และสหรัฐอเมริกา ในประเด็นปัญหา ข้อท้าทายเกี่ยวกับคดีแรงงานเด็ก การบังคับใช้แรงงาน การค้ามนุษย์ และคดีที่เกี่ยวข้องที่พบในระหว่างปฏิบัติงาน ซึ่งผลจากการสัมมนาได้มีการนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวหลายประการ เช่น การสร้างเครือข่ายและการประสานงานระหว่างผู้ปฏิบัติ การฝึกอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ การจัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedures: SOP) หรือคำแนะนำในการปฏิบัติงานต่าง ๆ

1.5.9 โครงการแนวทางมาตรฐานในการบังคับใช้กฎหมายคดีค้ามนุษย์และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้แรงงานและบริการ

สำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด ร่วมกับผู้แทนหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในประเทศต้นทางและปลายทาง จัดทำโครงการแนวทางมาตรฐานในการบังคับใช้กฎหมายคดีค้ามนุษย์และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้แรงงานและบริการ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ จำนวน 3,200,000 บาท มีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการกำหนดมาตรฐานในการวินิจฉัยความแตกต่างระหว่างคดีค้ามนุษย์ภาคแรงงานบังคับกับคดีบังคับใช้แรงงาน คดีลักลอบโยกย้ายถิ่นฐาน คดีคนต่างด้าว หรือคดีแรงงานทั่วไปที่เป็นความรับผิดชอบตามกฎหมายแรงงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ระดับผู้เสียหายที่อยู่ด่านหน้าสามารถใช้มาตรฐานดังกล่าวเป็นแนวทางในการทำงานในการแยกความแตกต่างของความผิดแต่ละฐานได้ถูกต้องขึ้นและเป็นการรวบรวมปัญหาอุปสรรคในการแสวงหาพยานหลักฐาน โดยศึกษาแนวทางความแตกต่างของการวินิจฉัยข้อกฎหมายของแต่ละประเทศประกอบเพื่อจะได้เป็นหลักประกันในการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายว่าได้ปฏิบัติตามมาตรฐานในการทำงาน โดยมีกลุ่มเป้าหมายได้แก่ พนักงานอัยการ ผู้บังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมียนมา มาเลเซีย และกัมพูชา รวมจำนวน 200 คน โดยมีแผนกำหนดการจัดครั้งแรกภายในไตรมาสแรกของปี 2565

1.5.10 โครงการฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตรพื้นฐานสำหรับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานและการค้ามนุษย์

แผนกสนับสนุนงานตรวจคนเข้าเมืองและการจัดการพรมแดน ไอโอเอ็ม ประเทศไทย (International Organization for Migration – IOM Thailand) ยังได้จัดโครงการฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตรพื้นฐาน สำหรับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานและการค้ามนุษย์ รุ่นที่ 1/2564 ระหว่างวันที่ 18 – 20 ตุลาคม 2564 ให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง จำนวน 26 คน โดยมีวิทยากรจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ กองบัญชาสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และมูลนิธิ Nightlight Foundation ร่วมให้ความรู้ในการอบรม ระหว่างวันที่ 14 - 16 ธันวาคม 2564 โดยมีผู้เข้ารับการอบรมเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง จำนวน 30 คน

1.6 คดีถอดบทเรียน

การดำเนินคดีค้ามนุษย์ในปี 2564 มีลักษณะเป็นการทำงานร่วมกันของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและองค์กรภาคประชาสังคม ซึ่งได้ร่วมกันพัฒนาศักยภาพผู้บังคับใช้กฎหมายจนมีความเชี่ยวชาญ ทำให้ใช้ระยะเวลาในการพิจารณาคดีน้อยลง การลงโทษผู้กระทำผิดมีอัตราโทษที่สูงขึ้น ความสำคัญกับการดำเนินคดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำความผิดและการปราบปรามการค้ามนุษย์ในรูปแบบใหม่ทางออนไลน์ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด - 19 นับตั้งแต่การเริ่มรับแจ้งเหตุ การสืบสวนสอบสวน การแสวงหาพยานหลักฐาน จนกระทั่ง

นำไปสู่การกวาดล้าง จับกุมเครือข่ายผู้กระทำความผิดปฏิบัติการช่วยเหลือผู้เสียหาย การคัดแยกผู้เสียหาย การให้ความคุ้มครอง เยียวยา ตลอดจนการส่งผู้เสียหายกลับภูมิลำเนาจนสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ โดยมีตัวอย่างคดีที่สามารถนำมาถอดบทเรียน ได้ดังนี้

1.6.1 กลุ่มคดีแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก

1.6.1.1 คดีแม่แสวงหาผลประโยชน์ทางเพศจากลูกสาวพิการทางออทิสติก

กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้บูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่ช่วยเหลือเด็กพิการทางสมองหรือออทิสติกในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี สำหรับคดีนี้ผู้เสียหายได้ถูกมารดานำรูปมาใช้ในการเล่น Facebook และสวมรอยเป็นลูกสาวก่อนจะมีการแอดรับเพื่อนชาย เป็นเพื่อนใน Facebook พูดคุยผ่าน messenger พร้อมชักชวนให้ผู้ชายมานอนกับลูกสาวต่อจากนั้นมารดาของเด็กหญิง จะนำลูกสาวไปส่งให้กับผู้ชายตามรีสอร์ทและรอรับลูกสาวกลับบ้านทำเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น หลังจากนั้นมารดา ของเด็กก็จะแกล้งติดต่อไปยังผู้ชายทุกคนที่เข้ามาซื้อบริการและพยายามแบล็คเมลอ้างว่าลูกสาวถูกชายพวกนี้ลวงไป ช่มชืดกระทำชำเราพร้อมเรียกร้องให้รับผิดชอบโดยการหมั้นและเรียกค่าสินสอดคนละ 200,000 - 300,000 บาท ถ้าหากไม่ทำตามจะมีการแจ้งความดำเนินคดี โดยอ้างว่าตนเองเป็นข้าราชการระดับสูงและมีสามีเป็นนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ทำให้ชายที่มาซื้อบริการยอมทำตามเพราะเกรงว่าจะมีความผิดและถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

คดีนี้เป็นคดีค้ามนุษย์ที่เป็นการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากกลุ่มเปราะบาง ซึ่งการช่วยเหลือ เด็กหญิงออทิสติกรายดังกล่าว เป็นไปอย่างยากลำบากโดยเฉพาะการนำผู้เสียหายเข้าสู่กระบวนการสัมภาษณ์เพื่อคัดแยก ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยก่อนการคัดแยกต้องมีการวางแผนอย่างรัดกุมเนื่องจากเด็กหญิงไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ดี หรือสามารถเข้าสู่กระบวนการคัดแยกเหยื่อได้ตามปกติ เนื่องจากภาวะพิการและการถูกแสวงหาประโยชน์มาเป็น เวลานาน ดังนั้นในการคัดแยกผู้เสียหาย โดยเฉพาะการสื่อสารต้องใช้เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์และทีมสหวิชาชีพ ที่ชำนาญ ทางเจ้าหน้าที่จึงได้นำผลนิติวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์ ความเห็นผู้เชี่ยวชาญและหลักฐานจากรายงาน การสืบสวนทางเทคโนโลยีประกอบการคัดแยก ในการสืบสวนขยายผล กระทั่งเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2564 จึงได้รวบรวม พยานหลักฐานขออนุมัติออกหมายจับกลุ่มบุคคลที่ได้กระทำความผิด สมคบกันค้ามนุษย์และกระโจกทรัพย์กับผู้ต้องหา จำนวน 6 คน ซึ่งปัจจุบันคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล นอกจากนี้ ยังได้ขยายผลพบว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในจังหวัดเลยเพิ่มเติมด้วย ปัจจุบันผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองและเข้าสู่กระบวนการบำบัดเยียวยา จากภาครัฐอย่างใกล้ชิด

1.6.1.2 คดีภายใต้ยุทธการ “ลูกแกะน้อย ออนไลน์”

กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าช่วยเหลือค้ามนุษย์หลังจากที่ได้รับเรื่องร้องเรียนจาก NGOs Operation Underground Railroad (O.U.R.) พบว่า มีการลักลอบค้ามนุษย์รูปแบบใหม่แทนการนำเด็กไปแอบแฝงให้บริการ ตามร้านอาหาร สถานบริการ หรือคาราโอเกะ ในรูปแบบเดิม จึงได้ร่วมกันวางแผนแกะรอยหาตัวกลุ่มขบวนการนี้ โดยเปิดปฏิบัติการภายใต้ยุทธการ “ลูกแกะน้อย ออนไลน์”

โดยพฤติกรรมของขบวนการค้ามนุษย์กลุ่มนี้จะสร้าง Facebook ก่อนชักชวนให้บุคคลทั่วไปสมัครเป็นสมาชิกในกลุ่มไลน์ซึ่งจะมีแอดมินอยู่ในกลุ่มหลายคนเมื่อสมาชิกเข้าไปในกลุ่มไลน์แล้วทางแอดมินก็จะมีการเสนอขายบริการทางเพศหญิงสาวอายุระหว่าง 13 - 18 ปี เจ้าหน้าที่จึงได้เฝ้าติดตามพฤติกรรมผู้สร้าง Facebook รายนี้พบว่า มีการนำเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปี มาขายบริการทางออนไลน์แทนโดยใช้วิธีการให้เด็กหญิงได้มีการถ่ายรูปในอิริยาบถต่าง ๆ แบบยั่วยวน รวมไปถึงถ่ายรูปสัดส่วนของตัวเองพร้อมบอกอายุ เพื่อสร้างจุดขายและเป็นการดึงดูดลูกค้าให้มาซื้อบริการทางเพศซึ่งถ้าหากลูกค้าคนไหนชอบเด็กคนใดก็จะมีการสั่งซื้อบริการทางออนไลน์ หรือที่เรียกกันว่า “คอมการ์ด” (com card) แล้วนัดเด็กไปให้บริการทางเพศตามสถานที่ต่าง ๆ แล้วแต่ลูกค้าระบุสถานที่ อาทิ เช่น โรงแรม บ้านพัก คอนโดมิเนียม โดยมีนายหน้าหรือโมเดลลิ่งเป็นตัวกลาง และจะมีการหักค่าหัวคิวจากการขายบริการของเด็กหญิงที่ตัวเองนำไปส่งให้กับลูกค้า

ผลสำเร็จของคดีนี้แม้ว่าจะยังอยู่ในขั้นสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ทำให้เห็นแผนประทุษกรรมของผู้ต้องหาที่เปลี่ยนไปจากเดิม ไปสู่ช่องทางออนไลน์ แต่โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและองค์กรภาคประชาสังคมและความสามารถของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่มีความเชี่ยวชาญในการสืบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมากขึ้น โดยผู้ต้องหาและผู้เสียหายนั้นกระจายอยู่หลายจังหวัดและหลายพื้นที่ ทำให้ยากกับการสืบสวนและทำให้เห็นว่าการกระทำผิดจะกระทำที่ใดก็ได้ ไม่ต้องมีสถานที่แน่นอนเหมือนเดิม แต่จากการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่องส่งผลให้เจ้าหน้าที่มีความสามารถสืบสวนจนพบผู้เสียหาย และจับกุมดำเนินคดี ข้อหาค้ามนุษย์กับนายหน้าที่เป็นเครือข่ายใหญ่ได้ถึง จำนวน 13 คน

1.6.2 กลุ่มคดีแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามมาตรา 6/1 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เอาคนลงเป็นทาส ขอตาน หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคลไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

1.6.2.1 คดีโรงงานผลิตถุงมือยาง

เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564 กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พร้อมเจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงแรงงาน ได้เข้าช่วยเหลือผู้เสียหาย จำนวน 17 คน หลังจากได้รับแจ้งว่ามีการลอบให้กลุ่มผู้เสียหายมาทำงานและบีบบังคับไม่ยอมให้ผู้เสียหายออกไปจากพื้นที่โรงงานเพื่อเร่งการผลิต ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19

โดยพฤติกรรมของนายจ้างนั้นจะให้ผู้เสียหายทำงานล่วงเวลา โดยนายจ้างซึ่งเป็นผู้ต้องหาได้แจ้งกับผู้เสียหายว่าถ้าหากทำงานที่โรงงานแห่งนี้จะมีรายได้วันละ 700 - 1,200 บาท และบางวันพนักงานต้องมีการทำงานล่วงเวลาแต่เมื่อเงินเดือนออกมาแล้วผู้เสียหายบางรายไม่ได้ค่าล่วงเวลาทำให้ผู้เสียหายไม่ต้องการทำงานอีกต่อไปแต่ไม่สามารถปฏิเสธการทำงานได้ เพราะหากไม่ทำงานนั้นนายจ้างซึ่งเป็นเจ้าของโรงงานก็จะสั่งให้กลุ่มชายฉกรรจ์ทำร้ายร่างกายและทุบตี ซึ่งผู้เสียหายบางรายพยายามจะหลบหนีออกจากโรงงานแต่ไม่สามารถหลบหนีออกไปได้ เพราะว่าบริเวณประตูของโรงงานนั้นจะมีพนักงานรักษาความปลอดภัยเฝ้าอยู่ตลอด 24 ชั่วโมง ผู้เสียหายจึงได้มาขอความช่วยเหลือกับกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ ต่อมาได้มีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง

และมีการคัดแยกผู้เสียหายจนพบว่า มีผู้เสียหายที่ถูกนายจ้างเอาเปรียบทั้งหมดจำนวน 6 คน ก่อนจะดำเนินคดีกับบริษัท ซีซีเมดิคอลดีไวน์ จำกัด ซึ่งเป็นโรงงานผลิตถุงมือทางการแพทย์ผิดกฎหมายในข้อหาความผิดเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เมื่อส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้วมีความเห็นว่าผู้เสียหายทั้งหมดมีจำนวน 17 คน แต่ผู้เสียหายส่วนหนึ่งอาจยังไม่มั่นใจในกระบวนการตามกฎหมายและเกรงว่าจะถูกนายจ้างฟ้องร้องกลับ ทางอัยการจากกองคดีค้ามนุษย์จึงได้ประสานงานกับมูลนิธิไอเจเอ็มเพื่อเข้ามาให้คำแนะนำและอธิบายเรื่องสิทธิให้กับผู้เสียหายและสร้างความมั่นใจโดยการเป็นทนายโจทก์ร่วมฟ้องให้กับผู้เสียหายในคดีนี้ด้วย ซึ่งถือเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เสียหายในการร่วมมือกับผู้บังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรม ผลสำเร็จในคดีนี้คือผู้เสียหายรายที่เหลือทั้งหมดสมัครใจให้ความร่วมมือในการดำเนินคดี ล่าสุดทางเจ้าหน้าที่ได้มีการดำเนินคดีกับ บริษัท ซีซี เมดิคอล ดีไวน์ จำกัด ในฐานะนิติบุคคล ซึ่งคดีอยู่ระหว่างพิจารณาในชั้นศาล

1.6.2.2 คดีหลอกลวงบนโลกออนไลน์ (สแกมเมอร์) ประเทศเมียนมา

ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว และป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของ ตร. (ศพดส.ตร.) กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ ชุดปฏิบัติการปราบปรามการล่อลวงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (TICAC) ชุดปฏิบัติการต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทย (TATIP) กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 6 กองบัญชาการตำรวจตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก เจ้าหน้าที่แรงงานจังหวัดตาก กรณีมีผู้เสียหาย จำนวน 6 คน ได้ร้องขอความช่วยเหลือผ่านกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ ว่าได้มีการชักชวนผ่าน Facebook ชักชวนให้ไปทำงานพนักงานบริการลูกค้าทำหน้าที่ล่ามแปลภาษาอังกฤษประจำศูนย์คอลเซ็นเตอร์ ที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก แต่เมื่อไปถึงอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก กลับให้เดินทางข้ามฝั่งไปเมืองเมียวดี ประเทศเมียนมา และถูกบังคับให้ทำงานเป็นสแกมเมอร์ หลอกลวงทางอินเทอร์เน็ตให้คนมาร่วมลงทุน มีการข่มขู่ว่าหากใครทำยอดไม่ถึงจะถูกทำร้ายร่างกาย หากใครต้องการกลับประเทศไทยจะต้องนำเงินมาให้กับกลุ่มผู้ต้องหาถึงจะเดินทางกลับประเทศไทยได้ โดยมีการทำการหลอกลวงเป็นขบวนการ ต่อมาวันที่ 31 มีนาคม 2564 ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประชาสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้นำผู้เสียหายส่งเข้าคุ้มครองสวัสดิภาพที่บ้านพักและครอบครัวจังหวัดนนทบุรี

กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ ได้รับคำร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญา จำนวน 2 คดี คดีอาญาที่ 5/2564 ในวันที่ 7 เมษายน 2564 โดยได้ออกหมายจับผู้ต้องหา จำนวน 19 คน จับกุมได้ จำนวน 6 คน ในความผิดฐานสบคบกันกระทำความผิด และร่วมกันค้ามนุษย์ด้วยการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ รูปแบบการบังคับใช้แรงงาน รูปแบบการอื่นใดที่คล้ายคลึงกับเป็นการขูดรีดบุคคล และรูปแบบการเอาคนลงเป็นทาส เป็นขบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติที่เกิดจากการกระทำความผิดร่วมกันระหว่างคนไทยและคนจีน และคนเมียนมา ส่วนคดีอาญาที่ 7/2564 ลงวันที่ 14 มิถุนายน 2564 เนื่องจากผู้เสียหาย จำนวน 1 คน ได้รับการช่วยเหลือเพิ่ม เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2564 และต้องเข้ารับการรักษาตัวตามมาตรการป้องกันสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 เป็นเวลา 14 วัน ที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก คณะพนักงานสอบสวน ตามคำสั่ง ตร. ที่ 200/2564 ลงวันที่ 30 เมษายน 2564 ได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่แรงงานและเจ้าหน้าที่กองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ร่วมกันสัมภาษณ์และคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อยู่ระหว่างออกหมายจับผู้ต้องหา จำนวน 7 คน เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

ต่อมาได้ประสานกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ในการคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้เสียหายทั้ง 7 คน ดังกล่าวซึ่งเป็นพยานสำคัญในคดีที่จะสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดทั้งหมดมาลงโทษตามกฎหมาย โดยระหว่างที่อยู่ในโครงการคุ้มครองพยานได้ให้การสนับสนุนเงินค่าตอบแทน การขาดประโยชน์ทำมาหาได้ของพยาน ค่าอาหารและเครื่องดื่มของพยาน การจัดหาสถานที่ปลอดภัย และเหมาะสม การให้ติดต่อหรือพบปะญาติพี่น้อง การใช้เครื่องมือติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นตามสมควร การจัดหาสถานที่ฝึกอาชีพไว้รองรับหลังจากออกจากโครงการ เช่น การเรียนหลักสูตรเสริมความงาม การเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม เป็นต้น ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนทุนความจากมูลนิธิ Operation Underground Railroad (OUR) เพื่อแต่งตั้งทนายความให้กับผู้เสียหายเพื่อให้ทนายความเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ ในการฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำความผิดมาชดใช้ให้แก่ผู้เสียหายทั้งหมด ขณะนี้พนักงานอัยการได้สั่งฟ้องผู้ต้องหาดังกล่าวเป็นจำเลยในคดีต่อศาลแล้ว

1.6.2.3 คดีเด็กกัมพูชาขายพวงมาลัยและแวนตา จังหวัดภูเก็ต

ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประมง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ บูรณาการร่วมกับกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ ชุดปฏิบัติการปราบปรามการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (TICAC) ชุดปฏิบัติการต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทย (TATIP) กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 8 กองบัญชาการตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ดำเนินการสืบสวนสอบสวนกรณีพบการใช้แรงงานเด็กในพื้นที่หาดป่าตอง จังหวัดภูเก็ต หลังจากรับการประสานข้อมูลจากองค์กรภาคประชาสังคม โดยการดำเนินการในเคสนี้ได้บูรณาการร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดภูเก็ต เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดภูเก็ต และองค์กรภาคประชาชนสังคมจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ผลจากการช่วยเหลือเด็ก พบว่า เด็กผู้เสียหายเกือบทุกรายถูกบังคับให้ทำงาน และถูกทำร้ายร่างกาย เพื่อให้ขายแวนตาและพวงมาลัย เมื่อเด็กผู้เสียหายไม่สามารถขายได้ตรงตามยอดที่นายจ้างตั้งไว้ให้เด็กผู้เสียหายจะถูกทำร้ายร่างกาย หรือบังคับให้ทานดอกไม้สดที่เหลือจากการขาย ผู้เสียหายในคดีนี้ได้รับผลกระทบทางใจอย่างหนัก บางรายมีภาวะทำร้ายตัวเองและมีอาการซึมเศร้าซึ่งทางเจ้าหน้าที่ได้พาเด็กเข้าพบจิตแพทย์ของภาครัฐ

ผลความสำเร็จของคดีนี้เกิดจาก

- 1) รายงานการสืบสวนและการเก็บพยานหลักฐานประกอบคดีที่มีประสิทธิภาพ
- 2) มีเวลาให้ผู้เสียหายในการฟื้นฟูสภาพร่างกายจิตใจและรอความพร้อมของผู้เสียหายในการให้การ โดยเน้นหลักการเด็กเป็นศูนย์กลางและการลดบาดแผลทางใจ โดยในคดีนี้ให้เวลาเด็กประมาณ 4 – 6 สัปดาห์โดยไม่เร่งการคัดแยกผู้เสียหายในรูปแบบปกติหรือตามแบบฟอร์มและใช้อำนาจการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
- 3) มีการตรวจ DNA และการตรวจมวลกระดูกประกอบการพิจารณาคดีเนื่องจากผู้เสียหายยังไม่พร้อมให้ข้อมูลที่แท้จริงกับเจ้าหน้าที่ในช่วงแรกและให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงตามรายงานการสืบสวนซึ่งตรงกับการคาดเดาของทีมงาน
- 4) ในระหว่างอยู่สถานคุ้มครองซึ่งเป็นช่วงที่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด – 19 ทางบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดภูเก็ต ร่วมกับ NGOs ในการจัดชั้นเรียนออนไลน์และให้เด็กผู้เสียหายได้พบกับนักจิตวิทยาให้คำปรึกษาผ่านช่องทางออนไลน์รายสัปดาห์

5) หลังจากที่ผู้เสียหายทั้งหมดมีความพร้อม ร่วมกับผลตรวจทางการแพทย์ที่ยืนยันว่าผู้เสียหายอายุต่ำกว่า 16 และ 18 ปี ทีมงานได้มีการสอบสวนและคัดแยกผู้เสียหายซึ่งนำไปสู่การดำเนินคดีกับเครือข่ายค้ามนุษย์ทั้งหมดจำนวน 4 คดี

ต่อมาในปี 2564 ศาลจังหวัดภูเก็ตได้มีคำพิพากษา คดีอาญาที่ 1242/2563 จำคุกผู้ต้องหาทั้งสองราย รายละ 4 ปี 1 เดือน ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เป็นเงิน 1,033,072 บาท คดีอาญาที่ 1243/2563 จำคุกผู้ต้องหา 3 ปี 2 เดือน ค่าสินไหมทดแทน เป็นเงิน 958,766 บาท ส่วนคดีอาญาที่ 4 - 5/2563 ของกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ ศาลได้มีคำพิพากษา จำคุกคดีละ 11 ปี 4 เดือน ค่าสินไหมทดแทน จำนวน 100,000 บาท ปัจจุบันผู้เสียหาย จำนวน 4 ราย ได้เดินทางกลับประเทศ และเด็กชายผู้เสียหายอีกจำนวน 2 คน มีความประสงค์ที่จะอยู่ที่สถานคุ้มครองในไทย เพราะมีรายได้จากการทำงานนอกสถานคุ้มครองและได้รับการคุ้มครอง ตามมาตรา 37 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

1.6.2.4 คดีขบวนการค้ามนุษย์หลอกลวงไปค้าประเวณีที่ประเทศสหรัฐอเมริกาหรับอเมริกา

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประชาสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้รับแจ้งขอความช่วยเหลือทาง Facebook ของเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมว่ามีหญิงสาวชาวไทย จำนวน 2 คน ถูกขบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติหลอกลวงและบังคับให้ไปค้าประเวณีที่ประเทศสหรัฐอเมริกาหรับอเมริกา จึงมีการประสานการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคมทั้งในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกาหรับอเมริกา เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายโดยการจัดหาที่พักในประเทศปลายทาง จัดหาค่าเครื่องบินโดยสาร ค่าตรวจหาเชื้อไวรัสโควิด (Covid - 19) ค่าที่พักและค่าอาหารในโรงแรมที่ใช้เป็น State Quarantine ระหว่างการกักตัว จำนวน 14 วัน

ในระหว่างนี้กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานภาคสังคม ได้มีการประชุมออนไลน์ร่วมกับผู้เสียหาย เพื่อสัมภาษณ์คัดแยกผู้เสียหาย การแจ้งสิทธิตามกฎหมายต่าง ๆ ให้แก่ผู้เสียหาย และการสอบถามความประสงค์ผู้เสียหายว่าจะเข้ารับการคุ้มครองจากภาครัฐหรือไม่ แต่ผู้เสียหายประสงค์จะเดินทางกลับภูมิลำเนา โดยหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคสังคมได้ประเมินแล้วว่าผู้เสียหายสามารถกลับภูมิลำเนาไปอยู่กับครอบครัวได้อย่างปลอดภัย จึงได้จัดหาค่าเครื่องบินโดยสารเดินทางกลับภูมิลำเนาให้แก่ผู้เสียหายทั้งสอง โดยมีการเฝ้าระวังและติดตามผู้เสียหายทั้งสองรายนี้อย่างใกล้ชิด ต่อมาได้มีการออกหมายจับผู้ต้องหา จำนวน 3 คน และขยายผลแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ขณะนี้พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องดำเนินคดีต่อศาลแล้ว

ภายหลังจากการดำเนินคดีผู้ต้องหาดังกล่าว กลุ่มผู้ต้องหาได้มีการแจ้งความดำเนินคดีอาญาแก่ผู้เสียหายทั้งสองราย ในความผิดฐานหมิ่นประมาท เพื่อพยายามปิดปากไม่ให้ผู้เสียหายขึ้นเบิกความต่อศาลในคดีค้ามนุษย์ดังกล่าว กระทรวงยุติธรรมจึงได้ให้ความช่วยเหลือในการจัดหาหลักทรัพย์มาประกันตัวผู้เสียหายทั้งสองคนคนละ 50,000 บาท และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดหาทุนความมาแก้ต่างในคดีที่ผู้เสียหายถูกฟ้องนี้ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย สามารถดำเนินการลงโทษผู้กระทำความผิดได้ และเป็นการสร้างหลักประกันว่าประเทศไทยจะให้การช่วยเหลือคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ โดยยึดหลักการ

ให้ผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง และเพื่อเป็นการวางกลไกการป้องกัน ในเดือนพฤศจิกายน 2564 ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประชาสังคม โดย พลตำรวจโท สุรเชษฐ์ หักพาล ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้เดินทางไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาที่เมืองดูไบเพื่อเข้าหารือกับกองบัญชาการตำรวจดูไบ เพื่อให้ติดตามจับกุมผู้ต้องหาคดีหลอกลวงคนไทยมาบังคับค้าประเวณีที่ดูไบตามหมายแดงตำรวจสากล (Red Notice) และหารือแนวทางในการช่วยเหลือผู้เสียหาย พร้อมกับการวางมาตรการป้องกันระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.6.3 กลุ่มคดีการแสวงหาประโยชน์จากการผลิตสื่อลามกอนาจารเด็ก

คดี VK ดูให้ตาแฉะ

ชุดปฏิบัติการปราบปรามการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (TICAC) กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ (บก.ปคม.) กลุ่มงานต่อต้านการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต กองบังคับการตรวจสอบและวิเคราะห์อาชญากรรมทางเทคโนโลยี กองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ตอท.) และ NGOs ต่าง ๆ ได้ดำเนินการตรวจสอบและติดตามเว็บไซต์ที่มีการเผยแพร่สื่อลามกอนาจารเด็กผ่านทางสื่อโซเชียล จากการตรวจสอบพบว่า ผู้ที่ได้ทำการเปิดเว็บไซต์ดังกล่าวนี้เป็นกลุ่ม “VK.com” กลุ่ม “ดูให้ตาแฉะ” ซึ่งเป็นกลุ่มปิดโดยแอดมินของกลุ่มนั้นจะมีการรับสมัครเข้ามาในกลุ่มซึ่งถ้าหากใครจะสมัครเข้ากลุ่มนี้ ต้องเสียค่าสมัคร ครั้งละ 300 – 400 บาท หลังจากนั้นก็จะมีการเผยแพร่สื่อลามกอนาจารเด็กจำนวนมากที่ตนเองมีและสะสมไว้จากการหลอกลวงเหยื่อ เจ้าหน้าที่จึงได้มีการเฝ้าติดตามพฤติกรรมของกลุ่มขบวนการนี้ โดยการแกะรอยจากบัญชีการโอนเงินค่าเข้ารับชมสื่อลามกในกลุ่ม กระทั่งเจ้าหน้าที่ได้มีการสืบสวนการทำธุรกรรมทางการเงิน ของผู้ต้องหาที่สมาชิกโอนเข้าไปให้ก่อนเข้าไปรับชมสื่อลามกอนาจารจนสามารถจับกุมผู้ต้องหาในคดีค้ามนุษย์และสมคบค้ามนุษย์ได้ 4 คน ที่สำคัญผู้ต้องหาได้ใช้ตัวแทนอำพรางในการทำธุรกรรมทางการเงินและมีการบังคับผู้เสียหายให้เปิดบัญชีเพื่อนำไปใช้ในการกระทำความผิด หลังจากนั้นนารายได้ไปซื้อไอเทมเกม และเงินสกุลดิจิทัลซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปถึงตัวการสำคัญซึ่งเป็นหัวหน้าขบวนการหรือเจ้าของ “VK.com” กลุ่ม “ดูให้ตาแฉะ” จากการสืบสวนอย่างต่อเนื่องทราบว่าผู้ต้องหาที่เป็นหัวหน้าขบวนการคนดังกล่าวอาศัยอยู่ในประเทศสวีเดน เบื้องต้นได้มีการประสานงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจพนักงานอัยการ และเจ้าหน้าที่ตำรวจจากประเทศสวีเดนในการติดตามจับกุมตัวและนำตัวจากประเทศสวีเดนกลับมายังประเทศไทยเพื่อดำเนินคดีในข้อหาค้ามนุษย์ตามกฎหมายต่อไป

1.6.4 ผลงานการปราบปรามการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต

ในปี 2564 ชุดปฏิบัติการปราบปรามการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (TICAC) และกลุ่มงานต่อต้านการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต กลุ่มงานต่อต้านการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต กองบังคับการตรวจสอบและวิเคราะห์อาชญากรรมทางเทคโนโลยี กองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ตอท.) ได้ร่วมมือกันทำงานโดยให้ความสำคัญเรื่องการรับแจ้งเบาะแสมากขึ้นทุกช่องทาง ทั้งจากสื่อสังคมออนไลน์เช่น Facebook Twitter ฯลฯ จากเบอร์โทรศัพท์สายด่วน 1599 1300 จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน มูลนิธิ NGOs โดยเฉพาะจาก NCMEC ของประเทศสหรัฐอเมริกาและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายจากต่างประเทศ TICAC ร่วมกับ NGOs ได้ทำงานร่วมกันเพื่อเน้นการทำงานแบบที่มีเด็กเป็นศูนย์กลาง

และลดบาดแผลทางใจโดยการบูรณาการกับองค์กรภาคประชาสังคม ที่มีความเชี่ยวชาญให้มาบูรณาการ ในการรับแจ้งเหตุกรณี เด็กถูกละเมิดทางเพศออนไลน์ หรือถูกแสวงประโยชน์ทางเพศออนไลน์ โดยได้รับความร่วมมือจากโครงการสปริง ภายใต้ มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม โครงการฮักภายใต้มูลนิธิสานสัมพันธ์ครอบครัว มูลนิธิฟอร์ฟร็ดอมอินเตอร์เนชั่นแนล มูลนิธิโซเออินเตอร์เนชั่นแนล มูลนิธิรฟาและมูลนิธิเพื่อยุติการแสวงประโยชน์ทางเพศต่อเด็ก (ECPAT) จากความร่วมมือ ส่งผลให้เด็กมีความไวใจในการให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์และนำไปสู่การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ได้จำนวนเพิ่มขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยในปี 2564 TICAC ได้รับแจ้งเหตุ จำนวน 365 ครั้ง โดยเป็นกรณีผู้เสียหาย ขอความช่วยเหลือ จำนวน 49 คน และได้ให้ความช่วยเหลือและดำเนินคดีให้กับผู้เสียหาย จำนวน 40 คน ที่เหลืออีก จำนวน 312 ครั้ง นั้นเป็นการแจ้งเบาะแสทั่วไป

TICAC มีการบูรณาการความร่วมมืออย่างต่อเนื่องกับภาคีเครือข่ายจากองค์กรภาคประชาสังคมภายใต้ Child Advocacy Center หรือ CAC โดยเน้นการประสานงานร่วมกันเพื่อช่วยเหลือ พี่นฟู เยียวยาบาดแผลทางจิตใจ ของเด็กและผู้เสียหายให้กลับคืนมาใช้ชีวิตสู่สังคมได้ปกติโดยเร็ว โดยยึดหลักการมีเด็กเป็นศูนย์กลาง ปัจจุบันมีศูนย์ CAC จำนวน 7 แห่ง ในพื้นที่ 5 จังหวัด ดำเนินการโดยโครงการฮัก ภายใต้มูลนิธิสานสัมพันธ์ครอบครัว มูลนิธิโซเอ มูลนิธิรฟา ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ มูลนิธิฟอร์ฟร็ดอมอินเตอร์เนชั่นแนลในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต มูลนิธิวันสกายจังหวัดกาญจนบุรี โครงการเดอะไลท์มูลนิธิสานสัมพันธ์ครอบครัวจังหวัดอุบลราชธานี และ TICAC ภาค 2 ดูแลพื้นที่จังหวัดชลบุรี ในปีนี้ถึงแม้ว่า ไม่ได้มีการเปิดศูนย์ CAC เพิ่มขึ้น แต่ได้มีการเพิ่มเครือข่ายความร่วมมือในอีกสองพื้นที่ ในจังหวัดเชียงราย นำโดยมูลนิธิเพื่อยุติการแสวงประโยชน์ทางเพศต่อเด็ก (ECPAT) และโครงการสปริงภายใต้มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ TICAC ให้ความสำคัญในด้านการป้องกันเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะช่วงที่เด็กต้องเรียนออนไลน์จากบ้าน และตกเป็นกลุ่มเสี่ยงจากคนร้ายที่ต้องการแสวงประโยชน์ โดยเมื่อเดือนตุลาคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติกลุ่มงานต่อต้านการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต กองบังคับการตรวจสอบและวิเคราะห์อาชญากรรมทางเทคโนโลยี กองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคมและ Twitter จัดโครงการอบรม เครือข่ายเยาวชนป้องกันภัยการล่วงละเมิดทางเพศออนไลน์ (TICAC – CCIB Junior Team) สำหรับนักเรียน ไม่จำกัดเพศ จำนวน 208 คน จาก 28 จังหวัดทั่วประเทศ ผ่านการประชาสัมพันธ์รับสมัครนักเรียนผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดโครงการดังนี้

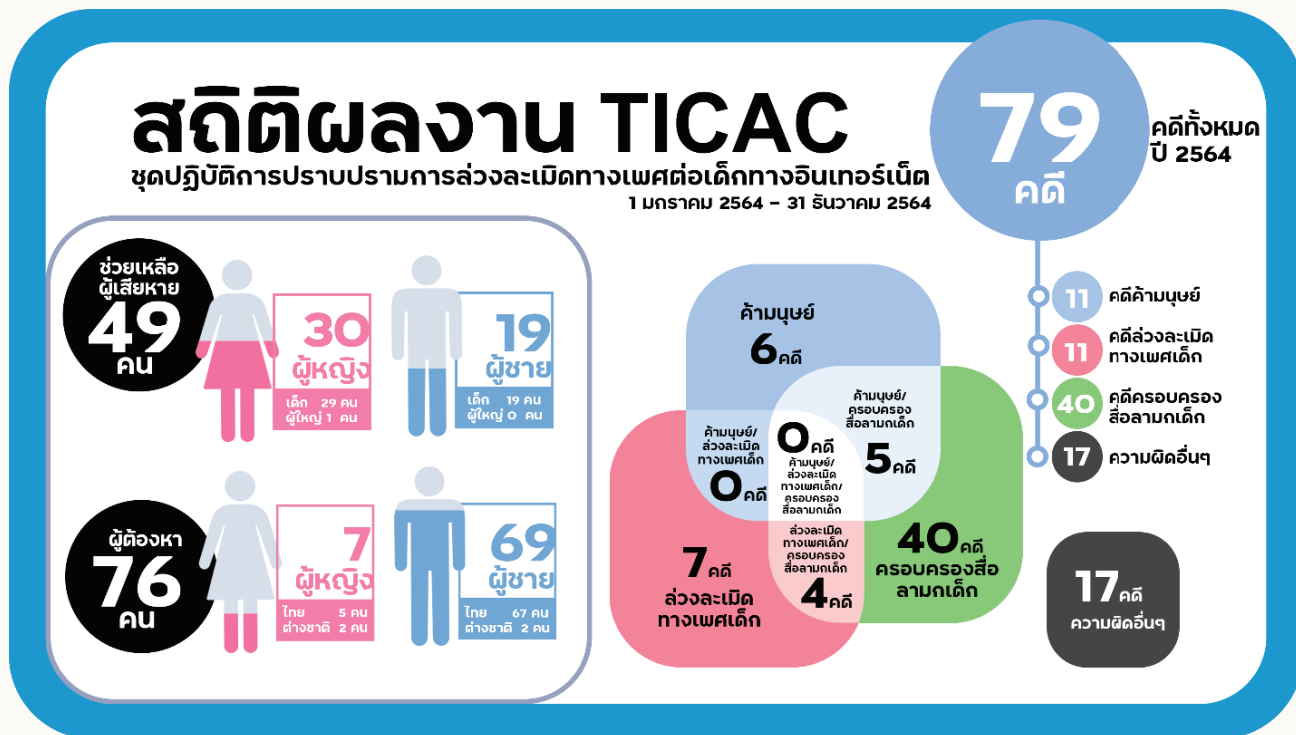
1) สร้างความตระหนักรู้ถึงภัยออนไลน์และการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กและการค้ามนุษย์ ในรูปแบบการผลิตสื่อลามกอนาจารเด็ก

2) เพื่อทำลายกำแพงกั้นระหว่างเด็กกับผู้บังคับใช้กฎหมาย ให้เด็กได้รู้สึกถึงความเป็นมิตรและความใส่ใจของผู้บังคับใช้กฎหมาย และสร้างความเชื่อมั่นใจให้กับเด็กต่อเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรม

จากการรับแจ้งเบาะแสที่เพิ่มขึ้นทุกช่องทางและการทำงานด้านการป้องกันที่เพิ่มมากขึ้น ประกอบ การจัดโครงการอบรมเพิ่มความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ TICAC และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทำให้ TICAC ได้รับข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมา สืบสวนติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลและพฤติกรรมของคนร้าย จึงร่วมกันวางแผนเปิดยุทธการระดมกวาดล้างและจับกุม การล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ตและการค้ามนุษย์ ในวันที่ 11 – 17 พฤศจิกายน 2564 โดยทำการตรวจค้น ในพื้นที่ 10 จังหวัด 13 เป้าหมาย จับกุมผู้ต้องหาได้ จำนวน 11 คน ส่วนสถิติผลการจับกุมในภาพรวมของปี 2564

มีจำนวน 79 คดีแบ่งเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ จำนวน 11 คดี ล่วงละเมิดทางเพศเด็ก จำนวน 11 คดี ครอบครองสื่อลามกอนาจารเด็ก จำนวน 40 คดี และความผิดอื่น ๆ จำนวน 17 คดี จับกุมผู้ต้องหาได้ จำนวน 76 คน แบ่งเป็นคนไทย จำนวน 72 คนและคนต่างชาติ จำนวน 4 คน ช่วยเหลือผู้เสียหายได้ จำนวน 49 คน แบ่งเป็นผู้หญิง จำนวน 30 คน และผู้ชาย จำนวน 19 คน (แผนภาพที่ 13)

แผนภาพที่ 13 สถิติผลงาน TICAC

การแสวงหาประโยชน์ทางเพศ (online grooming) ยังไม่มีบทกฎหมายบัญญัติเอาผิดกับการกระทำความผิดดังกล่าว ในกฎหมายไทย ด้วยเหตุนี้คณะอนุกรรมการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเด็กให้เป็นไปตามมาตรฐานของรัฐธรรมนุญและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ที่แต่งตั้งโดยรองนายกรัฐมนตรีจึงได้ดำเนินการยกร่างกฎหมายเพื่อเอาผิดกับการกระทำในลักษณะดังกล่าว โดยเป็นการเพิ่มบทบัญญัติเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งการดำเนินการในเรื่องนี้ คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์อย่างยั่งยืน เห็นว่าร่างกฎหมายฉบับดังกล่าว ที่กำหนดบทความผิดเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญานั้น จะเป็นหนทางในการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์บางประเภทได้อย่างยั่งยืน เช่น การกระทำความผิดฐานผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก ซึ่งมักจะผ่านกระบวนการ online sexting และ online grooming ก่อนจึงได้มีการนำเสนอร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในหมวดความผิดเกี่ยวกับเพศต่อที่ประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แห่งชาติ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบให้นำเสนอร่างกฎหมายฯ ฉบับดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเห็นชอบในหลักการ และมอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมดำเนินการผลักดันร่างกฎหมายฉบับนี้ในการดำเนินการทางนิติบัญญัติตามขั้นตอนทางกฎหมายต่อไป

1.7 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านดำเนินคดีและบังคับใช้กฎหมายตามข้อเสนอแนะของประเทศสหรัฐอเมริกาในด้านการดำเนินคดีดังนี้

1.7.1 พัฒนาศักยภาพของผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อให้ดำเนินการเชิงรุกในการดำเนินคดี และตัดสินลงโทษผู้ค้ำมนุษย์ด้านแรงงาน และการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมทั้งจัดทำแนวปฏิบัติที่ชัดเจน สำหรับมาตรา 6/1 ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

รัฐบาลได้มีการดำเนินการดังนี้ ในด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้บังคับใช้กฎหมายผ่านการสัมมนาเชิงปฏิบัติการและการประชุมถอดบทเรียน เมื่อวันที่ 9 - 11 และ 16 - 18 สิงหาคม 2564 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ให้กับเจ้าหน้าที่จากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ จำนวนกว่า 340 นาย โดยเนื้อหาหลักสูตรครอบคลุมหัวข้อการคัดแยกผู้เสียหายจากค้ามนุษย์และแรงงานบังคับ เทคนิคการสืบสวนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แนวทางการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและขยายผลเพื่อทำลายเครือข่ายขบวนการค้ามนุษย์ เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Interviews) และการปฏิบัติงานร่วมกับ NGOs เพื่อยกระดับทักษะในการบังคับใช้กฎหมาย โดยได้มีการเชิญวิทยากรจากสำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด มาร่วมบรรยาย เพื่อลดช่องว่างระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการและเพิ่มความร่วมมือระหว่างสองหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายให้ทำงานร่วมกับแบบมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยในส่วนของสำนักงานอัยการสูงสุดได้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการภายในเพื่อถอดบทเรียนและให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจ ความแตกต่างระหว่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 6 และมาตรา 6/1 และพนักงานอัยการสามารถให้คำแนะนำปรึกษาหน่วยงาน และองค์กรอื่น ๆ ในการตีความและใช้บังคับ มาตรา 6 และมาตรา 6/1 ได้อย่างถูกต้องเป็นมาตรฐานเดียวกัน

นอกจากนี้ ยังได้มีการพัฒนาศักยภาพผู้บังคับใช้กฎหมายเป็นโครงการฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ของศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประมง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565 ระหว่างวันที่ 28 พฤศจิกายน 2564 - 1 ธันวาคม 2564 ณ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมประกอบด้วย ข้าราชการตำรวจชุดปฏิบัติการ TATIP จำนวน 30 นาย ข้าราชการตำรวจชุดปฏิบัติการ TICAC จำนวน 30 นาย หน่วยงานภาคีเครือข่ายการปฏิบัติงานของศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประมง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 10 คน และผู้บังคับบัญชา ผู้สังเกตการณ์ วิทยากร และเจ้าหน้าที่ จำนวน 55 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนา มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานคดีค้ามนุษย์ในกระบวนการยุติธรรม โดยเน้นเรื่องการถอดบทเรียนคดีตัวอย่างในเรื่องแรงงานบังคับตามมาตรา 6/1 และสามารถนำผลของการสัมมนาไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการคัดแยกผู้เสียหาย ตลอดจนการสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในด้านการดำเนินคดีตามมาตรา 6/1 เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้เพิ่งประกาศมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2562 ปัจจุบัน จึงยังไม่มีแนวคำพิพากษาศาลสูงเป็นบรรทัดฐานที่จะใช้เป็นแนวทางในการตีความกฎหมายตามมาตรา 6/1 ทั้งนี้ในปี 2564 กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ได้มีการดำเนินคดีและสั่งฟ้องคดีตามมาตรา 6/1 เป็นครั้งแรก ทั้งนี้ในการคัดแยกผู้เสียหายในคดีนี้เป็นการคัดแยกร่วมกัน โดยทีมสหวิชาชีพ ระหว่างกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และนักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการจากกองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงแรงงาน โดยมีการหารือร่วมกับพนักงานอัยการจากสำนักงานคดีค้ามนุษย์ โดยมีการคัดแยกผู้เสียหายทั้งหมด จำนวน 17 คน พบเป็นผู้เสียหายตามมาตรา 6/1 จำนวน 17 คน โดยคดีอยู่ระหว่างพิจารณาในชั้นศาลและหลังจากมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้นแล้วจะได้ทำการถอดบทเรียนเพื่อหาเกณฑ์ตัวบ่งชี้ภาวะแรงงานบังคับตามมาตรา 6/1 และทำเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

ในส่วนของกระทรวงแรงงานได้เร่งพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ ผู้ตรวจแรงงาน ให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถแยกแยะพฤติการณ์แห่งคดี รูปแบบในการกระทำผิด ข้อบ่งชี้และข้อกฎหมายฐานความผิดการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการโดย

- 1) จัดอบรมผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบ รวบรวมข้อเท็จจริงและดำเนินคดีกับนายจ้าง สถานประกอบการ และคนต่างด้าว ตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว จำนวน 103 คน
- 2) จัดอบรมพนักงานตรวจแรงงานในการรับและวินิจฉัยคำร้องและตรวจแรงงานแบบบูรณาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานและการบังคับใช้แรงงาน จำนวน 7 รุ่น มีผู้ผ่านการอบรม จำนวน 330 คน
- 3) ร่วมกับองค์กร WinRock International จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกระดับการดำเนินคดีตามกฎหมายแรงงาน การค้ามนุษย์ และการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ภายใต้โครงการ ATLAS Project (ต่อเนื่องระหว่างปี 2562 –2565) ซึ่งในปี 2564 ได้ดำเนินการแล้ว จำนวน 3 รุ่น มีผู้ผ่านการอบรม จำนวน 115 คน

อีกทั้ง การจัดทำแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับมาตรา 6/1 อยู่ในระหว่างดำเนินการของกระทรวงแรงงาน ซึ่งมีความก้าวหน้าและสิ่งที่จะต้องดำเนินการต่อไป ดังนี้

- 1) ความก้าวหน้า
 - (1) รวบรวม วิเคราะห์ ถอดบทเรียนคำพิพากษาศาลคดีค้ามนุษย์ ขบวนการนำพาคคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยสำนักงานคดีค้ามนุษย์สำนักงานอัยการสูงสุด ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2564 – กันยายน 2564
 - (2) รวบรวมข้อเท็จจริงจากผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ด้านแรงงานและการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ (มาตรา 6/1) โดยสำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด ระหว่างเดือนมิถุนายน – กันยายน 2564

(3) รวบรวมพฤติกรรมแห่งคดีในคดีการบังคับใช้แรงงาน คดีค้ามนุษย์ด้านแรงงานในภาคประมง ขบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติที่มีผู้เสียหายเป็นชาวไทย (ขาออก) และคนต่างด้าว (ขาเข้าและทางผ่าน) เพื่อวิเคราะห์ ขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่พึงกระทำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการคัดแยกผู้เสียหายและดำเนินคดีผู้กระทำผิด โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระหว่างเดือน สิงหาคม 2564 – กันยายน 2564

2) สิ่งที่จะต้องเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จในเดือนมีนาคม 2565

(1) ประชุมเชิงปฏิบัติการหน่วยงานสหวิชาชีพและสำนักงานอัยการสูงสุด ในการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การปฏิบัติงาน เพื่อวิเคราะห์ขั้นตอนและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวบรวมข้อบ่งชี้ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับเหยื่อ (Victims) ผู้กระทำ (Actors) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับเหยื่อ (Relationship between Victims and Actors) และบริบทสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง (Environment Context) ดำเนินการเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2564 โดยเชิญทีมงานมูลนิธิ ไอเจเอ็ม เข้าร่วมด้วย

(2) พลตำรวจเอก ธรรมศักดิ์ วิชชาระยะ รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง ในฐานะ ประธานอนุกรรมการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ภายใต้ คณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (คณะกรรมการ ปกค.) ซึ่งมี พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ และ Mr. Andrew Wasuwongse ผู้อำนวยการ มูลนิธิ ไอเจเอ็ม ประเทศไทย ได้บรรลุข้อตกลงความร่วมมือพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการคัดแยกผู้เสียหาย และการดำเนินคดีค้ามนุษย์ด้านแรงงานและการบังคับใช้แรงงานระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี

(3) จัดประชุมเสวนายกร่างแนวทางการปฏิบัติฉบับร่าง เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาศักยภาพฯ และคณะกรรมการ ปกค. พิจารณาเห็นชอบในหลักการ ภายในเดือนธันวาคม 2564

(4) พิจารณาจัดทำรายละเอียดโครงการพัฒนาศักยภาพด้านการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ด้านแรงงานและการบังคับใช้แรงงาน การทดสอบและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติฉบับร่างให้สมบูรณ์เพื่อใช้ในการอบรม จัดทำแนวทางปฏิบัติฉบับสมบูรณ์เสนอต่อคณะกรรมการ ปกค. พิจารณาเห็นชอบภายในเดือนมีนาคม 2565 โดยมีเป้าหมาย เริ่มต้นนำแนวทางปฏิบัติไปใช้ในการฝึกอบรมในเดือนเมษายน 2565 เป็นต้นไป

1.7.2 เพิ่มการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้การละเมิดสิทธิแรงงานและ ข้อร้องเรียนต่างด้าว ซึ่งบ่งชี้ว่าอาจเป็นแรงงานบังคับ ได้รับการสืบสวนการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ รวมถึง การจัดทำแนวปฏิบัติในการส่งต่อกรณีที่อาจเข้าข่ายการค้ามนุษย์ด้านแรงงานจากพนักงานตรวจแรงงานไปยัง ทีมสหวิชาชีพและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย

จากสถิติในภาพรวมของประเทศในปี 2564 รัฐบาลโดยหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ได้มีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ในรูปแบบแรงงาน จำนวน 27 คดี ในปี 2564 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากจำนวน 14 คดี ในปี 2563 ซึ่งเพิ่มขึ้นเป็น จำนวน 13 คดี คิดเป็นร้อยละ 92.86 ในเรื่องการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐนั้นทางรัฐบาลได้ให้ความสำคัญและมีผลปฏิบัติเพิ่มขึ้นดังนี้

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครองได้ฝึกอบรมพนักงานฝ่ายปกครอง โครงการฝึกภาคปฏิบัติ สืบสวนคดีค้ามนุษย์ด้านการบังคับใช้กฎหมายแรงงานหรือบริการและคดีค้ามนุษย์ออนไลน์เพื่อเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงาน ของชุดปฏิบัติการพิเศษกรมการปกครอง โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ทำงาน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 และมาตรา 6/1 รวมจำนวน 45 คน อันประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการพิเศษ กรมการปกครอง เจ้าหน้าที่รัฐจากกระทรวง แรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานอัยการสูงสุด มาบูรณาการถ่ายทอดความรู้และถอดบทเรียนร่วมกัน เกิดผลทำให้พนักงานฝ่ายปกครองมีความเข้าใจองค์ประกอบ ความผิดตามกฎหมายมากขึ้น และมีเครือข่ายการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมประเทศไทยป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากการฝึกอบรมดังกล่าว จึงเกิดผลสัมฤทธิ์ คือ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2564 ประชาชนร้องเรียน ขอความช่วยเหลือจากศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย ขอให้ช่วยคนไทยที่ถูกหลอกลวงไปทำงานผิดกฎหมายที่เมืองทเมออร์ดา จังหวัดโพธิสัตว์ ประเทศกัมพูชา โดยถูกบังคับให้ทำงานในแก๊งคอลเซ็นเตอร์แก๊ง SMS หลอกลวง เว็บไซต์รับพนัน ผิดกฎหมาย ถูกนายจ้างชาวต่างชาติกักขัง ให้อดอาหาร ทำร้ายร่างกายและมีการเอาไปขายต่อให้นายจ้างคนอื่น จากนั้น รัฐบาลไทยได้สั่งการให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดย ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปราม การค้ามนุษย์ และภาคประมง ชุดปฏิบัติการพิเศษ กรมการปกครอง ประจำศูนย์ดำรงธรรม อีกทั้งผู้ว่าราชการ จังหวัดตราด กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และองค์กรนอกภาครัฐ ได้ประสานความร่วมมือกับทางการกัมพูชาโดยการจัดการประชุมหารือระดับทวิภาคี ภายใต้การสนับสนุนจาก โครงการอาเซียน – ออสเตรเลียเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ จนกระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ ที่เกี่ยวข้องของทั้งสองประเทศสามารถร่วมกันช่วยเหลือผู้เสียหายคนไทยเหล่านั้นกลับมายังประเทศไทยได้อย่างปลอดภัย หลังจากนั้น จึงมีการคัดแยกผู้เสียหายซึ่งอาจเข้าข่ายการค้ามนุษย์รวมจำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 จำนวน 53 คน กลุ่มที่ 2 จำนวน 63 คน กลุ่มที่ 3 จำนวน 103 คน และกลุ่มที่ 4 จำนวน 144 คน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 363 คน และในปัจจุบัน ยังมีการประสานงานกับกระทรวงการต่างประเทศเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายเพิ่มเติมต่อไป

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการป้องกันผู้เสียหายจากการถูกหลอกไปบังคับใช้แรงงานในรูปแบบต่าง ๆ กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ ร่วมกับสำนักงานอัยการสูงสุด และกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ดำเนินคดี กับกลุ่มบุคคลที่แสวงหาประโยชน์จากแรงงาน โดยมีการโฆษณาว่าสามารถส่งไปทำงานต่างประเทศได้ ผ่านระบบ Social Media โดยเฉพาะ Facebook ในการโฆษณาจัดหางานโดยมีการโพสต์ข้อความชักชวนไปทำงานต่างประเทศซึ่งเป็นสาเหตุ ของการค้ามนุษย์ การฉ้อโกงรวมทั้งอาชญากรรมอื่น ๆ โดยในปี 2564 สามารถติดตามผู้กระทำความผิดดำเนินคดี ตามกฎหมายได้ จำนวน 71 ราย

1.7.3 สร้างความเชื่อมั่นว่าทีมสหวิชาชีพประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ เพียงพอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการคัดแยกผู้เสียหาย

รัฐบาลให้ความสำคัญกับกระบวนการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในทุกรูปแบบผ่านการฝึกอบรม และถอดบทเรียนร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยในการคัดแยกคดี

ค้ามนุษย์ทุกครั้งเป็นการคัดแยกพร้อมกันในรูปแบบทีมสหวิชาชีพ และในกรณีที่มีองค์กรภาคประชาสังคม เป็นผู้แจ้งเหตุทางรัฐบาลได้มีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชนนั้น ๆ ให้เข้ามาร่วมคัดแยกผู้เสียหาย และเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นของประสิทธิภาพของทีมสหวิชาชีพในการคัดแยกผู้เสียหายหน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.7.3.1 การมีนโยบายให้เจ้าหน้าที่รัฐทำงานในลักษณะบูรณาการร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคม และทีมสหวิชาชีพ

รัฐบาลให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันกับองค์กรภาคประชาสังคมและเครือข่ายจากทุกภูมิภาค โดยเฉพาะในการแสวงหาข้อเท็จจริงจากผู้เสียหายและการระบุตัวตนผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายส่วนใหญ่ให้ความไว้วางใจที่จะให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่จากองค์กรภาคประชาสังคมมากกว่าองค์กรภาครัฐในตอนแรก ดังนั้นในหลาย ๆ กรณีที่ดำเนินการในปี 2564 จึงมีการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่จากภาครัฐและองค์กรภาคประชาสังคมยกตัวอย่างคดีสำคัญ ๆ เช่น

- คดีผู้เสียหายถูกหลอกไปค้าประเวณีที่เมืองดูไบ ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ จำนวน 1 คดี ผู้เสียหาย จำนวน 2 คน เป็นการคัดแยกในรูปแบบออนไลน์ร่วมกันของ กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ กองต่อต้านการค้ามนุษย์ และมูลนิธิพิทักษ์สตรี
- คดีลูกแกะน้อยออนไลน์ จำนวน 12 คดี ผู้เสียหาย จำนวน 10 คน เป็นการดำเนินการคัดแยกผู้เสียหายของกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ ทีมสหวิชาชีพจากภาครัฐทุกหน่วยงาน และมูลนิธิ OUR
- คดีค้ามนุษย์ทั้งหมดของ TICAC จำนวน 6 คดี เป็นการดำเนินการคัดแยกผู้เสียหายร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพและเครือข่ายศูนย์ CAC ทั้งหมด
- คดีค้ามนุษย์รูปแบบการค้าประเวณี หญิงชาวอุซเบกิสถาน จำนวน 3 คดี ผู้เสียหาย จำนวน 5 คน เป็นการคัดแยกผู้เสียหายร่วมกันทั้งหมดระหว่างสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และมูลนิธิไนท์ไลต์
- คดีค้ามนุษย์เครือข่าย VK ดูให้ตาฉะ จำนวน 3 คดี ผู้เสียหาย จำนวน 3 คน เป็นเด็ก จำนวน 2 คน ผู้ใหญ่ จำนวน 1 คน เป็นการคัดแยกพร้อมกันระหว่างกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ องค์กรภาคประชาสังคมและประสานความร่วมมือกับตำรวจสวีเดน ประจำประเทศไทย
- กรณีเด็กหญิง อายุ 7 ขวบ ถูกแสวงประโยชน์ทางเพศแบบออนไลน์โดยมารดา เป็นผู้เสียหาย จำนวน 1 คน จำนวน 1 คดี เป็นการคัดแยกพร้อมกันระหว่างกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ ทีมแพทย์โรงพยาบาลรามามาธิบดี TICAC และองค์กรภาคประชาสังคม ประกอบกับหลักฐานจากบริษัทสื่อโซเชียลมีเดียที่ไม่อาจเปิดเผยได้
- กรณีแสวงประโยชน์ทางเพศเด็กชายออนไลน์ จำนวน 2 คดี เป็นผู้เสียหาย จำนวน 3 คน เป็นการคัดแยกพร้อมกันระหว่างชุดปฏิบัติการ TICAC มูลนิธิ For Freedom International และ Lift International

- คดีค้ามนุษย์กรมสอบสวนคดีพิเศษในปี 2564 มีจำนวน 5 คดี สามารถระบุตัวผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (Victim Identification) ได้จำนวน 31 คน (ด้านเพศ จำนวน 2 คดี ด้านแรงงาน จำนวน 3 คดี) โดยมีเจ้าหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่ผ่านการฝึกอบรมและมีประสบการณ์เพียงพอในด้านการค้ามนุษย์ ร่วมกับหน่วยงานสหวิชาชีพ (Multi – Disciplinary Team) โดยจำนวน 3 คดี สามารถระบุตัวผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (Victim Identification) ได้จำนวน 29 คน (ด้านแรงงาน จำนวน 3 คดี) โดยมีมูลนิธิไอเจเอ็ม ร่วมทีมด้วย เพื่อเพิ่มความสำเร็จในกระบวนการระบุตัวผู้เสียหาย แม้ว่าจะไม่มี การบังคับทางกายภาพก็ตาม โดยมีการใช้เวลาแก่ผู้ที่อาจจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อย่างเพียงพอในการรื้อฟื้นความทรงจำ (reflection period) และมีสภาพจิตใจที่พร้อมต่อการให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ รวมทั้งสร้างพัฒนาสัมพันธ์และไว้วางใจเจ้าหน้าที่ ก่อนที่จะมีการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ นอกจากนี้ ยังคำนึงถึงผู้เสียหายเป็นหลัก โดยไม่กำหนดตัวเจ้าหน้าที่ในทีมสหวิชาชีพจำนวนมากเกินไป และไม่ยินยอมให้นายจ้าง ปรากฏตัวต่อหน้าผู้ที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเด็ดขาด

1.7.3.2 กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์มีนโยบายให้จัดโครงการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แบบออนไลน์ และการประชุมคำลั่นไหมจากการค้ามนุษย์แบบออนไลน์

สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ที่ทำหน้าที่สืบสวนและสอบสวน ร่วมกับเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เจ้าหน้าที่แรงงาน พนักงานอัยการ และผู้เสียหาย โดยยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง โดยได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเป็นต้นไปจนกว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - 19 คลี่คลาย โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นคนไทยในต่างแดน ซึ่งได้รับการช่วยเหลือและส่งตัวกลับประเทศไทย ตามมาตรการควบคุมโรคและการเว้นระยะห่างในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - 19 เพื่อให้การคัดแยกผู้เสียหายดำเนินการ โดยไม่เกิดความเสียหายในรูปคดีและเพื่อความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยมีการแยกผู้เสียหาย จำนวน 110 คน พบเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จำนวน 8 คน

1.7.3.3 การจัดตั้งสถานที่เป็นมิตรในการคัดแยกผู้เสียหาย

เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2564 กรมสอบสวนคดีพิเศษได้จัดตั้ง “ศูนย์คัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์” ณ สถาบันการสอบสวนคดีพิเศษ มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองชั่วคราวสำหรับผู้เสียหายหรือบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาไม่มีสถานที่ดังกล่าวโดยเฉพาะ พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ห้องประชุมของสถานที่ราชการเป็นสถานที่คุ้มครองหรือคัดแยกผู้เสียหาย ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ผู้เสียหายหวาดกลัว รู้สึกไม่ปลอดภัย จึงไม่กล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลในการถูกแสวงหาประโยชน์เป็นเหตุให้ไม่สามารถดำเนินคดีค้ามนุษย์ได้ บางกรณีผู้เสียหายยังอยู่ในสภาวะที่ได้รับกระทบกระเทือนทางจิตใจอย่างร้ายแรง (Trauma-Informed) และอยู่ในระยะเวลาที่ต้องได้รับการฟื้นฟูทางด้านจิตใจ (Reflection period) จึงไม่พร้อมที่จะเปิดเผยข้อมูลกับเจ้าหน้าที่จึงต้องมีสถานที่ให้ผู้เสียหายพักค้างแรมเพื่อฟื้นฟู เยียวยา บาดแผลทางจิตใจ เกิดความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และเกิดความไว้วางใจกับเจ้าหน้าที่ มุ่งพัฒนากระบวนการคัดแยก สัมภาษณ์ คุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ สามารถระบุตัวผู้เสียหาย

จากการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง (Victim-Centric Approach) ยกกระดานการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศให้ดีขึ้นต่อไป

1.7.3.4 การจัดทำคู่มือสำหรับใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน

สำนักงานอัยการสูงสุด ได้ร่วมกับองค์กรโอเปอเรชัน อันเดอร์กราวนด์เรลโรด (Operation Underground - O.U.R.) จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพิ่มศักยภาพการทำงานและการจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Protocols) และมาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOP) ในการดำเนินคดีการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ คดีค้ามนุษย์ และการแสวงหาประโยชน์ทางเพศเด็กออนไลน์ โดยร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรภาคประชาสังคมหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายหลายฝ่าย เพื่อร่วมกันสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานในด้านการดำเนินคดีค้ามนุษย์ โดยได้จัดทำ (ร่าง) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Protocols) และมาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOP) ในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ และการแสวงหาประโยชน์ทางเพศเด็กออนไลน์ เพื่อให้ทุกหน่วยงานสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยอยู่ระหว่างตีพิมพ์จัดทำเป็นรูปเล่ม

1.7.3.5 การเพิ่มศักยภาพให้แก่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเพื่อดำเนินคดีและพิพากษาลงโทษ

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาเบื้องต้นในรายงานรัฐบาลโดยเฉพาะสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานศาลยุติธรรม ได้ให้ความสำคัญกับการจัดอบรมให้ความรู้บุคลากรในหน่วยงานและในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของสถานการณ์โควิดทุกหน่วยงานมีการปรับใช้วิธีการสัมมนา ประชุมถอดบทเรียน หรือการอบรมต่าง ๆ มาเป็นในรูปแบบออนไลน์ และเน้นการบูรณาการกับองค์กรภาคประชาสังคม และในด้านการสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องการปรับปรุงประสิทธิภาพของการคัดแยกผู้เสียหายโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในพื้นที่ ตามภูมิภาคต่าง ๆ ในการจัดสัมมนาเพิ่มประสิทธิภาพการคัดแยกผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ (ผ่านระบบออนไลน์) เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกผู้เสียหายคดีค้ามนุษย์ โดยยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันการปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประชาสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการจัดอบรมทั้งหมด 2 รุ่น ให้กับเจ้าหน้าที่ทั้งหมด จำนวน 260 คน ประกอบด้วย ข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติงานสอบสวน ในพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 1 - 4 กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และชุดปฏิบัติการต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Thailand Anti Trafficking In Persons Task Force - TATIP) จำนวน 50 คน โดยรุ่นที่ 1 เมื่อวันที่ 23 - 24 สิงหาคม 2564 ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ จำนวน 130 คน เป็นเจ้าหน้าที่จากแรงงานจังหวัด จำนวน 40 คน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด จำนวน 40 คน และการอบรมรุ่นที่ 2 เมื่อวันที่ 30 - 31 สิงหาคม 2564 มีผู้เข้าร่วมทั้งหมดจำนวน 130 คน ประกอบด้วย ข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติงานสอบสวน ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรภาค 5 - 9 จำนวน 50 คน แรงงานจังหวัด จำนวน 40 คน และเจ้าหน้าที่จากสำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด จำนวน 40 คน

จากผลการดำเนินการในปีนี้จะเห็นได้ว่าหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลไทยได้มีความมุ่งมั่นในการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยเพิ่มความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐเอง โดยเฉพาะในประเด็นการคัดแยก ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้สร้างความร่วมมืออย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมตั้งแต่ขั้นสืบสวนส่งผลให้การสั่งไม่ฟ้องคดีค้ามนุษย์ในปี 2564 มีเพียง 3 คดี และในช่วงสามเดือนที่ผ่านมาหลังจากที่มีการตั้งอัยการ Dream Team

ซึ่งเป็นชุดเคลื่อนที่เร็วของอัยการที่สามารถเดินทางไปให้คำแนะนำกับชุดปฏิบัติในพื้นที่ได้ภายใน 24 ชั่วโมง ทั้งนี้ผู้บริหารใน ศพตส.ตร. มีความตั้งใจที่จะทำให้การเข้าถึงผู้บริหารนั้นง่ายขึ้นและรวดเร็วขึ้น ดังนั้นในกรณีที่หน่วยงานส่วนภูมิภาค องค์กรภาคประชาสังคมหรือหน่วยงานที่ต้องการการสนับสนุนสามารถประสานโดยตรงได้ที่ ศพตส.ตร. ซึ่งมีการจัดตั้งชุดผู้เชี่ยวชาญ ส่วนกลางให้ความช่วยเหลือทั้งด้านการสืบสวนและสอบสวน

1.7.4 สอบสวนและดำเนินคดีในเชิงรุกกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ตัดสินและลงโทษผู้กระทำผิดด้วยบทลงโทษที่เหมาะสม

ในการดำเนินคดีในเชิงรุกกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ รัฐบาลได้แต่งตั้ง “คณะอนุกรรมการติดตามการดำเนินการทางวินัยและการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์” จากการรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในปี 2564 การจับกุมคดีค้ามนุษย์ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเชิงรุกจนสามารถขยายผลการบังคับใช้กฎหมายและดำเนินคดีกับผู้ร่วมขบวนการทุกรายโดยไม่มีข้อยกเว้น รวมทั้งตรวจสอบติดตามเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องเรียกรับผลประโยชน์ ละเลยหรือเพิกเฉยต่อหน้าที่เพื่อดำเนินการทั้งทางวินัยและคดีอาญา ยึดทรัพย์และปลดออกจากราชการ **ซึ่งในปี 2564 ได้สืบสวนขยายผลสามารถพบพยานหลักฐานเชื่อมโยงและสามารถดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง มีจำนวนเพิ่มขึ้น 17 คน** โดยอยู่ระหว่างการสอบสวน/ไต่สวน จำนวน 11 คน อยู่ระหว่างพิจารณาของพนักงานอัยการ จำนวน 4 คน อยู่ระหว่างพิจารณาของศาล จำนวน 1 คน ศาลยกฟ้อง จำนวน 1 คน

นอกจากนี้ ในด้านการดำเนินการเชิงรุกเพื่อป้องกันเจ้าหน้าที่มิให้เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2564 คณะกรรมการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ในคราวประชุมฯ ครั้งที่ 1/2564 โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) เป็นประธาน ได้มีมติเห็นชอบแก้ไขเพิ่มเติม **บทนิยามคำว่า “การค้ามนุษย์”** ตามข้อ 3 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยมาตรการทางบริหารในการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2558 ให้หมายความว่า “การกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และให้หมายความรวมถึงการนำพาบุคคลเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง” เพื่อเป็นการกำหนดมาตรการเชิงรุก เพื่อป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการนำพาบุคคลเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งอาจจะตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

เพื่อเป็นการขับเคลื่อนมาตรการเชิงรุก กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้จัดตั้งศูนย์ติดตามและตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ (ศตจร.) เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2564 มีหน้าที่ตั้งนี้ ติดตามการดำเนินการทางวินัยและการดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ของกระทรวงยุติธรรม และตรวจสอบ สืบสวนสอบสวน ในคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมทั้งได้จัดทำระบบฐานข้อมูลเจ้าหน้าที่

ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการกระทำการค้ามนุษย์ให้เชื่อมโยงกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินการเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเพิ่มทำช่องทางการรับแจ้งเหตุเรื่องเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ได้แก่ การรับแจ้งเหตุโดยตรง (walk in) ณ สถานที่ทำการ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งในส่วนกลาง และภูมิภาค มีสายด่วน DSI CALL CENTER 1202 จัดทำ Banner ใน www.dsi.go.th และจัดทำ APP รู้ทัน: Rootan และด้วยการ SCAN QR Code

1.7.5 สร้างความเชื่อมั่นว่าเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์เป็นผู้ทำคดีค้ามนุษย์ รวมถึงการเพิ่มศักยภาพหน่วยปราบปรามการค้ามนุษย์ (บก.ปคม.) ของตำรวจ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือหน่วยงานในท้องถิ่นที่ไม่มีประสบการณ์ในการสืบสวนการค้ามนุษย์

ในด้านการสร้างความเชื่อมั่นในประเด็นการทำค้ามนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีประสบการณ์ในปี 2564 ชุดปฏิบัติการพิเศษของศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์และภาคประมง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ ได้เพิ่มความร่วมมือกับสำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด ทั้งในด้านการเพิ่มศักยภาพผ่านการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ การลงไปคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในพื้นที่ตามจังหวัดต่าง ๆ โดยเน้นการประชุมหารือการดำเนินคดีค้ามนุษย์ตั้งแต่ขั้นสืบสวน โดยเฉพาะคดีค้ามนุษย์ในรูปแบบที่ซับซ้อน โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการออกคำสั่ง ที่ 500/2564 ลงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2564 จัดตั้งศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์และภาคประมง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการแต่งตั้งรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้อำนวยการศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประมง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จำนวน 3 คน (ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงแทนผู้บริหารคนเดิมที่เกษียณอายุราชการ ลงมากำกับดูแลด้วยตนเอง) รับผิดชอบกำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประมงในส่วนภูมิภาค และแต่งตั้งชุดปฏิบัติการต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Thailand Anti Trafficking In Persons Task Force - TATIP) และชุดปฏิบัติการปราบปรามการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Thailand Internet Crimes Against Children Task Force - TICAC) และชุดปฏิบัติการส่วนกลาง เพื่อให้มีอำนาจในการสืบสวนหรือสอบสวนได้ทั่วประเทศ โดยเน้นการคัดเลือกรายชื่อจากผู้ปฏิบัติที่เชี่ยวชาญและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง โดย ศพตส.ตร. มีอำนาจตรวจสอบ ประเมินผล และประสานงาน เป็นศูนย์กลางให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำด้านการดำเนินคดีค้ามนุษย์แก่หน่วยงานส่วนภูมิภาค โดยผู้ปฏิบัติในระดับภูมิภาคจะต้องรายงานคดีค้ามนุษย์ทุกคดีมายังศูนย์พิทักษ์ เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประมง สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบ เพื่อพิจารณาสั่งการโดยทันที โดยภายหลังการแต่งตั้งศูนย์ดังกล่าวในเดือนตุลาคม 2564 มีสถิติคดีผลงานการจับกุมเพิ่มขึ้น จำนวน 90 คดี

ในส่วนของกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ภายใต้การดำเนินการของ ศพดส.ตร. ได้แต่งตั้งชุดปฏิบัติการสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ในรูปแบบ Taskforce คดีแรงงาน คดีประมง และคดีอื่น ๆ และสร้างทีมผู้เชี่ยวชาญแบบบูรณาการในการดำเนินคดีและให้คำแนะนำปรึกษาในส่วนกลางและภูมิภาค เพื่อสนับสนุนภารกิจสำหรับการดำเนินคดีค้ามนุษย์ เมื่อมีการร้องขอจากส่วนภูมิภาค โดยเน้นการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีแรงงาน โดยในปี 2564 กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ได้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ จำนวน 67 คดี ซึ่งจากจำนวน 45 คดี ในปี 2563 และจำนวน 38 คดี ในปี 2562 ซึ่งนับเป็นสถิติการดำเนินคดีที่สูงสุดโดยกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา

1.7.6 ดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่า ผู้เสียหายมีความพร้อมในการเข้าสู่กระบวนการทางศาลอย่างเหมาะสม รวมถึงการเพิ่มการเข้าถึงพนักงานอัยการ หรือความร่วมมือกับองค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐ (NGOs) ในการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เสียหาย

ในส่วนการดำเนินงานของสำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด ได้ออกหนังสือเวียนการปฏิบัติในส่วนการดำเนินงานของสำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด ได้ออกหนังสือเวียนการปฏิบัติราชการ กำชับพนักงานอัยการทั่วประเทศ ในการเพิ่มขึ้นตอนเตรียมความพร้อมล่วงหน้าให้กับผู้เสียหายก่อนขึ้นสู่ศาล เนื่องจากผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ คดีแรงงานบังคับหรือบริการ อาจเป็นผู้เปราะบาง (Vulnerable person) หรือในระหว่างรอการพิจารณาในชั้นศาล ผู้เสียหายอาจเกิดความกังวลที่จะต้องเบิกความในชั้นศาลหรือเป็นผู้ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ ไม่สามารถจดจำข้อเท็จจริงหรือสับสนในข้อเท็จจริง เพื่อพนักงานอัยการจะได้มีโอกาสพบกับผู้เสียหายล่วงหน้า ในการทบทวน อธิบาย ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ให้ผู้เสียหายมีความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่พร้อมของผู้เสียหายได้ทันที โดยในวันที่ 14 - 15 ธันวาคม 2564 อัยการสูงสุดเป็นประธานเปิดงานโครงการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ คดีแรงงานบังคับหรือบริการ ที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองบ้านพักผู้เสียหาย และองค์กรภาคประชาสังคม จากส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคจากสำนักงานอัยการภาค 1 2 และ 7 จำนวนทั้งสิ้น 167 คน เข้าร่วมสัมมนา ณ โรงแรมที่ เค พาเลซ แอนด์ คอนเวนชัน เพื่อซักซ้อมและกำชับให้พนักงานอัยการต้องเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้เสียหายในชั้นศาล เพราะจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ คดีแรงงานบังคับหรือบริการโดยจะดำเนินการสัมมนากับบุคลากรกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวจนครบทั้ง 9 ภาค ภายในเดือนมีนาคม 2565

ในการดำเนินคดีในชั้นศาล ผู้เสียหายอาจขอให้มีทนายความของผู้เสียหายเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการได้โดยขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการแต่งตั้งทนายความเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมจากองค์กรภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานการค้ามนุษย์ หรือจากกองทุนคดีค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของผู้เสียหาย และช่วยเหลือผู้เสียหายในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่กระบวนการพิจารณาในชั้นศาล ตลอดจนชี้แจงรายละเอียดเรื่องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายแต่ละราย ทำให้ผู้เสียหายเกิดความเข้าใจไว้วางใจในกระบวนการ จนทำให้ยินยอมให้ความร่วมมือในการดำเนินคดียิ่งขึ้น โดยในปีนี้ ยกตัวอย่างเช่น คดีค้ามนุษย์ที่มีการบังคับใช้แรงงานเกี่ยวกับการส่งถุงมือยาง (ตามรายละเอียดในคดีตัวอย่าง ข้อ 1.6.2.1) และในปีนี้สำนักงานอัยการสูงสุด ได้มีความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมกับองค์กรภาคประชาสังคม จำนวน 7 หน่วยงาน ในการจัดให้มีทนายเป็นโจทก์ร่วมในคดีค้ามนุษย์ จำนวน 18 คดี รวมผู้เสียหายจำนวนทั้งสิ้น 67 คน

นอกจากนี้ สำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด ได้พัฒนาความร่วมมือกับพนักงานสอบสวนคุมครองและหน่วยงานนอกภาครัฐในการเข้ามามีส่วนร่วมเตรียมการผู้เสียหายสำหรับกระบวนการในชั้นศาล โดยเพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพของทั้งสองหน่วยงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ในสถานคุ้มครองทุกแห่ง เพื่อให้เป็นผู้จัดการรายกรณี (Case Manager) ในการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายได้อย่างครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม ครอบครัว กฎหมาย การแพทย์ รวมถึงการสร้างทีมสหวิชาชีพภายนอกประจำสถานคุ้มครอง เพื่อให้คำแนะนำในการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายที่มีความต้องการเฉพาะเป็นรายกรณี โดยเฉพาะด้านกฎหมาย และทางการแพทย์ (โดยเฉพาะด้านจิตใจเป็นกรณีพิเศษ)

ทั้งนี้แม้ว่าผู้เสียหาย พนักงานสอบสวน องค์การภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์จะสามารถติดตามสอบถามข้อมูลคดีค้ามนุษย์ หรือสถานะของคดีค้ามนุษย์ในชั้นพนักงานอัยการได้อยู่แล้วก็ตามแต่อาจมีประชาชนอีกจำนวนมากที่ไม่กล้าจะแจ้งเบาะแส ขอคำแนะนำช่วยเหลือหรือติดตามสถานะคดีในชั้นพนักงานอัยการหรือในชั้นศาลว่าขณะนี้อยู่ในขั้นตอนใด ดังนั้นเพื่อให้สิทธิประชาชนทุกภาคส่วนในการตระหนักรู้ว่าตนเอง คนใกล้ชิด หรือผู้ที่ตนพบเห็นกำลังตกอยู่ในสถานการณ์การค้ามนุษย์หรือบังคับใช้แรงงาน/บริการหรือไม่ สำนักงานอัยการสูงสุด จึงได้เพิ่มช่องทางในการติดต่อเข้าถึงพนักงานอัยการได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยติดต่อมายังศูนย์ประสานงานระหว่างพนักงานอัยการ ผู้เสียหายและหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ ซึ่งรวมถึงแรงงานต่างด้าว เรียกชื่อย่อว่า ศปอคม. ผ่านช่องทางช่องทาง Line Official Line @205fyfnf ชื่อว่า TIP AGO Center อันจะช่วยในการรักษาความลับ ความปลอดภัย ให้กับผู้ติดต่อ แจ้งข้อมูล ผ่านศูนย์ฯ ของพนักงานอัยการ เพื่อพนักงานอัยการจะได้ให้คำแนะนำคำปรึกษา แจ้งข้อมูลสถานะคดีในชั้นพนักงานอัยการหรือชั้นศาล รวมทั้งทำการประสานไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่ช่วยเหลือผู้เสียหายหรือผู้ที่อาจตกเป็นผู้เสียหายที่มีการแจ้งเบาะแสมาได้อย่างรวดเร็วขึ้น ซึ่งเป็นการทำงานในเชิงรุกของพนักงานอัยการเพื่อค้นหาผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหายด้วย

1.7.7 สนับสนุนให้ผู้พิพากษาในคดีค้ามนุษย์ใช้แนวทางการยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง และคำนึงถึงบาดแผลทางใจอย่างต่อเนื่อง

การคุ้มครองผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ในชั้นศาล นอกจากจะมีหลักการและมาตรการต่าง ๆ ที่ศาลต้องถือปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น หลักการไม่ลงโทษผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในคดีที่เป็นผลเกี่ยวเนื่องมาจากการถูกค้ามนุษย์ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 41 การรับฟังข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดต่อร่างกายหรือจิตใจ และข้อวิตกกังวลหรือข้อคิดเห็นอื่นของผู้เสียหายที่จัดทำโดยเจ้าหน้าที่ (Victim Impact Statement) ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 มาตรา 10 ยังมีแนวปฏิบัติสำคัญที่ศาลต้องถือปฏิบัติด้วยเช่นกัน ได้แก่ คำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญา 2563 ซึ่งมีหลักการสำคัญว่า ศาลพึงปฏิบัติต่อผู้เสียหายด้วยความเข้าใจและคำนึงถึงศักดิ์ศรีของบุคคล ตลอดจนความปลอดภัยและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อร่างกาย จิตใจ ฐานะ สถานะสภาพทางสังคม ความเป็นอยู่ ความปลอดภัย และการดำรงชีวิตของผู้เสียหายอันเนื่องมาจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางศาล ทั้งนี้ คำแนะนำของประธานศาลฎีกาดังกล่าว ได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ ให้ศาลปฏิบัติต่อผู้เสียหาย เช่น การแจ้งสิทธิตามกฎหมายให้แก่ผู้เสียหายทราบ เป็นต้นว่า สิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทน สิทธิในการขอให้ศาลแต่งตั้งทนาย สิทธิในการแถลง

ผลกระทบที่ตนได้รับจากการกระทำผิดเพื่อประกอบดุลพินิจในการทำคำพิพากษา ตลอดจนการแจ้งขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณา ความคับหน้าและสิ้นสุดการดำเนินกระบวนการให้ผู้เสียหายทราบ และมาตรการป้องกันการเผชิญหน้าระหว่างผู้ต้องหาและผู้เสียหาย โดยคำแนะนำของประธานศาลฎีกาดังกล่าวนำไปใช้ในคดีอาญาทุกประเภทรวมทั้งคดีค้ามนุษย์ และเป็นแนวทางสำคัญที่สนับสนุนและเน้นย้ำให้ผู้พิพากษาต้องใช้แนวทางการยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางและคำนึงถึงบาดแผลทางใจอยู่เสมอ ซึ่งหลักการและแนวคิดเรื่องการยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางนี้ ได้มีการนำมาใช้จริงในทางปฏิบัติในการพิจารณาคดีด้วย ยกตัวอย่างเช่น ในคดีที่ศาลจังหวัดนนทบุรีมีคำพิพากษา เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2563 และเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2563 ผู้เสียหายเป็นเด็กผู้หญิงอายุประมาณ 17 ปี จำนวน 5 คน ถูกหลอกให้ทำวิดีโอคลิปอนาจารของตนเองแล้วส่งต่อให้กับจำเลยมากกว่า 10 ครั้ง พนักงานอัยการโจทก์พิจารณาแล้วเห็นว่า หากต้องสืบพยานผู้เสียหายปากดังกล่าวประกอบคำรับสารภาพจำเลย ผู้เสียหายจะได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจเป็นอย่างมาก จึงขออนุญาตศาลให้รับฟังแผ่นบันทึกภาพเสียงและคำให้การชั้นสอบสวนแทนการเบิกความในชั้นพิจารณา โดยคำนึงถึงการยึดหลักผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางเป็นสำคัญ ศาลจึงได้อนุญาตตามคำร้องของพนักงานอัยการโจทก์ ทำให้ผู้เสียหายไม่ต้องเล่าถึงเหตุการณ์อันกระทบกระเทือนจิตใจซ้ำหลายครั้ง

นอกจากนี้ ในปี 2565 สำนักงานศาลยุติธรรม ได้เห็นชอบโครงการจัดสัมมนาแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้พิพากษาเรื่องการปฏิบัติต่อผู้เสียหายคดีค้ามนุษย์ โดยคำนึงถึงบาดแผลทางใจโดยความสนับสนุนจากโครงการอาเซียน - ออสเตรเลีย เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ และมูลนิธิไอเจเอ็ม มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมเข้าใจแนวคิดของบาดแผลทางใจและผลกระทบของปัจจัยดังกล่าวต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มากยิ่งขึ้น และสามารถปรับใช้ทักษะและเทคนิคโดยคำนึงถึงบาดแผลทางใจของผู้เสียหาย เพื่อให้การซักถามกับผู้เสียหายในห้องพิจารณาคดี การไต่สวน การพิจารณาคดี และกระบวนการทางอาญาต่าง ๆ สามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้จะมีกำหนดการจัดโครงการในเดือนกุมภาพันธ์ 2565

1.7.8 สื่อประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ให้แก่ภาคประชาชน

หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลได้มีการดำเนินการเชิงรุกในการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้เสียหายกลุ่มเสี่ยง และประชาชนคนไทยได้เข้าถึงช่องทางรับแจ้งเหตุและการประชาสัมพันธ์มากขึ้นผ่านการใช้ Social Media โดยเฉพาะ Facebook Twitter พร้อมกับการสร้างความร่วมมือกับภาคประชาสังคมในการสร้างความตระหนักถึงปัญหาการค้ามนุษย์และเป็นช่องทางในการเตือนภัยโดยเฉพาะผู้เสียหายที่อาจถูกหลอกลวงไปทำงานต่างประเทศ

โดยในปี 2564 ทางหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการดำเนินการในส่วนของสื่อประชาสัมพันธ์หลายช่องทาง โดยสรุปได้ดังนี้

1) การประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางสื่อโซเชียลมีเดียของ ศพตส.ตร.

- Page Facebook ของกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ ในการรับแจ้งเหตุ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และเตือนภัย ปัจจุบันมีผู้ติดตามมากกว่า 115,000 คน

- Facebook Page และ Twitter ของ TICAC ในการรับแจ้งเหตุ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และเตือนภัยเด็กและประชาชนในเรื่องภัยออนไลน์และการแสวงประโยชน์ทางเพศต่อเด็ก โดยส่งผลให้มีการแจ้งเหตุมาที่ Page TICAC จำนวน 357 ครั้ง เป็นกรณีผู้เสียหายขอความช่วยเหลือ จำนวน 45 คน ได้ให้ความช่วยเหลือและดำเนินคดี จำนวน 32 คน ที่เหลืออีก จำนวน 312 ครั้งนั้น เป็นการแจ้งเบาะแสทั่วไป โดยผู้แจ้งส่วนใหญ่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี และผู้ปกครอง

2) การประชาสัมพันธ์ช่องทางด้านการรับแจ้งเหตุ

รัฐบาลได้มีความพยายามในการประชาสัมพันธ์และเพิ่มเติมช่องทางการแจ้งเหตุคดีค้ามนุษย์สำหรับผู้เสียหายคดีค้ามนุษย์ให้มากยิ่งขึ้นนอกเหนือจากศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 โดยเพิ่มช่องทางการแจ้งเหตุผ่านกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์สายด่วนหมายเลข 1191 และ Facebook Page: <https://www.facebook.com/ATPDPolice> สำหรับคดีค้ามนุษย์ทุกรูปแบบตลอด 24 ชั่วโมง สำหรับกรณีการแสวงประโยชน์ทางเพศออนไลน์สามารถแจ้งเหตุได้ที่สายด่วน 1599 หรือ Facebook Page ของ TICAC <https://www.facebook.com/ticac2016> และ Twitter @ticacthailand หรือหมายเลข 1441 ของกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนทางเทคโนโลยี ผลการดำเนินงานในปี 2564 TICAC ได้รับแจ้งผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย จำนวน 357 ครั้ง เป็นกรณีผู้เสียหายขอความช่วยเหลือ จำนวน 45 คน ได้ให้ความช่วยเหลือและดำเนินคดี จำนวน 32 คน ที่เหลือ 312 ครั้งนั้น เป็นการแจ้งเบาะแสทั่วไป

ในส่วนของสายด่วน 1300 และ Application “Protect U” ภายใต้การดำเนินการโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถรับรองการแจ้งเหตุได้ทั้งหมด 8 ภาษา นอกจากนี้ ยังมีการทำงานผ่านเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมต่าง ๆ และในช่องทางอื่น ๆ สำหรับผู้เสียหายชาวไทยสามารถแจ้งได้ที่ศูนย์ดำรงธรรม 1567 และสายด่วนกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) 1202 ในวันและเวลาราชการ

เพื่อให้ช่องทางการแจ้งเหตุที่สร้างขึ้นข้างต้นสามารถใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกองต่อต้านการค้ามนุษย์ และกรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้มีการบูรณาการกับองค์กรภาคประชาสังคม ได้จัดโครงการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่รับแจ้งเหตุจากหน่วยงานหลัก มีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่รับแจ้งเหตุ และเพิ่มประสิทธิภาพและทักษะของเจ้าหน้าที่รัฐในการรับแจ้งเหตุสำหรับเจ้าหน้าที่ จำนวน 60 คน และมีการสร้างความร่วมมือกับบริษัทเอกชน เช่น Facebook และ Twitter เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและช่องทางการรับแจ้งเหตุผ่านองค์กรภาคประชาสังคมที่เป็น Trusted partner และเพิ่มช่องทาง Fast Track เพื่อติดต่อตรงกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศพตส.ตร.) และกรมกิจการเด็กและเยาวชน ให้กับหน่วยงานเครือข่าย (Trusted Partner) ที่ต้องการแจ้งเหตุเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายได้ทันทั่วถึง โดยโครงการนี้ได้เริ่มขึ้นในเดือนกรกฎาคม 2564 และจะจัดทำต่อเนื่องไปจนถึงปี 2565 หรือจนกว่าจะแล้วเสร็จ

3) การผลิตสื่อวีดิทัศน์สำหรับการประชาสัมพันธ์

สำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด ได้จัดทำโครงการผลิตสื่อส่งเสริมบทบาทพนักงานอัยการเพื่อการรับรู้ภาคประชาชนในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ซึ่งเป็นคลิปวิดีโอประชาสัมพันธ์ที่จะเข้าไปในระบบออนไลน์ ในทีวี สื่อสาธารณะต่าง ๆ ทุกช่องทางเพื่อให้ประชาชนตระหนักรู้ว่า มีภาวะบ่งชี้ใดที่ตนหรือคนใกล้ชิดกำลังตกอยู่ในสถานการณ์ค้ามนุษย์หรือแรงงานบังคับ วิธีแจ้งเบาะแส การติดต่อขอความช่วยเหลือผ่านศูนย์ของอัยการที่ผู้แจ้งจะได้รับความปลอดภัย โดยเฉพาะช่วงที่มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยสำนักงานอัยการสูงสุด ได้ผลิตสื่อโฆษณาในการเข้าถึงประชาชนผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักดังนี้

(1) สื่อวีดิทัศน์ เพื่อแนะนำประวัติความเป็นมา พันธกิจ ภารกิจ และความสำคัญของงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุดความยาวไม่น้อยกว่า 5 นาที จำนวน 1 เรื่อง พากย์เสียงภาษาไทยและพากย์เสียงภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ) พร้อมคำบรรยาย จำนวนละ 1 ชุด

<https://www.youtube.com/watch?v=aWaZBpaUCJk&t=1s>

https://www.youtube.com/watch?v=rk_M7eppNN0

(2) สื่อวีดิทัศน์ เพื่อให้ความรู้ประเภทการค้ามนุษย์ สิ่งบ่งชี้การค้ามนุษย์และช่องทางการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายคดีค้ามนุษย์ความยาวไม่เกิน 3 นาที จำนวน 1 เรื่อง พากย์เสียงภาษาไทยและพากย์เสียงภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ) พร้อมคำบรรยาย จำนวนละ 1 ชุด

<https://www.youtube.com/watch?v=2tKwhB2h7jl>

<https://www.youtube.com/watch?v=JGe1m7jyyh8>

(3) สื่อวีดิทัศน์ ในรูปแบบมิติที่เคลื่อนไหว Motion Tutorial เพื่อแนะนำขั้นตอนและวิธีการในการติดต่อช่องทางศูนย์ ศปอคม. ของอัยการในการขอความช่วยเหลือ พากย์เสียงภาษาไทย และพากย์เสียงภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ) พร้อมคำบรรยาย จำนวนละ 1 ชุด

<https://youtu.be/A62Q0tcKfAA>

https://www.youtube.com/watch?v=RMv_kDlNRqA

ซึ่งคลิปสื่อนี้จะแนะนำวิธีการใช้บริการของอัยการจากศูนย์ ศปอคม. ผ่านช่องทาง Line Official @205fynfn ชื่อบัญชี TIP AGO Center โดยสำนักงานอัยการสูงสุดจะเผยแพร่คลิปทั้งสามนี้ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ และช่องทางทีวีโดยในขณะนี้สื่อวีดิทัศน์ตาม (2) ได้มีการประชาสัมพันธ์ใน Facebook Page: ThaiNews - ไทยนิวส์ (<https://www.facebook.com/ThaiNews.co/videos/343072213904691/>) ซึ่งปัจจุบันมียอดผู้ติดตามกว่า 3.1 ล้านคน

4) การผลิตคู่มือ และนิยายเชิงโต้ตอบแบบออนไลน์ (Online Interactive Fiction) สำหรับผู้เสียหายคดีแสวงประโยชน์ทางเพศออนไลน์และเด็กกลุ่มเสี่ยงที่อาจจะถูกแสวงประโยชน์ทางเพศออนไลน์

ในปีที่ผ่านมา รัฐบาล โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตระหนักว่าผู้เสียหายในคดีทางเพศออนไลน์ส่วนใหญ่ไม่กล้าแจ้งความหรือขอความช่วยเหลือ เพื่อเป็นการนำผู้เสียหายเข้ามาสู่ในกระบวนการยุติธรรมรัฐบาล สนับสนุนโดยสำนักบริหารนโยบายนายกรัฐมนตรีร่วมกับโครงการอภัยใต้มูลนิธิसानสัมพันธ์ครอบครัว มูลนิธิ World Childhood ประเทศสวีเดน เจ้าหน้าที่จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างประเทศ เช่น หน่วยงานความมั่นคงแห่งมาตุภูมิ (HSI) สำนักงานสืบสวนสอบสวนกลางประเทศสหรัฐอเมริกา (FBI) บริษัท Twitter และ Facebook เป็นครั้งแรกที่มีการนำผู้เสียหายในรูปแบบการแสวงประโยชน์ทางเพศออนไลน์ทั้งผู้หญิงและเด็กชาย มาร่วมมือกันจัดทำคู่มือ “เมื่อคลิปหลุด” หรือ “Exposed” แบบสองภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งใช้เวลาดำเนินการทั้งหมด 11 เดือน ในการเตรียมข้อมูล และได้เผยแพร่สู่สาธารณะชนเมื่อเดือนกรกฎาคม 2564 โดยกลายเป็นไวรัลในกลุ่มเด็กและผู้ปกครองที่มาช่วยกันแชร์และดาวน์โหลดคู่มือ หรือการเข้าไปเล่นนิยายเชิงโต้ตอบออนไลน์ (Interactive Fiction)

แผนภาพที่ 14 คู่มือ Exposed สำหรับผู้เสียหายคดีแสวงประโยชน์ทางเพศออนไลน์

ในการประชาสัมพันธ์ขณะทำงานได้มีการเผยแพร่ผ่านสามช่องทางหลักคือ Facebook Live Twitter Spaces และ Zoom Meeting โดยมีการจัดเสวนาให้สาธารณชนได้ฟัง โดยมีผู้ร่วมเสวนาจากภาครัฐ National Center for Missing and Exploited Children (NCMEC) และน้อง Me Too (นามสมมติ) ผู้รอดชีวิต (Survivor) จากคดีแสวงประโยชน์ทางเพศออนไลน์และดารานักแสดง โดยผลสำเร็จพบว่าสามารถเข้าถึงผู้ชมได้กว่า 2.4 ล้านคน จากสถิติการเข้าถึงของ Facebook และ Twitter และพบว่า มีผู้เสียหายและหน่วยงานที่เข้ามาปรึกษาและแจ้งเหตุเพื่อดำเนินคดีในช่องทางของภาครัฐหลังจากมีการประชาสัมพันธ์ในครั้งนี้

สำหรับการเข้าถึงคู่มือสามารถดาวน์โหลดได้ที่

- นิยายเชิงโต้ตอบออนไลน์ (Interactive Fiction) Link: <https://fb.watch/9QQLDK0OoG/>
- คู่มือ “เมื่อคลิปหลุด” <https://www.hugproject.org/media/hughandbook/>
- Link ข่าว https://www.matichon.co.th/lifestyle/social-women/news_2828294

2

ด้านการคุ้มครองช่วยเหลือ

ผลลัพธ์การดำเนินงานที่สำคัญในปี 2564 ด้านการคุ้มครองช่วยเหลือ

1. การคุ้มครองช่วยเหลือที่เป็นมิตรกับผู้เสียหาย (Victim – Friendly Approach) ตั้งแต่กระบวนการคัดแยก กระบวนการคุ้มครอง จนถึงกระบวนการส่งกลับ เพื่อสร้างความมั่นใจว่าผู้เสียหายจะได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือ ที่มีประสิทธิภาพ
2. การขับเคลื่อนและพัฒนากลไกการทำงานเพื่อสร้างระบบการคุ้มครองช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ และเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง ทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับกลไกการส่งต่อระดับชาติ (National Referral Mechanism) การคิดรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมในห้วงระยะเวลาการฟื้นฟูไตร่ตรอง (Reflection Period) รวมถึงการสร้างช่องทางการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติงานผ่าน e-learning
3. การคุ้มครองผู้เสียหายที่ไม่ประสงค์เข้าสถานคุ้มครองเพิ่มมากขึ้น ผ่านกลไกการคุ้มครองช่วยเหลือของ กระทรวง พม. ทั้งในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค ร่วมกับองค์กรภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่
4. ระยะเวลาการคุ้มครองในสถานคุ้มครองลดลงจาก 158 วัน ในปี 2563 เป็น 143 วัน ในปี 2564 ทั้งนี้ เนื่องจากประสิทธิภาพของกระบวนการดำเนินคดีที่รวดเร็ว ประกอบกับการวางแผนและการประเมินร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้เสียหายอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้เสียหายไม่ต้องอยู่ในสถานคุ้มครองนานเกินความจำเป็น
5. การคุ้มครองพยานในคดีค้ามนุษย์ โดยการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานที่เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ถึงร้อยละ 153.02 แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพการคุ้มครองที่ครอบคลุมทุกมิติมากยิ่งขึ้น
6. การช่วยเหลือคนไทยที่อาจจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยความร่วมมือจากหน่วยงานทุกภาคส่วนทั้งภายในและระหว่างประเทศ
7. นโยบาย Happy Shelter ของสถานคุ้มครอง เพื่อสร้างความมั่นใจว่าผู้เสียหายจะได้รับการดูแลรายบุคคล และคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจอย่างเหมาะสม ทั้งด้านกฎหมาย และการฟื้นฟูจิตใจ
8. ผู้เสียหายเดินทางเข้าออกสถานคุ้มครองและเข้าถึงเครื่องมือสื่อสารได้มากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใหญ่ที่สามารถเข้าถึงเครื่องมือสื่อสารได้โดยอิสระ และสามารถเดินทางเข้าออกสถานคุ้มครองได้ ทั้งการออกไปทำงานภายนอก การไปทำกิจกรรม ชื้อของ หรือสันทนาการอื่น ๆ
9. ผู้เสียหายต่างชาติ จำนวน 13 คน มีความพร้อมในการออกไปทำงานและได้ออกไปทำงานตามความต้องการของตนเอง และมีรายได้จากการทำงานต่อเนื่อง
10. ผู้เสียหายได้รับเงินเยียวยาชดเชยในฐานะผู้เสียหายและพยานในคดีอาญา เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 123.9 เนื่องจากการประเมินถึงความเสียหายและบาดแผลทางจิตใจผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ รวมทั้งได้พัฒนาคู่มือสิทธิผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา 5 ภาษา เพื่อสร้างความมั่นใจว่าผู้เสียหายจะทราบถึงสิทธิอื่น ๆ ของตนเองได้ด้วย

11. ผู้เสียหายได้รับการเตรียมการสำหรับกระบวนการทางศาลอย่างเหมาะสม โดยความร่วมมือระหว่างทีมสหวิชาชีพทั้งภาครัฐ รวมถึงพนักงานอัยการและองค์กรนอกภาครัฐได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมการผู้เสียหาย เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เสียหายที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่เป็นมิตร

ภาพรวมการคุ้มครองช่วยเหลือของประเทศไทย

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหาย ภายใต้หลักการยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง (Victim Centered Approach) ในการตัดสินใจในการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง และยังคงพิจารณาถึงความสำคัญกับการดำเนินการที่คำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจของผู้เสียหาย (Trauma Informed Care) การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก (Best Interest Determination) หลักการคำนึงถึงความเท่าเทียมระหว่างเพศ (Gender Equality) และการคุ้มครองช่วยเหลือที่ไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม หากเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หรือผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ทุกคนจะได้รับการคุ้มครองช่วยเหลืออย่างเท่าเทียม

ในปี 2564 รัฐบาลโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะหน่วยงานที่ให้การคุ้มครองช่วยเหลือ ยึดแนวทางการทำงานภายใต้ “**หลักการให้บริการที่เป็นมิตรกับผู้เสียหาย (Victim – Friendly Approach)**” โดยเน้นการคุ้มครองช่วยเหลือที่เป็นมิตรกับผู้เสียหายตั้งแต่กระบวนการคัดแยกจนถึงการส่งกลับคืนสู่สังคมอย่างเป็นมิตร ควบคู่ไปทั้งมิติด้านการดำเนินคดีและกระบวนการยุติธรรม และมิติด้านสังคมและการฟื้นฟูเยียวยา เพื่อลดผลกระทบที่ผู้เสียหายได้รับมาก่อนเข้าสู่กระบวนการคุ้มครอง และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นภายหลังการส่งกลับคืนสู่สังคม นอกจากนี้ ภายใต้การบริการคุ้มครองช่วยเหลือในสถานคุ้มครอง ภายใต้ **นโยบาย “Happy Shelter”** เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้เสียหายที่ประสงค์เข้ารับการคุ้มครองว่าจะได้รับการคุ้มครองที่ปลอดภัย และสุขใจตลอดระยะเวลาที่พวกเขายังไม่สามารถกลับคืนสู่ครอบครัว ภูมิลำเนาหรือสังคมใหม่ตามความประสงค์ของผู้เสียหายแต่ละคนได้ นอกจากนี้ การคุ้มครองช่วยเหลือไม่เพียงแต่การคุ้มครองในสถานคุ้มครองเท่านั้น แต่กระบวนการคุ้มครอง จะเริ่มตั้งแต่การคัดแยกไปจนถึงการติดตาม และมั่นใจว่าพวกเขาเหล่านั้นจะไม่กลับเข้าสู่วงจรการค้ามนุษย์ซ้ำ

2.1 การพัฒนาระบบการคุ้มครองช่วยเหลือในกระบวนการคัดแยก

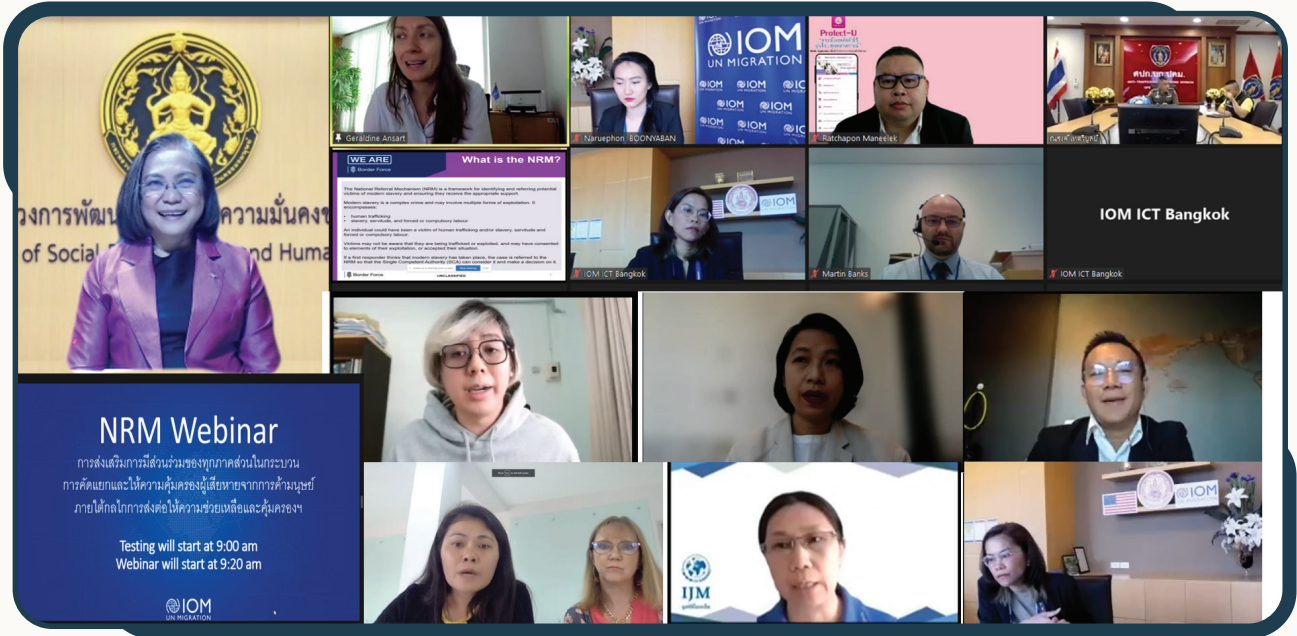
2.1.1 การคุ้มครองบุคคลที่อาจจะเป็นผู้เสียหายในกระบวนการคัดแยก

ในกระบวนการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กระทรวง พม. ในฐานะหน่วยงานด้านการคุ้มครองช่วยเหลือ ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ร่วมทีมสหวิชาชีพในการสัมภาษณ์เพื่อคัดแยกผู้เสียหาย เพื่อให้การคุ้มครองช่วยเหลือผู้ที่อยู่ระหว่างการคัดแยก ในกรณีที่บุคคลนั้นอาจมีความต้องการได้รับการช่วยเหลือระหว่างการสัมภาษณ์ ภายใต้หลักการการทำงานที่เป็นมิตรกับผู้เสียหายตั้งแต่กระบวนการคัดแยก โดยภายหลังจากการคัดแยกแล้ว หากเป็นผู้เสียหายและไม่ประสงค์จะเข้ารับการคุ้มครอง เจ้าหน้าที่จะดำเนินการแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายทราบ และแจ้งข้อมูลช่องทางการติดต่อสำหรับผู้เสียหาย เพื่อสามารถติดต่อในการช่วยเหลือตามสิทธิได้ในภายหลัง นอกจากนี้ กองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ได้อนุมัติเงินจำนวน 917,920 บาท สำหรับการให้บริการการช่วยเหลือบุคคลที่อยู่ระหว่างการคัดแยก เป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องของค่าอาหาร ค่าของใช้ส่วนตัว ค่ารักษาพยาบาลกรณีเจ็บป่วย และค่าที่พักระหว่างการคัดแยก เพื่อสร้างความมั่นใจว่าบุคคลที่อยู่ในระหว่างการคัดแยกจะได้รับบริการเบื้องต้นจากรัฐได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ สำหรับผู้เสียหายที่ยังไม่มีความพร้อมในการให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีหรือไม่มีความประสงค์จะดำเนินคดี กระทรวง พม. ก็ได้มีบริการการให้ความช่วยเหลือเฉพาะหน้าตามสภาพปัญหาความเดือดร้อนของผู้เสียหายนั้น ทั้งการช่วยเหลือในรูปแบบของเงินสงเคราะห์ การประสานจัดหาบริการอื่น ๆ ตามความต้องการ เป็นต้น

2.1.2 การขับเคลื่อนกลไกการส่งต่อระดับชาติ (National Referral Mechanism) และระยะเวลาการฟื้นฟูไต่ตรอง (Reflection Period) อย่างต่อเนื่อง

1) การขับเคลื่อนกลไกการส่งต่อระดับชาติ (National Referral Mechanism) ภายหลังจากในปี 2563 ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหาย ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน มูลนิธิ ไอเจเอ็ม ประเทศไทย มูลนิธิสิทธิมนุษยชนเพื่อการพัฒนา มูลนิธิ เอ-ทเวนตีวัน ศึกษาแนวทางการพัฒนากลไกการส่งต่อระดับชาติ เพื่อใช้เป็นแนวทางและกลไกในการดำเนินงานสำหรับการช่วยเหลือคุ้มครอง บุคคลที่จะเข้าสู่การช่วยเหลือคุ้มครองในฐานะผู้เสียหายและอาจจะเป็นผู้เสียหาย โดยในปี 2564 ได้มีการหารือเรื่องดังกล่าวในระดับคณะกรรมการ ภายใต้คณะกรรมการระดับชาติ เพื่อเห็นชอบกรอบการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงได้มีความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน จัดสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับกลไก NRM ในรูปแบบของ webinars จำนวน 3 ครั้ง โดยมีผู้เข้าร่วมการสัมมนาจากในพื้นที่ซึ่งเป็นหน่วยงานรับแจ้ง (First Responder) กับหน่วยงานส่วนกลาง หน่วยงานด้านการคุ้มครองทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ในระยะต่อไปกลไก NRM จะเป็นหนึ่งในกลไกที่จะช่วยให้กระบวนการคัดแยกและส่งต่อบริการความช่วยเหลือทั้งกลุ่มที่เป็นผู้เสียหายและกลุ่มบุคคลที่อยู่ระหว่างการคัดแยกมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยหลังจากมีการทบทวนข้อเสนอแนะและหารือในขณะทำงานเรียบร้อยแล้ว จะเริ่มนำร่องดำเนินการในปี 2565

แผนภาพที่ 15 การสัมมนาออนไลน์ให้ความรู้เกี่ยวกับกลไกการส่งต่อระดับชาติให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่

2) การขับเคลื่อนการพัฒนาแนวทางการให้บริการช่วงระยะเวลาฟื้นฟูและไตร่ตรอง (Reflection Period) เป็นอีกหนึ่งนวัตกรรมของประเทศไทยในการพัฒนากระบวนการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยในปี 2564 กระทรวง พม. ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาแนวทางการให้บริการช่วงระยะเวลาฟื้นฟูและไตร่ตรอง (Reflection Period) สำหรับบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ เพื่อศึกษาและพัฒนาแนวทางการนำช่วงระยะเวลาการฟื้นฟูและไตร่ตรอง (Reflection Period) สำหรับบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และแนวทางการพัฒนากลไกการส่งต่อการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ระดับชาติ (National Referral Mechanism) ของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยคำนึงถึงผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นศูนย์กลาง ซึ่งคณะทำงานดังกล่าวประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ โดยมี นายประวิทย์ ร้อยแก้ว รองอธิบดีอัยการ สำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นประธานคณะทำงาน

ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2564 กระทรวง พม. ได้จัดประชุมเชิงกำหนดกิจกรรมภายใต้แนวทางการให้บริการช่วงระยะเวลาฟื้นฟูและไตร่ตรอง (Reflection Period) ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกิจกรรมสำหรับบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย และสอดคล้องกับภารกิจหน้าที่ของหน่วยงานและในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2564 กระทรวง พม. ได้ร่วมกับโครงการความร่วมมืออาเซียน – ออสเตรเลีย เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ (ASEAN – ACT) จัดประชุมการนำเสนอข้อค้นพบสำคัญจากงานวิจัยเรื่อง “ระยะฟื้นฟูและทบทวนไตร่ตรองสำหรับบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์” เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่องานวิจัยดังกล่าว โดยข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามช่วงระยะเวลาฟื้นฟูและไตร่ตรอง ผู้วิจัยได้ศึกษา

เปรียบเทียบระยะเวลา Reflection Period ในเขตอำนาจศาลของประเทศต่าง ๆ และศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย สำหรับการนำระยะเวลาฟื้นฟูและไตร่ตรองไปปฏิบัติ รวมทั้งได้ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานทั้งระยะสั้น กลาง และยาวที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

ทั้งนี้ จากการศึกษาตลอดทั้งปี 2564 ที่ผ่านมา พบว่า ช่วงระยะเวลาฟื้นฟูและไตร่ตรองที่เหมาะสมกับประเทศไทย คือ ไม่เกิน 30 วัน โดยประเทศไทยให้ความสำคัญกับการให้บริการในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์/ผู้ที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เพื่อมีระยะเวลาฟื้นฟูและไตร่ตรองก่อนการตัดสินใจให้ความร่วมมือในการให้ข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครองและการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด โดยคำนึงถึงผลกระทบจากบาดแผลทางด้านจิตใจ/ร่างกายของผู้เสียหายหลังจากเผชิญเหตุการณ์การค้ามนุษย์ รวมทั้งการฟื้นฟู การเสริมพลัง/ความมั่นใจในการตัดสินใจให้แก่ผู้เสียหาย ซึ่งกิจกรรมในช่วงระยะเวลาฟื้นฟูและไตร่ตรองจะเน้นฟื้นฟูทางอารมณ์ และกิจกรรมมีความยืดหยุ่นและเหมาะสมสอดคล้องตามความต้องการและสภาพปัญหาของผู้เสียหายแต่ละบุคคล สำหรับผู้เสียหายที่เป็นเด็กให้ดำเนินการตามกระบวนการ CRC การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก Best Interest Determination : BID และการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ทั้งนี้ สถานคุ้มครองของรัฐและเอกชน สามารถนำช่วงระยะเวลาฟื้นฟูและไตร่ตรองไปปรับใช้ในสถานคุ้มครองของตนเองได้ โดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดที่ผู้เสียหายจะได้รับ และยึดหลักผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นศูนย์กลาง การดำเนินการที่คำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจของผู้เสียหาย หลักการคำนึงถึงความเท่าเทียมระหว่างเพศ และการคุ้มครองช่วยเหลือที่ไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป สำหรับแผนการดำเนินการหลังจากนี้ จะดำเนินการดังนี้

1. ทบทวนร่างแนวทางการให้บริการช่วงระยะเวลาฟื้นฟูและไตร่ตรอง (Reflection Period) ตามข้อเสนอแนะของคณะทำงาน
2. นำเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ปคม.) คณะกรรมการระดับชาติ
3. เริ่มนำร่องดำเนินการนำเรื่อง Reflection Period มาใช้ในปี 2565 ต่อไป

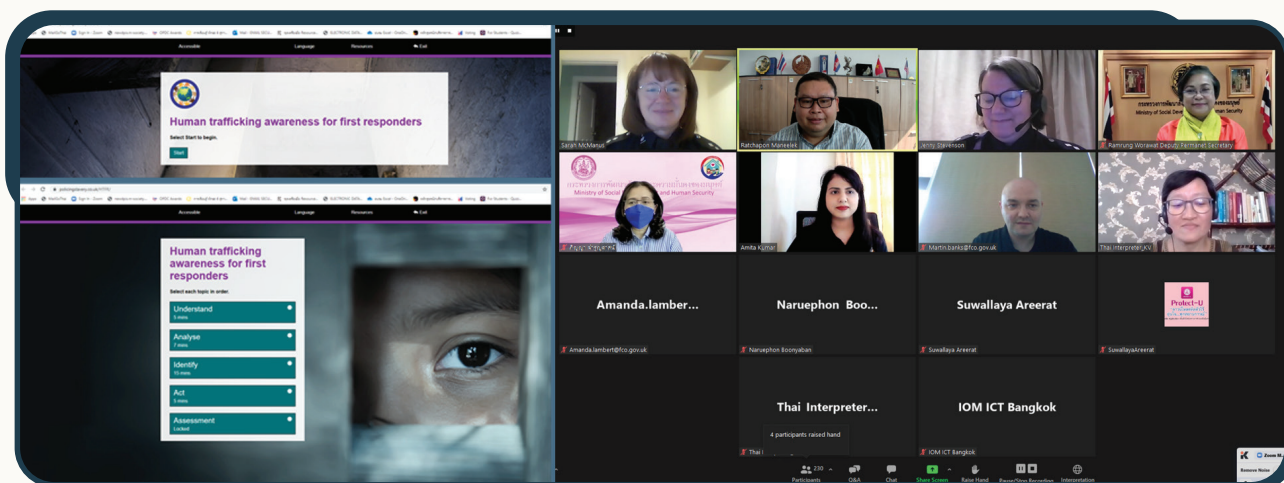
แผนภาพที่ 16 การประชุมกำหนดแนวทางการขับเคลื่อน Reflection Period

2.1.3 การเพิ่มช่องทางการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานคัดแยกผ่าน E-learning

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ร่วมกับองค์กร UK Border Force ภายใต้สถานเอกอัครราชทูตสหราชอาณาจักรประจำประเทศไทย ในการจัดทำช่องทางการพัฒนาความรู้สำหรับการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และการค้าทาสยุคใหม่ ผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อเป็นหนึ่งในช่องทางการเพิ่มเติมนความรู้สำหรับผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะผู้ปฏิบัติงานด่านหน้าที่เป็นทีมสหวิชาชีพกลุ่มแรกที่พบกับกลุ่มผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหาย โดยช่องทางนี้จะทำให้การเรียนรู้เพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทำได้อย่างต่อเนื่อง เป็นการฝึกฝนความเชี่ยวชาญของผู้ปฏิบัติงาน โดยได้มีการจัดสัมมนาเปิดตัวและนำเสนอ Human Trafficking Awareness for First Responders e-learning ผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนวิทยากรจาก UK Border force ประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นผู้พัฒนาโปรแกรม e-learning ดังกล่าวได้มาแลกเปลี่ยนและอธิบายวิธีการเรียนรู้ รวมทั้งได้นำเสนอแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกรณีที่เกี่ยวข้องด้วย โดยการสัมมนาในครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมการอบรมกว่า 280 คน

แผนภาพที่ 17 การสัมมนาออนไลน์ให้ความรู้เกี่ยวกับ Human Trafficking Awareness for First Responders e-learning

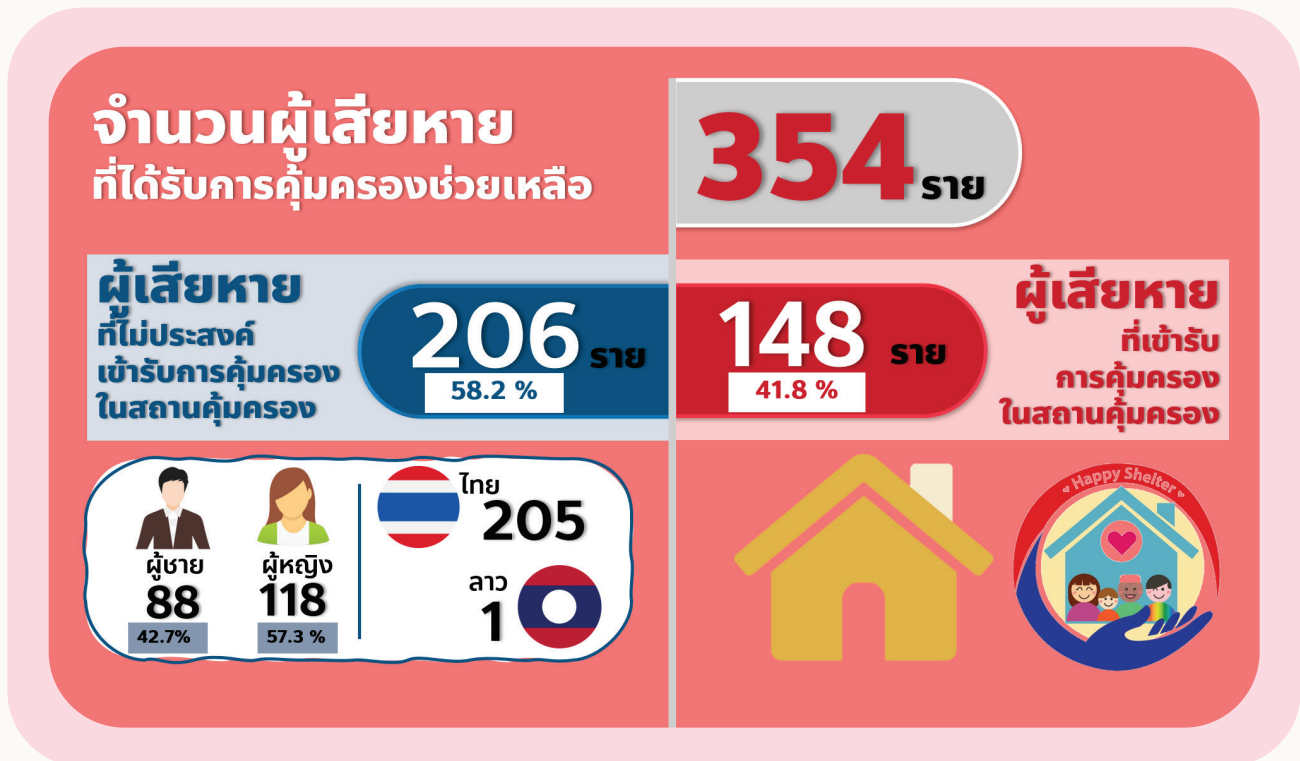
2.2 การคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายในรูปแบบการคุ้มครองที่หลากหลาย

2.2.1 การคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์

ในปี 2564 ประเทศไทยได้ให้การช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ จำนวน 354 คน เพิ่มขึ้น 123 คน จากปี 2563 โดยผู้เสียหายที่ได้รับการช่วยเหลือและได้รับการแจ้งสิทธิตามกฎหมายแล้ว ผู้เสียหาย จำนวน 148 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 41.8 เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองของรัฐและเอกชน ส่วนผู้เสียหาย จำนวน 206 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 58.2 ไม่ประสงค์ที่จะเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครอง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนไทย จำนวน 205 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 99.5 ส่วนอีก 1 คน เป็นผู้เสียหายสัญชาติลาว สำหรับผู้เสียหายที่อยู่นอกสถานคุ้มครองส่วนใหญ่จะกลับไปอยู่กับครอบครัว กระทรวง พม. ก็จะมีเจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ในพื้นที่ภูมิลำเนาของผู้เสียหายคอยประสานและติดตามให้การช่วยเหลือเพื่อให้ผู้เสียหายเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายที่ตนเองจะได้รับ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้เสียหายว่า แม้ผู้เสียหาย

จะไม่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองก็ตาม แต่ผู้เสียหายจะได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือเยียวยาตามสิทธิในฐานะผู้เสียหายครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างเท่าเทียม เช่น การประสานการช่วยเหลือจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนหรือค่าตอบแทนส่วนอื่น การประสานงานและการติดตามด้านคดีเป็นระยะ ตลอดจนการช่วยเหลือตามสภาพปัญหาความเดือดร้อนอื่น ๆ ที่ผู้เสียหายร้องขอ ทั้งนี้ เป็นไปตามความสมัครใจของผู้เสียหาย โดยเน้นการรักษาความลับของผู้เสียหายที่ไม่ต้องการเปิดเผยเรื่องราวของตนเองให้บุคคลอื่นทราบ

แผนภาพที่ 18 จำนวนผู้เสียหายทั้งหมด และจำนวนผู้เสียหายแยกประเภทการคุ้มครอง

แหล่งที่มาของข้อมูล : ระบบฐานข้อมูลป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แห่งชาติ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564

2.2.2 การช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายในสถานคุ้มครองของรัฐ/เอกชน

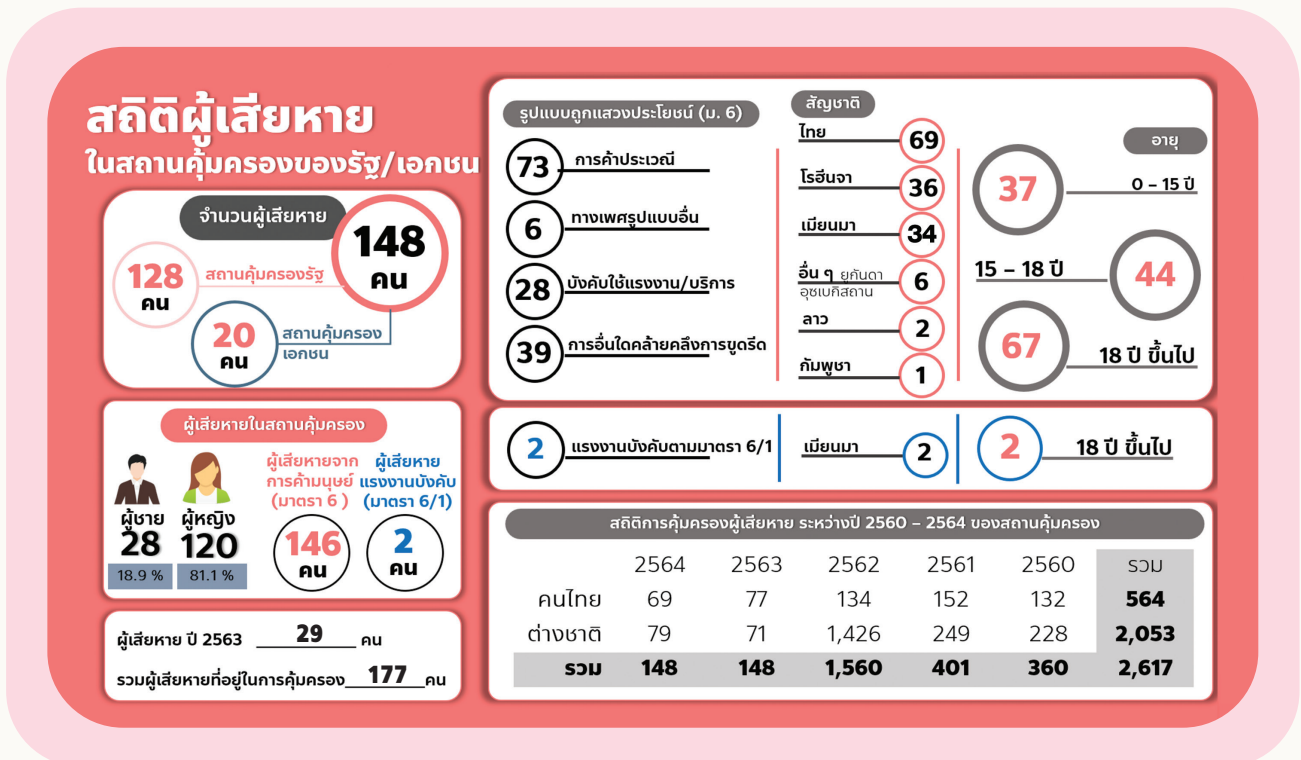
กระทรวง พม. ได้ร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคม ที่จดทะเบียนเป็นสถานคุ้มครองเอกชน ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบด้านการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายตามกฎหมาย ได้ให้การคุ้มครองช่วยเหลือทั้งผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามมาตรา 6 และผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ตามมาตรา 6/1 ตามความประสงค์ของผู้เสียหายอย่างเท่าเทียมกัน และคำนึงถึงสิทธิต่าง ๆ ของผู้เสียหายทั้งการดูแลบาดแผลทางจิตใจ การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก ความแตกต่างทางเพศสภาพ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และความต้องการเฉพาะบุคคล เพื่อให้ผู้เสียหายที่เลือกเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองได้รับการคุ้มครองด้วยความปลอดภัย และยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง

1) สถิติผู้เสียหายในสถานคุ้มครองของรัฐและเอกชน

ในปี 2564 รัฐบาลไทยยังคงให้ความสำคัญกับการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ โดยสถานคุ้มครองของรัฐและเอกชน ได้ให้การคุ้มครองผู้เสียหายที่ประสงค์เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันตามสิทธิที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ในระหว่างปี 2564 (มกราคม - ธันวาคม 2564) ผู้เสียหายทั้ง 2 กลุ่มที่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครอง จำนวนทั้งสิ้น 148 คน แบ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 81.1 และเป็นเพศชาย จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 18.9 ขณะที่เมื่อเปรียบเทียบกับอายุของผู้เสียหายพบว่า กลุ่มผู้ใหญ่อายุ 18 ปีขึ้นไป มีจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 45.3 และกลุ่มเด็กชายหญิง ซึ่งอายุต่ำกว่า 18 ปี มีจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 54.7 กลุ่มผู้เสียหายซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนไทย จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 รองลงมาเป็นผู้เสียหายกลุ่มโรฮีนจา จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3 สัญชาติเมียนมา จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 23 สัญชาติลาว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 สัญชาติอื่น ๆ ได้แก่ ยูกันดา แทนซาเนีย อุซเบกิสถาน รวมจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 และสัญชาติกัมพูชา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 สำหรับรูปแบบการถูกแสวงประโยชน์จากกระบวนการค้ามนุษย์พบว่า รูปแบบการแสวงประโยชน์จากการค้าประเวณีมีจำนวนสูงสุด จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 50 การแสวงประโยชน์ทางเพศรูปแบบอื่น จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 การแสวงประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ จำนวน 28 คน (แรงงานทั่วไป) คิดเป็นร้อยละ 19.2 การอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 26.7

สำหรับผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ตามมาตรา 6/1 ที่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครอง มีจำนวน 2 คน เป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 18 ปี สัญชาติเมียนมา

แผนภาพที่ 19 จำนวนผู้เสียหายที่ได้รับการช่วยเหลือที่ประสงค์เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครอง

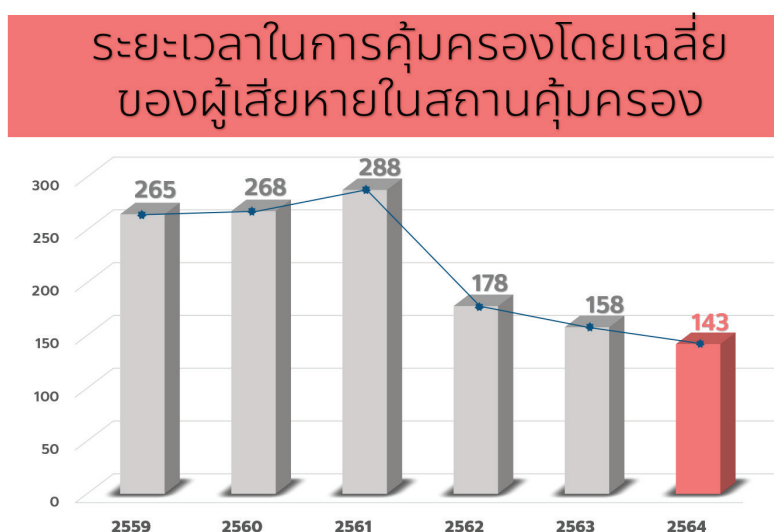
แหล่งที่มาของข้อมูล : ระบบฐานข้อมูลป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แห่งชาติ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564

โดยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 สถานคุ้มครองทุกแห่งยังคงมาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดสำหรับผู้เสียหายที่รับเข้าใหม่และผู้เสียหายเดิมที่อยู่ในสถานคุ้มครอง โดยหน่วยงานนำส่งจะมีการดำเนินการตามมาตรการกักตัว (State Quarantine) เป็นระยะเวลา 14 วัน และมีการตรวจคัดกรองหาเชื้อโควิด - 19 ก่อนส่งผู้เสียหายเข้าสถานคุ้มครอง หลังจากที่ผู้เสียหายเข้าสถานคุ้มครองแล้วก็จะมีการกักตัวแยกจากผู้เสียหายรายเดิมอีก 14 วัน เพื่อสร้างความมั่นใจในการคุ้มครองผู้เสียหายที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) ระยะเวลาโดยเฉลี่ยของผู้เสียหายที่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครอง

ภายหลังจากการเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองของรัฐหรือเอกชนแล้ว ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะได้รับบริการด้านสังคมสงเคราะห์ เพื่อบำบัดฟื้นฟูทางด้านร่างกาย จิตใจ การฝึกทักษะอาชีพ เพื่อปรับทัศนคติในการเลือกประกอบอาชีพและเพิ่มทางเลือกที่เหมาะสม ควบคู่กับการให้การช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ การสอบปากคำเพิ่มเติมเมื่อผู้เสียหายมีความพร้อม การประชุมกำหนดค่าสินไหมทดแทน การติดตามเร่งรัดการสืบพยาน ล่วงหน้า รวมถึงการช่วยติดตามเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมาย ทั้งนี้ กรณีผู้เสียหายต่างชาติ สถานคุ้มครองจะดำเนินการจัดทำประวัติและข้อมูลของผู้เสียหายส่งไปยังหน่วยงานประเทศต้นทางดำเนินการพิสูจน์และยืนยันสัญชาติควบคู่กันไปอีกทางหนึ่งด้วย เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถกลับภูมิลำเนาของตนเองตามความประสงค์ได้โดยเร็วที่สุด สำหรับระยะเวลาโดยเฉลี่ยในการคุ้มครองผู้เสียหายในปี 2564 คิดเป็น 143 วัน ระยะเวลาลดลงจากปี 2563 ซึ่งใช้เวลาโดยเฉลี่ย 158 วัน และลดลงจากปี 2561 ซึ่งใช้เวลาโดยเฉลี่ย 288 วัน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2561 จะเห็นได้ว่าปี 2564 ระยะเวลาที่ผู้เสียหายอยู่ในสถานคุ้มครองลดลงกว่า 145 วัน หรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 101.4 โดยระยะเวลาการคุ้มครองโดยเฉลี่ยในสถานคุ้มครองที่ลดลงสอดคล้องจากกระบวนการคดีที่มีประสิทธิภาพและใช้เวลาในทุกกระบวนการที่ลดลง ประกอบกับการบริหารจัดการรายกรณีของสถานคุ้มครองที่ผู้เสียหายมีส่วนร่วมในการวางแผน ทำให้ผู้เสียหายสามารถกลับสู่ครอบครัวและสังคมได้เร็วขึ้น

แผนภาพที่ 20 ระยะเวลาในการคุ้มครองโดยเฉลี่ยของผู้เสียหายในสถานคุ้มครอง

แหล่งที่มาของข้อมูล : ระบบฐานข้อมูลป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แห่งชาติ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564

3) กลไกการบริหารจัดการระบบข้อมูลการคุ้มครองผู้เสียหายก่อนส่งกลับคืนสู่สังคม

ภายหลังจากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองแล้ว สถานคุ้มครองจะให้บริการแก่ผู้เสียหายตามกระบวนการที่เหมาะสมภายใต้หลักการผู้เสียหายมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการในทุกขั้นตอน โดยในปี 2564 สถานคุ้มครองเริ่มใช้เครื่องมือแบบบันทึกการช่วยเหลือผู้เสียหายรายบุคคล หรือ Victim Care Plan/ Individual development Plan (IDP) อย่างเป็นระบบมากขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตาม/วางแผนการช่วยเหลือผู้เสียหาย ซึ่งจะช่วยให้การรับส่งต่อบริการสำหรับผู้เสียหายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการนำแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลการให้การช่วยเหลือผู้เสียหาย จัดเก็บในระบบฐานข้อมูลของสถานคุ้มครองทุกแห่ง เพื่อเป็นการรักษาความลับของผู้เสียหายที่อนุญาตเฉพาะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะสามารถเข้าถึงข้อมูลของผู้เสียหายได้ และเพื่อสามารถตรวจสอบประวัติและการให้บริการผู้เสียหายได้อย่างรวดเร็วในอนาคต รวมถึงจะเป็นเครื่องมือส่งต่อหน่วยงานที่จะต้องดูแลผู้เสียหายต่อภายหลังกลับคืนสู่สังคมต่อไป

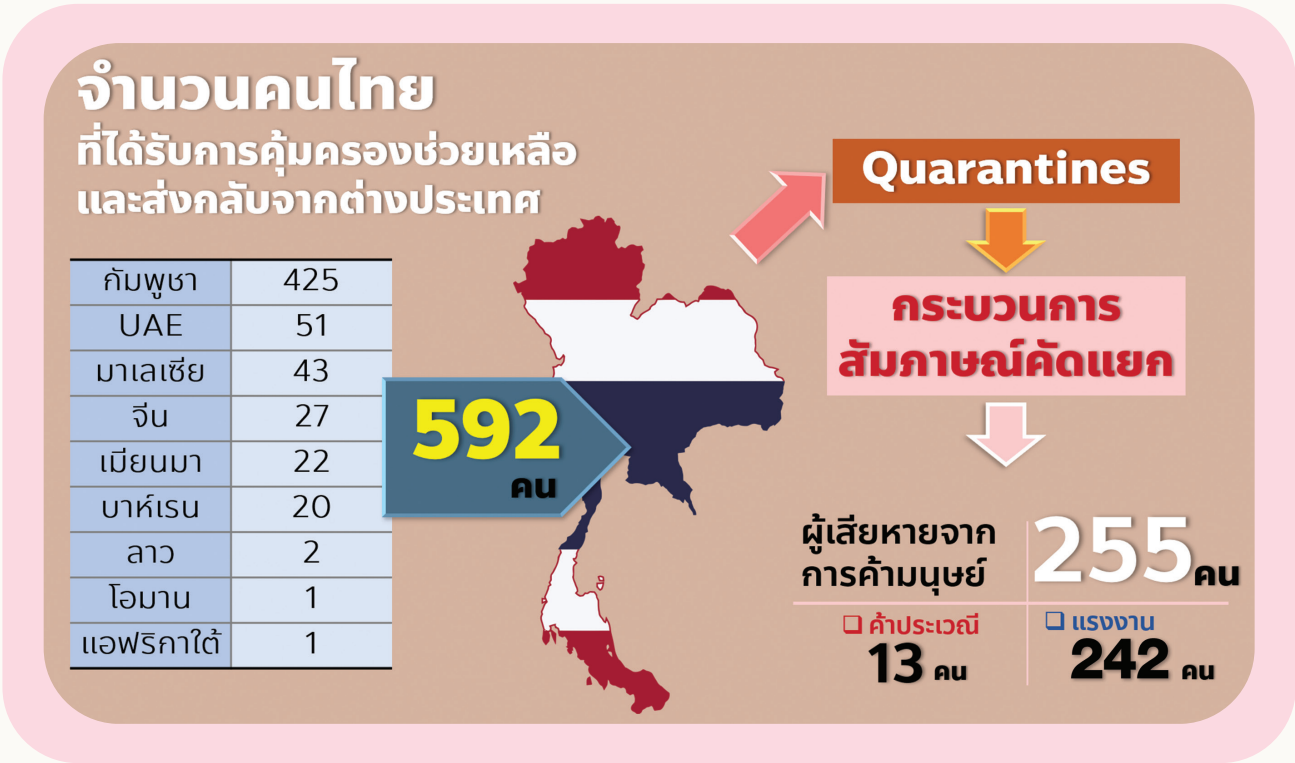
ภายหลังกระบวนการช่วยเหลือคุ้มครองในด้านต่าง ๆ สิ้นสุดลงแล้ว ผู้เสียหายจะได้รับการส่งกลับคืนสู่สังคม ภายใต้หลักการ “มีความปลอดภัย มีหน่วยงานพื้นที่ต้นทางรองรับประคับประคอง และไม่กลับมาเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซ้ำ” ในปี 2564 สถานคุ้มครองมีการคุ้มครองผู้เสียหาย จนกระทั่งเมื่อถึงระยะเวลาที่เหมาะสมที่ผู้เสียหายมีความพร้อมที่จะกลับคืนสู่สังคม โดยจะมีการประเมินความพร้อมทั้งผู้เสียหาย ครอบครัว ชุมชน สังคม และในปี 2564 การส่งกลับคืนสู่สังคมผู้เสียหาย ยังประเมินความเสี่ยงเรื่องของสถานการณ์โควิด - 19 ที่ยังคงแพร่ระบาดในหลายพื้นที่ โดยสถานคุ้มครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการประเมินร่วมกันและส่งผู้เสียหายคนไทยกลับสู่ครอบครัวและสังคม จำนวน 69 คน สำหรับผู้เสียหายต่างชาติที่ยังคงต้องรอการยืนยันสถานการณ์จากประเทศต้นทางเพื่อจะยืนยันการรับกลับผู้เสียหาย อย่างไรก็ตามจากการทำงานร่วมกันของประเทศไทย และหน่วยงานของประเทศต้นทาง ทำให้มีการส่งกลับผู้เสียหายสัญชาติกัมพูชา จำนวน 9 คน กลับประเทศต้นทางได้ภายใต้ความร่วมมือทวิภาคีระหว่างสองประเทศ

4) การคุ้มครองช่วยเหลือคนไทยส่งกลับจากต่างประเทศ

รัฐบาลไทย โดยกระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวง พ.ม. กระทรวงแรงงาน องค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมมือกันในการประสานงานกับหน่วยงานประเทศปลายทางในการช่วยเหลือคุ้มครองส่งกลับคนไทยที่อาจจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ หรือเป็นกลุ่มเสี่ยงที่เข้าข่ายการเป็นผู้เสียหาย ณ ประเทศปลายทาง ให้เดินทางกลับประเทศไทย โดยเมื่อเดินทางกลับมาถึงประเทศไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คนไทยกลุ่มดังกล่าวได้เข้ากักตัวตามมาตรการทางสาธารณสุข มาตรการควบคุมโรคระบาดโควิด - 19 ซึ่งอาจจะให้การช่วยเหลือในเบื้องต้นตามความต้องการเร่งด่วน

ของแต่ละบุคคล ก่อนที่จะมีการสัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อผู้เสียหายมีความพร้อม ซึ่งการดำเนินการในช่วงกักตัวอาจจะมีการประสานพูดคุยกับกลุ่มคนไทยดังกล่าว และอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ออนไลน์เบื้องต้น เพื่อให้กลุ่มคนที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการคุ้มครองสามารถเดินทางกลับบ้านได้ภายหลังครบกำหนดการกักตัว โดยกระทรวง พม. ก็จะได้มีการประสานหน่วยงานในพื้นที่เพื่อให้การช่วยเหลือเฉพาะรายตามสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นเร่งด่วนตามข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สำหรับผู้ที่มีพฤติการณ์ค้ามนุษย์ ก็จะมีการแจ้งสิทธิรวมถึงการให้ข้อมูลกระบวนการที่ต้องดำเนินการเพื่อให้คนที่อาจจะเป็นผู้เสียหายได้มีเวลาในการตัดสินใจในระหว่างการกักตัว ก่อนเข้าสู่กระบวนการ ในระหว่างปี 2564 กลุ่มคนไทยที่ได้รับการช่วยเหลือและส่งกลับจากประเทศปลายทาง จำนวนทั้งสิ้น 592 คน ได้เข้าสู่กระบวนการสัมภาษณ์เพื่อคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยพบว่า จำนวน 255 คน เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในรูปแบบการถูกแสวงประโยชน์จากการค้าประเวณี จำนวน 13 คน ส่วนอีก 232 คน เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบแรงงาน โดยผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้เข้าสู่กระบวนการช่วยเหลือคุ้มครอง แต่ไม่ประสงค์เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองของรัฐ โดยเลือกที่จะกลับไปอยู่กับครอบครัว ซึ่งกระทรวง พม. จะได้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตามการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายตามกระบวนการต่อไป

แผนภาพที่ 21 จำนวนคนไทยที่ได้รับการช่วยเหลือและส่งกลับจากต่างประเทศ

แหล่งที่มาของข้อมูล : ข้อมูลจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2.2.3 การช่วยเหลือคุ้มครองพยานในคดีค้ามนุษย์

ในปี 2564 กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ได้พัฒนามาตรการคุ้มครองพยานให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกมิติมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านมาตรการการรักษาความปลอดภัย การช่วยเหลือ คุ้มครอง ฟื้นฟู เยียวยาสภาพร่างกายและสภาพจิตใจให้แก่พยาน ในระหว่างที่อยู่ในโครงการคุ้มครองพยาน โดยคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจของพยาน ซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์เป็นสำคัญ ทั้งในด้านการสนับสนุนเงินค่าขาดประโยชน์ที่ตามมาหาได้ของพยาน ค่าอาหารและเครื่องดื่มของพยาน การจัดหาสถานที่ปลอดภัยและเหมาะสม การให้พยานสามารถติดต่อหรือพบปะครอบครัว การใช้เครื่องมือติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นตามสมควร การจัดหาสถานที่ฝึกอาชีพไว้รองรับหลังออกจากโครงการ การจัดหาวัคซีนป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) เป็นต้น และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ทำให้ไม่สามารถนำพยานขึ้นเบิกความต่อศาลได้ตามปกติ จึงต้องมีการขยายระยะเวลาการคุ้มครองพยานในคดีค้ามนุษย์ ประกอบกับได้มีการคุ้มครองบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน เช่น บิดา มารดา บุตร สามี ภรรยาของพยาน เนื่องจากบุคคลดังกล่าวอาจถูกข่มขู่คุกคามทำให้พยานเกิดความวิตกกังวล และไม่กล้าขึ้นเบิกความในกระบวนการยุติธรรมเพื่อนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย และเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) เป็นเหตุให้ระยะเวลาการคุ้มครองพยานเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นสาเหตุทำให้ค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานต่อรายมีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นจากปี 2563 คิดเป็น 2.4 เท่า

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนพยานและจำนวนเงินที่ใช้สำหรับการคุ้มครองพยานในคดีค้ามนุษย์

ปี พ.ศ.	จำนวนพยานที่เข้าคุ้มครอง	จำนวนเงินรวมในการคุ้มครอง	จำนวนเงินต่อราย
2563	51	4,842,068.04	94,943
2564	16	5,236,312.74	327,270

แหล่งที่มาของข้อมูล : ข้อมูลจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564

นอกจากนี้ ในปีที่ผ่านมาได้มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคประชาสังคมเพิ่มขึ้น เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด มูลนิธิ HUG Project มูลนิธิ Operation Underground Railroad (OUR) มูลนิธิโซเอ อินเทอร์เน็ตซันแนล (ZOE) เป็นต้น เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่พยานในด้านอื่นระหว่างที่อยู่ในโครงการคุ้มครอง เช่น การจัดหางบประมาณและสถานที่เรียนหลักสูตรประกอบวิชาชีพให้แก่พยาน (หลักสูตรเสริมความงาม หลักสูตรการทำขนม หลักสูตรภาษาอังกฤษ) เพื่อรองรับแผนการใช้ชีวิตของพยานภายหลังออกจากโครงการคุ้มครองพยาน การสนับสนุนค่าทนายความจาก NGOs เพื่อเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ ในการฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำความผิดมาชดเชยให้แก่ผู้เสียหาย เป็นต้น ทั้งนี้ ยังได้มีการประชุมหารือร่วมกับพยานในการวางแผนการใช้ชีวิตของพยานภายหลังออกจากโครงการ การติดตามเฝ้าระวังการใช้ชีวิตของพยานภายหลังกลับไปอยู่กับครอบครัว เพื่อป้องกันไม่ให้พยานกลับเข้าสู่วงจรการค้ามนุษย์อีกในอนาคต

ผลสำเร็จของการคุ้มครองพยานในคดีค้ามนุษย์ คือ สามารถทำให้พยานมีความเชื่อมั่น และมั่นใจ ในการให้ข้อเท็จจริงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ และศาล ว่าพยานจะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน รวมทั้งเป็นการป้องกันการข่มขู่ คุกคาม และแทรกแซงพยานในการให้การที่ไม่ตรงกับความจริง เพื่อให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย โดยคดีค้ามนุษย์ในพื้นที่จังหวัดราชบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าว ต่อมาพยานที่ไม่ได้เข้าโปรแกรมการคุ้มครองพยาน มีการเปลี่ยนถ้อยคำ การสืบพยานที่เคยให้การครั้งแรกแก่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ แต่เนื่องจากพยานที่เข้าโปรแกรมการคุ้มครองพยาน ได้เบิกความอันเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดีต่อศาล ทำให้จำเลยในคดีที่เคยให้การปฏิเสธทุกข้อกล่าวหา ภายหลังจากการให้การของพยานที่อยู่ในโปรแกรมการคุ้มครองพยาน ทำให้จำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดีของศาล โดยศาลอาญามีคำพิพากษาในคดีดังกล่าวในเดือนมีนาคม 2565

2.2.4 การช่วยเหลือคุ้มครองบุคคลที่อาจเป็นผู้เสียหายในบ้านพักเด็กและครอบครัว

นอกจากการคุ้มครองผู้เสียหายและการคุ้มครองพยานแล้ว การคุ้มครองช่วยเหลือบุคคลกลุ่มเสี่ยง โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนถือได้ว่าเป็นการคุ้มครองเชิงป้องกันที่จะไม่ให้เกิดการค้ามนุษย์กับกลุ่มเด็กได้ กระทรวง พม. โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน ซึ่งรับผิดชอบการดูแลคุ้มครองเด็กโดยการจัดบริการคุ้มครองเด็กในบ้านพักเด็ก และครอบครัว ซึ่งมีอยู่ครอบคลุมทุกจังหวัดในประเทศไทย ยังได้ให้การคุ้มครองช่วยเหลือเด็กที่อาจถูกแสวงประโยชน์ ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งอาจนำไปสู่การค้ามนุษย์ในอนาคตและบุคคลกลุ่มเสี่ยงต่อการเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยในปี 2564 บ้านพักเด็กและครอบครัว มีสถิติการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเด็กและบุคคลกลุ่มเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ตารางที่ 9 การคุ้มครองช่วยเหลือเด็กและบุคคลที่อาจเป็นกลุ่มเสี่ยงเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์

ประเภทกลุ่มเสี่ยง	เพศชาย		เพศหญิง		รวม (ราย)
	ต่ำกว่า 18 ปี	18 ปี ขึ้นไป	ต่ำกว่า 18 ปี	18 ปี ขึ้นไป	
เร่ร่อน	80	7	42	10	139
มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ประกอบอาชีพไม่เหมาะสม	155	9	131	172	467
ได้รับการเลี้ยงดูโดยมิชอบ	119	29	153	126	427
ถูกกระทำทารุณกรรมทางกาย	89	3	88	36	216
ถูกกระทำทารุณกรรมทางใจ	14	-	18	5	37
ถูกล่วงละเมิดทางเพศ	22	2	344	16	384
ลักลอบเข้าเมือง	30	3	17	9	59
การใช้แรงงานเด็ก	8	-	4	-	12
ได้รับผลกระทบจากสื่อออนไลน์	5	-	7	-	12

แหล่งที่มาของข้อมูล : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2.3 การให้ความสำคัญในการคุ้มครองช่วยเหลือที่คำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจของผู้เสียหาย

ในปี 2564 สถานคุ้มครองของกระทรวง พม. ทั้ง 9 แห่ง และสถานคุ้มครองเอกชน 3 แห่ง ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองช่วยเหลือที่คำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจของผู้เสียหาย ทั้งในกระบวนการคุ้มครองช่วยเหลือ และกระบวนการดำเนินคดีที่ผู้เสียหายจะต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล ดังนี้

2.3.1 กระบวนการคุ้มครองในสถานคุ้มครอง

ในปี 2564 สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้ขับเคลื่อนแนวนโยบาย Happy Shelter หรือสถานคุ้มครองแห่งความสุข เพื่อให้ผู้เสียหายรู้สึกปลอดภัยเมื่อเข้ามาอยู่ในสถานคุ้มครอง นโยบาย Happy Shelter สำหรับผู้เสียหายทุกคนโดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากบาดแผลทางจิตใจ สถานคุ้มครองได้พัฒนากิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เสียหายรู้สึกมั่นใจ อุ่นใจ และคลายความกังวลใจ ตั้งแต่กระบวนการรับเข้า จนถึงส่งกลับคืนสู่สังคมอย่างปลอดภัย ควบคู่กับการสร้างสถานคุ้มครองที่เป็นมิตรกับผู้เสียหาย ภายใต้นโยบาย Happy Shelter สถานคุ้มครองได้พัฒนากิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้เสียหาย เช่น การพูดคุยร่วมกันทุกเช้าเพื่อวางแผนประจำวัน การให้ผู้เสียหายมีโอกาสเลือกอาหารประจำสัปดาห์ กิจกรรมดนตรีเพื่อความบันเทิงใจ การมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมกีฬาเพื่อสุขภาพ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี และภาษาซึ่งกันและกัน การสนับสนุนทางจิตใจอย่างสม่ำเสมอ การเลือกอาชีพและการฝึกอาชีพรวมถึงโอกาสในการสร้างรายได้ การช่วยเหลือติดตามกระบวนการทางกฎหมายที่เป็นมิตร โดยร่วมกับผู้เสียหายในทุกกระบวนการ และแม้แต่ภายหลังการส่งกลับครอบครัว สถานคุ้มครองก็นำเทคโนโลยีมาใช้ในการติดตามผู้เสียหายอย่างสม่ำเสมอ

แผนภาพที่ 22 สถานคุ้มครองแห่งความสุข Happy Shelter

2.3.2 กระบวนการช่วยเหลือทางกฎหมายในสถานคุ้มครอง

สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้พัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานในการเป็นผู้จัดการรายกรณี หรือ Case Manager และเน้นการทำงานเชิงบูรณาการในสถานคุ้มครอง โดยการวางแผนการทำงานร่วมกันกับทีมสหวิชาชีพ จนพัฒนาเป็นแผนพัฒนาผู้เสียหายรายบุคคล หรือ Victim Care Plan โดยมีการวางแผนการทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้การช่วยเหลือผู้เสียหายให้ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งทางด้านสังคม ด้านกฎหมาย ด้านการแพทย์ การศึกษา การประกอบอาชีพ และการเตรียมความพร้อมก่อนกลับคืนสู่สังคม โดยเฉพาะประเด็นด้านกฎหมาย ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียกค่าสินไหมทดแทน ที่นอกเหนือจากการเขียนรายงานบาดแผลทางจิตใจ (Victim Impact Statement) แล้ว ยังมีแนวทางในการพิจารณาผลทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการถูกระงับจากกระบวนการค้ามนุษย์มาใช้ประกอบสำหรับการเรียกค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายด้วย

2.3.3 การพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

1) สถานคุ้มครองของรัฐและเอกชน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานที่ให้ความสำคัญกับการดูแลผู้เสียหายที่คำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจ โดยการอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง โดยสถานคุ้มครองเริ่มดำเนินการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานร่วมกับมูลนิธิ ไอเจเอ็ม มาตั้งแต่ปี 2562 ปัจจุบันผู้ปฏิบัติงานในสถานคุ้มครอง ได้รับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลบาดแผลทางจิตใจอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพหลักที่ทำงานกับผู้เสียหายโดยตรง เช่น นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พยาบาล นักกฎหมาย ครูฝึกอาชีพ พี่เลี้ยง ได้ผ่านการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลบาดแผลทางจิตใจเรียบร้อยแล้ว และในต้นปี 2565 กระทรวง พม. จะดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนในสถานคุ้มครองให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบาดแผลทางจิตใจ เพื่อการดูแลผู้เสียหายที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2) กระทรวง พม. ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองช่วยเหลือกลุ่มผู้เสียหายที่มีบาดแผลทางใจ โดยได้ร่วมกับมูลนิธิ ไอเจเอ็ม พัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการคัดแยกจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดในการคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจของผู้ที่อยู่ในกระบวนการคัดแยก ผ่านการจัดอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจำนวน 30 คน จากพื้นที่ที่มีการคัดแยกผู้เสียหายอยู่บ่อยครั้ง ในรูปแบบออนไลน์ จำนวน 2 วัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องบาดแผลทางจิตใจที่เกิดขึ้นจากกระบวนการค้ามนุษย์ การตระหนักถึงการให้ความสำคัญกับบาดแผลทางจิตใจในระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อคัดแยก และเป็นการสร้างพื้นที่ที่เป็นมิตรสำหรับผู้เสียหาย (Victim Friendly Area) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เสียหายมีความมั่นใจในกระบวนการคุ้มครองช่วยเหลือ และนำไปสู่การดำเนินคดีที่มีประสิทธิภาพอีกด้วย

แม้ในห้วงสถานการณ์โควิด - 19 แพร่ระบาด ทำให้สถานประกอบการหลายแห่งปิดรับผู้เสียหายออกไปทำงานภายนอก แต่อย่างไรก็ตามยังมีผู้เสียหายผู้ใหญ่ จำนวน 13 คน ผู้ชาย 9 คน ผู้หญิง 4 คน ที่ได้ออกไปทำงานภายนอกจากการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ ผู้เสียหาย และสถานประกอบการ โดยการออกไปทำงานดังกล่าว เป็นการออกไปทำงานในลักษณะของการอยู่กับนายจ้าง และจะมีทีมนักสังคมสงเคราะห์ของสถานคุ้มครองคอยติดตามดูแลเป็นระยะ

แผนภาพที่ 24 จำนวนผู้เสียหายกลุ่มผู้ใหญ่ที่มีอิสระในการออกไปทำงานนอกสถานคุ้มครอง

ผู้เสียหายที่ได้รับบัตรประจำตัวชั่วคราว					
สัญชาติ	เมียนมา	โรฮีนจา	ลาว	กัมพูชา	รวม
จำนวน	35	40	1	1	77

ผู้เสียหายที่ออกไปทำงานภายนอก			
สัญชาติ	เมียนมา	กัมพูชา	รวม
จำนวน	11	2	13
เพศ	ชาย	2	9
	หญิง	4	4

ข้อมูลจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ณ 31 ธันวาคม 2564

ภาพที่ 1 ผู้เสียหายกลุ่มผู้ใหญ่ที่มีอิสระในการเดินทางเข้าออกสถานคุ้มครองตามความต้องการ และการประสานนายจ้างเพื่อให้ผู้เสียหายกลุ่มผู้ใหญ่ออกไปทำงานภายนอก

2.4.2 อีสรระในการใช้โทรศัพท์ของผู้เสียหาย

ผู้เสียหายในสถานคุ้มครองโดยเฉพาะกลุ่มผู้ใหญ่ สามารถใช้โทรศัพท์ได้ตามความต้องการของผู้เสียหาย เช่น การโทรหาครอบครัว การติดตามข่าวสาร หรือใช้สำหรับเพื่อความบันเทิงอื่น ๆ โดยสถานคุ้มครอง ได้จัดบริการ อินเทอร์เน็ตในรูปแบบ Wi-Fi สำหรับผู้เสียหาย โดยการใช้งานโทรศัพท์ของผู้เสียหายจะมีทั้งแบบการใช้โทรศัพท์ส่วนตัวของผู้เสียหาย ซึ่งมีผู้เสียหายที่มีโทรศัพท์ส่วนตัวที่สามารถใช้งานได้ 104 คน และสำหรับผู้เสียหายที่ไม่มีโทรศัพท์ส่วนตัว 66 คน หากมีความต้องการที่จะติดต่อครอบครัว สถานคุ้มครองก็จะจัดเตรียมโทรศัพท์ของสถานคุ้มครองไว้สำหรับผู้เสียหาย ที่ต้องการโทรกลับบ้านครอบครัวได้อีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ หากผู้เสียหายที่ได้ทำงานและมีรายได้จากการทำงาน ทั้งภายในและภายนอกสถานคุ้มครอง ก็สามารถออกไปซื้อโทรศัพท์ตามความต้องการของตนเองได้

ภาพบางส่วนของการใช้โทรศัพท์ในสถานคุ้มครอง ผู้เสียหายบางรายออกไปซื้อโทรศัพท์ส่วนตัว

2.5 การมีส่วนร่วมขององค์กรนอกภาครัฐในการจัดบริการคุ้มครองรวมถึงการช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย

สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาทำกิจกรรม จัดบริการการคุ้มครองช่วยเหลือสำหรับผู้เสียหายที่อยู่ในสถานคุ้มครอง โดยนอกเหนือจากการให้บริการภายในของสถานคุ้มครองแล้ว ความร่วมมือกับองค์กรนอกภาครัฐ ในการเข้ามาร่วมจัดกิจกรรมสำหรับผู้เสียหาย ยังเป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้เสียหายที่จะได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านการช่วยเหลือทางกฎหมาย เช่น การสนับสนุนการเป็นทนายโจทก์ร่วม การประสานการเรียกร้องค่าตอบแทนเยียวยาอื่น ๆ โดยเฉพาะในกรณีของกลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ที่จะมืองค์กรนอกภาครัฐเข้ามาสนับสนุนการบริหารจัดการการช่วยเหลือร่วมกัน ภายใต้ความสมัครใจของผู้เสียหายด้วย นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมบำบัดฟื้นฟูเยียวยา การสนับสนุนของใช้เครื่องอุปโภคบริโภคตามความต้องการพิเศษ หรือตามวัฒนธรรมของผู้เสียหาย เช่น การสนับสนุนอาหารตามวัฒนธรรมของผู้เสียหายมุสลิม การสนับสนุนวัสดุอาหารท้องถิ่นของผู้เสียหายชาวเมียนมา เป็นต้น นอกจากนี้ ในช่วงวันรณรงค์ต่อต้านการค้ามนุษย์ของประเทศไทย กระทรวง พม. ยังได้ร่วมกับองค์กรภาคธุรกิจ ในการสนับสนุนของขวัญสำหรับการจัดกิจกรรมจากฝัน..สู่ฝัน หรือ For Our Dreams ที่ให้ผู้เสียหาย จำนวน 155 คน ทั้งที่อยู่ในสถานคุ้มครองและนอกสถานคุ้มครอง ได้มีโอกาสเลือกสินค้าทางอินเทอร์เน็ต เช่น เสื้อผ้า รองเท้า ของใช้ส่วนตัวของตนเอง หรือคนในครอบครัว ตามที่ตนเองต้องการ และจัดส่งมอบเป็นของขวัญสำหรับผู้เสียหายในช่วงวันดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ ยังรวมถึงองค์กรระหว่างประเทศที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสัมภาษณ์ประวัติข้อมูลผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายได้มีโอกาสเพิ่มขึ้นในการไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สามตามความต้องการของผู้เสียหายอีกด้วย

ภาพที่ 2 การมีส่วนร่วมขององค์กรนอกภาครัฐในการจัดกิจกรรมของขวัญสำหรับผู้เสียหาย

โดยในปี 2564 ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด - 19 สถานคุ้มครองก็มีมาตรการป้องกันสำหรับผู้เสียหายในสถานคุ้มครอง โดยพิจารณาร่วมกับองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมร่วมกันในรูปแบบออนไลน์ แทนการเดินทางเข้าไปทำกิจกรรมภายในสถานคุ้มครอง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เสียหายที่อยู่ในสถานคุ้มครอง ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เข้าไปจัดกิจกรรมในสถานคุ้มครอง แต่ก็ยังมีกิจกรรมที่พบกับเจ้าหน้าที่จากองค์กรนอกภาครัฐอย่างสม่ำเสมอ

ภาพที่ 3 จำนวนครั้งที่หน่วยงาน/องค์กรเข้าไปทำกิจกรรมในสถานคุ้มครอง

ข้อมูลจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

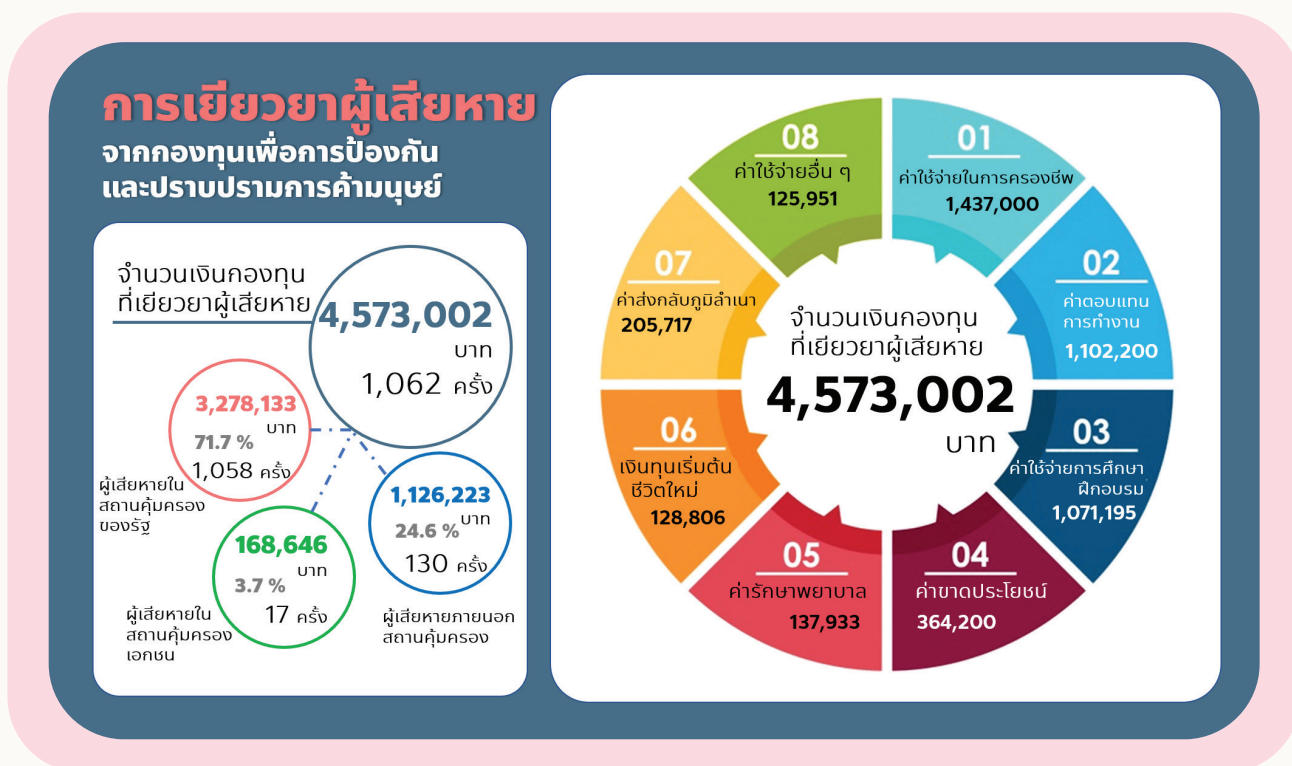
2.6 การเยียวยาจากรัฐบาล การสร้างรายได้ระหว่างการคุ้มครอง การช่วยเหลือผู้เสียหายในการเรียกร้องเงินชดเชย และค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำผิด

2.6.1 การเยียวยาผู้เสียหายจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

รัฐบาลให้ความสำคัญกับการชดเชยเยียวยาผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้การชดเชยเยียวยาผู้เสียหายในเบื้องต้น ก่อนที่จะมีการเรียกร้องค่าชดเชยเยียวยาจากผู้กระทำผิดหรือขบวนการค้ามนุษย์ต่อไป ในปี 2564 ที่ผ่านมาผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้รับเงินชดเชยเยียวยา จากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ จำนวนกว่า 4,139,121 ล้านบาท

ในปี 2564 ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้รับการเยียวยาเบื้องต้นจากเงินกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เป็นจำนวน 4.57 ล้านบาท โดยเป็นผู้เสียหายที่อยู่ในสถานคุ้มครองของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 71.7 สถานคุ้มครองของเอกชน ร้อยละ 3.7 และผู้เสียหายที่อยู่ภายนอก คิดเป็นร้อยละ 24.6 สำหรับเงินช่วยเหลือเยียวยาเป็นค่าใช้จ่ายเป็นค่าครองชีพ จำนวน 1.44 ล้านบาท รองลงมาเป็นค่าตอบแทนการทำงาน จำนวน 1.10 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายในการศึกษาและฝึกอบรม จำนวน 1.07 ล้านบาท ค่าขาดประโยชน์ จำนวน 0.36 ล้านบาท ค่ารักษาพยาบาล จำนวน 0.14 ล้านบาท เงินทุนเริ่มต้นชีวิตใหม่ จำนวน 0.13 ล้านบาท นอกจากนั้น เป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ค่าส่งกลับภูมิลำเนา เงินช่วยเหลือทางกฎหมาย ค่าเครื่องอุปโภคบริโภค และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เป็นต้น

แผนภาพที่ 25 จำนวนเงินเยียวยาขาดเซชจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

ข้อมูลจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2.6.2 การเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ระหว่างการคุ้มครอง

หลังจากที่ผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครอง จะมีการประเมินความต้องการการฝึกอาชีพของผู้เสียหายโดยสถานคุ้มครองได้มีกิจกรรมที่ผู้เสียหายสามารถเลือกการฝึกอาชีพได้ตามความสนใจหรืออาชีพที่ตนเองถนัด ในปี 2564 กระทรวง พม. ได้เพิ่มช่องทางการเรียนรู้อาชีพใหม่ให้แก่ผู้เสียหาย โดยการแนะนำอาชีพจากนักแนะแนวอาชีพของกรมการจัดหางาน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เสียหายที่จะได้เรียนรู้อาชีพใหม่ในสถานการณ์และบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และได้มีการจัดกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพ โดยเชิญวิทยากรจากสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีประสบการณ์ เข้าไปสอนทักษะเพื่อเตรียมความพร้อม เช่น หลักสูตรบาร์ิสต้า และอาหารจานเดียวเพื่อการประกอบอาชีพ เป็นต้น

นอกจากนี้ สำหรับผู้เสียหายกลุ่มผู้ใหญ่ที่มีความต้องการในการออกไปทำงาน สถานคุ้มครองก็ได้มีการประเมินความพร้อมของผู้เสียหายที่เข้ารับการคุ้มครอง และการฝึกทักษะในการทำงาน การแนะนำอุปกรณ์สำหรับการทำงาน เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถออกไปทำงานภายนอกได้ ทั้งในระหว่างการเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครอง และภายหลังกลับคืนสู่สังคมแล้ว โดยในระหว่างเข้ารับการคุ้มครอง หลังจากที่ผู้เสียหายแจ้งความประสงค์ที่จะออกไปทำงานภายนอกและได้มีนายจ้างที่ถูกต้องตามความร่วมมือกับกรมการจัดหางานแล้ว ผู้เสียหายจะได้ออกไปทำงานภายนอกตามความต้องการของตนเอง โดยในปี 2564 มีผู้เสียหายออกไปทำงานภายนอกรวม 13 คน มีรายได้จากการออกไปทำงานภายนอกรวม 418,322 บาท สำหรับผู้เสียหายที่ไม่สามารถออกไปทำงานภายนอกได้ สถานคุ้มครอง จะจัดให้มีการทำงานในสถานคุ้มครอง โดยกระบวนการทำงานจะมีประกาศให้ผู้เสียหายที่สนใจมาสมัครงาน แล้วมีคณะกรรมการของสถานคุ้มครองพิจารณาการทำงานตามความเหมาะสม โดยให้มีการหมุนเวียนผู้เสียหายที่ทำงานได้ เพื่อสร้างความเข้าใจในกระบวนการทำงานที่ถูกต้องให้กับผู้เสียหายอีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ ในปี 2564 มีผู้เสียหายที่ทำงานในสถานคุ้มครองรวม 62 คน มีรายได้จากการทำงานในสถานคุ้มครอง รวม 1,102,200 บาท

แผนภาพที่ 26 จำนวนผู้เสียหายที่ทำงานภายในและภายนอกสถานคุ้มครอง

➤ ผู้เสียหายทำงาน **75** คน

รายได้จากการทำงานระหว่างการคุ้มครอง
รวม **1,520,522** บาท

ผู้เสียหายทำงานภายนอก **13** คน
รายได้รวม **418,322** บาท

ผู้เสียหายทำงานภายใน **62** คน
รายได้รวม **1,102,200** บาท

2.6.3 การเยียวยาชดเชยผู้เสียหายและพยานในคดีอาญา

ในปี 2564 กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ดำเนินการช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 รวมจำนวน 19 ราย เป็นจำนวนเงิน 475,000 บาท ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสถิติจำนวนเงินช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ต่อรายเพิ่มขึ้นจากปี 2563 คิดเป็นร้อยละ 77.30 เนื่องจากได้ประเมินถึงความเสียหายและบาดแผลทางจิตใจที่ผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ได้รับเป็นสำคัญ และได้พัฒนาคู่มือสิทธิผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา 5 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทย อังกฤษ เมียนมา ลาว และกัมพูชา เพื่อให้ผู้เสียหายทั้งคนไทยและต่างชาติรับรู้เข้าใจถึงสิทธิที่มีตามกฎหมายได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ตารางที่ 10 สถิติการช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายในคดีอาญา (คดีค้ามนุษย์)

ปี	จำนวนผู้เสียหายที่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยา	จำนวนเงิน
2562	35	532,035
2563	24	267,900
2564	19	475,000

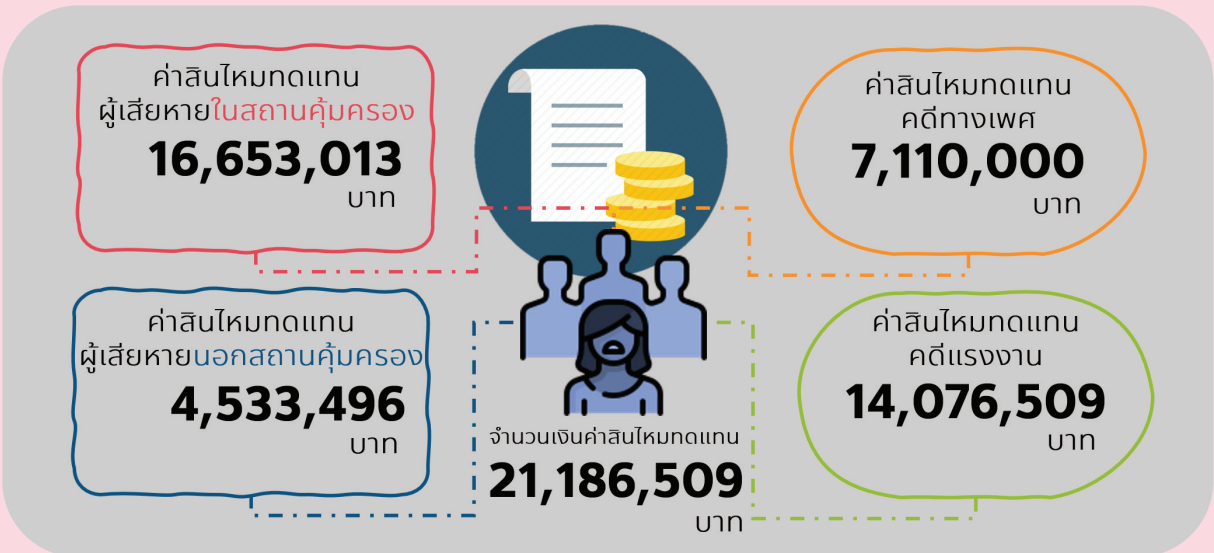
ข้อมูลจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

2.6.4 การช่วยเหลือผู้เสียหายในการเรียกร้องเงินชดเชยต่าง ๆ และค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำผิด

กระทรวง พม. ในฐานะหน่วยงานที่ให้การคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหาย ได้มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงแรงงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุด และหน่วยงานองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในการช่วยเหลือผู้เสียหายในการเรียกร้องเงินช่วยเหลือเยียวยาต่าง ๆ จากผู้กระทำผิด นายจ้าง หรือจากหน่วยงานองค์กรอื่น ๆ ที่เป็นสิทธิที่ผู้เสียหายจะได้รับตามกฎหมาย เช่น เงินค่าจ้างค่าแรงค้างจ่าย เงินค่าสินไหมทดแทน เงินเยียวยาประเภทอื่น ๆ ได้แก่ ค่าขาดประโยชน์ ค่าตอบแทนต่าง ๆ โดยจะมีกระบวนการดำเนินการร่วมกันกับผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายมีส่วนร่วมในการเรียกร้องเงินที่ตนเองจะได้รับ และพิจารณาว่าจากการกระทำของผู้กระทำผิดนั้น ผู้เสียหายควรจะได้รับเงินเยียวยาเป็นจำนวนเท่าใด เพื่อเป็นการช่วยให้ผู้เสียหายรับทราบถึงการชดใช้ของกลุ่มบุคคลผู้กระทำการผิดต่อตัวผู้เสียหาย เป็นการเยียวยาจิตใจของผู้เสียหายในเบื้องต้นอีกทางหนึ่ง โดยในปี 2564 มีการช่วยเหลือผู้เสียหายในการเรียกร้องเงินชดเชยเยียวยาต่าง ๆ ดังนี้

แผนภาพที่ 27 การช่วยเหลือผู้เสียหายเรียกร้องเงินชดเชยประเภทต่าง ๆ

การช่วยเรียกร้องเงินชดเชยเยียวยาประเภทต่าง ๆ สำหรับผู้เสียหายที่อยู่ในการคุ้มครองช่วยเหลือ

แหล่งที่มาของข้อมูล : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2.6.5 การช่วยเหลือผู้เสียหายในการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษา

เพื่อให้การช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับการเยียวยาจากผู้กระทำความผิด กระทรวง พม. ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ให้การคุ้มครองช่วยเหลือและเป็นหน่วยงานที่กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ ตามมาตรา 15 กำหนดให้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เพื่อบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษา โดยก่อนหน้านั้นภายหลังจากที่ได้มีการตั้งคณะกรรมการติดตามการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษา เพื่อช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ เพื่อกำหนดแนวทางวิธีการในการดำเนินการไปแล้ว ในปี 2564 กระทรวง พม. ได้ดำเนินการขอออกหมายบังคับ ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด และตั้งเรื่องบังคับคดีเพื่อนำทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมาชดใช้เป็นค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แล้ว จำนวน 120 คดี แต่เนื่องจากการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดส่วนหนึ่ง พบว่า ผู้กระทำความผิดไม่มีทรัพย์สินที่เพียงพอหรือสามารถนำมาบังคับคดีได้ เนื่องจากเป็นการกระทำความผิดในลักษณะบุคคลมากกว่าองค์กรอาชญากรรมหรือองค์กรเครือข่ายที่จะมีทรัพย์สินจำนวนมากเพื่อนำมาบังคับคดีและชดใช้ให้กับผู้เสียหายได้ แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยได้เพิ่มความพยายามในการนำทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมาชดใช้ให้กับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้ศาลในคดีฟอกเงินมีอำนาจสั่งให้ทรัพย์สินที่จะตกเป็นของแผ่นดินในคดีฟอกเงินซึ่งมีมูลฐานมาจากความผิดฐานค้ามนุษย์ มาชดใช้ให้กับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ก่อนที่จะตกเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เสียหายสามารถได้รับเงินค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำความผิดได้มากขึ้นต่อไป

ตารางที่ 11 ผลการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษา เพื่อการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

รับสำนวนผลคำพิพากษาให้จ่ายค่าสินไหมทดแทน (คดี)	ขอออกหมายบังคับคดีแล้ว (คดี)	ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินแล้ว (คดี)	ผลการตรวจสอบทรัพย์สิน (คดี)		ตั้งเรื่องบังคับคดีเพื่อยึด/อายัดทรัพย์สิน (คดี)
			พบทรัพย์สิน	ไม่พบทรัพย์สิน	
120	105	66	7	59	2

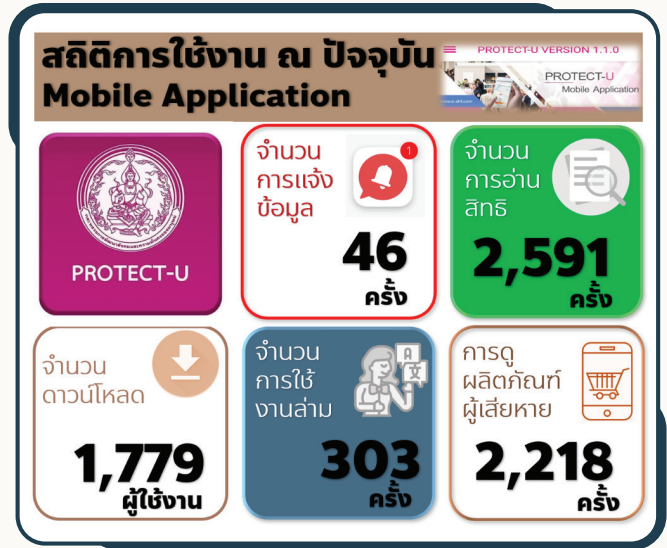
แหล่งที่มาข้อมูล : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2.7 การพัฒนาระบบการคุ้มครองช่วยเหลือผ่านเทคโนโลยี

2.7.1 Mobile Application “PROTECT-U”

ภายหลังจากที่ กระทรวง พม. ได้จัดทำ Mobile Application “PROTECT-U” เมื่อปี 2562 เพื่อเพิ่มช่องทางสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในการเข้าถึงบริการการช่วยเหลือคุ้มครอง และได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปและประชาชนกลุ่มเสี่ยง ได้รับทราบข้อมูล/ช่องทาง วิธีการติดต่อแล้ว ในปี 2564 กระทรวง พม. ยังคงใช้ Protect-U เป็นเครื่องมือในการให้ผู้เสียหาย หรือประชาชนกลุ่มเสี่ยงแจ้งเหตุแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังคงมีผู้เสียหายจำนวนหนึ่งเปิดอ่านดูแบบแจ้งสิทธิผ่านแอปพลิเคชัน

รวมถึงการขอใช้งานล่ามแปลภาษา การเปิดคู่มือผลิตภัณฑ์ของผู้เสียหายในสถานคุ้มครอง จนนำไปสู่การขายผลิตภัณฑ์ของผู้เสียหายในสถานคุ้มครองได้ จนถึงปัจจุบันมีการดาวน์โหลดโมบายแอปพลิเคชันไปกว่า 1,779 ผู้ใช้งาน มีการแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ 46 ครั้ง และมีการส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย จนนำไปสู่การตรวจสอบ ถึงแม้ว่าจะไม่พบการกระทำค้ามนุษย์ แต่ก็ทำให้เกิดการระงับเชิงป้องกันเพื่อไม่ให้สถานประกอบการ กระทำการที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ได้

2.7.2 การนำ Line Official มาใช้ในกระบวนการติดตามการช่วยเหลือผู้เสียหาย

ในปี 2564 กระทรวง พม. และสถานคุ้มครองหลายแห่ง ได้เริ่มทดลองนำรูปแบบการติดตามการช่วยเหลือผู้เสียหายผ่านเทคโนโลยีมาใช้ เช่น Line Official เป็นต้น มาใช้ในการติดตามการช่วยเหลือผู้เสียหายที่อยู่ภายนอกสถานคุ้มครอง หรือผู้เสียหายที่กลับคืนสู่ครอบครัว/สังคมแล้ว เพื่อให้กระบวนการช่วยเหลือผู้เสียหายทำได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น และผู้เสียหายสามารถเข้าถึงบริการการช่วยเหลือของหน่วยงานรัฐได้ทันที โดยการให้บริการครอบคลุมถึงการให้คำปรึกษาเบื้องต้น การแจ้งเตือนนัดหมายของผู้จัดการรายกรณีกับผู้เสียหาย การติดตามการดำเนินชีวิตภายหลังการคืนสู่สังคม เป็นต้น

2.8 บทเรียนความสำเร็จในการคุ้มครองช่วยเหลือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เสียหาย

ผู้เสียหายเด็กหญิงซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ถูกหลอกไปทำงานค้าประเวณี ณ ประเทศปลายทางด้วยความหวังที่จะมีเงินมาดูแลครอบครัว ทำให้ถูกหลอกได้โดยง่าย ภายหลังจากถูกหลอกแล้วได้พยายามหาทางขอรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่งได้รับการประสานจากองค์กรภาคเอกชนของประเทศไทย ซึ่งเป็นเครือข่ายการทำงานร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคม ณ ประเทศปลายทาง หลังจากได้รับแจ้ง ทีมประเทศไทยได้มีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ทั้งหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย (สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจ) หน่วยงานด้านการคุ้มครอง (พม. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) และองค์กรภาคประชาสังคม การทำงานร่วมกันในครั้งนี้เป็นการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคมในประเทศปลายทาง และทีมประเทศไทยทั้งในด้านการดำเนินคดีและการคุ้มครองผู้เสียหาย บูรณาการความช่วยเหลืออย่างเป็นองค์รวม และยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางและเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหาย

ในกระบวนการดำเนินคดีในประเทศปลายทาง เพื่อรอเป็นพยานในชั้นศาล องค์การภาคประชาสังคมในประเทศไทย สนับสนุนนักจิตวิทยาประเมินให้คำปรึกษาเพื่อลดความเครียดอย่างต่อเนื่อง และในระหว่างการดำเนินคดีในปลายทางยังไม่แล้วเสร็จ ทีมประเทศไทยได้ดำเนินคดีคู่ขนานไปด้วย โดยได้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศไทย เพื่อมาดำเนินการทางคดี นอกจากนี้ กองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ได้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการตรวจโควิด - 19 และค่าเดินทางมาสืบพยาน

หลังจากกลับมาประเทศไทย เด็กได้เข้าสู่กระบวนการคุ้มครองพยาน ด้วยการประเมินความปลอดภัยร่วมกันของทีม ในช่วงระหว่างการคุ้มครองพยาน เด็กมีความสนใจที่อยากทำขนมเบเกอรี่ขาย องค์การภาคประชาสังคม จึงได้สนับสนุนเตาอบและสอนทำขนมเบื้องต้นผ่านระบบออนไลน์ หลังจากนั้นทีมได้มีการประเมินความพร้อมร่วมกับเด็กเบื้องต้น จึงได้ขอเงินกองทุนฯ สำหรับการเรียนเพิ่มเติม โดยเจ้าหน้าที่คุ้มครองพยานได้พาผู้เสียหายไปเรียนกับสถาบันเบเกอรี่และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้นำขนมของน้องมาช่วยประชาสัมพันธ์ในเพจ เพื่อช่วยหารายได้ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายเป็นสำคัญ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการวางแผนเตรียมคืนสู่สังคมหลังกระบวนการทางคดีเสร็จสิ้น ทั้งด้านการศึกษาต่อ และเงินทุนเริ่มต้นชีวิตใหม่

ความสำเร็จของการคุ้มครองผู้เสียหายรายนี้ คือ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างทีมประเทศไทย ทั้งฝ่ายด้านการดำเนินคดี การคุ้มครอง องค์การภาคประชาสังคม ร่วมกับ หน่วยงาน ณ ประเทศปลายทาง จนสามารถให้การช่วยเหลือผู้เสียหายกลับประเทศไทยได้ รวมถึงการสนับสนุนและติดตามผู้เสียหายอย่างใกล้ชิด จนนำไปสู่ความพร้อมของผู้เสียหายที่จะเริ่มต้นชีวิตใหม่ อีกทั้งยังเป็นการบูรณาการการคุ้มครองผู้เสียหาย กับโปรแกรมคุ้มครองพยานอย่างเป็นระบบด้วย

ในปี 2562 สถานคุ้มครอง ได้รับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์รายหนึ่งซึ่งมีปัญหาครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่ทำงานไม่มีเวลาดูแล ในช่วงวัยรุ่นเด็กได้ย้ายไปอาศัยบ้านเพื่อนเนื่องจากบ้านของตนเองไม่มีคนดูแล เด็กเริ่มมีพฤติกรรมติดเพื่อน ติดเที่ยว ไม่ไปเรียนหนังสือ และเริ่มถูกชักชวนเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ จนกระทั่งได้รับการช่วยเหลือและถูกส่งมายังสถานคุ้มครอง วันแรกของการเข้ารับการคุ้มครอง เด็กมีความเครียด ร้องไห้ตลอดเวลา นอนไม่หลับ รู้สึกหุดหู่ เศร้า ท้อแท้ สิ้นหวัง มีพฤติกรรมเงียบ เหมือนเด็กเก็บกด ไม่ค่อยพูดจากับใคร พูดน้อย แต่สุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ดี นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในสถานคุ้มครองได้พยายามบำบัดฟื้นฟู ปรับสภาพร่างกายและจิตใจ จนเด็กสามารถปรับตัวและเข้ากับผู้อื่นได้ และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น รวมทั้งมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ

ในระหว่างการคุ้มครอง สถานคุ้มครอง ได้วางแผนร่วมกับเด็กและครอบครัว รวมถึงแนวทางการบำบัดฟื้นฟู แผนระยะสั้น กลาง และยาว และได้ส่งเสริมทักษะอาชีพ เด็กมีความสนใจในวิชาชีพสุขภาพและความงาม และเด็กมีความสนใจที่จะศึกษาต่อเนื่องจากออกเรียนกลางคัน สถานคุ้มครองได้สนับสนุนให้เด็กเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย) จนกระทั่งเด็กพร้อมที่จะกลับคืนสู่สังคม สถานคุ้มครอง เด็กและครอบครัวได้ร่วมกันวางแผนอีกครั้งในการกลับคืนสู่สังคม เด็กต้องการไปอยู่กับพี่สาวคนโต ซึ่งประกอบอาชีพเลี้ยงแพะ โดยเด็กต้องการไปช่วยพี่สาวทำงานและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป รวมทั้งหากตนเองได้ฝึกฝนประสบการณ์ ได้เรียนรู้ ทฤษฎีและฝึกปฏิบัติในอาชีพเลี้ยงแพะจนชำนาญแล้ว อยากขอเงินจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เพื่อไปประกอบอาชีพของตนเอง

หลังจากเด็กกลับไปอยู่กับพี่สาว ในปี 2563 เด็กได้ช่วยพี่สาวทำงานเลี้ยงแพะ และศึกษาต่อไปด้วย โดยเด็กจะได้รับค่าตอบแทนจากการเก็บมูลแพะไปขาย ในระหว่างนั้นสถานคุ้มครอง มีการติดตามและประเมินครอบครัวอยู่เป็นระยะ เพื่อระดับประคองเด็กให้กลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืน โดยเด็กได้แจ้งกับสถานคุ้มครองว่า เลี้ยงแพะแล้วเกิดความรู้สึกชอบ และอยากประกอบอาชีพเลี้ยงแพะ เนื่องจากเป็นอาชีพเดิมของครอบครัวอยู่แล้ว จึงอยากมีอาชีพที่มั่นคง สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเอง สถานคุ้มครอง และเด็ก จึงได้เขียนโครงการขอรับการสนับสนุนจากเงินกองทุนฯ และได้รับการอนุมัติเงินเพื่อซื้อแพะ และอาหารในการเลี้ยงแพะ เด็กให้คำมั่นกับสถานคุ้มครอง ว่าเหมือนตนเองได้เริ่มต้นชีวิตใหม่อีกครั้งและสัญญาว่าจะตั้งใจทำงานเลี้ยงแพะ อาชีพที่ตนเองชอบที่สุด และมีชีวิตที่ดีกว่านี้จะไม่กลับไปเข้าสู่วงจรค้ามนุษย์ซ้ำอีกอย่างแน่นอน

ความสำเร็จของการคุ้มครองผู้เสียหายรายนี้ เกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญกับบาดแผลทางจิตใจของผู้เสียหาย และการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพภายในสถานคุ้มครอง รวมถึงมีการวางแผนการดูแลผู้เสียหายเป็นรายบุคคล ทำให้มีการประเมินความต้องการ ความพร้อม รวมถึงเป็นการประเมินร่วมกับระหว่างผู้เสียหายกับครอบครัว จนผู้เสียหายสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติและพร้อมที่จะกลับคืนสู่สังคมได้อย่างยั่งยืนอีกครั้ง...

3

ด้านป้องกัน

ผลลัพธ์การดำเนินงานที่สำคัญในปี 2564 ด้านป้องกัน

1. การแก้ไขกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. ... โดยกระทรวงแรงงานได้เพิ่มมาตรการคุ้มครองลูกจ้างที่ไปทำการประมงนอกน่านน้ำให้ได้รับการคุ้มครองเกี่ยวกับค่าจ้าง สวัสดิการและความปลอดภัย และการกำหนดให้มีการจัดทำสัญญาจ้างที่มี 2 ภาษา เป็นไปตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง ค.ศ. 2007 ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล
2. การพัฒนากฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับสิทธิคนต่างด้าวในการจัดตั้งสหภาพแรงงานตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ฉบับที่ 87 ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคม และการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัว และฉบับที่ 98 ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการร่วมเจรจาต่อรอง ซึ่งประเทศไทยอยู่ในระหว่างการเตรียมความพร้อมทางด้านกฎหมายในการปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ ฉบับที่ 87 และฉบับที่ 98 ซึ่งร่างกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยมีวัตถุประสงค์คือ ยกยกระดับมาตรฐานด้านแรงงานสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน และส่งเสริมเสรีภาพและรับรองสิทธิแรงงานในการร่วมเจรจาต่อรองให้สอดคล้องกับมาตรฐานแรงงาน ILO
3. การสร้างความตระหนักรู้ให้คนหางาน ผ่านการประชาสัมพันธ์ การรณรงค์ในรูปแบบสื่อวีดิทัศน์ “การค้ามนุษย์ใกล้ตัวกว่าที่คิด” โดยถอดบทเรียนจากผู้เสียหายที่ถูกหลอกผ่านสื่อออนไลน์ไปเป็น SCAMMER ที่มีสถิติการถูกหลอกผ่านระบบออนไลน์ โดยมีจำนวนผู้เข้าชม (View) : 187,297 ครั้ง ยอดแสดงความรู้สึก (Like) : 1,859 ครั้ง และได้แสดงความเห็นเชิงป้องกันจำนวน (Comment) : 51 ครั้ง
4. การรับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน จากผู้เสียหายที่ถูกหลอกไปทำงานต่างประเทศและการให้ความช่วยเหลือผ่านการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 กรณี ช่วยเหลือได้ จำนวน 85 ราย
5. โครงการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน โดยการนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติผ่านสำนักงานแรงงานจังหวัด 76 จังหวัด ได้ร่วมตรวจบูรณาการสถานประกอบกิจการกลุ่มเสี่ยงในสถานประกอบกิจการ จำนวน 18,869 แห่ง และการตรวจแรงงาน จำนวน 261,956 คน ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

6. ความร่วมมือกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่

6.1 โครงการสิทธิจากเรือสู่ฝั่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Ship to Shore Rights South East Asia) ใช้งบประมาณของ ILO โดยได้รับการสนับสนุนจากสหภาพยุโรป มีผลการดำเนินงาน ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาฯ ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2564 โดยภาครัฐและองค์กรภาคประชาสังคมได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแลกเปลี่ยนความเห็นการแก้ไขปัญหาและคุ้มครองสิทธิของแรงงานในภาคประมงและแปรรูปอาหารทะเล

6.2 โครงการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิแรงงานข้ามชาติ (TRIANGLE In ASEAN) ใช้งบประมาณของ ILO โดยได้รับการสนับสนุนจากออสเตรเลียและแคนาดา มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

(1) การประชุมหารือหรือการร่วมมือทางวิชาการในประเด็นการคุ้มครองแรงงานทำงานบ้าน เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2564

(2) การประชุม ASEAN Forum on Migrant Labour

(3) การจัดทำคู่มือ Migrant Workers Assistance Centers Manual

6.3 โครงการความปลอดภัยและยุติธรรม : สิทธิและโอกาสของแรงงานข้ามชาติสตรีในภูมิภาค (Safe and Fair) ใช้งบประมาณของ ILO โดยได้รับการสนับสนุนจากสหภาพยุโรป มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

(1) การเปิดตัวแนวปฏิบัติการตรวจแรงงานฉบับปรับปรุง โดยให้ความสำคัญแก่แรงงานข้ามชาติหญิง ความรุนแรงและการคุกคามลูกจ้างที่ทำงานบ้านและแรงงานบังคับ

(2) ดำเนินการอบรมพนักงานตรวจแรงงานตามแนวปฏิบัติการตรวจแรงงานฉบับปรับปรุงฯ จำนวน 5 รุ่น รุ่นละ 20 คน

6.4 โครงการยกระดับการบังคับใช้กฎหมายแรงงานและกฎหมายอาญาเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็ก การใช้แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน (Attaining Lasting Change for Better Enforcement of Labour and Criminal Law to Address Child Labour Forced) ใช้งบประมาณขององค์กร Winrock International เป็นผู้บริหารจัดการโครงการโดยได้รับเงินสนับสนุนจากกระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกา และมีผลการดำเนินงาน ได้แก่ การให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อโครงการฯ เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการของโครงการต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทยในที่ประชุมหารือแผนงานสำหรับโครงการประจำปีงบประมาณ 2565 เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2564

7. โครงการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว

7.1 การพิจารณาคำขอและจัดทำทะเบียนคนต่างด้าวที่ยื่นขอรับใบอนุญาตทำงาน มีจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ยื่นขอและได้รับอนุญาตทำงาน จำนวน 401,708 คน/ 730,606 ครั้ง

7.2 การตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าวและสถานประกอบการ ตรวจสอบการทำงานคนต่างด้าว จำนวน 741,357 คน และสถานประกอบการ จำนวน 56,186 แห่ง

8. โครงการศูนย์ประสานแรงงานประมง กิจกรรมการสร้างความรู้และจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวในภาคประมง โดยดำเนินการส่งเสริมแรงงานประมงและนายจ้างให้มีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ จำนวน 179,595 คน

9. โครงการป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

9.1 การให้ความคุ้มครองคนหางานตามกฎหมายจัดหางานและคุ้มครองคนหางานให้คนหางานได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย จำนวน 684,929 คน

9.2 การสร้างความตระหนักรู้แก่แรงงานเพื่อป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ ให้แรงงานและนายจ้างมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ จำนวน 34,184 คน

10. โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานและการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาและกำกับดูแลแรงงานกลุ่มเสี่ยงให้ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย จำนวน 43,932 คน พัฒนาศักยภาพสถานประกอบกิจการตามแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (GLP) จำนวน 729 แห่ง และส่งเสริมให้ความรู้แก่แรงงานนอกระบบเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน จำนวน 100 คน

11. โครงการคุ้มครองสิทธิแรงงานประมงทะเล ได้ดำเนินการคุ้มครองแรงงานในเรือประมงทะเลให้ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย จำนวน 5,133 คน

3.1 การพัฒนากฎหมายสำคัญ

ที่ผ่านมารัฐบาลไทยได้เพิ่มความพยายามที่จะขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ในทุกรูปแบบ โดยมีความพยายามในการจัดทำเอกสารสัญญาจ้างแก่ลูกจ้างในภาษาที่ลูกจ้างเข้าใจ การปรับปรุงกฎหมายในการจัดการ ควบคุม คุ้มครอง เยียวยา ผู้เสียหาย และลงโทษผู้กระทำผิดในการค้ามนุษย์ที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยในปี 2564 มีผลการดำเนินงานในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่สำคัญ ดังนี้

(1) กฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ.

โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ดำเนินการแก้ไขกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. ในการเพิ่มมาตรการคุ้มครองลูกจ้างที่ไปทำการประมงนอกน่านน้ำให้ได้รับการคุ้มครองเกี่ยวกับค่าจ้าง สวัสดิการ และความปลอดภัย และจัดทำสัญญาจ้าง 2 ภาษา ได้แก่ภาษาไทย และภาษาที่ลูกจ้างต่างชาติเข้าใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิของแรงงานประมงและป้องกันการบังคับใช้แรงงานในงานประมงเป็นการอนุวัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง ค.ศ. 2007 ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบในหลักการตามร่างกฎหมายที่เสนอ

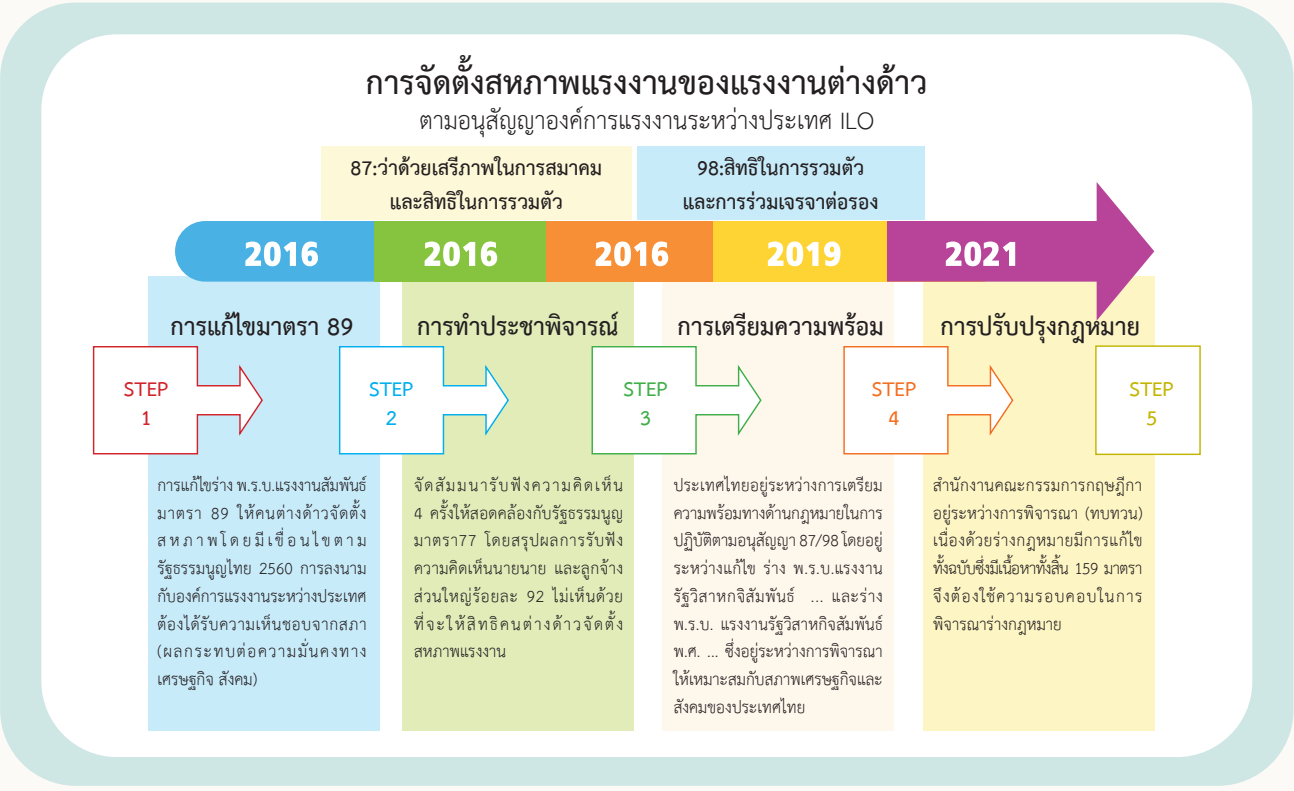
(2) การปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.

กระทรวงแรงงาน โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสหภาพแรงงานข้ามชาติ ตามหลักของอนุสัญญาฯ ฉบับที่ 87 ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและสิทธิในการรวมตัว และฉบับที่ 98 ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและเจรจาต่อรอง โดยพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 มาตรา 88 ว่าด้วยเรื่องผู้มีสิทธิจัดตั้ง มาตรา 89 การขอลงทะเบียนสหภาพแรงงาน กำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิจัดตั้งสหภาพแรงงาน ตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ต้องเป็นลูกจ้างของนายจ้างคนเดียวกันหรือทำงานในประเภทกิจการเดียวกัน ต้องบรรลุนิติภาวะ มีสัญชาติไทย มีจำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน

ตามที่ได้มีการเรียกร้องให้แรงงานต่างด้าวสามารถเป็นผู้มีสิทธิจัดตั้งสหภาพแรงงานในประเทศไทย โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้ศึกษาและทำประชาพิจารณ์ในเรื่องดังกล่าวแล้ว ผลประชาพิจารณ์ สรุปได้ว่าเสียงฝ่ายข้างมากจำนวนร้อยละ 91.36 ไม่เห็นด้วยที่จะให้แรงงานต่างด้าวเป็นผู้มีสิทธิจัดตั้งสหภาพแรงงาน แต่อย่างไรก็ดี กรมฯ มีความเห็นว่าควรให้แรงงานต่างด้าวเข้ามามีบทบาท เป็นกรรมการสหภาพแรงงานได้ตามสัดส่วนที่เหมาะสม

ทั้งนี้ กรมฯ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. เพื่อปรับปรุงกฎหมายให้แรงงานต่างด้าวมีสิทธิเข้ามาบริหารงานสหภาพแรงงานได้ ซึ่งขณะนี้การเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวอยู่ในขั้นพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ส่วนเรื่องการให้สิทธิจัดตั้งสหภาพแรงงานยังคงสงวนสิทธิไว้ ด้วยเหตุผลความมั่นคง และเป็นไปตามมติเสียงส่วนใหญ่ในการประชาพิจารณ์ สำหรับสิทธิของแรงงานต่างด้าวในปัจจุบันมีดังนี้ 1. มีสิทธิเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานได้ตามกฎหมายว่าด้วยการแรงงานสัมพันธ์ 2. มีสิทธิเข้าร่วมเจรจาหรือเป็นผู้แทนในคณะกรรมการสวัสดิการ ในสถานประกอบกิจการและได้รับการคุ้มครองด้วยความเท่าเทียม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2542 และ 3. มีสิทธิได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

แผนภาพที่ 28 การจัดตั้งสหภาพแรงงานข้ามชาติ

(3) ร่างพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 (ฉบับที่ .. พ.ศ. ...)

คณะทำงานแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กร่างพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ อันจะเป็นประโยชน์ในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการเสนอคณะรัฐมนตรี โดยมีแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อการดำเนินการกับทรัพย์สินความผิดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ การตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ การนำเงินกองทุนที่ได้จากการยึดอายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์มาเยียวยาผู้เสียหาย และการกำหนดบทลงโทษในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินฯ

(4) กฎกระทรวงกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2564

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงแรงงาน ร่วมกันดำเนินการแก้ไขกฎกระทรวงกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2552 โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งต้องเป็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การตรวจแรงงาน การตรวจสถานประกอบการ การตรวจคุ้มครองคนหางาน การคุ้มครองสิทธิเด็ก สตรี คนพิการ คนไร้ที่พึ่ง คนขอทาน หรือการจัดสวัสดิการสังคมมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานเห็นชอบ

ซึ่งกฎกระทรวงฯ ฉบับดังกล่าว มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2564 ทั้งนี้ คณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อขอความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน และนำมาใช้ในการอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ฯ ต่อไป

3.2 การป้องกันการค้ามนุษย์ในสตรีและเด็ก

รัฐบาลได้มุ่งเน้นการดำเนินงานเชิงบูรณาการในการป้องกันการค้ามนุษย์ในกลุ่มสตรีและเด็กโดยสนับสนุนการสร้างตระหนักรู้และการรับรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ให้แก่กลุ่มเด็ก เยาวชน และสตรี รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางอาชีพในกลุ่มสตรีกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุปัจจัยที่จะเข้าสู่การถูกกระทำหรือเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และพัฒนา/อบรมเจ้าหน้าที่ให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ

(1) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดำเนินการพัฒนาทักษะอาชีพกลุ่มเสี่ยง เพื่อให้สตรีและกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว มีทักษะด้านอาชีพสามารถประกอบอาชีพสร้างรายได้อย่างมั่นคง รวมจำนวน 12,380 คน/ 237 กลุ่ม

(2) การเตรียมความพร้อมหญิงไทยก่อนเดินทางไปใช้ชีวิตในต่างประเทศ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) โดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ได้สนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายอาสาสมัครให้คำปรึกษาแก่หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ ตั้งแต่ปี 2555 - 2564 รวมระยะเวลาประมาณ 10 ปี มีความมุ่งมั่นในการให้คำปรึกษาแก่สตรี และครอบครัวไทยที่พำนักในต่างประเทศ ทั้งในสถานการณ์ปกติและในภาวะวิกฤติ โดยในปี 2564 ได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(2.1) การเพิ่มศักยภาพเครือข่ายอาสาสมัครให้คำปรึกษาแก่หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติตามบริบทของการปรับตัวภายใต้ภาวะวิกฤติ และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้ปรับรูปแบบการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายอาสาสมัครฯ โดยให้ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ผ่านระบบการประชุมทางไกลออนไลน์ (Video Conference) เพื่อเสริมสร้างทักษะในเรื่องบทบาทอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในต่างประเทศ เสริมสร้างทักษะในเรื่องการเสริมพลังจิตอาสาเพื่อการพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับสหสตรีไทยในยุโรป เนื่องในโอกาสวันสตรี เสริมสร้างทักษะหญิงไทยสู่ความเสมอภาคด้านการทำงานและการประกอบอาชีพในต่างประเทศ เสริมสร้างทักษะเพื่อเตรียมความพร้อมกลับสู่สังคมวิถีใหม่ และพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างทักษะในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 จำนวน 6 ครั้ง โดยมีผู้เข้าร่วมรวมจำนวน 432 คน

(2.2) การดำเนินการช่วยเหลือหญิงไทยที่เดินทางกลับมาจากต่างประเทศ ผ่านช่องทาง Family Line หรือ www.เพื่อนครอบครัว.com และการศึกษาระบบการช่วยเหลือหญิงไทยในต่างประเทศ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือหญิงไทยที่พำนักในประเทศและต่างประเทศ เป็นสื่อกลางในการให้ความช่วยเหลือหญิงไทยผ่านช่องทาง Family Line หรือ www.เพื่อนครอบครัว.com โดยเครือข่ายหญิงไทยในยุโรปในประเทศฝรั่งเศส ได้ระดมทุนค่าพาหนะส่งตัวหญิงไทย อายุ 23 ปี กลับภูมิลำเนา จังหวัดชลบุรี ประเทศไทย เนื่องจากถูก Host Family ที่ไปพำนักเพื่อศึกษาต่อในประเทศลักเซมเบิร์กทอดทิ้ง และการส่งต่อเคสแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีบุตรที่ยังต้องอยู่ในความดูแลของตนเอง จากเครือข่ายหญิงไทยในต่างประเทศ เข้าสู่ระบบ Family Line จำนวน 2 ราย รวมทั้งมีการศึกษาระบบการช่วยเหลือหญิงไทยในต่างประเทศ และการศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมหญิงไทยในการย้ายถิ่นฐานไปต่างประเทศ

(3) การสร้างความตระหนักรู้ให้กับกลุ่มเสี่ยงที่จะถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากสื่อลามกเด็ก และการค้ามนุษย์ในรูปแบบทางเพศ โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

(3.1) คณะทำงาน TICAC กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด มูลนิธิ Hug Project ได้จัดทำโครงการต่อเนื่องจากโครงการน้องต้องรู้ และโครงการประกวดหนึ่งสั้น (Young Producer Award) ปี 2019 เรื่อง หยุดแสวงหาประโยชน์ทางเพศบนออนไลน์ (Stop Sexual Exploitation) โดยได้จัดฝึกอบรม เผยแพร่ความรู้ในการป้องกันไม่ให้ตกเป็นผู้เสียหายจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ในรูปแบบการผลิตและเผยแพร่สื่อลามกซึ่งได้ทำงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในการบรรยายให้ความรู้กับนักเรียน

ผู้บริหาร และนักจิตวิทยาโรงเรียน บรรยายให้ความรู้กับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ และนักเรียนผู้พิการทางการได้ยินจากโรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร รวมทั้งสิ้นประมาณ 5,000 คน รวมทั้งมีการให้คำแนะนำ ปกป้องทางออนไลน์ โดยให้ข้อมูลความรู้ในการป้องกันตัวรวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำ ในกรณีที่เกิดเป็นผู้เสียหายแล้ว โดยมีผู้ใช้บริการแบบออนไลน์ จำนวน 74 ครั้ง และแบบตัวต่อตัว จำนวน 155 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 229 ครั้ง มีการจัดทำคู่มือผู้เสียหายที่เป็นเด็ก ในคดีค้ามนุษย์ รูปแบบการผลิตและเผยแพร่สื่อลามก เพื่อให้เด็กและผู้ปกครองทราบเป็นแนวทางเพื่อไม่ให้ตกเป็นผู้เสียหายและหากตกเป็นผู้เสียหายแล้วก็จะทราบช่องทางการติดต่อสื่อสารกับทางเจ้าหน้าที่ เพื่อขอความช่วยเหลือทางคดี และการบำบัดฟื้นฟู เยียวยา นอกจากนี้ สำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด ยังได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานในการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานอัยการ ผู้เสียหาย และผู้แทนจากองค์กรภาคเอกชนในฐานะผู้ประสานงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายให้แก่ผู้เสียหาย รวมทั้ง การให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในการดำเนินคดีในทุกช่วงเวลา ตั้งแต่ขั้นตำรวจ ชั้นอัยการ ชั้นศาล รวมถึงให้ความช่วยเหลือต่อเนื่องหลังจากเสร็จคดีแล้ว โดยมีการจัดประชุมร่วมกันกับผู้แทนจากองค์กรภาคเอกชนเพื่อสร้างแนวทางการติดต่อประสานงานช่องทางการติดต่อสื่อสารให้รวดเร็ว มอบหมายพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบ ในการประสานงาน รวมทั้งการเก็บสถิติ ข้อมูลการให้คำแนะนำ ปกป้องการช่วยเหลือผู้เสียหาย

(3.2) คณะทำงาน TICAC ได้ร่วมกับศูนย์ Children's Advocacy Center Thailand: CAC ทั้ง 6 ศูนย์ ในพื้นที่ 5 จังหวัด (เชียงใหม่ ชลบุรี พัทธยา ภูเก็ต อุบลราชธานี และกาญจนบุรี) โดยมี NGOs (The HUG Project ZOE International มูลนิธิ A 21 For Freedom International บ้านแสงสว่าง และ One Sky) ในพื้นที่และสำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด ร่วมกันเป็นวิทยากรไปบรรยายให้ความรู้แก่นักเรียน คุณครู ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา นักศึกษาและอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหาภัยออนไลน์ในรูปแบบใหม่และระมัดระวังป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายที่เกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ตได้ทันยุคสมัยใหม่และเป็นช่องทางรับเบาะแส รวมทั้งช่วยเหลือเด็กที่ตกเป็นเหยื่อในสถานศึกษาได้ทันที ซึ่งในปี 2563 ไปบรรยายจำนวน 18 ครั้ง

(3.3) คณะทำงาน TICAC ได้ร่วมกับมูลนิธิพิทักษ์และคุ้มครองเด็ก (Safeguard kids) กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ธนาคารออมสิน และบริษัทโตโยต้าเจริญยนต์ ชลบุรี จำกัด จัดทำโครงการผลิตหนังสือสั้นณรงค์การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเตือนภัยบนโลกออนไลน์ที่เกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กและสร้างการรับรู้ให้สังคมตระหนักถึงภัยอันตรายใกล้ตัวทางออนไลน์ และคาดหวังว่าเด็กและเยาวชนจะไม่ตกเป็นเหยื่อของผู้ไม่หวังดีในรูปแบบการหลอกลวง ชักจูง ช่มชู้ ในการกระทำความผิดที่แตกต่างกันไป โดยมีดาราวัยรุ่นไทยร่วมแสดงนำ โดยจะออกมาเป็นหนังสือสั้นในแต่ละตอนที่กำลังจะเผยแพร่ทางออนไลน์ผ่านช่องทาง YouTube Facebook Page และสถานีโทรทัศน์ต่อไป

(3.4) กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ จัดโครงการการศึกษาเพื่อต่อต้านการค้าประเวณีในเด็กในกลุ่มนักเรียนและนักศึกษา (Child Abuse Resistance Education: C.A.R.E) โดยมุ่งเน้นไปในเชิงป้องกันปัญหาตั้งแต่ต้นทาง เสริมสร้างภูมิคุ้มกันการค้าประเวณีในเด็กนักเรียนและนักศึกษาด้วยการให้ความรู้ การสร้างทักษะการตัดสินใจและวิธีการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน โดยการบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในการขับเคลื่อนตามแผนการดำเนินงานของโครงการโดยมีครูตำรวจ C.A.R.E เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กตามสถานศึกษาในทุกพื้นที่ทั่วประเทศไทย

(3.5) กระทรวงแรงงาน โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้ดำเนินการในการจัดปัญหาการใช้แรงงานเด็กและแรงงานบังคับ ได้จัดพิธีประกาศแสดงเจตนารมณ์และลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กและแรงงานบังคับในสินค้าประเภทกุ้ง ปลา อ้อย และเครื่องนุ่งห่ม เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2564 ณ ห้องประชุมจอมพล ป. พิบูลสงคราม ร่วมกับผู้ประกอบการในสินค้าประเภทกุ้ง ปลา อ้อย และเครื่องนุ่งห่ม รวม 12 หน่วยงาน ประกอบด้วย สมาพันธ์ชาวไร้อ้อยแห่งประเทศไทย สหพันธ์ชาวไร้อ้อยแห่งประเทศไทย สหสมาคมชาวไร้อ้อยแห่งประเทศไทย ชมรมสถาบันชาวไร้อ้อยภาคอีสาน สมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย สมาคมอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มไทย สมาคมกุ้งไทย สมาคมผู้เลี้ยงกุ้งทะเลไทย สมาคมกุ้งตะวันออกไทยสมาพันธ์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำไทย และคัลสเตอร์สหกรณ์กุ้งคุณภาพภาคใต้ รวมผู้เข้าร่วม จำนวน 200 คน ทั้งนี้ หลังจากการลงนามดังกล่าว กระทรวงแรงงานได้ส่งเสริมสมาชิกผู้ประกอบการให้มีประกาศเจตนารมณ์และแสดงความมุ่งมั่นในการไม่ใช้แรงงานเด็กและแรงงานบังคับ ตลอดจนนำแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (GLP) ไปปฏิบัติ พร้อมทั้งติดตามการดำเนินการตามกรอบแนวทางที่สถานประกอบการใช้ในการป้องกันการจ้างแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ ซึ่งมีลงพื้นที่เพื่อติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

(3.6) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จัดกิจกรรมวันรณรงค์ต่อต้านการใช้แรงงานเด็กโลก ในวันที่ 12 มิถุนายน ของทุกปี เป็นวันที่สมาชิกรองการแรงงานระหว่างประเทศได้ร่วมกันรณรงค์เพื่อยุติการใช้แรงงานเด็กทั่วโลก โดยให้วันนี้เป็น “วันต่อต้านการใช้แรงงานเด็กโลก” โดยเริ่มมาตั้งแต่ปี 2545 ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกขององค์การแรงงานระหว่างประเทศที่ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2545 ซึ่งอนุสัญญาดังกล่าว มีบทบัญญัติให้ประเทศสมาชิกต้องกำหนดและปฏิบัติตามแผนดำเนินการเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก โดยถือเป็นภารกิจสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยได้กำหนดให้มิโนบายระดับชาติและแผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย 2564 - 2565 เป็นแผน ฉบับที่ 3 ที่ครอบคลุมด้านการป้องกัน คุ้มครอง ช่วยเหลือ เยียวยา และบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกใช้แรงงาน ในรูปแบบที่เลวร้าย ดังนั้น การจัดกิจกรรมรณรงค์วันต่อต้านการใช้แรงงานเด็กโลก 12 มิถุนายน จึงถือเป็นการสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาการใช้แรงงานเด็กในประเทศไทย กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ในฐานะหน่วยงานหลักในการคุ้มครองแรงงาน และเป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการระดับชาติ เพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ซึ่งเป็นกลไกระดับชาติในการขับเคลื่อนการขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายให้หมดสิ้นไปจากประเทศไทย จึงเห็นควรจัด “โครงการรณรงค์ในวันต่อต้านการใช้แรงงานเด็กโลก 12 มิถุนายน (World Day Against Child Labour)” เพื่อกระตุ้นและสร้างความตระหนักรู้ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหา การใช้แรงงานเด็กในประเทศไทยให้บังเกิดผลสัมฤทธิ์โดยเร็ว ทั้งนี้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมร่วมรณรงค์วันต่อต้านการใช้แรงงานเด็กโลกผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยการจัดกิจกรรมบนโลกออนไลน์เพื่อรณรงค์สร้างความตระหนักรู้ให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญของปัญหาการใช้แรงงานเด็กผิดกฎหมายและการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย และการจัดจ้างทำสื่อประชาสัมพันธ์โครงการรณรงค์ในวันต่อต้านการใช้แรงงานเด็กโลก 12 มิถุนายน เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ให้กับกลุ่มเป้าหมาย และผู้เข้าร่วมกิจกรรมบนโลกออนไลน์ จำนวน 400 ชิ้นโดยการจัดกิจกรรมดังกล่าวมีผู้เข้าร่วม จำนวน 300 คน ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถานศึกษา และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง

(4) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดโครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ระดับพื้นที่ จำนวน 8 รุ่น ระหว่างวันที่ 24 – 27 สิงหาคม 2564 มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาศักยภาพ สภาเด็กและเยาวชน และเครือข่ายเด็กและเยาวชน และเสริมสร้างการตระหนักรู้ถึงภัยจากการค้ามนุษย์แก่เด็กและเยาวชนให้รู้เท่าทันสถานการณ์ รูปแบบการค้ามนุษย์ในปัจจุบัน การแจ้งเบาะแสและการขอรับความช่วยเหลือ รวมถึงสามารถป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากการค้ามนุษย์และไม่ถูกล่อลวงเข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์ ผ่านสื่อสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนชุดต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังปัญหาการค้ามนุษย์ในชุมชนหรือสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานต่อต้านการค้ามนุษย์ระดับพื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด เครือข่ายเด็กและเยาวชน นักเรียน/นักศึกษา คณะครู/อาจารย์ เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และบ้านพักเด็กและครอบครัว เข้าร่วมระดับพื้นที่ 76 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 4,477 คน

(5) การป้องกันไม่ให้ผู้ที่มีประวัติการล่องละเมิดทางเพศกับเด็กเข้ามาในประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มอบหมายให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ดำเนินการบันทึกข้อมูลบุคคลเฝ้าระวังบุคคลไม่พึงประสงค์ (Watch List) และบุคคลต้องห้าม (Black List) ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ที่มีประวัติการล่องละเมิดทางเพศกับเด็กเข้ามาในประเทศไทย โดยได้รับข้อมูลจากการประสานงานจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่างประเทศตามสถิติ ดังนี้

ตารางที่ 12 การดำเนินการกับคนต่างชาติที่มีพฤติการณ์ล่องละเมิดทางเพศ อนาคต หรือคนต่างชาติกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

ปี	ปฏิเสธการเข้าเมือง	เพิกถอนการให้อยู่ในราชอาณาจักร	ข้อมูลบุคคลเฝ้าระวังที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางเพศที่ได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ
2560	1,264	29	16
2561	414	151	69
2562	648	21	43
2563	35	91	2
รวม	2,361	292	130

จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีการประสานงานกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่างประเทศอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในกรณีการรับแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่เคยมีประวัติการกระทำความผิดทางเพศกับเด็ก รวมทั้งมีการปฏิเสธการเข้าเมืองและการให้อยู่ในราชอาณาจักรอย่างต่อเนื่องทุกปี

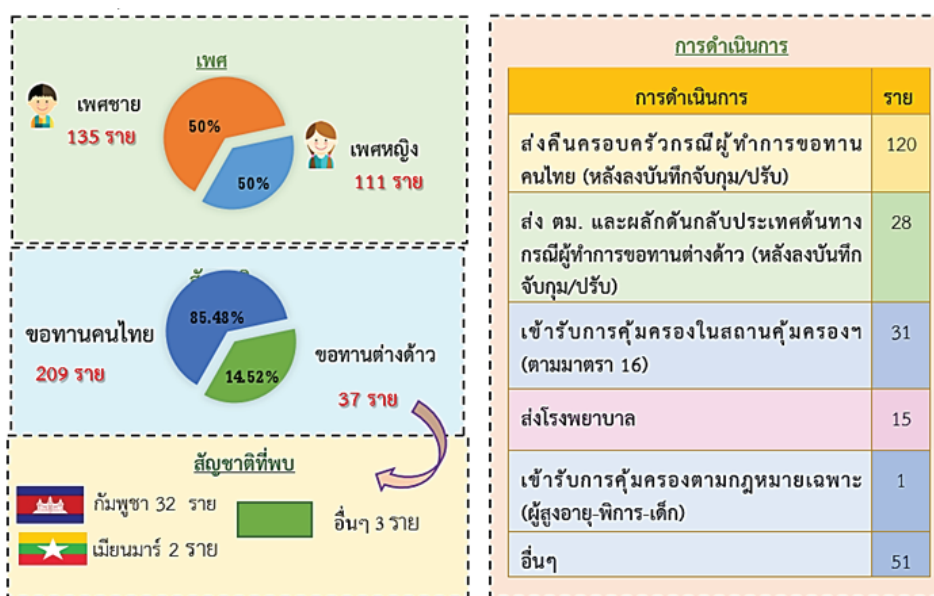
(6) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานและการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ซึ่งปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานรวมถึงการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ถือเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความน่าเชื่อถือของประเทศไทยที่มีผลกระทบต่อทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมทั้งภาพลักษณ์ของประเทศไทยต่อเวทีการค้าโลก ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์ โดยการบังคับใช้แรงงาน ประเทศไทยมีความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในทุกรูปแบบ และมีการดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล และเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งรัฐบาลมีความตระหนักและมุ่งมั่นพยายามในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่มีความรุนแรง และซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งในปี 2564 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้ดำเนินการตรวจสอบสถานประกอบการที่เสี่ยงต่อการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ แรงงานชดหนี้ และการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน จำนวนสถานประกอบการ 1,419 แห่ง การตรวจแรงงาน 43,932 คน

(7) การป้องกันการค้ามนุษย์ในสตรีและเด็ก ปี 2564 สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายยุทธศาสตร์และฐานข้อมูลคดีค้ามนุษย์ ได้ริเริ่มจัดทำโครงการฐานข้อมูลสำนวนคดี โดยให้มีการแยกจำนวนผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ในคำฟ้องของพนักงานอัยการออกจากผู้เสียหายที่หน่วยงานต่างๆ ที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือองค์กรภาคเอกชนให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้น รวมทั้งแยกประเภทของอายุและเพศสภาพของผู้เสียหายย้อนหลังไปตั้งแต่จัดตั้งสำนักงานคดีค้ามนุษย์ปี 2558 เพื่อจะทำให้ตัวเลขของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศไทยที่ถูกต้องในการสามารถเจาะจงรณรงค์ผลักดันยุทธศาสตร์ในการต่อต้านการค้ามนุษย์กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ที่ตกเป็น ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้อย่างแม่นยำถูกต้องขึ้น และกระทรวงมหาดไทย ได้มีการจัดชุดปฏิบัติการพิเศษระดับจังหวัด และชุดปฏิบัติการพิเศษระดับอำเภอร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจตราพื้นที่เฝ้าระวังและปราบปรามการค้ามนุษย์ ในสถานที่เสี่ยง โดยในระดับจังหวัดไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง/เดือน และระดับอำเภอ ไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง/เดือน ในปีงบประมาณ 2564 มีการดำเนินการตามมาตรการสกัดกั้นเชิงพื้นที่ 75,774 ครั้ง กลุ่มเป้าหมาย 284,779 คน และมีคำสั่งปิดสถานบริการเป็นเวลา 5 ปี จำนวน 27 แห่ง

3.3 การป้องกันการค้ามนุษย์ในขอตาน

กระทรวง พม. มุ่งขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาผู้ทำการขอตานอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันการแสวงประโยชน์ในกระบวนการค้ามนุษย์ โดยดำเนินการจัดระเบียบขอตานทั่วประเทศ ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 ธันวาคม 2564 พบผู้ทำการขอตานทั้งสิ้น จำนวน 246 ราย ซึ่งมีสถิติลดลงจาก ปี 2563 ซึ่งมี จำนวน 388 ราย หรือ ร้อยละ 36.59

แผนภาพที่ 29 ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาผู้ทำการขอตานอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันการแสวงประโยชน์ในกระบวนการค้ามนุษย์

นอกจากนี้ กระทรวง พม. ยังมุ่งเน้นการดำเนินงานในเชิงป้องกัน ดังนี้

1. การขับเคลื่อนงานเชิงนโยบาย ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมาย พระราชบัญญัติควบคุมการขอตาน พ.ศ. 2559 และอนุบัญญัติ จำนวน 6 ฉบับ ประกอบด้วย การจำแนกลักษณะผู้กระทำการขอตานกับผู้แสดงความสามารถ หลักเกณฑ์วิธีการแจ้งและการมีบัตรประจำตัวเป็นผู้แสดงความสามารถ หลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดกรองผู้ทำการขอตาน การไม่ส่งต่อผู้ทำการขอตานไปดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะ การแจ้งของผู้ประสงค์จะแสดงความสามารถต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น และองค์ประกอบ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม และการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการควบคุมการขอตานจังหวัด ตลอดจนการขับเคลื่อนงานตามแผนขับเคลื่อนการควบคุมการขอตาน ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2562 - 2564) เพื่อเป็นแผนงานในการขับเคลื่อนงานด้านการควบคุมการขอตานของคณะกรรมการควบคุมการขอตาน ภายใต้ความร่วมมือของทุกภาคส่วนทางสังคม

2. การขับเคลื่อนงานเชิงรุก ในการป้องกันปัญหาขอทาน โดยการบูรณาการภาคีเครือข่ายในการจัดระเบียบขอทานอย่างต่อเนื่องในทุกจังหวัด แบ่งเป็น แผนการจัดระเบียบปกติประจำเดือน แผนการจัดระเบียบในงานสำคัญต่าง ๆ และแผนการบูรณาการจัดระเบียบผู้ทำกรขอทานในเขตกรุงเทพมหานคร และการประชาสัมพันธ์เรื่องการขอทาน ผิดกฎหมาย ภาษาไทย - ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย - ภาษากัมพูชา ภาษาอังกฤษ - ภาษากัมพูชา ภายใต้แนวคิด “ขอทานผิดกฎหมายหยุดให้เงินขอทาน” เพื่อสื่อสารให้สังคมได้เข้าใจถึงบทกำหนดโทษ และช่องทางในการแจ้งเบาะแส แทนการให้เงินเมื่อพบเห็นผู้ทำกรขอทาน การดำเนินการพัฒนาความร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหาการขอทานเขตชายแดน (1 border 1 workshop) ระหว่าง ไทย – กัมพูชา และการเฝ้าระวังและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในระดับพื้นที่ เพื่อป้องกันกลุ่มเสี่ยงกลายเป็นคนไร้ที่พึ่งและผู้ทำกรขอทาน

แผนภาพที่ 30 การประชาสัมพันธ์เรื่องการขอทานผิดกฎหมาย ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย-ภาษา กัมพูชา ภาษาอังกฤษ-ภาษา กัมพูชา

3. การขับเคลื่อนงานป้องกันการแสวงหาประโยชน์จากผู้ทำกรขอทาน กรณีผู้ทำกรขอทานที่มาอยู่กับเด็ก และไม่มีเอกสารพิสูจน์ความสัมพันธ์ ได้มีการดำเนินการตรวจสอบพันธุกรรม (DNA) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่าง กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม โดยระหว่างการรอผลการตรวจสอบพันธุกรรม (DNA) ผู้ทำกรขอทานและเด็กได้เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตของกรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ พบว่าระหว่างเดือนมกราคม – ธันวาคม 2564 มีผู้ทำกรขอทานเข้าสู่การคุ้มครอง จำนวน 16 ราย ทั้งหมด มีสัญชาติกัมพูชา ทั้งนี้ ผลการตรวจสอบพันธุกรรม (DNA) พบว่า มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตจริง จึงได้มีการรายงานผล ไปที่สถานีตำรวจในท้องที่กระทำความผิด เพื่อประสานไปยังกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จังหวัด ดำเนินการส่งกลับประเทศต้นทาง

4. การขับเคลื่อนงานเชิงพัฒนา เพื่อป้องกันผู้ทำการขอทานกลับมาขอทานซ้ำ ตลอดจนพัฒนาองค์ความรู้ และกลไกให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

4.1 การพัฒนากลุ่มเป้าหมาย หลังจากการคัดกรอง หากพบว่าผู้ทำการขอทานที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ เด็ก หญิงมีครรภ์ ผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ จะดำเนินการส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามกฎหมายเฉพาะเพื่อเข้ารับบริการคุ้มครอง และเมื่อคัดกรองแล้ว พบว่า เป็นบุคคลที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ไม่มีญาติมิตร อุปการะเลี้ยงดู และไม่มีทางเลี้ยงชีพอย่างอื่น หรืออยู่ในภาวะยากลำบาก จะเข้าสู่ระบบการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต ในสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ซึ่งในกระบวนการพัฒนาศักยภาพ มุ่งเน้นการฝึกทักษะอาชีพและทักษะชีวิต กิจกรรมบำบัดฟื้นฟูด้านสุขภาพจิต การปรับทัศนคติ และการเตรียมความพร้อม ก่อนกลับสู่สังคม

4.2 การเผยแพร่คู่มือปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน

4.3 การเผยแพร่แนวทางการเปรียบเทียบตาม พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 เพื่อให้ พนักงานสอบสวนใช้เทียบเคียงในการเปรียบเทียบปรับผู้ฝ่าฝืนกระทำการขอทาน ในลักษณะแบบขั้นบันได ซึ่งเป็นการ สะท้อนให้เห็นความจริงจรงในการบังคับใช้กฎหมายภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนเป็นการป้องปรามผู้ทำการขอทาน ให้เกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด

4.4 การเผยแพร่คู่มือและแผ่นพับการจดแจ้งขอบัตรประจำตัวผู้แสดงความสามารถับประชาชน ตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559

4.5 การจัดทำและเผยแพร่คำอธิบายกฎหมาย พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 เพื่ออธิบายกฎหมายในแต่ละมาตราให้ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนทั่วไปเข้าใจเหตุผลในแต่ละมาตรามากขึ้น

4.6 การส่งเสริมและพัฒนาผู้แสดงความสามารถ มุ่งเน้นการแยกผู้ทำการขอทานออกจากผู้แสดง ความสามารถ ตลอดจนมีการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาคเอกชน เปิดพื้นที่แสดงความสามารถให้กับ ผู้แสดงความสามารถในที่สาธารณะแล้ว จำนวน 1,187 พื้นที่ อันจะนำไปสู่การเปิดโอกาสในการมีงานทำ การมีรายได้ และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนเป็นการป้องกันกลุ่มเสี่ยงไม่ให้เข้าสู่กระบวนการขอทาน โดยออก บัตรประจำตัวผู้แสดงความสามารถแล้ว จำนวน 1,158 คน (มกราคม – 31 ธันวาคม 2564) ดังนี้

แผนภาพที่ 31 สถิติการออกบัตรผู้แสดงความสามารถ ปี 2564

3.4 การป้องกันการค้ามนุษย์แรงงานไทยที่ไปทำงานต่างประเทศ

รัฐบาลโดยกระทรวงแรงงาน ได้กำหนดมาตรการดำเนินการเพื่อป้องกันการค้ามนุษย์แรงงานไทยที่ไปทำงานต่างประเทศ ดังนี้

(1) **การจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ** การเดินทางไปทำงานต่างประเทศโดยถูกกฎหมายทุกวิธี จะต้องผ่านการตรวจสอบและได้รับอนุญาตจากกรมการจัดหางาน มี 5 วิธี ได้แก่ บริษัทจัดหางานจัดส่งไป กรมการจัดหางานเป็นผู้จัดส่งไปทำงาน ผู้ที่จะไปทำงานติดต่อหาตนเอง (ต้องแจ้งการเดินทางก่อนการเดินทางไม่น้อยกว่า 15 วัน) นายจ้างในประเทศไทยพาลูกจ้างของตนไปทำงาน และนายจ้างในประเทศไทยส่งลูกจ้างของตนไปฝึกงาน

แผนภาพที่ 32 การจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ

การจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ

บริษัทจัดหางานจัดส่งไป

ตรวจสอบรายชื่อบริษัทจัดหางานที่จดทะเบียนถูกต้องและตำแหน่งงานที่อนุญาตให้จัดส่งไป จากสำนักงานจัดหางานจังหวัดทุกจังหวัด สำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานคร พื้นที่ 1-10 หรือเว็บไซต์กองบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ www.doe.go.th/overseas

1,315 คน

กรมการจัดหางานเป็นผู้จัดส่งไปทำงาน

กรมการจัดหางานจัดส่งเป็นบริการของรัฐที่ส่งคนหางานไปทำงานต่างประเทศ โดยไม่ต้องเสียค่าบริการ นอกจากค่าใช้จ่ายที่จำเป็น เช่น ค่าตั๋วเครื่องบิน ค่าวีซ่า ค่าภาษีสนามบิน ค่าสมาชิกกองทุนฯ ค่าที่พักสำหรับเตรียมตัวก่อนเดินทาง โดยมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือด้านแรงงานเพื่อจัดส่งคนหางานไปทำงานต่างประเทศ

4,200 คน

นายจ้างในประเทศไทยส่งลูกจ้างของตนไปฝึกงาน

เพื่อเพิ่มทักษะและพัฒนาฝีมือลูกจ้าง หรือเพื่อรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้การทำงาน มีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อการฝึกงานในต่างประเทศเสร็จสิ้นลูกจ้างต้องกลับมามีงานกับนายจ้างตามเดิม

20 คน

การเดินทางไปทำงานต่างประเทศโดยถูกกฎหมายทุกวิธี จะต้องผ่านการตรวจสอบและได้รับอนุญาตจากกรมการจัดหางาน ซึ่งเป็นมาตรการที่ดำเนินการเพื่อป้องกันการค้ามนุษย์สำหรับแรงงานไทยที่จะไปทำงานต่างประเทศ มี 5 วิธี ดังนี้

นายจ้างในประเทศไทยพาลูกจ้างตนไปทำงาน นายจ้างในประเทศไทยที่มีบริษัทในเครืออยู่ในต่างประเทศหรือประมุขสถานในต่างประเทศได้ส่งลูกจ้างที่อยู่ในประเทศไทยไปทำงานต้องขออนุญาตต่อกรมการจัดหางาน

855 คน

ผู้ที่จะไปทำงานติดต่อหาตนเอง

คนหางานติดต่อนายจ้างต่างประเทศด้วยตนเองหรือคนงานที่ทำงานครบสัญญาจ้างแล้วได้ต่อสัญญาจ้างเมื่อเดินทางกลับมาพักผ่อนในประเทศไทยและจะเดินทางกลับไปทำงานอีก ต้องแจ้งต่อกรมการจัดหางานก่อนวันเดินทางไม่น้อยกว่า 15 วัน

1,415 คน

(2) การเฝ้าระวังและป้องกันผู้มีพฤติกรรมจะลักลอบไปทำงานต่างประเทศ

(2.1) กรมการจัดหางาน ดำเนินการตรวจสอบการเดินทางไปทำงานต่างประเทศของคนหางานคนไทย ผ่านด่านตรวจคนหางานทั่วประเทศ ใน 19 จังหวัด จำนวน 25 ด่าน เพื่อป้องกันการเดินทางไปทำงานต่างประเทศที่ผิดกฎหมาย ในปีงบประมาณ 2564 ดำเนินการตรวจสอบผู้มีพฤติกรรมจะลักลอบไปทำงานต่างประเทศ ด่านตรวจคนหางานทั่วประเทศ จำนวน 40,564 คน ระวังการเดินทาง จำนวน 707 คน ทั้งนี้ ประเทศที่มีการลักลอบไปทำงานสูงสุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ราชอาณาจักรบาห์เรน รัฐสุลต่านโอมาน แอฟริกาใต้และมัลดีฟส์

(2.2) การรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกันการหลอกลวงไปทำงานต่างประเทศ ภายใต้โครงการคุ้มครองป้องกันการหลอกลวงและลักลอบไปทำงานต่างประเทศ ในพื้นที่ที่มีแรงงานเดินทางไปทำงานต่างประเทศมากที่สุด คือ จังหวัดทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 37 จังหวัด รวม 839,787 คน

(3) การตรวจบริษัทจัดหางานและการโฆษณาจัดหางานให้คนไทยเพื่อไปทำงานต่างประเทศ

ในปีงบประมาณ 2564 กรมการจัดหางาน ดำเนินการตรวจสอบบริษัทจัดหางานให้คนไทยเพื่อไปทำงานต่างประเทศ ที่ได้รับอนุญาตจากกรมการจัดหางานจำนวน 243 แห่งไม่พบการกระทำความผิด นอกจากนี้ได้ตรวจพบและดำเนินคดีกับนายหน้าเถื่อน จำนวน 123 ราย รวม 115 คดี โดยอยู่ระหว่างการจับกุม (หมายจับ) 9 คดี ชั้นพนักงานสอบสวน 79 คดี ชั้นอัยการ 8 คดี ชั้นศาล 1 คดี ขอให้จัดหางานให้คนหางาน เพื่อไปทำงานต่างประเทศ โดยไม่ได้รับอนุญาต และหลอกลวงว่าสามารถหางานเพื่อไปทำงานต่างประเทศได้ โดยการหลอกลวงได้ไปซึ่งเงินหรือทรัพย์สิน

ทั้งนี้ เพื่อเน้นย้ำการป้องกันและป้องปรามการถูกหลอกลวงไปทำงานต่างประเทศที่จะส่งให้เกิดเป็นการค้ามนุษย์ได้ดำเนินการบูรณาการร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดำเนินการตรวจสอบจับกุมการโฆษณาจัดหางาน โดยไม่ได้รับอนุญาตโดยเฉพาะอย่างยิ่งบนระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นต้นเหตุของการฉ้อโกง หลอกลวงแรงงานไปทำงานต่างประเทศ ผิวน้อย และการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะการหลอกลวงไปบังคับค้าประเวณีในต่างประเทศ โดยกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ ได้ร่วมกับกรมการจัดหางาน ดำเนินการสืบสวนกรณีการแสวงหาประโยชน์จากแรงงาน ตั้งแต่ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) และได้เริ่มดำเนินการติดตามตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีในข้อหาความผิดตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528 และมาตรา 91 ตรี และมาตรา 66 พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537 โดยผลการดำเนินการในปีงบประมาณ 2564 ได้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด จำนวน 47 ราย และมีผลทำให้การโฆษณาจัดหางานโดยไม่ได้รับอนุญาตบนอินเทอร์เน็ตลดน้อยลงอย่างมาก ซึ่งเป็นการป้องกันแรงงานไม่ให้เกิดเป็นเหยื่อของการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านทางอินเทอร์เน็ตอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

3.5 การป้องกันการค้ำนุษย์แรงงานต่างด้าวที่ทำงานในประเทศไทย

การป้องกันการค้ำนุษย์แรงงานต่างด้าวที่ทำงานในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำนุษย์ด้านแรงงานในปีงบประมาณ 2564 มีดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว 3 สัญชาติ (กัมพูชา ลาว เมียนมา) ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19)

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 จึงมีมาตรการชะลอการนำเข้าแรงงานเข้ามาทำงานในประเทศตั้งแต่ปลายเดือนมีนาคม 2563 ที่ผ่านมากกระทรวงแรงงานดำเนินการปรับเปลี่ยนระเบียบ นโยบาย หรือมาตรการต่าง ๆ เพื่อสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนนายจ้าง/สถานประกอบการ รวมถึงนายจ้างในกิจการประมงทะเลที่ขาดแคลนแรงงาน และช่วยเหลือให้แรงงานข้ามชาติที่ทำงานในประเทศ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ให้อยู่ในราชอาณาจักรเพื่อทำงานได้ต่อไป หรือการผ่อนผันให้แรงงานข้ามชาติที่มีสถานะไม่ถูกต้องตามกฎหมายให้สามารถอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เพื่อการทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายต่อไป พร้อมกับควบคุมป้องกันมิให้เกิดการแพร่ระบาด โดยเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติเห็นชอบ ดังนี้

- **มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2563** ให้คนต่างด้าวสัญชาติ กัมพูชา ลาว และเมียนมา อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษภายใต้สถานการณ์โควิดระลอกใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มคนต่างด้าวที่มีสถานะไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยให้นายจ้างที่จ้างแรงงานข้ามชาติดังกล่าวยื่นบัญชีรายชื่อแจ้งความต้องการจ้างคนต่างด้าวผ่านระบบออนไลน์ ระหว่างวันที่ 15 มกราคม - 13 กุมภาพันธ์ 2564 และดำเนินการตามขั้นตอนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การจัดเก็บอัตลักษณ์บุคคล (Biometrics) การตรวจสุขภาพ การขออนุญาตทำงาน (บต. 48) การจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย และกรณีคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานกับนายจ้างในกิจการประมงทะเลให้ยื่นขอหนังสือคนประจำเรือกับกรมประมง โดยจะได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรและทำงานถึงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566

- **มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2564** ผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวที่มีใบอนุญาตทำงานอยู่แล้ว หรือเคยได้รับอนุญาตทำงาน แต่ไม่สามารถดำเนินการขอใบอนุญาตทำงานตามขั้นตอนปกติ เนื่องจากมาตรการควบคุม และป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สามารถอยู่ในราชอาณาจักรเพื่อการทำงานได้ต่อไปถึงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 หรือ 2 ปี นับแต่วันที่การอนุญาตเดิมสิ้นสุด รวมทั้งขยายเวลาการหานายจ้างจาก 30 วัน เป็น 60 วัน ทั้งนี้ คนต่างด้าว ในกิจการประมงทะเล สามารถเพิ่มนายจ้างในกิจการดังกล่าวได้ไม่เกิน 3 ราย

- **มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2564** เนื่องจากยังพบผู้ติดเชื้อจำนวนมาก ทั้งพื้นที่ กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และจังหวัดที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญ และพบคนต่างด้าวทำงานในพื้นที่ดังกล่าว อย่างหนาแน่น ทั้งมีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - 19 จึงเห็นชอบแนวทางการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว 3 สัญชาติ (กัมพูชา ลาว และเมียนมา) เพื่อสนับสนุนการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยผ่อนผันให้คนต่างด้าว 3 สัญชาติ (กัมพูชา ลาว และเมียนมา) ที่อยู่ในราชอาณาจักรและทำงาน โดยไม่ได้รับอนุญาต สามารถอยู่ในราชอาณาจักรเพื่อการทำงานได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายถึงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 โดยให้เจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบสถานที่ก่อสร้าง สถานประกอบการ โรงงาน และสถานที่ทำงาน เพื่อให้คำแนะนำการปฏิบัติตน ตามมาตรการทางสาธารณสุขแก่นายจ้างและคนต่างด้าว เป็นระยะเวลา 30 วัน (วันที่ 1 - 30 พฤศจิกายน 2564)

และหากตรวจพบคนต่างด้าวที่อยู่ในราชอาณาจักรและทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตให้จัดทำประวัติ นายจ้างกรอกแบบคำขออนุญาตทำงานแทนคนต่างด้าว พร้อมจัดเตรียมเอกสารหรือหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอให้ครบถ้วน นัดหมายนายจ้างไปยื่นคำขออนุญาตทำงานแทนคนต่างด้าว ณ สำนักงานจัดหางานจังหวัด หรือสำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 1 - 10 ในท้องที่อันเป็นที่ตั้งของสถานที่ทำงานของคนต่างด้าว ภายใน 7 วัน นับจากวันที่เข้าตรวจ

ล่าสุดเมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 เริ่มคลี่คลาย เพื่อให้ นายจ้างและสถานประกอบการมีแรงงานเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการและเศรษฐกิจของประเทศ เป็นการแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมือง สามารถควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ได้อย่างเป็นระบบ และเพื่อให้แรงงานต่างด้าวได้เข้าสู่ระบบการจ้างงานที่ถูกกฎหมาย เกิดประโยชน์แก่ประเทศไทยทั้งด้านเศรษฐกิจ สาธารณสุข ความมั่นคง และระบบการจ้างงานของประเทศ กระทรวงแรงงาน จึงได้บูรณาการทำงานร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กรมการปกครอง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เสนอแนวทางการนำแรงงานต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศตามระบบ MOU ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อคณะกรรมการนโยบายการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (คปต.) และศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) พิจารณา โดยให้ความเห็นชอบตามที่กระทรวงแรงงานเสนอ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2564 ขณะนี้ได้เปิดให้นายจ้างยื่นคำร้องขอนำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศ (Demand) วันที่ 1 ธันวาคม 2564 นายจ้างที่มีความพร้อมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดหาสถานที่กักตัวสามารถดำเนินการได้ทันที โดยมีแนวทางการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) **การยื่นแบบคำร้องขอนำคนต่างด้าวมาทำงานในประเทศ** ยื่น ณ สำนักงานจัดหางานในพื้นที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่ พร้อมด้วยเอกสารและหลักฐาน โดยนายจ้างต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในการกักตัวคนต่างด้าว ได้แก่ ค่าสถานที่กักตัว ค่าตรวจโรคโควิด - 19 ค่าบริการทางการแพทย์ ค่ารักษาพยาบาลกรณีติดเชื้อโรคโควิด - 19 หรือซื้อประกันฯ ที่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล (ระยะเวลาดำเนินการ 4 วันทำการ)
- 2) **การจัดส่งคำร้องความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว** กรมการจัดหางาน สำนักงานจัดหางานจังหวัด สำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 1 - 10 มีหนังสือแจ้งความต้องการแรงงานผ่านสถานทูตประเทศต้นทางประจำประเทศไทยไปยังประเทศต้นทาง (ระยะเวลาดำเนินการ 3 วันทำการ)
- 3) **การดำเนินการของประเทศต้นทาง** รับสมัคร คัดเลือก ทำสัญญา และจัดทำบัญชีรายชื่อคนงานต่างด้าว (Name List) ส่งให้กรมการจัดหางานผ่านสถานทูตประเทศต้นทางประจำประเทศไทย กรมการจัดหางานจัดส่งบัญชีรายชื่อคนต่างด้าวให้กับนายจ้าง (ระยะเวลาดำเนินการของประเทศต้นทาง)
- 4) **การยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำงานแทนคนต่างด้าว** ยื่น ณ สำนักงานจัดหางานในพื้นที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่ โดยมีเอกสารและหลักฐาน ได้แก่ บัญชีรายชื่อคนต่างด้าว (Name List) คำขอรับใบอนุญาตทำงานแทนคนต่างด้าว พร้อมด้วยเอกสารที่เกี่ยวข้อง (ระยะเวลาดำเนินการ 4 วันทำการ)
- 5) **การอนุญาตให้นำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานกับนายจ้างในประเทศ** กรมการจัดหางานออกหนังสือแจ้งสถานทูตไทย ณ ประเทศต้นทาง กัมพูชา ลาว และเมียนมา เพื่อพิจารณาออกวีซ่าให้แก่คนต่างด้าวตามบัญชีรายชื่อ และหนังสือแจ้งสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเพื่ออนุญาตให้คนต่างด้าวเดินทางเข้าประเทศผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองตาม ที่นายจ้างได้แจ้งไว้ ทั้งนี้ อนุญาตให้นำเข้าตามจำนวนสถานที่รองรับในการกักตัว โดยห่างกันตามระยะเวลาการกักตัว (7 วัน หรือ 14 วัน) (ระยะเวลาดำเนินการ 3 วันทำการ)

6) **จุดผ่านแดน/ด่านตรวจคนเข้าเมือง** คนต่างด้าวแสดงหนังสือยืนยันการอนุญาตให้เข้ามาทำงาน พร้อมบัญชีรายชื่อ ผลตรวจโควิด - 19 และหลักฐานการได้รับวัคซีนหรือใบรับรองแสดงประวัติการเคยติดเชื้อมาก่อน ในช่วงไม่เกิน 3 เดือน สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จะตรวจลงตราอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร 2 ปี จากนั้นจึงเดินทางไปยัง สถานที่กักตัว โดยยานพาหนะที่นายจ้างแจ้งไว้ ไม่เดินทางร่วมกับบุคคลอื่น และห้ามพัก ณ สถานที่ใด ๆ ก่อนถึงสถานที่กักตัว (ระยะเวลาดำเนินการ 1 วันทำการ)

7) **สถานที่กักตัว** คนต่างด้าวต้องเข้ารับตรวจสุขภาพ 6 โรค กักตัว และตรวจหาเชื้อโควิด - 19 ด้วยวิธี RT - PCR ดังนี้ (ระยะเวลาดำเนินการตามระยะเวลาที่กักตัว)

- กรณีฉีดวัคซีนครบโดส กักตัวอย่างน้อย 7 วัน และตรวจหาเชื้อโควิด - 19 จำนวน 2 ครั้ง
- กรณีฉีดวัคซีนยังไม่ครบตามเกณฑ์หรือยังไม่ได้รับการฉีดวัคซีน กักตัว อย่างน้อย 14 วัน และตรวจหาเชื้อโควิด - 19 จำนวน 2 ครั้ง
- กรณีตรวจโรคไม่ผ่าน (พบเชื้อ) เข้ารับการรักษาโรค โดยค่าใช้จ่ายนายจ้าง หรือกรมธรรม์รับผิดชอบ
- เมื่อผลตรวจโควิด - 19 ครั้งที่ 2 ไม่พบเชื้อ จึงจะฉีดวัคซีนให้แก่คนต่างด้าว
- นายจ้าง/ผู้รับอนุญาตฯ รับคนต่างด้าวไปยังสถานประกอบการ

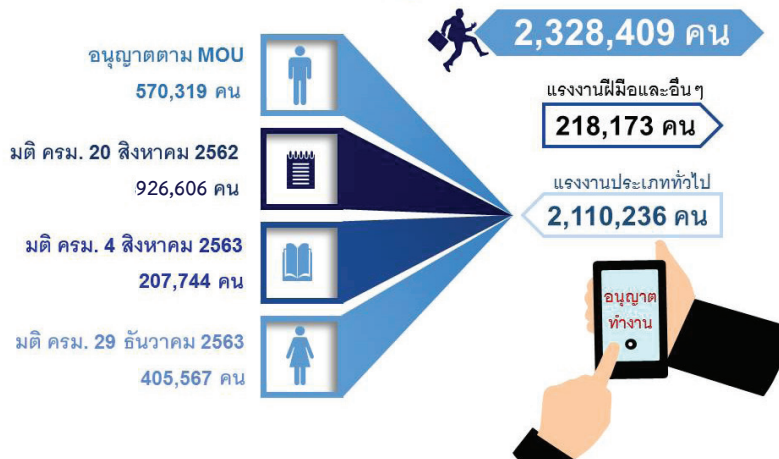
8) **การอบรมและรับใบอนุญาตทำงาน** คนต่างด้าวรับการอบรมผ่านระบบ Video Conference ณ สถานประกอบการ เมื่อผ่านการอบรมแล้วคนต่างด้าวรับใบอนุญาตทำงาน ณ สำนักงานจัดหางานในพื้นที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่ (ระยะเวลาดำเนินการ 1 วันทำการ)

(2) **จำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานตามการพิจารณาคำขอและจัดทำทะเบียนคนต่างด้าวที่ยื่นขอรับใบอนุญาตทำงาน จำนวน 2,328,409 คน จำแนกได้ ดังนี้**

- 2.1 แรงงานฝีมือ และอื่น ๆ จำนวน 218,173 คน
- 2.2 แรงงานประเภททั่วไป 2,110,236 คน แบ่งประเภทการอนุญาต ดังนี้
 - แรงงานที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงานตาม MOU จำนวน 570,319 คน จำแนกเป็น (กัมพูชา=146,636 ลาว=110,250 เมียนมา=313,296 เวียดนาม=137)
 - แรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานตามมติคณะรัฐมนตรี (20 สิงหาคม 2562 (OSS) จำนวน 926,606 คน จำแนกเป็น (กัมพูชา=138,199 ลาว=36,814 เมียนมา=751,593)
 - แรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานตามมติคณะรัฐมนตรี 4 สิงหาคม 2563 จำนวน 207,744 คน จำแนกเป็น (กัมพูชา=58,112 ลาว=12,693 เมียนมา=136,939)
 - แรงงานต่างด้าวตามมติคณะรัฐมนตรี 29 ธันวาคม 2563 จำนวน 405,567 คน จำแนกเป็น (กัมพูชา=105,545 ลาว=47,334 เมียนมา=252,688)

แผนภาพที่ 33 จำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในประเทศไทย

จำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในประเทศไทย

(3) การตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าวและสถานประกอบการ

3.1 การตรวจสอบนายจ้าง/สถานประกอบการ ตามโครงการศูนย์ปฏิบัติการป้องกันการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

ดำเนินการตรวจสอบนายจ้าง/สถานประกอบการ จำนวน 56,186 ราย และพบการกระทำความผิด 1,154 ราย โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ร้องทุกข์กล่าวโทษกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและได้ดำเนินการในชั้นเปรียบเทียบปรับ จำนวน 179 ราย ชั้นพนักงานสอบสวน 973 ราย และชั้นศาล 2 ราย รวมเป็นเงิน 1,139,250 บาท โดยมีข้อหาดังนี้ จ้างคนต่างด้าวที่ไม่มีใบอนุญาตทำงาน จำนวน 295 ราย ไม่แจ้งเข้า – แจ้งออกการทำงานของคนต่างด้าวภายใน 15 วัน จำนวน 835 ราย กระทำความผิดทั้ง 2 ข้อหา จำนวน 21 ราย และมาตราอื่น ๆ จำนวน 3 ราย

3.2 การตรวจสอบแรงงานต่างด้าว ตามโครงการศูนย์ปฏิบัติการป้องกันการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

ดำเนินการตรวจสอบแรงงานต่างด้าว จำนวน 741,357 ราย พบการกระทำความผิด 1,669 ราย โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ร้องทุกข์กล่าวโทษกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและได้ดำเนินการในชั้นเปรียบเทียบปรับ จำนวน 16 ราย ชั้นพนักงานสอบสวน จำนวน 1,610 ราย และชั้นศาล จำนวน 43 คน รวมเป็นเงิน 4,606,000 บาท โดยมีข้อหาดังนี้ คนต่างด้าวทำงานโดยไม่มีใบอนุญาตทำงาน จำนวน 215 ราย คนต่างด้าวไม่แจ้งเข้าทำงานภายใน 15 วัน จำนวน 771 ราย ทำผิดทั้ง 2 ข้อหา จำนวน 21 คน คนต่างด้าวไม่สามารถแสดงใบอนุญาตทำงานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในเวลาอันสมควร จำนวน 2 ราย และมาตราอื่น ๆ 3 ราย

(4) การเพิ่มประสิทธิภาพการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตามระบบ MOU

กรมการจัดหางานมีแผนฟื้นฟูภายหลังการระบาดของโควิด - 19 เมื่อสถานการณ์คลี่คลายตามแนวทางการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตามระบบ MOU ซึ่งเป็นกระบวนการอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมในการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตาม MOU ดังนี้

1) รวบรวมข้อมูลความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวจากนายจ้าง/สถานประกอบการ ซึ่งปัจจุบันมีความต้องการแรงงานต่างด้าว จำนวน 570,319 คน

2) ตั้งคณะกรรมการนำเข้าแรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมาย เพื่อร่วมกันพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตามระบบ MOU โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3) เจรจากับประเทศต้นทาง เพื่อปรับลดขั้นตอนและระยะเวลาการนำเข้าแรงงานตามระบบ MOU ทั้งในประเทศต้นทาง (ผู้ส่ง) และประเทศปลายทาง (ผู้รับ) ให้มีความสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส เช่น การลดระยะเวลาดำเนินการ เป็นต้น รวมถึงการเพิ่มมาตรการทางด้านสาธารณสุข เพื่อควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 เช่น การได้รับการฉีดวัคซีน การคัดกรองโรค และการกักตัว เป็นต้น โดยจะประสานกับนายจ้างและสถานประกอบการ เพื่อทำความเข้าใจและเตรียมการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตาม MOU

4) เสนอคณะกรรมการนโยบายการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พิจารณานโยบายการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตาม MOU ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 โดยกระทรวงแรงงาน บูรณาการทำงานร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กรมการปกครอง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว พร้อมกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศที่จำเป็นต้องใช้แรงงานข้ามชาติอย่างเหมาะสม และสามารถดำเนินการควบคู่ไปกับความมั่นคงด้านสุขภาพของประชาชนได้

5) หากคณะกรรมการนโยบายการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวมีนโยบายในการบริหารจัดการอย่างไร ต้องเสนอศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) และคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

(5) การตรวจสอบบริษัทผู้รับอนุญาตนำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานกับนายจ้างในประเทศ นายจ้าง/สถานประกอบการ และแรงงานต่างด้าว

ในปีงบประมาณ 2564 กรมการจัดหางาน ดำเนินการตรวจสอบบริษัทผู้รับอนุญาตนำคนต่างด้าว เข้ามาทำงานกับนายจ้างในประเทศ นายจ้าง/สถานประกอบการ และแรงงานต่างด้าว ดังนี้

ดำเนินการตรวจสอบบริษัทผู้รับอนุญาตนำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานกับนายจ้างในประเทศ

บริษัทที่ได้รับอนุญาตจากกรมการจัดหางานทั้งหมด จำนวน 227 แห่ง ทั้งนี้ ได้มีการตรวจสอบครบทุกบริษัทแล้ว ไม่พบการกระทำความผิด ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มความถี่ในการตรวจและการบังคับใช้กฎหมายที่จริงจังของเจ้าหน้าที่จึงส่งผลให้บริษัทฯ ไม่กล้าที่จะกระทำความผิดและดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายทุกขั้นตอนมากขึ้น

(6) สิทธิประโยชน์ของแรงงานต่างด้าวและการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวร่วมกับภาคีเครือข่าย

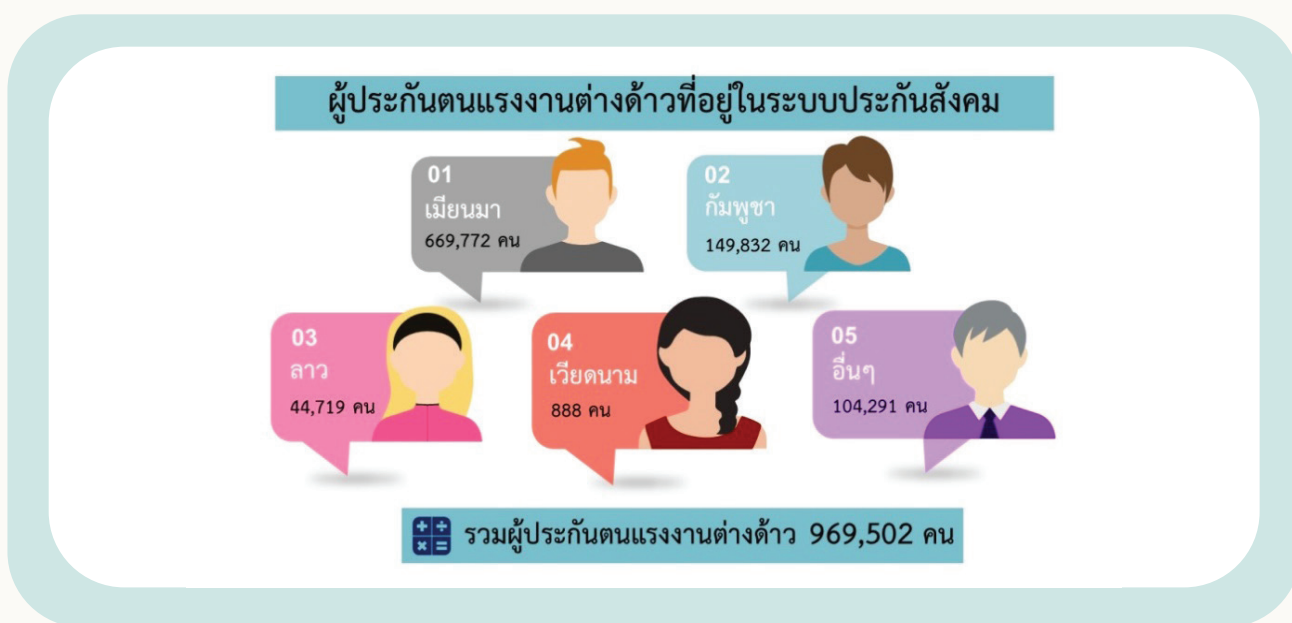
6.1 สิทธิประโยชน์ของแรงงานต่างด้าวในระบบประกันสังคม

สำนักงานประกันสังคม ให้ความคุ้มครองแรงงานข้ามชาติ และปฏิบัติต่อแรงงานทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติด้านสัญชาติ เพศ สถานะทางสังคม สอดคล้องตามหลักสากล โดยแรงงานข้ามชาติที่อยู่ในระบบประกันสังคมจะได้รับความคุ้มครองเหมือนแรงงานไทยทุกประการ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

สำหรับแรงงานต่างด้าวที่ไม่อยู่ในข่ายความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติม หากประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการทำงาน พนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการออกคำสั่งให้นายจ้างจ่ายเงินทดแทนให้แรงงานต่างด้าวโดยตรง เป็นจำนวนเท่ากับลูกจ้างที่ขึ้นทะเบียนกองทุนเงินทดแทนตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ปี 2564 มีผู้ประกันตนแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในระบบประกันสังคม จำนวน 969,502 คน จำแนกตามสัญชาติ ดังนี้ เมียนมา 669,772 คน กัมพูชา 149,832 คน ลาว 44,719 คน เวียดนาม 888 คน และอื่น ๆ 104,291 คน เป็นจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีสภาพการจ้างตามหลักสากลได้รับสิทธิตามกฎหมาย

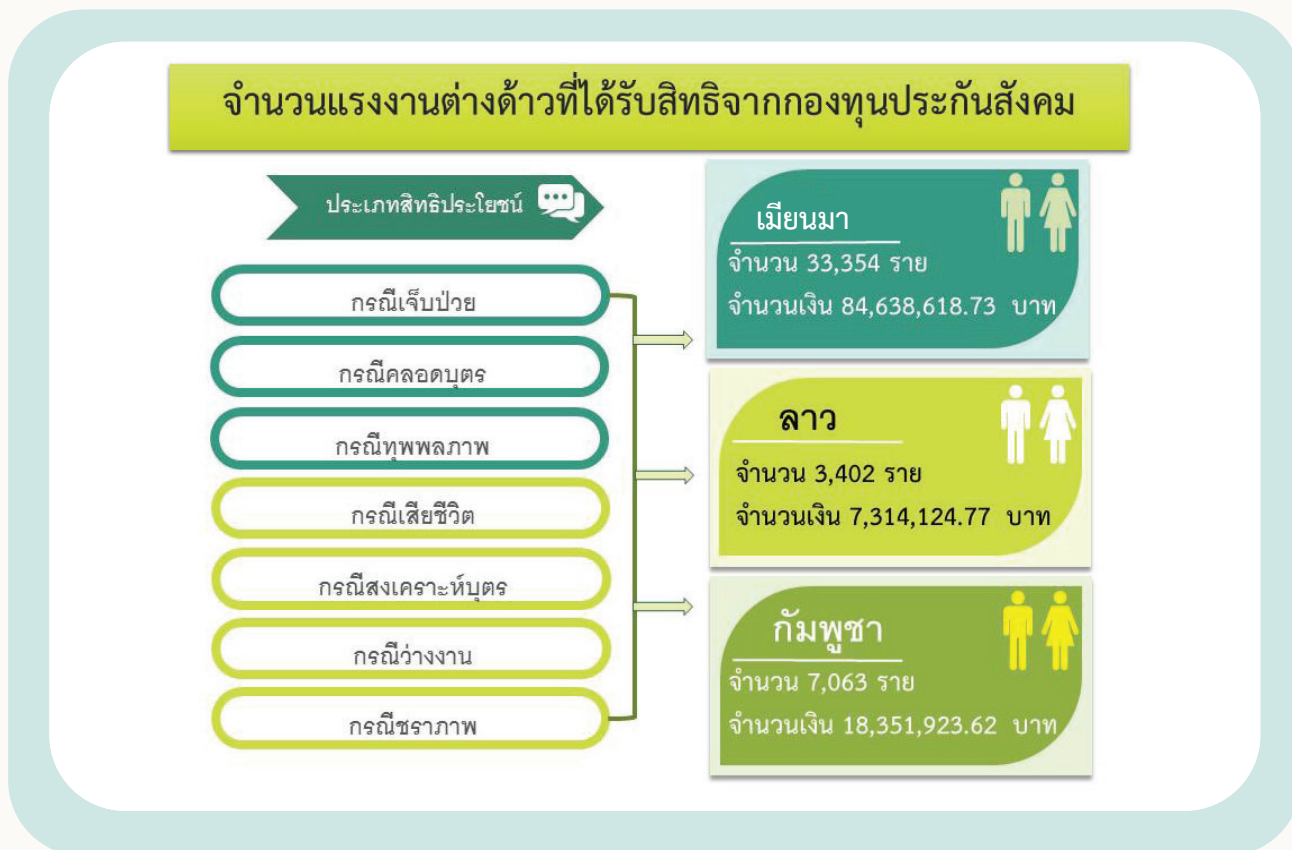
แผนภาพที่ 34 ผู้ประกันตนแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในระบบประกันสังคม

มีการจ่ายสิทธิประโยชน์ให้กับผู้ประกันตนแรงงานต่างด้าว จำนวน 456,291 ราย เป็นเงิน 1,158.25 ล้านบาท แบ่งเป็น 7 กรณี ดังนี้

- 1) กรณีเจ็บป่วย 39,415 ราย เป็นเงิน 49.30 ล้านบาท
- 2) กรณีคลอดบุตร 22,723 ราย เป็นเงิน 229.64 ล้านบาท
- 3) กรณีทุพพลภาพ 213 ราย เป็นเงิน 1.01 ล้านบาท
- 4) กรณีตาย 790 ราย เป็นเงิน 36.23 ล้านบาท
- 5) กรณีสงเคราะห์บุตร 217,120 คน เป็นเงิน 222.24 ล้านบาท
- 6) กรณีชราภาพ
 - บำเหน็จ 621 ราย เป็นเงิน 48.38 ล้านบาท
 - บำนาญ 9,055 ราย เป็นเงิน 38.96 ล้านบาท
- 7) กรณีว่างงาน
 - ลาออก/สิ้นสุดสัญญาจ้าง/เลิกจ้าง 19,850 ราย เป็นเงิน 111.54 ล้านบาท
 - สูดวิสัย/โรคระบาด 146,504 ราย เป็นเงิน 350.97 ล้านบาท

แผนภาพที่ 35 สิทธิประโยชน์ของแรงงานต่างด้าวในระบบประกันสังคม

6.2 การตรวจสอบและคุ้มครองแรงงานต่างด้าวในระบบประกันสังคม

สำนักงานประกันสังคม ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน โดยให้ความคุ้มครองแก่แรงงานภายใต้ข้อบังคับของกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกันสังคมและพระราชบัญญัติเงินทดแทน ให้สามารถเข้าถึงสวัสดิการจากระบบประกันสังคมได้อย่างครบถ้วน และตระหนักถึงความสำคัญในการตรวจสอบสถานประกอบการเพื่อป้องกันการแสวงหาประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงาน และไม่ให้เกิดการเอาเปรียบแรงงานไทย และแรงงานต่างด้าว จนอาจนำไปสู่การค้ามนุษย์ด้านแรงงานได้

การตรวจสอบสถานประกอบการเพื่อป้องกันการแสวงหาประโยชน์จากการใช้แรงงานต่างด้าว ได้แก่ การตรวจสอบสถานประกอบการที่มีการแจ้งการขึ้นทะเบียนประกันสังคมแล้ว แต่มีการแจ้งขึ้นทะเบียนลูกจ้างไม่ครบถ้วน หรือแจ้งขึ้นทะเบียนแล้ว แต่ไม่มีการนำส่งเงินสมทบให้ลูกจ้าง หรือนำส่งเงินสมทบแล้วแต่ไม่ครบถ้วน หรือไม่ตรงตามข้อเท็จจริง ส่งผลให้แรงงานต่างด้าวขาดโอกาสในการนำเข้าสู่ระบบประกันสังคม หรือไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ตามที่ควรจะได้รับ ซึ่งหากพบการกระทำความผิดดังกล่าว สำนักงานประกันสังคม จะดำเนินการให้นายจ้างปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน หากพบการกระทำความผิดจะบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และหากพบว่าสถานประกอบการรายใดมีการกระทำความผิดเข้าข่ายการค้ามนุษย์ด้านแรงงานจะประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป

ปีงบประมาณ 2564 พบสถานประกอบการที่มีการจ้างแรงงานต่างด้าวมีการจ้างแรงงานต่างด้าว มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกันสังคม และพระราชบัญญัติเงินทดแทน จำนวน 2 แห่ง มีการเปรียบเทียบปรับเป็นเงิน 50,000 บาท และไม่พบการกระทำความผิดที่เข้าข่ายการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

6.3 การช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวร่วมกับภาคีเครือข่าย

ศูนย์ร่วมบริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว 10 แห่ง (สมุทรสาคร สมุทรปราการ ชลบุรี ระนอง สุราษฎร์ธานี สงขลา ตาก เชียงใหม่ นครราชสีมา และขอนแก่น) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำงานแบบมีส่วนร่วม กับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) องค์กรภาคประชาสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) อาทิ องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM) มูลนิธิริรักษ์ไทย มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา (HRDF) เครือข่ายเพื่อสิทธิแรงงานข้ามชาติ (MWRN) คณะกรรมการสมานฉันท์ส่งเสริมคุ้มครองแรงงานข้ามชาติชาวพม่า (Workers: AAC – SCPM) และองค์กรยองฉีอู (YCO) โดยให้คำปรึกษา แนะนำ รับข้อร้องทุกข์ร้องเรียน ประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้ความช่วยเหลือแก่แรงงานต่างด้าวที่ประสบปัญหาจากการทำงานในประเทศไทย ในปี 2564 มีแรงงานต่างด้าวในกิจการทั่วไป กิจการประมงทะเลและแปรรูปสัตว์น้ำขอรับความช่วยเหลือ รวม 51,919 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ที่มีแรงงานขอความช่วยเหลือ จำนวน 44,193 คน โดยจำแนกการให้ความช่วยเหลือสูงสุด 5 ลำดับแรก ได้แก่

- 1) ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่แรงงานต่างด้าว เช่น ข้อมูลการป้องกันตนเองจาก โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
- 2) แก้ไขข้อมูลทางทะเบียน คัดเอกสารหลักฐาน
- 3) เปลี่ยน/เพิ่มนายจ้าง
- 4) ออกใบอนุญาตทำงานแทนใบอนุญาตทำงานชำรุด/สูญหาย
- 5) เปลี่ยน/เพิ่มสถานที่ทำงาน/เปลี่ยนลักษณะงาน ตามลำดับ

(7) การคุ้มครองสิทธิประโยชน์แรงงานตามแนวชายแดน

กระทรวงแรงงาน โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้ดำเนินมาตรการตรวจแรงงานกลุ่มเสี่ยงตามชายแดนอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันการกระทำความผิดหรือการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายคุ้มครองแรงงาน และเพื่อให้แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานตามฤดูกาล ตามมาตรา 64 แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้รับการคุ้มครองและได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย โดยในปี 2564 สถานประกอบกิจการกลุ่มเสี่ยงตามแนวชายแดน ภายใต้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษผ่านการตรวจ 97 แห่ง ลูกจ้าง 1,687 คน ปฏิบัติไม่ถูกต้อง 90 แห่ง ลูกจ้าง 1,555 คน ดำเนินการเสร็จสิ้น 90 คำสั่ง/คดี (ออกคำสั่ง 90 คำสั่ง และดำเนินคดี 1 คดี) ส่วนใหญ่พบความผิดในข้อหาจ่ายค่าจ้างต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ไม่จัดทำเอกสารการจ่ายค่าจ้าง และข้อบังคับตามกฎหมาย

3.6 การบริหารจัดการแรงงานประมง

(1) แก้ไขปัญหาขาดแคลนแรงงานในภาคประมง

คณะกรรมการนโยบายการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (อคบท.) ในการประชุมฯ ครั้งที่ 4/2564 เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2564 ได้มีมติเกี่ยวกับกรณีกิจการประมงทะเลตามมาตรา 83 แห่งพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ดังนี้

1) ให้กรมประมงใช้อำนาจตามมาตรา 83 แห่งพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ต่ออายุหนังสือคนประจำเรือให้กับคนต่างด้าวที่ได้รับหนังสือคนประจำเรือ จำนวน 3,249 คน (Seabook เล่มเหลือง) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2563 ออกไปอีก 1 ปี นับแต่วันที่หนังสือคนประจำเรือเดิมสิ้นอายุ โดยปรับแก้ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการออกหนังสือคนประจำเรือตามกฎหมายว่าด้วยการออกหนังสือคนประจำเรือ พ.ศ. 2563

2) ให้กระทรวงสาธารณสุขดำเนินการตรวจสอบสุขภาพและทำประกันสุขภาพมีอายุคุ้มครองอย่างน้อย 1 ปี ตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด

3) ให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จัดทำสัญญาจ้างและตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของสัญญาจ้าง และลงลายมือชื่อกำกับ

4) ให้กระทรวงมหาดไทยใช้อำนาจตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ดำเนินการออกประกาศการยกเว้นข้อห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการเฉพาะสำหรับคนต่างด้าวสัญชาติ กัมพูชา ลาว และเมียนมา สามารถยื่นคำขอรับหนังสือคนประจำเรือเพื่ออยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวและทำงานกับนายจ้างในกิจการประมงทะเล โดยให้คนต่างด้าวที่ได้รับหนังสือคนประจำเรือ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2563 อยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราวต่อไปอีกไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่หนังสือคนประจำเรือเดิมสิ้นอายุ โดยยกเว้นโทษตามมาตรา 81 และการดำเนินการ ตามมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 1/2558 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2558 ที่ออกตามความในมาตรา 1 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

5) ให้กรมการปกครอง ต่ออายุบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรชมพู) ให้มีอายุไม่เกิน 1 ปี เท่ากับอายุหนังสือคนประจำเรือ

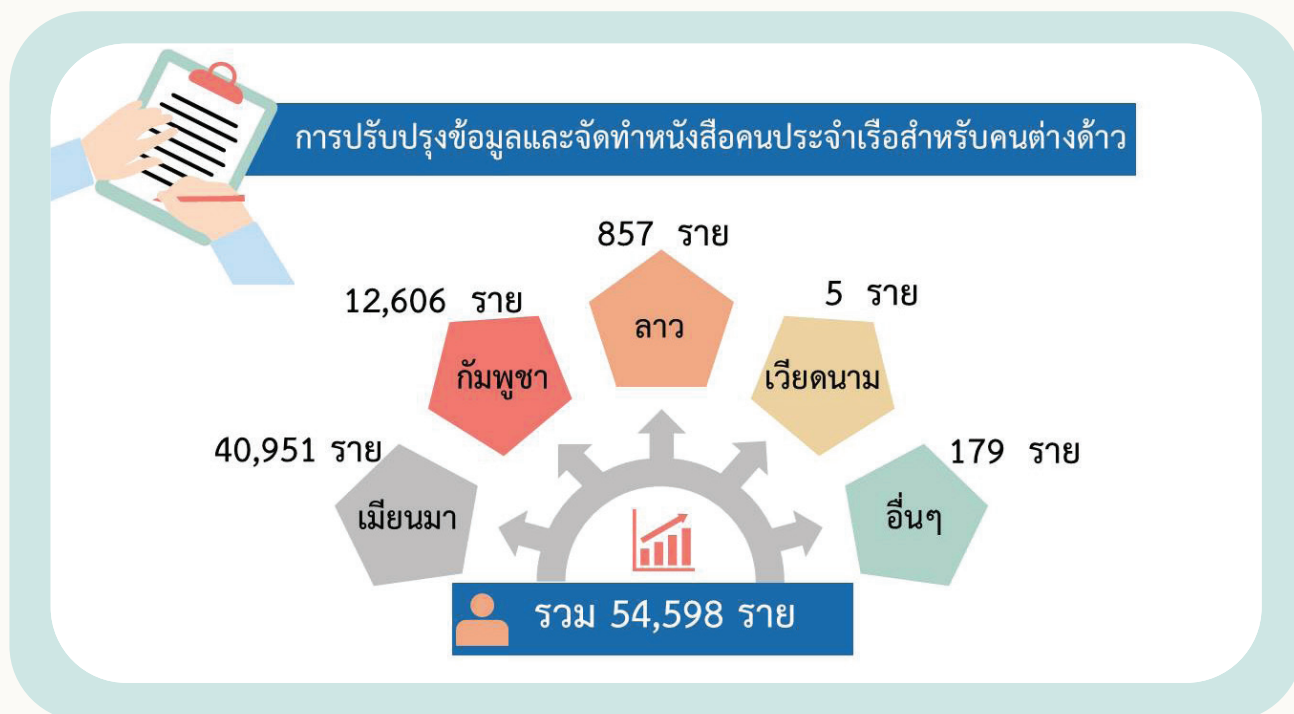
6) ภายในระยะเวลาตามข้อ 1) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กับกระทรวงแรงงานหารือแนวทางการดำเนินการเพื่อให้คนต่างด้าวที่ได้รับหนังสือคนประจำเรือ (Seabook เล่มเหลือง) ที่ได้รับการตรวจลงตราและประทับตราอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เข้าสู่กระบวนการทำงาน โดยขอด้วยกฎหมายตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(2) การปรับปรุงข้อมูลและการจัดทำหนังสือคนประจำเรือ (Seabook) สำหรับคนต่างด้าว

กรมประมง จัดทำหนังสือคนประจำเรือสำหรับคนต่างด้าว (Seabook เล่มเหลือง) ตามมาตรา 83 แห่งพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ผ่านระบบการออกหนังสือคนประจำเรือสำหรับคนต่างด้าว สำนักงานประมงจังหวัด 22 จังหวัดชายทะเล โดยมีวัตถุประสงค์จัดเก็บข้อมูล และประวัติแรงงานต่างด้าวที่ทำงานบนเรือประมง เพื่อความมั่นคงในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว และดูแลสวัสดิภาพของแรงงานต่างด้าวในภาคประมง

ให้ได้รับความปลอดภัยจากขบวนการค้ามนุษย์ อีกทั้งสร้างความเชื่อมั่นกับประเทศต้นทางของแรงงานต่างด้าวได้ว่า แรงงานที่มาทำงานในภาคการประมงของไทย ได้รับสิทธิการดูแลเป็นพิเศษและเป็นธรรมตามกฎหมายที่คุ้มครอง ทั้งนี้ การจัดทำหนังสือคนประจำเรือสำหรับคนต่างด้าวเอกสารที่ใช้ประกอบการยื่นขอรับหนังสือคนประจำเรือต่อกรมประมง กำหนดให้แรงงานต่างด้าวแสดงข้อมูลหนังสือสัญญาจ้างให้ทำงานในเรือประมงตามแบบที่กำหนดในประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง กำหนดแบบสัญญาจ้างในงานประมงทะเล เพื่อใช้เป็นหลักฐานที่จะนำมาประกอบการจัดทำหนังสือคนประจำเรือ ซึ่งในหนังสือสัญญาจ้างให้ทำงานในเรือประมงจะให้ระบุเลขบัญชีธนาคารเพื่อให้นายจ้างจ่ายเงินค่าจ้างผ่านทางธนาคารซึ่งสามารถตรวจสอบได้ ป้องกันปัญหาการหักค่าจ้างอย่างไม่เป็นธรรม แก้ไขปัญหาการใช้แรงงานประมงที่ผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญและเร่งด่วนของรัฐบาลผลการดำเนินการปรับปรุงข้อมูลและจัดทำหนังสือคนประจำเรือสำหรับคนต่างด้าว จำนวนทั้งสิ้น 54,598 ราย โดยจำแนกตามสัญชาติ ดังนี้ เมียนมา จำนวน 40,951 ราย กัมพูชา จำนวน 12,606 ราย ลาว จำนวน 857 ราย เวียดนาม จำนวน 5 ราย และอื่น ๆ จำนวน 179 ราย (ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 30 พฤศจิกายน 2564)

แผนภาพที่ 36 การปรับปรุงข้อมูลและจัดทำหนังสือคนประจำเรือสำหรับคนต่างด้าว

(3) การต่ออายุหนังสือคนประจำเรือ ให้กับคนต่างด้าวที่ได้รับหนังสือคนประจำเรือ

ตามที่ภาครัฐพิจารณาขยายเวลาการทำงานของคนต่างด้าวที่ได้รับหนังสือคนประจำเรือสำหรับคนต่างด้าว (Seabook เล่มเหลือง) ตามมาตรา 83 แห่งพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กรณีพิเศษ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2563 ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - กันยายน 2563 มีแรงงานมาขึ้นทะเบียนจำนวน 3,249 คน โดยกำหนดให้หนังสือคนประจำเรือที่ได้รับมีอายุ 1 ปี ซึ่งทยอยหมดอายุตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - กันยายน 2564 และยังไม่มีการรองรับ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ทำให้แรงงานต่างด้าวกลุ่มดังกล่าว ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศต้นทางเพื่อดำเนินการเข้าสู่กระบวนการนำเข้าแบบ MOU และขอรับใบอนุญาตทำงานตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวได้ หากไม่ดำเนินการให้คนต่างด้าวดังกล่าวอยู่ในราชอาณาจักรและทำงานในเรือประมงต่อไปได้ แรงงานกลุ่มนี้จะต้องเดินทางออกนอกราชอาณาจักรภายในสิบห้าวันนับแต่หนังสือคนประจำเรือสิ้นอายุ และจะส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจการประมงทะเลของประเทศไทยในวงกว้าง

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวประกอบกับแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคประมง กรมประมงได้ดำเนินการจัดทำหนังสือคนประจำเรือสำหรับแรงงานต่างด้าว กรณีพิเศษ โดยให้แรงงานที่ประสงค์จะต่ออายุหนังสือคนประจำเรือสามารถมาดำเนินการได้ตั้งแต่วันที่ 6 กรกฎาคม 2564 – 30 กันยายน 2564 ซึ่งผลการดำเนินการต่ออายุหนังสือคนประจำเรือ (Seabook เล่มเหลือง) จากจำนวน 3,249 ราย มีแรงงานต่างด้าวได้มาดำเนินการยื่นคำขอต่ออายุแล้ว จำนวน 1,833 ราย และได้เปลี่ยนใบรับคำขอเป็นเล่มหนังสือ คนประจำเรือแล้ว จำนวน 1,818 ราย ทั้งนี้ ระยะเวลาการต่ออายุหนังสือคนประจำเรือ กรณีพิเศษ สิ้นสุดแล้ว เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2564

(4) โครงการคุ้มครองสิทธิแรงงานประมงทะเล ปีงบประมาณ 2564

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้ดำเนินการคุ้มครองแรงงานประมงทะเลไม่ให้เกิดเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน และได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน โดยมีการดำเนินการคุ้มครองแรงงานในเรือประมงทะเลได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายในพื้นที่ 22 จังหวัดติดทะเล จำนวน 5,133 คน บูรณาการตรวจคุ้มครองแรงงานในเรือประมงในพื้นที่ 22 จังหวัดติดทะเล จำนวน 370 ครั้ง แรงงาน จำนวน 5,133 คน ประชุมคณะทำงานศูนย์บริหารจัดการแรงงานประมงจังหวัด จำนวน 22 ครั้ง บูรณาการตรวจสถานประกอบกิจการแปรรูปสัตว์น้ำในพื้นที่ 22 จังหวัดชายทะเล จำนวน 105 แห่ง และจัดจ้างผู้ประสานงานด้านภาษา/ล่าม เพื่อการสื่อสารในพื้นที่ 42 จังหวัด จำนวน 125 คน

(5) โครงการศูนย์ประสานแรงงานประมง

กรมการจัดหางาน ได้ส่งเสริมแรงงานประมงและนายจ้างให้มีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้องตามกฎหมายไม่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ จำนวน 150,861 คน

ผลการดำเนินการตรวจสอบเรือประมงไทยที่แจ้งเข้าออก ณ ท่าเทียบเรือประมงของศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้าออก (PIPO) ในปี 2564 สามารถตรวจสอบเรือประมงได้ จำนวน 111,488 ครั้ง โดยมีแรงงานที่ได้รับการตรวจสอบจำนวน 236,294 คน (ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 31 ธันวาคม 2564)

(6) การบริหารจัดการแรงงานประมงผ่านโครงการศูนย์ประสานแรงงานประมง 22 จังหวัด

กรมการจัดหางาน ดำเนินการบริหารจัดการแรงงานประมงผ่านโครงการศูนย์ประสานแรงงานประมง 22 จังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานในประเภทกิจการประมง รวมทั้งแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในรูปแบบแรงงานประมง ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการกิจการประมงได้ปฏิบัติตามกฎหมายให้ความคุ้มครองโดยการตรวจสภาพการจ้างงาน สภาพการทำงาน สภาพความเป็นอยู่ให้เป็นไปตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบกิจการประมง แรงงาน และส่วนราชการมีความตระหนักร่วมกันในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในรูปแบบแรงงานประมงให้เป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานสากล เพื่อให้มีการดำเนินการจ้างแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงาน และกลับออกไปประเทศต้นทางอย่างเป็นระบบ เมื่อแรงงานทำงานครบสัญญาจ้างหรือมีเหตุต้องเลิกจ้าง เพื่อให้มีการประชาสัมพันธ์ การกัก หนทาง บกพร่อง หน้าที่ของศูนย์ประสานงานประมงอย่างทั่วถึง และเป็นที่ยอมรับแก่บุคคลทั่วไป และเพื่อดำเนินการสนับสนุนนโยบายและมาตรการของรัฐ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ตามมติคณะรัฐมนตรี

ผลการดำเนินงานโครงการในปีงบประมาณ 2564 มีแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานในกิจการประมงทะเล จำนวน 34,681 คน มีแรงงานต่างด้าว นายจ้าง/สถานประกอบการ หรือประชาชนทั่วไป ที่ได้เข้ามาใช้บริการ คำปรึกษา แนะนำ หรือรับเอกสารเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ จำนวน 161,806 คน และมีแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงที่มีการแจ้งเข้าทำงานตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 จำนวน 20,661 คน

(7) **กรมสอบสวนคดีพิเศษ** ได้ให้ความสำคัญกับมาตรการบังคับการค้ามนุษย์ด้านแรงงานบนเรือประมง การคัดแยกผู้เสียหาย เพื่อค้นพบผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเฉพาะด้านแรงงานภาคประมง โดยได้กำหนดมาตรการดำเนินการเชิงรุก โดยร่วมมือกับองค์กรภาคเอกชน (IJM) และบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐ ภายใต้แผนปฏิบัติการ Stingray โดยดำเนินการในลักษณะหาตัวบ่งชี้ (Indicators) เช่น การละเมิดกฎหมายแรงงาน และแรงงานภาคประมง แรงงานเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน ลูกเรือประมงตกน้ำ (Missing Fishermen) เพื่อนำมาใช้ประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) เพื่อเข้าไปค้นหา ตรวจสอบ สัมภาษณ์แรงงาน เพื่อค้นพบเป้าหมายที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และ บังคับใช้แรงงาน อันจะนำไปสู่การดำเนินคดีในที่สุด

3.7 การเพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ และเพิ่มประสิทธิภาพของการตรวจแรงงาน

3.7.1 การเพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

(1) การบูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพื่อจัดทำหลักสูตรเพิ่มศักยภาพพนักงานตรวจแรงงาน

1.1 โครงการยกระดับการบังคับใช้กฎหมายแรงงานและกฎหมายอาญา เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็ก การใช้แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน (Attaining Lasting Change for Better Enforcement of Labour and Criminal Law to Address Child Labour, Forced) องค์กร Winrock International เป็นผู้บริหารจัดการโครงการ โดยได้รับเงินสนับสนุนจากกระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์เพื่อเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้รับการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ ดำเนินการในประเทศไทย ปารากวัย โคลิเบีย และอาร์เจนตินา ปีงบประมาณ 2564 ได้มีจัดการอบรมเชิงปฏิบัติ

การสำหรับเจ้าหน้าที่ภาคสนาม เพื่อดำเนินงานแก้ปัญหาแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ จำนวน 3 รุ่น ผู้เข้าร่วมอบรมรวม 191 คน ดังนี้

- รุ่นที่ 1 เมื่อวันที่ 15 - 16 ธันวาคม 2563 ผู้เข้าร่วม 42 คน
- รุ่นที่ 2 เมื่อวันที่ 24 - 26 มีนาคม 2564 ผู้เข้าร่วม 54 คน
- รุ่นที่ 3 เมื่อวันที่ 14 -16 กรกฎาคม 2564 ผู้เข้าร่วม 95 คน

1.2 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรภายใต้โครงการอาเซียน - ออสเตรเลีย เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์

ผู้ช่วย จำนวน 3 รุ่น ดังนี้

- โครงการอบรมหลักสูตรพื้นฐานการดำเนินคดีการค้ามนุษย์สำหรับพนักงานอัยการจังหวัด

คดีพิเศษ เรื่องการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อแนะนำทำความเข้าใจร่วมกัน เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2564

- รุ่นที่ 57 ระหว่างวันที่ 23 - 25 กุมภาพันธ์ 2564
- รุ่นที่ 58 ระหว่างวันที่ 2 - 4 มีนาคม 2564
- รุ่นที่ 59 ระหว่างวันที่ 8 - 10 มีนาคม 2564
- การประชุมทวิภาคีระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติประเทศกัมพูชาและกรมสอบสวน

คดีพิเศษ เรื่องการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อแนะนำทำความเข้าใจร่วมกัน เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2564

- การประชุมทวิภาคีระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประเทศกัมพูชาและสำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติ ประเทศไทย เรื่องการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมข้ามชาติเพื่อแนะนำทำความเข้าใจร่วมกัน เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2564

- การประชุมทวิภาคีว่าด้วยความร่วมมือข้ามพรมแดนคดีค้ามนุษย์ ระหว่างสำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติของประเทศไทย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติมาเลเซีย เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2564

- การฝึกอบรมเกี่ยวกับคดีค้ามนุษย์ตามการดำเนินงานเกี่ยวกับคดีของ UNODC

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 25 - 26 มีนาคม 2564 ณ จังหวัดตรังและจังหวัดสงขลา ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 8 - 9 เมษายน 2564 ณ จังหวัดระนองและจังหวัดกระบี่ ครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 22 - 23 เมษายน 2564 ณ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

- การสัมมนาแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้พิพากษา เรื่องการปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์

โดยคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจ ระหว่างวันที่ 20 - 21 พฤษภาคม 2564 ณ กรุงเทพมหานคร สนับสนุน โดยมูลนิธิ ไอเจเอ็ม และในการสัมมนาดังกล่าวได้เชิญผู้พิพากษาจากประเทศฟิลิปปินส์และผู้ทรงคุณวุฒิด้านอื่น ๆ เข้าร่วมเป็นวิทยากร เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการพิจารณาคดีค้ามนุษย์ในแต่ละภูมิภาค

1.3 โครงการสานสัมพันธ์ภาพการทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) เพื่อยกระดับ

การคุ้มครองแรงงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐและบุคลากรขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี รวมทั้งมีรูปแบบการปฏิบัติงานและแนวทางการประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย สามารถบูรณาการการทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานและการบังคับใช้แรงงานหรือบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยจัดอบรมจำนวน 2 รุ่น รุ่นละ 50 คน รวม 100 คน (เจ้าหน้าที่รัฐ 60 คน NGOs 40 คน)

- รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 1 - 2 ธันวาคม 2564 ณ โรงแรมไดมอนด์พลาซ่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 22 - 23 ธันวาคม 2564 ณ โรงแรมโนโวเทล กรุงเทพมหานคร

(2) การจัดอบรมของหน่วยงานภาครัฐเพื่อเพิ่มศักยภาพพนักงานตรวจแรงงาน

2.1 โครงการส่งเสริมความรู้ผู้ปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการบังคับใช้แรงงาน และการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน จัดอบรมระหว่างวันที่ 23 - 24 กุมภาพันธ์ 2564 มีผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 105 คน ประกอบด้วย พนักงานตรวจแรงงานจากส่วนกลาง 15 คน เข้าอบรม ณ ห้อง ศ.นิคม จันทรวีรุฑ ชั้น 5 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และพนักงานตรวจแรงงานจากสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด และสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ จำนวน 90 คน เข้าอบรมในรูปแบบ Video Conference วัตถุประสงค์ การดำเนินโครงการเพื่อให้พนักงานตรวจแรงงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2562 กฎระเบียบแนวปฏิบัติ และสถานการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้อง และเพื่อสร้างทักษะและพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการบังคับใช้แรงงาน และการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

2.2 โครงการพัฒนาศักยภาพพนักงานตรวจแรงงานในการรับและพิจารณาวินิจฉัยคำร้อง และการตรวจแรงงาน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน และการบังคับใช้แรงงาน จัดอบรมจำนวน 3 รุ่น รุ่นละ 20 คน รวม 60 คน ได้แก่ รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 9 - 11 มีนาคม 2564 รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 15 - 17 มีนาคม 2564 และรุ่นที่ 3 ระหว่างวันที่ 22 - 24 มีนาคม 2564 ณ โรงแรมเซ็นจูรี่ พาร์ค กรุงเทพมหานคร ผู้เข้ารับการอบรมประกอบด้วย พนักงานตรวจแรงงานที่มีอายุงานไม่เกิน 3 ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของพนักงานตรวจแรงงานให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ในวิธีการและรูปแบบการรวบรวมพยานหลักฐาน การค้นหาข้อเท็จจริง และการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้แรงงานได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย คุ้มครองแรงงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายในการขึ้นสู่ระดับ Tier 1

2.3 กรมการจัดหางาน ได้ดำเนินการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ด้านการตรวจสอบ ปราบปราม จับกุม และดำเนินคดีนายจ้าง สถานประกอบการ และคนต่างด้าวผิดกฎหมายตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ประจำปีงบประมาณ 2564 ระหว่างวันที่ 4 - 8 เมษายน 2564 ณ โรงแรมสีดา รีสอร์ท จังหวัดนครนายก มีผู้เข้ารับการอบรมซึ่งเป็นข้าราชการและเจ้าหน้าที่ ในสังกัดกรมการจัดหางาน จำนวน 103 คน

2.4 โครงการเพิ่มศักยภาพพนักงานตรวจแรงงานในการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และการบังคับใช้แรงงาน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการตรวจแรงงานให้สามารถวิเคราะห์ความผิดที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับความผิดฐานค้ามนุษย์ด้านแรงงาน การใช้แรงงานเด็กและการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ โดยจัดอบรม จำนวน 100 คน ระหว่างวันที่ 22 - 23 กรกฎาคม 2564

2.5 โครงการพัฒนาศักยภาพพนักงานตรวจแรงงานในการรับและพิจารณาวินิจฉัยคำร้องเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานและการบังคับใช้แรงงาน ระหว่างวันที่ 24 - 27 และ 30 สิงหาคม 2564 ณ ห้องประชุมกลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรแรงงาน ชั้น 13 สำนักพัฒนามาตรฐานแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน โดยเป็นการอบรมออนไลน์ผ่านวิดีโอทัศน์ทางไกล (Video Conference) มีผู้เข้าร่วมการอบรม พนักงานตรวจแรงงาน จากสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่ทุกพื้นที่ จำนวน 148 คน

2.6 กรมประมง ได้ดำเนินการจัดทำโครงการฝึกอบรมหลักสูตร “เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์ควบคุมการแจ้งเข้าแจ้งออก (PIPO)” ระหว่างวันที่ 15 - 17 ธันวาคม 2564 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้กับทีมสหวิชาชีพประจำศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้าออก จำนวน 91 ราย เป็นการพัฒนาองค์ความรู้เทคนิค และทักษะในการปฏิบัติงานตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และหลักเกณฑ์ วิธีการต่าง ๆ ที่กฎหมายบัญญัติไว้ มีหัวข้อการอบรมเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างความผิดฐานค้ามนุษย์กับคดีบังคับใช้แรงงาน แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของศูนย์ PIPO รวมถึงการตรวจสอบและป้องกันการทำประมงผิดกฎหมาย การตรวจสอบ สอบสวน การสังเกตผู้เสียหายแรงงานบังคับและการค้ามนุษย์ แนวทางการสัมภาษณ์ลูกเรือของกลุ่มเรือประมงที่มีความเสี่ยงในการกระทำผิดกฎหมาย ทั้งในกระบวนการแจ้งเข้าออก หรือการแจ้งเหตุจากหน่วยติดตามสถานการณ์และเฝ้าระวังการทำประมง เป็นต้น เพื่อให้สามารถตรวจสอบเรือประมงครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ เรือประมง แรงงานประมง และการทำประมง อันจะส่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง

2.7 โครงการขยายผลการเฝ้าระวังและคุ้มครองแรงงานจากการหยุดกิจการชั่วคราว การเลิกจ้าง มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิประโยชน์แรงงานตามกฎหมาย เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่นายจ้าง ลูกจ้าง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการเลิกจ้าง และการหยุดกิจการชั่วคราวตามมาตรา 75 ตลอดจนแนวโน้มสถานการณ์ด้านแรงงานหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เพื่อเตรียมความพร้อมในการคุ้มครองสิทธิแรงงาน และเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานให้บุคลากรสามารถแนะนำนายจ้าง ลูกจ้าง และผู้เกี่ยวข้องในสถานประกอบกิจการสามารถบริหารจัดการแรงงานในภาวะวิกฤต และหลังภาวะวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้แรงงานได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย โดยจัดอบรม จำนวน 100 คน ระหว่างวันที่ 28 - 30 ธันวาคม 2564 ผ่านระบบออนไลน์ ณ ห้องประชุม ศ. นิคม จันทรวิทุร

2.8 กรมการปกครอง มีการอบรมพัฒนาศักยภาพของพนักงานฝ่ายปกครองจังหวัด อำเภอ และพนักงานฝ่ายปกครองส่วนกลาง ประกอบด้วย โครงการฝึกภาคปฏิบัติสืบสวนคดีค้ามนุษย์ด้านการบังคับใช้แรงงาน หรือบริการ การผลิตและเผยแพร่สื่อลามกอนาจารและอาชญากรรมออนไลน์ โดยอบรมให้กับพนักงานฝ่ายปกครองส่วนกลาง จำนวน 31 คน โครงการฝึกอบรมชุดปฏิบัติการพิเศษฝ่ายปกครองระดับจังหวัดในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และรักษาความสงบเรียบร้อย โดยอบรมให้กับพนักงานฝ่ายปกครองส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติหน้าที่ชุดปฏิบัติการพิเศษระดับจังหวัด เพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ จำนวน 2 รุ่น รุ่นละ 76 คน รวมทั้งสิ้น 152 คน และสนับสนุนวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ให้กับพนักงานฝ่ายปกครองส่วนภูมิภาค จำนวน 7 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 700 คน

2.9 โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการตรวจแรงงานแบบบูรณาการ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการบังคับใช้แรงงานและการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ ทักษะ และพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่นเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการบังคับใช้แรงงานและการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน เพื่อให้พนักงานตรวจแรงงานมีความรอบรู้ในบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถวางแผน ประเมินความเสี่ยง นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อการตรวจแรงงานแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด จำนวน 20 คน เข้าอบรมในรูปแบบ Video Conference

3.7.2 การเพิ่มประสิทธิภาพของการตรวจแรงงานและการบังคับใช้กฎหมาย

(1) การเพิ่มจำนวนพนักงานตรวจแรงงานเพื่อเพิ่มศักยภาพการตรวจแรงงาน

กระทรวงแรงงาน มีความพยายามในการเพิ่มจำนวนพนักงานตรวจแรงงานอย่างต่อเนื่อง โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่จากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และหน่วยงานอื่นเพิ่มเติม โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งกำหนดให้ข้าราชการในสังกัดกระทรวงแรงงานและหน่วยงานอื่นซึ่งมีระดับเทียบเท่า ข้าราชการระดับปฏิบัติการขึ้นไป เพื่อให้เพียงพอกับจำนวนแรงงานในประเทศที่ต้องให้การคุ้มครองดูแล โดยปี 2560 จำนวน 1,506 คน ปี 2561 จำนวน 1,692 คน ปี 2562 ปี 2563 และปี 2564 มีจำนวนเท่ากัน คือ 1,889 คน (ปัจจุบัน ประเทศไทยมีแรงงาน จำนวน 19.2 ล้านคน ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2564)

(2) การตรวจแรงงานในระบบ กลุ่มเสี่ยง สถานประกอบการกิจการแปรรูปสัตว์น้ำ และเรือประมง ณ ศูนย์ PIPO และการตรวจแรงงานบริเวณท่าเทียบเรือ โดยศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า - ออก (PIPO) ปัจจุบันมีศูนย์ PIPO ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดชายทะเล 30 แห่ง และจุดตรวจเรือประมงส่วนหน้า (FIP) 19 แห่ง โดยการตรวจสอบเรือประมง หน้าท่าเทียบเรือ ใช้ชุดสหวิชาชีพที่ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติ ทางทะเล (ศรชล.) บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย กรมประมง กรมเจ้าท่า กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมการจัดหางาน ในการตรวจสอบ แรงงานประมงชุดสหวิชาชีพจะมีการตรวจความถูกต้องของจำนวนบุคคล และเอกสารยืนยันตัวบุคคล เช่น หนังสือ คนประจำเรือ ใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว เป็นต้น มีการตรวจการจัดสวัสดิการและความเป็นอยู่ของคนประจำเรือ เช่น อาหาร น้ำดื่ม ยา ชุดปฐมพยาบาล การรับ - จ่ายค่าจ้าง การจัดเวลาพัก นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์แรงงาน เพื่อรวบรวมเบาะแสการกระทำผิดอื่นด้วย เช่น การละเมิดแรงงาน การบังคับใช้แรงงาน การค้ามนุษย์ เป็นต้น โดยเมื่อพบ การกระทำผิด พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายนั้นเป็นผู้ดำเนินการตามกฎหมาย

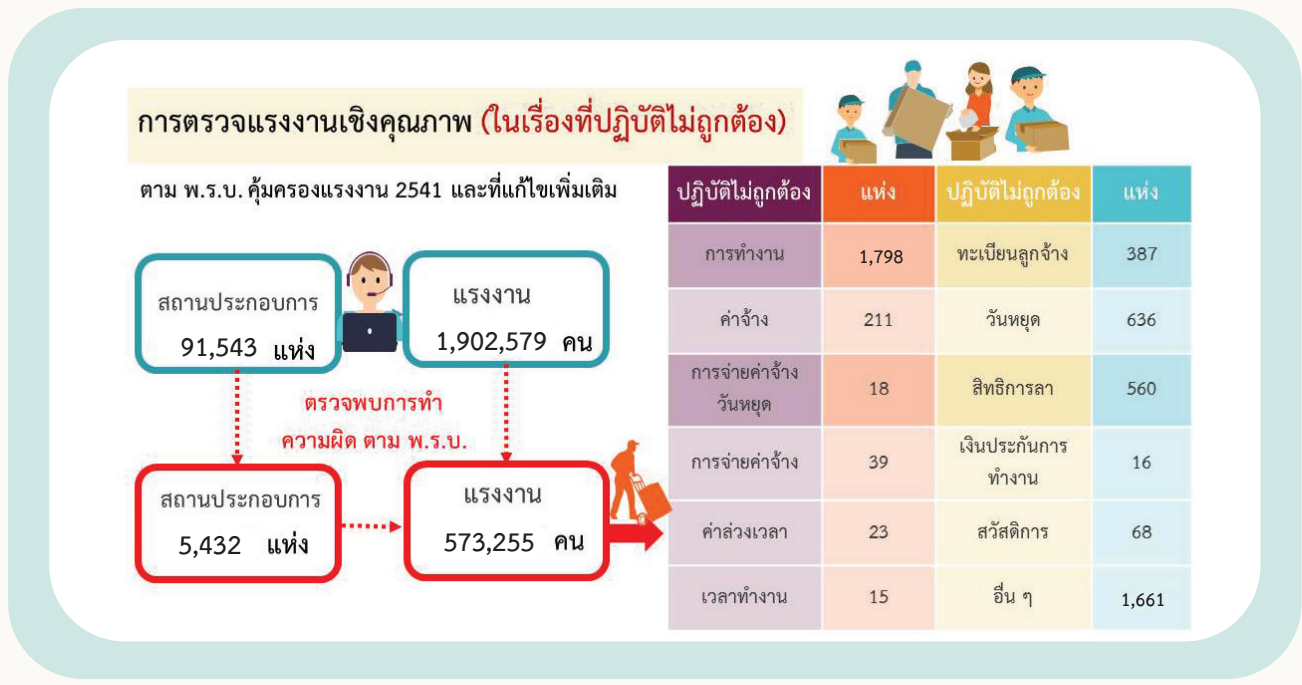
(3) การบูรณาการตรวจเรือประมงกลางทะเล โดยกรมประมง ได้จัดตั้งศูนย์ป้องกันและปราบปราม ประมงทะเล เพื่อดำเนินการประสานงานคณะทำงานระดับจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยพนักงานเจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมการจัดหางาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมเจ้าท่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมการ ปกครอง กรมสอบสวนคดีพิเศษ และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล กำหนดวันออกปฏิบัติงาน ตรวจเรือและแรงงานในเรือประมงกลางทะเล ตามแผนงานการปฏิบัติงานที่ได้รับเป้าหมายในแต่ละจังหวัดซึ่งการออกปฏิบัติ งานดังกล่าวฯ ใช้เรือตรวจการประมงทะเล ขนาด 60 - 70 ฟุต โดยมีการตรวจสอบการทำการประมง แรงงานประมง และเรือประมง หากพบว่าการดำเนินการไม่เป็นไปตามกฎหมาย พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องจะเป็น ผู้ดำเนินการกล่าวโทษ โดยผลการบูรณาการตรวจร่วมเรือประมงและแรงงานในพื้นที่ชายทะเล 22 จังหวัด จำนวน 135 ครั้ง มีการดำเนินการตรวจเรือประมงในทะเล จำนวน 706 ลำ แรงงานที่ได้รับการตรวจสอบ จำนวนทั้งสิ้น 8,288 ราย แบ่งเป็น แรงงานไทย จำนวน 3,160 ราย และแรงงานต่างด้าว จำนวน 5,128 ราย ซึ่งยังไม่พบคดีของการกระทำผิด (ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 31 ธันวาคม 2564)

(4) การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย

4.1 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้ดำเนินการตรวจแรงงานเชิงคุณภาพ จำแนกเป็นการตรวจ ในสถานประกอบการทั่วไป และการตรวจสถานประกอบการที่เสี่ยงต่อการใช้แรงงานเด็กแรงงานบังคับ การค้ามนุษย์ ด้านแรงงาน มีสถานประกอบการผ่านการตรวจ 91,543 แห่ง แรงงาน 1,902,579 คน พบการกระทำผิด

5,432 แห่ง แรงงาน 573,255 คน ดำเนินการออกคำสั่ง 5,432 แห่ง เรื่องที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง ประกอบด้วย ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน จำนวน 1,798 แห่ง ค่าจ้าง จำนวน 211 แห่ง การจ่ายค่าจ้าง จำนวน 39 แห่ง การจ่ายค่าจ้างในวันหยุด จำนวน 18 แห่ง ค่าล่วงเวลา จำนวน 23 แห่ง ทะเบียนลูกจ้าง จำนวน 387 แห่ง วันหยุด จำนวน 636 แห่ง สวัสดิการ จำนวน 68 แห่ง สิทธิการลา จำนวน 560 แห่ง เงินประกันในการทำงาน จำนวน 16 แห่ง เวลาทำงาน จำนวน 15 แห่ง อื่น ๆ จำนวน 1,661 แห่ง

แผนภาพที่ 37 การตรวจแรงงานเชิงคุณภาพ (ในเรื่องที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง)

การตรวจสถานประกอบกิจการแปรรูปสัตว์น้ำ สถานประกอบกิจการผ่านการตรวจ 101 แห่ง แรงงาน 14,601 คน ไม่พบการกระทำความผิด

การตรวจแรงงานประมง ณ ศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า - ออก (PIPO) เรือประมงผ่านการตรวจ 75,774 ลำ แรงงาน 284,779 คน พบการกระทำความผิด 17 ลำ แรงงาน 97 คน ดำเนินการออกคำสั่ง 12 ลำ ดำเนินคดี 5 ลำ เรื่องที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง ประกอบด้วย ไม่จัดทำเอกสารเวลาพัก จำนวน 3 ลำ สัญญาจ้างไม่เป็นไปตามแบบ จำนวน 1 ลำ เอกสารการจ่ายค่าจ้างไม่ถูกต้อง จำนวน 1 ลำ ไม่จ่ายค่าจ้างผ่านบัญชีธนาคาร จำนวน 5 ลำ ไม่จัดทำเอกสารการจ่ายค่าจ้าง จำนวน 1 ลำ ไม่นำลูกจ้างไปรายงานตัวต่อพนักงานตรวจแรงงาน จำนวน 1 ลำ สัญญาจ้างไม่เป็นไปตามแบบที่อธิบดีกำหนด จำนวน 1 ลำ ไม่จัดทำสัญญาจ้างแรงงาน จำนวน 1 ลำ จ่ายค่าจ้างและค่าทำงานในวันหยุดไม่ตรงกำหนดเวลา จำนวน 1 ลำ

ผลการบูรณาการตรวจร่วมเรือประมงและแรงงาน ในพื้นที่ 22 จังหวัดชายทะเล การตรวจเรือประมง 310 ลำ แรงงานที่ได้รับการตรวจ จำนวน 5,269 คน พบการกระทำความผิด เรือจำนวน 7 ลำ แรงงานจำนวน 30 คน ซึ่งพนักงานตรวจแรงงานได้ดำเนินการออกคำสั่งทั้งหมด 7 คำสั่ง (คดีสิ้นสุด) ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน และผลจากการตรวจไม่พบการใช้แรงงานบังคับ

ตารางที่ 13 การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง

การตรวจแรงงาน	จำนวน		พบการกระทำ ความผิด ด้านแรงงาน		การดำเนินการของเจ้าหน้าที่				ดำเนินการสิ้นสุด	
					สอบ ข้อเท็จจริง เพิ่มเติม	ชั้น พนักงาน สอบสวน	ชั้น อัยการ	ชั้น ศาล	ออก คำสั่ง	ดำเนินคดี
	(แห่ง)	(คน)	(แห่ง)	(คน)	(แห่ง)	(คดี)	(คดี)	(คดี)	(คำสั่ง)	(คดี)
ในระบบ	23,520	792,007	6,946	252,100	4	2	-	-	6,901	15
กลุ่มเสี่ยง	1,504	47,334	1,354	41,061	-	-	-	-	1,338	1
เรือประมง	9,836	97,037	32	181	-	-	-	-	27	5
กิจการแปรรูปสัตว์น้ำ	101	14,601	8	234	-	-	-	-	8	0
บูรณาการตรวจแรงงาน ในเรือประมงกลางทะเล	310	5,269	7	30	-	-	-	-	7	0

หมายเหตุ สถานประกอบกิจการ 1 แห่ง หากปฏิบัติไม่ถูกต้อง อาจถูกออกคำสั่งและดำเนินคดีควบคู่กัน

4.2 การจัดทำคู่มือตรวจแรงงานสำหรับพนักงานตรวจแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้วางมาตรฐานการตรวจแรงงานของพนักงานตรวจแรงงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน โดยมีการจัดทำร่างคู่มือตรวจแรงงานสำหรับพนักงานตรวจแรงงาน ภายใต้แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามและช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ควบคู่กับการคัดแยกผู้เสียหายจากการใช้แรงงานบังคับและการค้ามนุษย์ด้านแรงงานจากการคัดกรองลูกจ้างโดยการสัมภาษณ์ผ่านแบบคัดกรองแรงงานบังคับเบื้องต้นหากแรงงานยื่นคำร้องทุกข์ (คร.7) หรือร้องเรียน เพื่อทำการสอบสวนค้นหาข้อบ่งชี้ของการบังคับใช้แรงงานหรือการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน โดยหากพนักงานตรวจแรงงานพบเบาะแสการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์จะดำเนินการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้นและแจ้งให้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามแผนบูรณาการปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการคัดแยกผู้เสียหาย

4.3 การจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Protocols) และมาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOP) ในการดำเนินคดีการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ คดีค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์ทางเพศเด็กออนไลน์ โดยสำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด ได้ร่วมกับองค์กรโอเปอเรชั่น อันเดอร์กราวนด์ เรลโรด (Operation Underground Railroad – O.U.R.) ดำเนินโครงการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพิ่มศักยภาพการทำงานและการจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Protocols) และมาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOP) ในการดำเนินคดีการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ คดีค้ามนุษย์ และการแสวงหาประโยชน์ทางเพศเด็กออนไลน์ โดยได้จัดทำ (ร่าง) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Protocols) และมาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOP)

4.4 โครงการสร้างความตระหนักรู้แก่แรงงานเพื่อป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ กระทรวงแรงงาน ดำเนินการส่งเสริมให้แรงงานและนายจ้างมีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติได้ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ จำนวน 25,277 คน

4.5 โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานและการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้ดำเนินการคุ้มครองแรงงานที่เป็นกลุ่มเสี่ยงได้รับการส่งเสริมพัฒนาและกำกับดูแลให้การคุ้มครองตามกฎหมาย จำนวน 36,440 คน พัฒนาศักยภาพสถานประกอบการกิจการตามแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (GLP) จำนวน 729 แห่ง ตรวจสอบสถานประกอบการที่เสี่ยงต่อการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ แรงงานขัดหนี้ และการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน จำนวน 1,211 แห่ง แรงงาน 36,440 คน และการส่งเสริมให้ความรู้แก่แรงงานนอกระบบ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน จำนวน 100 คน

แผนภาพที่ 38 การตรวจสอบสถานประกอบการ เรือประมง และการตรวจแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวของกระทรวงแรงงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจบูรณาการ

(5) การปรับปรุงกระบวนการทำงานของพนักงานตรวจแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้มีข้อสั่งการกรณีที่ถูกจ้างยื่นคำร้องเกี่ยวกับนายจ้างค้างจ่ายค่าจ้าง และพนักงานตรวจแรงงานพิจารณาแล้วเห็นว่าเข้าข่ายเป็นแรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์ ให้พนักงานตรวจแรงงานดำเนินคดีขอหาค่ามนุษย์เป็นอันดับแรก หากสหวิชาชีพพิจารณาแล้วไม่ใช่กรณีค้ามนุษย์ให้ลูกจ้างยื่นแบบคำร้อง (คร.7) ต่อพนักงานตรวจแรงงาน กรณีค้างจ่ายค่าจ้าง ซึ่งข้อสั่งการดังกล่าวเป็นไปตามข้อ 9 (2) แห่งระเบียบกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ว่าด้วยการตรวจสอบสถานประกอบการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และตามข้อ 9 (2) แห่งระเบียบกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา และการเปรียบเทียบผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานและความปลอดภัยในการทำงาน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559

(6) การจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจต่อต้านการค้ามนุษย์กระทรวงแรงงาน เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของรัฐบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ รวมถึงการติดตามและตรวจสอบแรงงานที่ตกเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกนำไปค้ามนุษย์ หรือถูกนำไปบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการร่วมกันของหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน เพื่อการส่งต่อคดีและเข้าร่วมการปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระทรวงแรงงานได้มีคำสั่ง ที่ 956/2564 ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2564 แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจต่อต้านการค้ามนุษย์ด้านแรงงานกระทรวงแรงงาน โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบภารกิจด้านการป้องกันการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน จำนวน 13 คน โดยมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนายจ้าง/สถานประกอบการ ที่กระทำการหรือสนับสนุนการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ สืบสวนหาข่าว เข้าร่วมปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ เพื่อการส่งต่อดำเนินคดีให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มีผลการเข้าร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีที่น่าจะเข้าข่ายการบังคับใช้แรงงานหรือบริการที่อาจขยายผลไปสู่การค้ามนุษย์ด้านแรงงาน จำนวน 5 ครั้ง (คณะทำงานฯ เริ่มดำเนินการในเดือนธันวาคม 2564)

- กรณีการถูกทำร้ายจากรายการโทรทัศน์กระแสด (น้องฟ้า) 9 ธันวาคม 2564 จังหวัดสิงห์บุรี
- การเข้าตรวจร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในกิจการแปรรูปสัตว์น้ำ และจำหน่ายอาหารทะเล เพื่อตรวจสอบข้อบ่งชี้จากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน กรณีการทำงานของคนต่างด้าวและมีเหตุต้องสงสัยการใช้แรงงานบังคับ ในกรุงเทพมหานคร

- การเข้าตรวจร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกิจการผลิตผ้าผ้าม่านสำเร็จรูปเพื่อตรวจสอบข้อบ่งชี้จากการทำงานของคนที่ต่างด้าวและมีเหตุต้องสงสัยการใช้แรงงานบังคับ ในกรุงเทพมหานคร

- การตรวจจากการข่าว กรณีพบเด็กหญิงอายุ 12 ปี ถูกบังคับขายของริมทาง มีร่องรอยการถูกทำร้ายร่างกาย ไม่พบเด็กตามที่แจ้งข่าว ในจังหวัดชลบุรี

- การเข้าตรวจร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกิจการน้ำแข็งเพื่อตรวจสอบข้อบ่งชี้ จากการทำงานของคนที่ต่างด้าวและมีเหตุต้องสงสัยการใช้แรงงานบังคับ ในกรุงเทพมหานคร

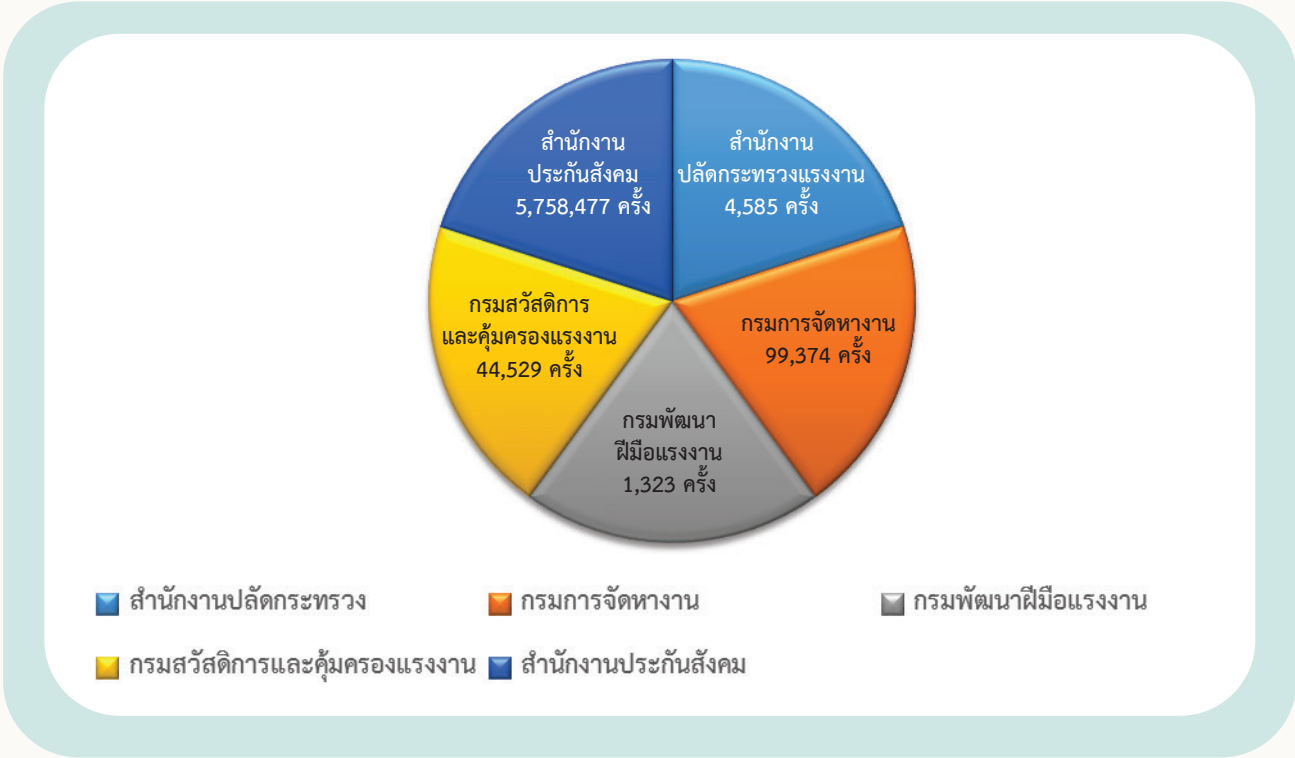
3.8 การเพิ่มประสิทธิภาพช่องทางการร้องทุกข์ร้องเรียน และประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้

(1) การจัดจ้างล่ามและผู้ประสานงานด้านภาษา กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ดำเนินการการจัดจ้างเจ้าหน้าที่ประสานงานด้านภาษา /ล่าม เพื่อการสื่อสาร จำนวน 126 คน ผลการจัดจ้างฯ จำนวน 125 คน และยังอยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน 1 คน และกรมการจัดหางานดำเนินการจัดจ้างผู้ประสานงานด้านภาษา (เมียนมา กัมพูชา เวียดนาม) ประจำศูนย์ร่วมบริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวทั้ง 10 ศูนย์ รวมจำนวน 18 คน

(2) การให้บริการสายด่วน 1506 กระทรวงแรงงาน พัฒนาช่องทางการให้บริการรับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน และแจ้งข้อมูลข่าวสารแก่นายจ้าง/ลูกจ้างคนไทยและคนต่างด้าว ผ่านสายด่วน 1506 ในปี 2564 (มกราคม - ธันวาคม 2564) มีผู้ใช้บริการรวม 5,908,288 ครั้ง รายละเอียด ดังนี้

- 2.1 สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน จำนวน 4,585 ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นการให้บริการเรื่องแรงงานต่างด้าว กรณีว่างงาน แรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ
- 2.2 กรมการจัดหางาน จำนวน 99,374 ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นการให้บริการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว แรงงานต่างด้าวมีทักษะ จัดหางานในประเทศ
- 2.3 กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน จำนวน 1,323 ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นการให้บริการเกี่ยวกับการฝึกอบรมออนไลน์ การฝึกอบรมอาชีพโดยตรงตามหลักสูตร รับรองความรู้ความสามารถ
- 2.4 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จำนวน 44,529 ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นการให้บริการเกี่ยวกับค่าจ้าง ค่าชดเชยเมื่อถูกเลิกจ้าง วันหยุด วันลา เวลาพักของลูกจ้าง
- 2.5 สำนักงานประกันสังคม จำนวน 5,758,477 ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นการให้บริการสิทธิประโยชน์ กองทุนประกันสังคม สถานการณ์โควิด - 19 ตรวจสอบข้อมูลผู้ประกันตน

แผนภาพที่ 39 ผลการให้บริการตอบข้อซักถาม ให้คำปรึกษาด้านแรงงาน และการรับเรื่อง ร้องเรียน/ร้องทุกข์ ผ่านโทรศัพท์สายด่วน 1506

(3) การให้บริการสายด่วน 1300

สถิติการรับแจ้งเหตุค้ามนุษย์ของศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีจำนวน 64 กรณี รวม 64 ราย จำแนกเป็น ชาย จำนวน 8 ราย หญิง จำนวน 56 ราย รับแจ้งเหตุกรณีค้าประเวณี จำนวนมากที่สุด 31 กรณี ถูกแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ จำนวน 20 กรณี ถูกบังคับหรือหลอกล่อใช้แรงงาน จำนวน 11 กรณี ถูกบังคับขู่ขทาน จำนวน 1 กรณี และรับแจ้งอุ้มบุญ จำนวน 1 กรณี

ภายหลังการรับแจ้งเหตุ ศูนย์ช่วยเหลือสังคมดำเนินการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น บันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศของศูนย์ช่วยเหลือสังคม ลงพื้นที่โดยการเข้าร่วมคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ก่อนจะประสานส่งข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ กองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือคุ้มครองในส่วนที่เกี่ยวข้องตามอำนาจหน้าที่ โดยศูนย์ช่วยเหลือสังคมได้ประสานส่งต่อไปยังหน่วยงานภายในและภายนอกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบด้วย กรมกิจการเด็กและเยาวชน จำนวน 13 กรณี สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 18 กรณี สถานสงเคราะห์ จำนวน 5 กรณี กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์และเจ้าหน้าที่ตำรวจพื้นที่ จำนวน 15 กรณี และกระทรวงการต่างประเทศ จำนวน 2 กรณี นอกจากนี้ นักสังคมสงเคราะห์ ศูนย์ช่วยเหลือสังคมได้เข้าร่วมสอบคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จำนวน 4 กรณี และให้คำปรึกษาแนะนำผู้แจ้งเหตุ จำนวน 7 กรณี

(4) การรณรงค์ประชาสัมพันธ์การสร้างการรับรู้ในป้องกันการการค้ามนุษย์ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการป้องกันได้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์การสร้างการรับรู้ในป้องกันการการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ดังนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เป็นคลิปวิดีโอสัมภาษณ์เหยื่อจากการบังคับใช้แรงงาน โดยประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ จำนวน 1 เรื่อง สำนักงานอัยการ ได้ดำเนินโครงการสื่อวิดีโอประชาสัมพันธ์คดีค้ามนุษย์ อัยการช่วยได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อการตระหนักรู้ให้กับภาคประชาชนในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ในการป้องกันและปราบปรามการค้าดำเนินคดีการค้ามนุษย์ จำนวน 3 ชุด

(5) การรับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนการค้ามนุษย์ด้านแรงงานเพื่อการบริหารจัดการข้อมูลและการส่งต่อคดีกระทรวงแรงงานโดยสำนักงานเลขานุการ ศูนย์บัญชาการป้องกันการการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน (ศปคร.) มีความเข้าใจในปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ซึ่งมีปัจจัยสำคัญ คือการสื่อสาร เพื่อสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจ ต่อขบวนการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน และเป็นที่มาของการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย หรือในกรณีแรงงานถูกละเมิดสิทธิตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ซึ่งการจะแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ต้องมีการประสานงาน ขยายผล คัดกรองในกรณีต่าง ๆ ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน กรณีละเมิดสิทธิแรงงานตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานที่มีการทับซ้อนในเรื่องสภาพการจ้างงาน และลักษณะการทำงาน ให้สามารถแยกกรณีได้ชัดเจนว่าเป็นการค้ามนุษย์หรือการบังคับใช้แรงงาน

โดยที่ผ่านมา ศปคร. ได้มีการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง ในกรณีแรงงานถูกหลอกไปทำงานต่างประเทศ ที่อาจไม่เข้าองค์ประกอบความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม แต่ยังสามารถขยายผลไปสู่การให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์รายอื่นได้ ซึ่งให้เห็นว่าการป้องกันแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ไม่ใช่เฉพาะการมุ่งเน้นไปที่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 หากแต่จะต้องพิจารณาถึงสภาพการจ้างงาน และลักษณะการทำงาน ที่กล่าวมาข้างต้น

ศปคร. กรณีได้รับแจ้งขอความช่วยเหลือจากผู้เสียหาย ได้ดำเนินการสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำละเมิดต่าง ๆ ให้มากที่สุด เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลและนำมาสู่การกำหนดระบบการพิจารณาร่วมกับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ว่าในแต่ละกรณีนั้น มีการละเมิดกฎหมายคุ้มครองแรงงานในประเด็นใดและอาจเข้าข่ายเป็นการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 หรือไม่ ซึ่งหลังจากที่มีการหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปประเด็นว่าเข้าข่ายการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติ ในประเด็นใด หัวข้อใด

และที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแรงงานเรื่องใดบ้าง จากนั้น ศปคท.ก็จัดทำรายงานข้อมูล เสนอผู้บริหารเพื่อทราบและส่งต่อข้อมูลดังกล่าวไปยังหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่อไป

แผนภาพที่ 40 การรับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน

การรับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนการค้ามนุษย์ด้านแรงงานเพื่อการบริหารจัดการข้อมูลและการส่งต่อคดี

ขยายผลกลุ่มเครือข่ายเดียวกัน

ประสานให้ความช่วยเหลือกรณีแรงงานไทย ถูกหลอกไปทำงานเป็น SCAMMER 5 ราย ผ่านฝ่ายกงสุล สอท.เวียงจันทน์ และทพดส.ตส

ไม่เข้าข่ายเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ จำนวน 4 ราย เนื่องจากถูกเจ้าหน้าที่ประเทศปลายทางควบคุมตัวได้ก่อนเริ่มการทำงาน

เป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ 1 ราย โดยมี ทพดส.ตส ทค.5 เป็นผู้รับผิดชอบคดีดังกล่าว

ประสานให้ความช่วยเหลือ และมอบเงินช่วยเหลือกรณีแรงงานไทยถูกหลอกไปทำงานเป็น SCAMMER 8 ราย ผ่านฝ่ายกงสุล สอท.ย่างกุ้ง และทพดส.ตส

เป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ 7 ราย ปัจจุบันแรงงานกลุ่มดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม โดยมี ทพดส.ตส เป็นผู้รับผิดชอบคดีดังกล่าว

ทั้งนี้ มีแรงงาน 1 ราย ยังอยู่ในระหว่างการดำเนินคดีฐานเข้าเมืองผิดกฎหมายอีกของประเทศปลายทาง

ประสานให้ความช่วยเหลือกรณีแรงงานไทยถูกหลอกไปทำงานในเขตการค้าออนไลน์จำนวน 23 ราย ผ่านฝ่ายกงสุล สอท.พนมเปญ และทพดส.ตส ในกรณีแรกกลับเข้าสู่ประเทศ และเข้าสู่กระบวนการตามกฎหมาย โดยมี ศพดส.ตส เป็นผู้รับผิดชอบคดีดังกล่าว

ประสานให้ความช่วยเหลือตามที่ได้รับทราบประสานข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กรณีแรงงานไทยจำนวน 1 ราย ร้องเรียนกรณีสืบสวนสัญญาณการทำงานและไม่ได้รับการส่งตัวกลับประเทศตามข้อกำหนดในสัญญาหน้าฝ่ายกงสุล สอท. มอสโก

ประสานให้ความช่วยเหลือ และมอบเงินช่วยเหลือ กรณีแรงงานไทย จำนวน 1 ราย ถูกหลอกไปค้าประเวณี ณ นคร ดูไบ ผ่านการประสานงาน สืบสวนคดีที่ปรึกษาฝ่ายแรงงานองค์การประชาสังคม O.U.R. และ ศพดส.ตส. โดยแรงงานรายดังกล่าว เป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ โดยมี ศพดส.ตส. เป็นผู้รับผิดชอบคดีดังกล่าว

นอกจากนี้ยังได้ส่งต่อข้อมูลในกรณีอื่นๆ ให้กับ ศพดส.ตส.

สรุปการให้ความช่วยเหลือการรับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน

ช่วยเหลือแรงงานกรณีได้รับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนในกรณีต่างๆ จำนวนทั้งสิ้น **49** ราย
 การให้ความช่วยเหลือฯ มีแรงงานเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ จำนวนทั้งสิ้น **9** ราย
 ไม่ทราบความแน่ชัดทางคดี และกรณีไม่เป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์จำนวนทั้งสิ้น **40** ราย

3.9 ความร่วมมือในการป้องกันการการค้ามนุษย์เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

รัฐบาลไทยยังยึดมั่นการประกาศให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติมุ่งเน้นการต่อต้านและไม่ยอมรับการค้ามนุษย์ โดยบูรณาการทำงานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดค้ามนุษย์ การป้องกันกลุ่มเสี่ยงมิให้เข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์และการพัฒนารูปแบบการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และอื่น ๆ ซึ่งทุกด้านได้รับความร่วมมือทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ และ NGOs เป็นอย่างดี รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้แรงงานเข้าถึงสิทธิในการรวมตัวและเจรจาต่อรอง รวมทั้งส่งเสริมให้สถานประกอบการปฏิบัติตามได้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลไม่มีการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และค้ามนุษย์ อันเป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันการการค้ามนุษย์ตั้งแต่ต้นทาง โดยมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

(1) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้กำหนดนโยบายส่งเสริมให้สถานประกอบการนำแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดีไปใช้ (Good Labour Practices: GLP) เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงสภาพการจ้างและสภาพการทำงาน ภายใต้มาตรการ 4 ไม่ 6 มี ได้แก่ ไม่ใช่แรงงานเด็ก ไม่ใช่แรงงานบังคับ ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่มีการค้ามนุษย์ มีระบบจัดการและการบริหารแรงงาน มีเสรีภาพในการสมาคม มีโอกาสแลกเปลี่ยนความเห็นกับนายจ้าง มีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย มีการจัดการสุขอนามัยและของเสีย และมีสวัสดิการที่เหมาะสม โดยในปี 2564 มีการส่งเสริมสถานประกอบการให้นำ GLP ไปใช้ รวม 720 แห่ง และทำให้มีสถานประกอบการที่นำ GLP ไปใช้รวมจำนวนสะสมทั้งสิ้น 6,877 แห่ง

(2) กรมการจัดหางาน ดำเนินการป้องกันการค้ามนุษย์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานในปีงบประมาณ 2564 โดยดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562 – 2565) ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับแผนและนโยบายระดับชาติอื่น ๆ รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

(3) โครงการสิทธิจากเรือสู่ฝั่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Ship to Shore Rights South East Asia) เป็นโครงการที่ใช้งบประมาณของ ILO โดยได้รับการสนับสนุนจากสหภาพยุโรป เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ นายจ้าง ลูกจ้าง และองค์กรภาคประชาสังคมได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ รวมถึงแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและคุ้มครองสิทธิของแรงงานในภาคประมงและแปรรูปอาหารทะเล ดำเนินการในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (7 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว เมียนมา ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม) และได้มีการประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาฯ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2564

(4) โครงการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิแรงงานข้ามชาติ (TRIANGLE In ASEAN) เป็นโครงการที่ใช้งบประมาณของ ILO โดยได้รับการสนับสนุนจากออสเตรเลีย และแคนาดา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้รับทราบและตระหนักถึงสิทธิของแรงงานทำงานบ้าน และหน่วยงานภาครัฐได้รับข้อเสนอแนะในการดำเนินการเพื่อปรับปรุงทัศนคติของสาธารณชนต่อแรงงานข้ามชาติ ดำเนินการในประเทศอาเซียน ได้แก่ กัมพูชา ลาว มาเลเซีย เมียนมา ไทย และเวียดนาม เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2564 ได้มีการจัดกิจกรรมเนื่อง ในโอกาสครบรอบ 10 ปี อนุสัญญาฉบับที่ 189 ว่าด้วยงานที่มีคุณค่าของคนงานทำงานบ้าน และได้มีการเผยแพร่รายงานการศึกษา Public attitudes towards migrant workers in Thailand ปัจจุบันอยู่ระหว่างการศึกษางานและสภาพการทำงานของแรงงานข้ามชาติในภาคเกษตร

(5) โครงการความปลอดภัยและยุติธรรม : สิทธิและโอกาสของแรงงานข้ามชาติสตรีในภูมิภาค (Safe and Fair) เป็นโครงการที่ใช้งบประมาณของ ILO โดยได้รับการสนับสนุนจากสหภาพยุโรป มีวัตถุประสงค์เพื่อหน่วยงานภาครัฐ นายจ้าง ลูกจ้าง และองค์กรภาคประชาสังคมได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ รวมถึงแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและคุ้มครองสิทธิของแรงงานข้ามชาติสตรี และหน่วยงานภาครัฐและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีเอกสารเกี่ยวกับอนุสัญญาฉบับที่ 190 เพื่อใช้ในการอ้างอิง ดำเนินการในประเทศอาเซียน ได้แก่ บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย เมียนมา ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม มีการดำเนินการตีพิมพ์และ

เผยแพร่อนุ้ยญาฉบับที่ 190 ว่าด้วยความรุนแรงและการคุกคามในโลกแห่งการทำงาน ค.ศ. 2019 ฉบับภาษาไทย ปัจจุบันอยู่ระหว่างการศึกษาช่องว่างระหว่างกฎหมายไทย และอนุ้ยญาฉบับที่ 190 และการพัฒนาคู่มือการตรวจแรงงานร่วมกับกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยให้ความสำคัญกับ แรงงานข้ามชาติหญิง ความรุนแรงและการคุกคาม และการใช้แรงงานบังคับ

3.10 การดูแลแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

รัฐบาลไทยได้มีการดูแลแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ดังนี้

(1) การให้ความช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวที่ถูกกักตัวในช่วงปิดสถานก่อสร้าง จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รัฐบาลได้ออกมาตรการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดทั้งในเรื่องของการจำกัดการเดินทาง รวมถึงการปิดกิจการ ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานต่างด้าวในกิจการก่อสร้างดังกล่าว ดังนั้น เพื่อช่วยลดความเดือดร้อนของแรงงานที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว กระทรวงแรงงาน จึงได้จัดทำโครงการให้ความช่วยเหลือแรงงานด้านอาหาร เพื่อจัดส่งอาหารให้กับแรงงานที่ถูกกักตัวในช่วงที่มีการปิดสถานที่ก่อสร้าง ซึ่งการดำเนินการในระยะแรกได้ให้ความช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว จำนวน 63,204 คน (สิ้นสุดวันที่ 27 กรกฎาคม 2564) และระยะที่สองให้ความช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวอีก จำนวน 20,000 คน (สิ้นสุดวันที่ 31 สิงหาคม 2564)

(2) บริการให้ความช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยศูนย์ร่วมบริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว ของกระทรวงแรงงานยังคงเปิดให้บริการและให้ความช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวในกรณีต่าง ๆ เช่น นายจ้างยึดเอกสารสำคัญประจำตัวแรงงานต่างด้าว การเปลี่ยนนายจ้าง จ่ายค่าจ้างไม่ตรงเวลา และให้คำปรึกษาเรื่องการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2563

ด้วยปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีการแพร่ระบาดและพบผู้ติดเชื้อเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานในสถานประกอบกิจการพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในสถานประกอบกิจการ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จึงกำหนดมาตรการในการป้องกันการติดเชื้อและการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในสถานประกอบกิจการ โดยกำหนดให้สถานประกอบการประกาศนโยบาย/มาตรการ ในการป้องกันหรือเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีแผนเตรียมความพร้อม ทั้งก่อนการระบาด และขณะเกิดการระบาด มีการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับการระบาด มีการตรวจคัดกรองลูกจ้างก่อนเริ่มปฏิบัติงาน มีการเฝ้าระวังและประสานงาน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานพยาบาล เป็นต้น มีการรณรงค์สวมหน้ากาก มีการจัดเจลทำความสะอาดมือไว้ตามจุดต่าง ๆ ภายในสถานประกอบกิจการ มีการทำ

ความสะอาดพื้นที่/จุดเสี่ยง มีการซ้อมแผนเตรียมความพร้อม) มีการติดต่อชาวต่างชาติ โดยการเฝ้าระวังเป็นพิเศษ ในกรณีที่พนักงานต้องมีการติดต่อชาวต่างชาติ หรือต้องเดินทางไป - กลับต่างประเทศ รวมทั้งการงดหรือยกเลิกการเดินทางไปต่างประเทศ

(3) การสนับสนุนการเข้าถึงบริการสุขภาพแรงงานต่างด้าว ในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กระทรวงสาธารณสุข ให้ความสำคัญด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของแรงงานที่เป็นกลุ่มเสี่ยงทั้งแรงงานไทย และแรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยมีการสนับสนุนการเข้าถึงบริการสุขภาพแรงงานต่างด้าว โดยการตรวจสุขภาพและจัดทำบัตรประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว ร่วมมือกับภาครัฐและภาคประชาสังคมตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เรื่อง การบูรณาการการดำเนินงานพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขในโรงงานสถานประกอบการและชุมชน ระยะที่ 1 ปี 2564 ได้พัฒนาทีมครูฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว (อสต.) ระดับจังหวัด 77 จังหวัด และการจัดทำมาตรการ และแนวทางพัฒนาแนวทาง/คู่มือ ในการเฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับกลุ่มแรงงานในสถานที่ปฏิบัติงานและที่พักของแรงงาน

(4) การเฝ้าระวัง การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในสถานประกอบกิจการ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้มีมาตรการเฝ้าระวังเป็นพิเศษในกรณีที่พนักงานต้องมีการติดต่อชาวต่างชาติ หรือต้องเดินทางไป - กลับต่างประเทศ รวมทั้งการงดหรือยกเลิกการเดินทาง ไปต่างประเทศ นอกจากนี้ยังได้จัดทำประกาศ เพื่อให้การคุ้มครองแรงงาน ดังนี้

4.1 จัดทำประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง แนวทางในการเฝ้าระวัง การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในสถานประกอบกิจการ เพื่อให้นายจ้างหรือสถานประกอบกิจการที่มีการจ้างหรือใช้แรงงานต่างด้าว ใช้เป็นแนวทางในการเฝ้าระวัง การป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

4.2 จัดทำประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง การจัดสวัสดิการสำหรับสถานประกอบกิจการที่จัดที่พักอาศัยให้กับลูกจ้างในการป้องกันความเสี่ยงจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อส่งเสริมให้นายจ้างจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้กับลูกจ้าง เพื่อช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง การจัดสวัสดิการเกี่ยวกับอาคารที่พักอาศัย นอกจากนี้ลูกจ้างต้องให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยยึดหลัก D-M-H-T-T ของกระทรวงสาธารณสุข

4.3 การจัดทำแบบรายงานผลการตรวจคัดกรองลูกจ้างตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และขอความร่วมมือสถานประกอบกิจการให้ข้อมูลตามแบบรายงานดังกล่าวผ่านระบบออนไลน์ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด

4.4 การจัดทำประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในสถานประกอบกิจการ โดยขอความร่วมมือให้สถานประกอบกิจการ นายจ้าง ลูกจ้าง ห้ามเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวทั้งเข้าไปและออกจากพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตทำงาน และพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

4.5 การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง มาตรการเฝ้าระวังฯ ดังกล่าว โดยให้สถานประกอบกิจการ นายจ้าง ลูกจ้าง ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

4.6 การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ มาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในแคมป์คนงานก่อสร้าง โดยให้ผู้ประกอบการหรือนายจ้าง คนงานและบุคคลในครอบครัว ปฏิบัติตามมาตรการฯ อย่างเคร่งครัด รวมทั้งควบคุมการเดินทางและเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาด

4.7 การออกประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง ขอความร่วมมือนายจ้างผ่อนผันการให้ลูกจ้างแสดงใบรับรองแพทย์ประกอบการป่วย ขอความร่วมมือนายจ้างผ่อนผันการให้ลูกจ้างแสดงใบรับรองแพทย์ แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งหรือของสถานพยาบาลของทางราชการประกอบการลาป่วยหรืออาจให้ลูกจ้างชี้แจงถึงเหตุผลความจำเป็นผ่านระบบการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อนายจ้างหรืออาจขอให้ใช้หลักฐานอื่นแทน เพื่อลดภาระของลูกจ้างและบุคลากรทางการแพทย์

4.8 การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง ขอความร่วมมือนายจ้างดูแลสุขภาพลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ซึ่งหญิงมีครรภ์มีความเสี่ยง ในการติดเชื้อ เช่นเดียวกับลูกจ้างทั่วไปแต่อาจมีความเสี่ยงของโรคที่รุนแรงกว่า

ค.

แผนการดำเนินงานระยะต่อไป

ด้านดำเนินคดีและบังคับใช้กฎหมาย

1. เพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและบริบทต่าง ๆ
2. พัฒนาศักยภาพผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อดำเนินการเชิงรุกในการดำเนินคดีและตัดสินลงโทษผู้ค้ำมนุษย์ด้านแรงงาน
3. ประสิทธิภาพการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์
4. สอบสวนดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์
5. เพิ่มศักยภาพหน่วยปราบปรามการค้ำมนุษย์แก่ตำรวจในระดับพื้นที่
6. ใช้แนวทางการยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางและคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจ
7. สร้างองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพในการสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ ครอบคลุมทุกรูปแบบ
8. บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินคดีค้ำมนุษย์โดยใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
9. ตัดวงจรอาชญากรรมโดยการดำเนินคดีค้ำมนุษย์กับผู้กระทำผิด
10. คຸ້ມครองช่วยเหลืเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ทางอินเทอร์เน็ต
11. การสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ข้ามชาติเป็นไปอย่างรวดเร็วต่อเนื่อง
12. ควรมีการประชุมถอดบทเรียนแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในแผนฯ เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อแนวทางการปรับปรุงการดำเนินงานและแนวทางการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการ

ด้านคุ้มครองช่วยเหลือ

1. ขับเคลื่อนแนวทางกลไกการส่งต่อระดับชาติ (National Referral Mechanism) และระยะเวลาการฟื้นฟูและไตร่ตรอง (Reflection Period) อย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่การปฏิบัติ
2. สร้างความมั่นใจสำหรับผู้เสียหายกลุ่มผู้ใหญ่ที่จะเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองว่าจะมีอิสระในการเดินทางเข้าออก รวมถึงอิสระในการติดต่อสื่อสาร และมีแนวทางการส่งต่อบริการและเพิ่มโอกาสในการทำงาน เมื่อผู้เสียหายเหล่านั้นพร้อมจะเข้าสู่ระบบการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม
3. สร้างความมั่นใจว่า สถานคุ้มครองของรัฐและเอกชน จะให้บริการกับผู้เสียหายโดยคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจของผู้เสียหาย โดยการฝึกอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ของสถานคุ้มครองให้ครบทุกคน
4. ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งอัยการและองค์กรนอกภาครัฐ เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเตรียมการสำหรับกระบวนการทางศาลอย่างเหมาะสม

ด้านป้องกัน

1. การยกระดับศูนย์บัญชาการป้องกันการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน กระทรวงแรงงานได้ดำเนินการเสนอ Flagship การยกระดับศูนย์บัญชาการป้องกันการค้ามนุษย์ด้านแรงงานซึ่งจากเดิมเป็นงานภายใต้กลุ่มงานมีสายการบังคับบัญชาที่ทำให้การปฏิบัติงานไม่คล่องตัว ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานมีความคล่องตัวมากขึ้น โดยได้มีแผนการจัดสรรอัตรากำลังเพิ่มเติมให้กับสำนักงานเลขานุการศูนย์บัญชาการป้องกันการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน เป็นแผนงานที่เร่งด่วนต่อไป
2. การจัดทำระบบรับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนการค้ามนุษย์ด้านแรงงานการบริหารจัดการข้อมูลและการส่งต่อคดี กระทรวงแรงงานได้เสนอ Flagship การจัดทำระบบรับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนการค้ามนุษย์ด้านแรงงานเพื่อการบริหารจัดการข้อมูลและการส่งต่อคดี จากกรณีที่มีผู้เสียหายต้องการความช่วยเหลือผ่านหน่วยงานรัฐ โดยได้ติดต่อเข้ามายังสำนักงานเลขานุการศูนย์บัญชาการป้องกันการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ในหลายกรณีที่ผ่านมาเป็นการถูกหลอกผ่านออนไลน์ไปเป็น scammer ในประเทศเพื่อนบ้านและได้ให้ความช่วยเหลือโดยดำเนินการ ทั้งนี้ การจัดทำระบบฯ กระทรวงแรงงานได้เร่งดำเนินการในช่วงแรกเพื่อดำเนินการเชื่อมกับระบบรับเรื่องร้องทุกข์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป
3. การเพิ่มศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหากระทรวงแรงงานได้เสนอ Flagship โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการบังคับใช้แรงงานและการค้ามนุษย์ด้านแรงงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานของพนักงานตรวจแรงงานกระทรวงแรงงานเพื่อให้เข้าใจแนวทางการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่เข้มข้นมากขึ้นตามข้อเสนอของรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ ซึ่งกระทรวงแรงงานได้ดำเนินการขอรับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 7,024,800 บาท จำนวน 2 โครงการย่อย โครงการละ 2 รุ่น จำนวน 200 คน
4. การจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจต่อต้านการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของรัฐบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ รวมถึงการติดตามและตรวจสอบแรงงานที่ตกเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกนำไปค้ามนุษย์ หรือถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการร่วมกันของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานเพื่อการส่งต่อคดี และเข้าร่วมการปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. แผนปฏิบัติการในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ประจำปีงบประมาณ 2565 (ด้านการป้องกัน)
6. การฝึกอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2564 ให้แก่เจ้าหน้าที่สังกัดกระทรวงแรงงาน เพื่อให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญในการด้านการตรวจสอบการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน และการคัดแยกผู้เสียหายครบทุกพื้นที่ 76 จังหวัด อย่างน้อยจังหวัดละ 1 คน
7. การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOP) ในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

8. การจัดทำศูนย์คัดแยกเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
9. การแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจต่อต้านการค้ำมนุษย์ด้านแรงงานกระทรวงแรงงาน ระดับจังหวัด เพื่อเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบการค้ำมนุษย์ด้านแรงงาน และการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ด้านแรงงาน

จัดทำโดย : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ภาพหน้าปก : www.thaihealth.or.th
พิมพ์ครั้งที่ 1 : พฤษภาคม 2565
พิมพ์ที่ : บริษัท โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮ้าส์ จำกัด

ผู้สนใจสามารถดาวน์โหลดหนังสือได้จาก QR Code
รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย
ประจำปี 2564

จัดทำโดย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กองต่อต้านการค้ามนุษย์

1034 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร 10100

โทรศัพท์ 0 2202 9077 โทรสาร 0 2202 9082

E-mail : secretariat.datip@m-society.go.th

www.e-aht.com